

**AZ OKTATÁSI JOGOK
BIZTOSÁNAK BESZÁMOLÓJA
2021. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL**

**AZ OKTATÁSI JOGOK BIZTOSÁNAK
BESZÁMOLÓJA
2021. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL**

KIADJA

Oktatási Jogok Biztosának Hivatala

1055 Budapest
Szalay utca 10-14.
Telefon: (06-1) 795 4097
Fax: (06-1) 795 0274
e-mail: panasz@oktbiztos.hu
Internet: www.oktbiztos.hu

FELELŐS KIADÓ:
Dr. Aáry-Tamás Lajos

SZERKESZTETTE:
Dr. Aáry-Tamás Lajos
Dr. Szirmai Ágnes

A borítón szereplő hivatali logó Simon András grafikusművész munkája.
Fotó: Miklóssy János

ISSN 1589-8407

„Ha a vadász fegyvert fog a nyúlra,
a nyúl pártján vagyok,
ha a nyúl a káposztába harap, a káposztáén.”

Benedek Elek

AZ OKTATÁSI JOGOK BIZTOSÁNAK BESZÁMOLÓJA 2021. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Az oktatási jogok biztosának kötelessége évente beszámolni tevékenységéről. Fontosnak tartom, hogy e beszámoló közzététele által a nyilvánosságot is tájékoztassam a hozzánk érkezett panaszokról, a vizsgálatokról, sikerekről és kudarccokról. Hivatalunk 1999. december 1-jén kezdte meg működését, huszonkettedik beszámolónk a 2021. január 1-jétől 2021. december 31-éig terjedő időszakban végzett közös munkánkat mutatja be.

Budapest, 2022. március 15.

Dr. Aáry-Tamás Lajos

AZ OKTATÁS EGYES TERÜLETEI

KÖZNEVELÉS

SZEMÉLYI SZABADSÁGJOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Az emberi méltósághoz való jog mindenkit – így az oktatás valamennyi szereplőjét – megillető, Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) által lefektetett alapjog. Az Alaptörvény II. cikke szerint az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg. A III. cikk (1) bekezdés első rendelkezése alapján senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgátságban tartani. (XIII/575/2021/OJBIT)

Egy szülő a gyermekét tanító testnevelés tanárral kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. Panaszában előadta, hogy az érintett pedagógus többször a többi tanuló előtt sértő, megalázó megjegyzésekkel illette a tanulót. Legutóbb a földön végzett gyakorlat közben megfogta a tanuló lábát, felfelé feszítette, majd ráütött a fenekére, ami fájdalmat okozott a tanulónak. A szülő előadta, hogy a pedagógusra már sok panasz érkezett más szülőktől is. A beadványozót tájékoztattuk hivatalunk hatásköréről és a jogorvoslati lehetőségről, tekintettel arra, hogy a fenntartót panaszával nem kereste meg. (XIII/608/2021/OJBIT)

Egy szülő a gyermekét ért verbális bántalmazással kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. Több alkalommal is tapasztalta, hogy napköziben az érintett pedagógus üvöltött gyermekével, miközben a tanuló sírt. A beadvány szerint a tanuló több tantárgyból is fejlesztést kapott, azonban jegyei nem javultak, tanulását segítő kedvezményeket nem kapott, a pedagógus meghazudtolta abban is, hogy készült az órára. A tanulóra órán hangosan megjegyzéseket tett egy másik pedagógus, a többi tanuló előtt közölte véleményét, miszerint a tanuló olyan, mintha mindig be lenne szívva. Ezt követően az osztály kinevette a tanulót. A szülő kifogásolta a pedagógusok bánásmódját. Tekintettel arra, hogy a beadványból nem volt megállapítható, hogy az érintett tanuló a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény (a továbbiakban: köznevelési törvény) fogalomhasználata szerint különleges bánásmódot igénylő státuszú, így a státusszal összefüggő jogszabályi rendelkezésekről, a hivatalunk által a tanulók közti bántalmazásokkal kapcsolatban kialakított állásfoglalásról, továbbá jogorvoslati lehetőségeiről, e körben a hivatalunkhoz való fordulás feltételeiről is tájékoztattuk a szülőt. (XIII/61/2021/OJBIT)

Egy szülő beadványában előadta, hogy az online oktatás során saját maga hallotta, ahogy a matematika tanár megalázóan beszélt a diákokkal, lealacsonyító bánásmóddal járt el, az egyik órán hülyének nevezte az osztályt. Egy másik alkalommal megígérte, hogy megbuktatja a tanulókat. A beadvány szerint a gyerekek panaszkodtak is, féltek a matematika órától. A panaszost a jogorvoslati lehetőségről tájékoztattuk, tekintettel arra, hogy a fenntartói képviselőt nem kereste meg panaszával. (XIII/57/2021/OJBIT)

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény 46. § (2) bekezdése szerint a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak. Ugyanezen szakasz (3) bekezdésének f) pontja szerint a gyermeknek, a tanulónak joga, hogy személyiségi jogait, így különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési jogát, cselekvési szabadságát, családi élethez és magánélethez való jogát a nevelési-oktatási intézmény tiszteletben tartsa, e jogának gyakorlása azonban nem korlátozható másokat ugyanezen jogainak érvényesítésében, továbbá nem veszélyeztetheti a saját és társai, a nevelési-oktatási intézmény alkalmazottai egészségét, testi épségét, valamint a művelődéshez való jog érvényesítéséhez szükséges feltételek megteremtését, fenntartását. (XIII/90/2021/OJBIT, XIII/16/2021/OJBIT, XIII/404/2021/OJBIT, XIII/354/2021/OJBIT, XIII/350/2021/OJBIT, XIII/348/2021/OJBIT, XIII/346/2021/OJBIT, XIII/318/2021/OJBIT, XIII/581/2021/OJBIT, XIII/299/2021/OJBIT, XIII/549/2021/OJBIT, XIII/277/2021/OJBIT, XIII/273/2021/OJBIT, XIII/473/2021/OJBIT, XIII/178/2021/OJBIT)

Óvodai bánásmóddal kapcsolatban érkezett panasz hivatalunkhoz, melyben a szülő előadása szerint az óvoda gyermekét több alkalommal verbálisan fenyegették, illetve ruháját többször ráncigálták. A gyermekben látszódott, hogy meg volt félemlítve. Több szülő is panaszkodott az érintett óvónő miatt. A szülőt az intézmény fenntartójához irányítottuk. (XIII/55/2021/OJBIT)

Hivatalunkhoz érkezett beadványban a panaszos szülők előadták, hogy gyermekük nagyszülője a tanuló nyári gyakorlatának ideje alatt hunyt el. A szülők állítása szerint az intézményvezetőhöz fordultak, a két nap hiányzás okát közölve, és kérve, hogy ennek pótlása ne a temetés előtti és utáni napon történjen. A kérésről telefonon is egyeztettek az igazgatóval, amikor az igazgató felhívta a szülőket, hogy mutassanak be táppénzes papírt a hiányzás idejére. A szülők nehezményezték, hogy bár a halasztást végül engedélyezték, de a nyári gyakorlat pótlásának ideje bizonytalanná vált, továbbá elhangzott az is, hogy ez a gyermekük utolsó esélye. Szerintük az igazgatóval folytatott beszélgetés során mind a szülők, mind a tanuló méltósága sérült, és egy jó tanuló esetében a fenti helyzet miatti hiányzásra hivatkozással nem ilyen bánásmódot érdemeltek.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk. Az intézményvezető megkeresésünkre arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy azért a megjelölt napokon volt lehetőség pótolni, mert az azt követő napoktól kezdve a pedagógusok megkezdték nyári szabadságukat. Jelezte továbbá, hogy a tanuló hiányzásának igazolása, illetve a nyári gyakorlat pótlása is problémamentesen megtörtént, így a tanuló a következő évfolyamon folytatja tanulmányait. (XIII/400/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdésének h) pontja szerint a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek Óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése, sajátos nevelési igényű tanuló esetén az egyéni fejlesztési tervben foglaltak figyelembevételével. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy a

gyermek, a tanulók és a szülők, valamint a munkatársak emberi méltóságát és jogait maradéktalanul tiszteletben tartsa, javaslataikra, kérdéseikre érdemi választ adjon. (XIII/213/2021/OJBIT, XIII/591/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény 25. § (5) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről. (XIII/172/2021/OJBIT)

A nevelési-oktatási intézményben előforduló gyermekek, tanulók közötti konfliktusok, bántalmazások esetén mindig felmerül az intézmény felügyeleti kötelezettségének kérdése. A törvény az értelmező rendelkezések között definiálja a felügyelet fogalmát. Eszerint a gyermek, tanuló felügyelete a nevelési-oktatási intézményben: a gyermek, tanuló testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről való gondoskodás, a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjedő időben, továbbá a pedagógiai program részeként kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt. (XIII/189/2021/OJBIT)

Egy panaszos azért kérte segítségünket, mert általános iskolás gyermekét a többi tanuló fizikailag bántalmazta. A pedagógusok nem voltak hajlandók tudomást venni az esetekről, és a szülőt sem értesítették ezen alkalmakkor. A szülő számára részletes tájékoztatást nyújtottunk jogorvoslati lehetőségéről. (XIII/69/2021/OJBIT)

A gyermekek, tanulók egészségét és biztonságát minden veszélyeztető tényezővel szemben védelemben kell részesíteni. A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdésének g) pontja szerint a pedagógus kiemelt kötelessége, hogy a gyermek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést: felvilágosítással, a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, a szülő – és szükség esetén más szakemberek – bevonásával. A felügyeletre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekből eredő kiemelt pedagógusi kötelesség, hogy megtegyenek mindent az olyan jellegű konfliktusok megakadályozása érdekében, amelyek a gyermekek, tanuló társak közötti bántalmazásokhoz vezetnek. (XIII/128/2021/OJBIT, XIII/611/2021/OJBIT, XIII/351/2021/OJBIT, XIII/336/2021/OJBIT, XIII/343/2021/OJBIT, XIII/578/2021/OJBIT, XIII/556/2021/OJBIT, XIII/495/2021/OJBIT, XIII/187/2021/OJBIT)

Egy szülő a második osztályos gyermekét ért testi, lelki bántalmazásokkal kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. Beadványában előadta, hogy gyermekét a társai lelőkték a lépcsőn, a vonalzó élével a homlokán sérülést okoztak, rendszeresen szóban piszkálták, kinevették a járása miatt. Egy alkalommal a felsős évfolyamra járó tanuló társak nyomdafestéket nem tűrő szavakkal inzultálták a kisebbeket az iskola éttermében, melyre válaszul a tanulók a pedagógusokat keresve felálltak, az ételt a tálcával az asztalon hagyták. A felsős tanulók azt az információt mondták az ügyeletet teljesítő pedagógusnak, hogy a gyerekek direkt hagyták ott az ételt. Az érintett gyerekek közben nem látták a közelben a tanítójukat, így visszafordultak, hogy tovább folytathassák az étkezést, azonban az ügyeletes pedagógus

visszavitette velük az ételt, így délután 16 óráig nem jutottak meleg ételemhez. Az osztályfőnök az ügyeletes tanár által elmondottak alapján adott fekete pontot a tanulóknak.

A szülők a kialakult helyzetben kapcsolatban az intézmény igazgatójával próbáltak egyeztetni, azonban ez nem járt sikerrel. Az érintett tanuló ezt követően egy kisebb incidensbe keveredett, melynek eredményeképpen büntetésként nem mehetett le társaival az udvarra levegőzni. A pedagógus továbbá a házirendre hivatkozva megtiltotta a gyermek számára néhány – a házirendben nem tiltott – étel fogyasztását. A szülők jelezték, hogy gyermekük viselkedése megváltozott, rágja a körmét, visszahúzódozó lett. A tanulók gyakran obszcén szavakat használnak, erőszakosan viselkednek és egyes pedagógusok viselkedése sem helyén való. A megtörtént események a szülők álláspontja szerint nem férnek össze a fenntartó egyház értékrendjével. A szülőt jogorvoslati jogairól tájékoztattuk. A szülő később jelezte, hogy még a tanév befejezése előtt iskolát váltottak, gyermekük egy – véleményük szerint – nyugodtabb körülményeket biztosító intézményben folytatta tanulmányait. (XIII/114/2021/OJBIT)

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet) 131. § (3) bekezdése kimondja azt is, hogy abban az esetben, ha a pedagógus a gyermek, a tanuló bántalmazását vagy más deviáns viselkedésformákat észlel, az adott osztály vagy tanulócsoporthoz nevelésében, oktatásában közreműködők bevonásával esetmegbeszélést kezdeményez, majd a pedagógusokkal közösen feltárja azokat a lehetséges okokat, amelyek a viselkedés sajátos formájához vezethettek. A konfliktusban érintett gyermekek, tanulók az iskolapszichológus kiemelt segítségével részesülnek.

Ilyen konfliktusok esetén azonban mindig kiemelten fontos a kirívó tanulói magatartás okainak – akár külső segítség bevonásával történő – feltárása és megfelelő kezelése is.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 129. § (2)-(3) bekezdései szerint a nevelési-oktatási intézmény közreműködik a gyermekek, tanulók veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, a gyermekjogi képviselővel, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési-oktatási intézmény a gyermeket, tanulót veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, vagy a gyermekközösség, a tanulóközösség védelme érdekében indokolt, megkeresi a gyermek- és ifjúságvédelmi szolgálatot vagy más, az ifjúságvédelem területén működő szervezetet, hatóságot, amely javaslatot tesz további intézkedésekre. (XIII/589/2021/OJBIT, XIII/321/2021/OJBIT)

Az intézményvezető hatáskörébe tartozik, hogy amennyiben a nehezen fegyelmezhető gyermeknél magatartási zavart, a beilleszkedési képesség sérülését észleli, akkor felhívja a szülőt, hogy forduljon gyermekével a járási pedagógiai szakszolgálatához. (XIII/14/2021/OJBIT)

A bántalmazás, a fizikai fenyegetés, az agresszió jelenségét mutató ügyek kiemelt súlyúak az oktatási jogsérelmek között.

Következésképpen képviselt álláspontunk szerint a legsúlyosabb jogsértés, amely nevelési-oktatási intézményben előfordulhat, a tanulók testi fenyegetése, fizikai bántalmazása. Az emberi, állampolgári, gyermeki és tanulói jogokat a pedagógus nem vonhatja el, azok nem pedagógiai mérlegelés függvényei. Érvényesülésük nem függ attól sem, hogy a gyermek, illetve a tanuló teljesíti-e a kötelességeit az iskolában, tehát a tanulókat megillető alapvető emberi jogok nem állíthatók összefüggésbe a kötelességek teljesítésével.

Egy édesanya a gyermekét az óvodában ért sérelmekkel kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. Előadta, hogy az óvónő a gyermekét a szemé láttára erős kézen fogással többször visszahúzta, amikor a szülőhöz akart kimenni. A gyermeknek ezután fájdalmai voltak a kezén. Egy másik alkalommal a gyermek elmondása szerint az óvónő megmosta a haját az óvodában. A szülő ezután nagy piros foltot észlelt gyermekének füle körül, továbbá a szemei között. A foltok helyén rövid időn belül hólyagok keletkeztek, melyek az orvosi vélemény szerint másodfokú égési sérülés nyomai voltak. Az óvoda a panasz kivizsgálása során nem mutatkozott együttműködőnek. A panaszost a fenntartó elérhetőségeiről, jogorvoslati lehetőségéről tájékoztattuk, továbbá arról, hogy a fenntartó vizsgálata után fordulhat hivatalunkhoz. (XIII/131/2021/OJBIT)

Fontos rögzíteni annak fontosságát, hogy az intézményben a pedagógusok csak olyan pedagógiai eszközöket alkalmazzanak a diákokkal szemben, amelyeket a jogszabályok lehetővé tesznek, ezalatt a tanulók emberi méltósága, személyiségi jogai ne sérülhessen az iskolában, és védelemben részesüljenek a fizikai és lelki erőszakkal szemben. (XIII/599/2021/OJBIT)

Egy intézményvezető és az érintett szülők közös beadványban fordultak hivatalunkhoz, sérelmezve a testnevelést tanító pedagógus bánásmódját. Az ügyben az érintett hetedik évfolyamos tanuló a testnevelésórán a tanár utasításainak követése helyett a saját fejére húzott egy kosarat, és a kapucnijával rögzítette azt. Tettét az osztály egy részének derűltége kísérte. A testnevelő tanár többszöri (a szülők szerint egyszeri) figyelmeztetés után odament hozzá, a kosarat a fejére, és fejét a cipőspolchoz nyomta (a szülők állítása szerint beleverte). Ezután a tanulót a fal mellé állította, „székülésben”. Lábat, testhelyzetét maga állította be, s a pedagógus állítása szerint 33 másodpercig, a szülők állítása szerint percekig ebben a megerőltető pózban kellett lennie, miközben a szülők beszámolója szerint a tanár a tanulót megalázó kifejezésekkel illette. Mindezek után a pedagógus tantárgyi elégtelent írt be a tanulónak órai viselkedése miatt. A történetek miatt az intézményvezető igazgatói figyelmeztetésben részesítette az érintett pedagógust. Hivatalunkhoz azzal a kérdéssel fordultak, hogy ez a döntés megfelel-e a jogi követelményeknek és arányos-e a tett súlyával. Tájékoztattuk a beadványozókat a hivatal következetesen képviselt állásfoglalásáról a pedagógusok általi bántalmazással összefüggésben. A korábbi években a hasonló ügyekben arról tudtuk tájékoztatni az intézményvezetőket, hogy a testi fenyegetés súlyossága olyan fokú cselekmény, mely – a Kúria jogelőd intézménye, a Legfelsőbb Bíróság egyik eseti döntése szerint – olyan súlyú fegyelmi vétséget valósít meg, amellyel a legsúlyosabb fegyelmi büntetés, az elbocsátás is arányban állhat. A beadványozók tájékoztatása szerint az

intézményvezető az esetet kivizsgálta, és a pedagógust igazgatói figyelmeztetésben részesítette. A leírtakból megállapítottuk, hogy az intézményvezető megvizsgálta a panasszal összefüggésben felmerült helyzetet, és intézményvezetői hatáskörében megtette a szükséges intézkedéseket az ügy rendezése érdekében.

Szükségessé tartottuk azonban hangsúlyozni, hogy a fegyelmi felelősségre vonással kapcsolatos munkáltatói döntések tekintetében az oktatási jogok biztosja nem rendelkezik hatáskörrel, így azon túlmenően, hogy az ezzel kapcsolatos jogszabályi rendelkezésekre felhívjuk az intézményvezetők figyelmét, nincs arra lehetőségünk, hogy fegyelmi eljárás megindítását kezdeményezzünk, illetőleg felülbíráljuk az ilyen típusú munkáltatói döntéseket.

Abban az esetben, ha egy pedagógus bántja az egyik tanulót, a köznevelési intézményben kialakult bizalom helyreállítása szükségessé válhat. Jeleztük a beadványozóknak, hogy amennyiben az érintettek igénylik, tájékoztatást adhatunk arról, hogy milyen ingyenes programok állnak a rendelkezésre, amelyek kifejezetten az iskolai agresszió visszaszorítását célozzák. (XIII/553/2021/OJBIT)

A személyi szabadságjogok közé tartozik a tulajdonhoz fűződő alkotmányos alapjog, mely Magyarország Alaptörvényének a Szabadság és felelősség cím XIII. cikkében rögzített. Eszerint mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. Amennyiben a tanuló az iskolában magánál tart egy tárgyat, akkor tulajdonjogából eredő egyik részjogosítványát gyakorolja. A tanuló által elkövetett köteleességszegés alapos gyanúja sem függesztheti fel a jogokat.

Egy szülő azzal a kérdéssel fordult hivatalunkhoz, hogy a tanároknak van-e joguk belenyúlni a gyermek táskájába, és abban kutakodni. További kérdése arra irányult, hogy az osztálytársai előtt megalázhathat-e a tanulót azért, mert haspólót vett fel. Az iskola házirendje csupán arról rendelkezett, hogy az öltözködés ne legyen kirívó. A szülőt a tulajdonhoz fűződő alkotmányos alapjoggal kapcsolatos szabályokról, illetve a megjelenéssel, öltözködéssel összefüggő rendelkezésekről, az azokkal kapcsolatos hivatali álláspontról tájékoztattuk, és jeleztük jogorvoslati lehetőségeit. (XIII/162/2021/OJBIT)

A megjelenés, az öltözködés, a külső megválasztása az ember önrendelkezési jogához tartozik, melyet az Alaptörvény a szabadságjogok körében biztosít. Az Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezetének I. cikk (3) bekezdése értelmében az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Azok korlátozása is csak törvényben történhet.

A köznevelési törvény 25. § (2) bekezdésének értelmében az iskola és a kollégium házirendje állapítja meg az e törvényben, továbbá a jogszabályokban meghatározott tanulói jogok gyakorlásának és – a tanulmányi kötelezettségek teljesítésén kívül – a kötelezettségek végrehajtásának módját, továbbá az iskola, kollégium által elvárt viselkedés szabályait.

A házirend tartalmazhat tehát a diákok köteleseiről szóló rendelkezéseket. E fejezet rendelkezései azonban csak a jogszabályokban előírt kötelezéseket részletezhetik, azok

teljesítésének módját határozhatják meg. Nincs arra lehetőség, hogy a jogszabályokban rögzített köteleességeken túl az iskola házirendje további tanulói köteleességeket írjon elő.

A köznevelési törvény szabályai szerint a nevelési-oktatási intézménynek az is kötelessége, hogy felügyeletet biztosítson a kiskorú tanulók felett, melynek keretében óvnia kell azok testi épségét, egészségét, vigyáznia kell értékeikre, gondoskodnia kell a tanulók erkölcsi védelméről.

Az oktatás világában azok a külső megjelenésre, öltözködésre vonatkozó iskolai előírások jogszerűek, amelyek a tanuló testi épségét kívánják megőrizni, illetve a tanuló ruháját hivatottak védeni. Ilyen előírás lehet például, hogy bizonyos ékszerek nem hordhatók testnevelés órán, mert balesetveszélyesek; vagy az az előírás, hogy műhelygyakorlatokon védőöltözetet kell használni. Jogszerűek továbbá azok az előírások is, amelyek nem feltétlenül a testi épséget, hanem a tanuló ruháját hivatottak védeni, ezek sok esetben nem is különíthetők el a balesetvédelmi előírásoktól.

Nem tekinthető azonban megalapozottnak az olyan megjelenéssel, öltözködéssel kapcsolatos előírás, amely a tanulók „egyneműsítésére”, vagy valamely mögöttes fegyelmezési cél elérésére szolgál. A tanulók külső megjelenésére, viseletére vonatkozó kérdésekbe az iskola nem avatkozhat be, ez a tanulók személyiségi jogainak csorbítása lenne. Így ugyancsak jogszerűtlen, ha az öltözködési szabályok célja esztétikai követelmények, ízlésbeli elvárások kikényszerítése. A fentiek értelmében sem a házirend, sem a pedagógus nem írhat elő jogszerűen az iskolában való megjelenés követelményeként hajviselettel, öltözködéssel, ékszerviseléssel kapcsolatos esztétikai elvárásokat. A pedagógus természetesen nevelési tevékenysége közben kifejezheti ezzel kapcsolatos rosszallását, megpróbálhatja meggyőzni a tanulót, ám kötelező érvénnyel, szankció kilátásba helyezésével nem hathat a tanuló életének ezen területére.

Egy szülő a gyermeke osztályfőnökével szemben élt panasszal, aki több alkalommal az egész osztály előtt megalázóan szólt az érintett tanulónak, hogy a rajta található ruha nem az iskolába való. A szülő állítása szerint egy normál hosszúságú sortot viselt gyermeke, ünnepség esetén pedig kosztüm sortot. Olyan is előfordult, hogy az osztály előtt határesetnek minősítette a tanuló által viselt öltözetet. A tanár kérte, hogy testnevelés órán is térd alatti sortot vegyen fel a tanuló, amikor nyáron közel 40 fok volt. Az osztályfőnök kifogásolta továbbá, hogy a tanulónak ugyan nem műkörme van, de kocka formájú körme nem az iskolába való. A szülő próbált a pedagógussal beszélni, de általános válaszként azt kapta, hogy nincs ideje arra. A panaszost az intézmény fenntartói elérhetőségeiről, továbbá a hivatalunkhoz való fordulás feltételeiről tájékoztattuk. (XIII/420/2021/OJBIT)

Egy szülő kifogásolta, hogy gyermeke lilára színezett haja miatt szóbeli elmarasztalásban és osztályfőnöki figyelmeztetésben részesült. A szülő állítása szerint az intézmény házirendje nem fogalmaz egyértelműen a hajviseletet illetően. Sérelmezte, hogy más tanulók vitatható színű és fazonú hajviseletük miatt nem részesültek elmarasztalásban. Az érintett tanuló ultimátumot kapott a vezetőségtől hajának átszínezésére, melynek eleget is tett. A szülő az intézményvezetővel próbált

megegyezésre jutni, mely nem zárult sikerrel, így hivatalunk segítségét kérte az ügyben. Tájékoztatottuk hivatalunk hatásköri szabályairól, a hivatalunkhoz fordulás feltételeiről, továbbá jogorvoslati lehetőségéről, valamint az illetékes fenntartó elérhetőségeiről. (XIII/311/2021/OJBIT)

A személyi szabadságjogok közé tartozik az egészséghez fűződő alkotmányos alapjog, mely Magyarország Alaptörvényének a Szabadság és felelősség cím XX. cikkében rögzített. Eszerint mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. A köznevelési intézménynek a tanuló részére természetben nyújtott ellátása, étkeztetése során is figyelemmel kell lennie az érintett alapjog megvalósulására. Különösen fontos figyelemmel lenni arra az esetre, ha a tanulók többségtől eltérő, diétás étkeztetését kell megoldani.

Egy hivatalunk segítségét kérő szülő előadása szerint óvodás gyermeke részére nem biztosították a megfelelő diétás étkezést az intézményben. A gyermekgyógyász és endokrinológus szakorvos – óvodának címzett – javaslatában leírta, hogy kéri a dietetikus által előírt diéta betartását, illetve kiemelte, hogy azt az óvodai étkeztetés folyamán is vegyék figyelembe. A szülő tájékoztatása szerint az alapítványi fenntartású óvoda egy közétkeztető Kft. által biztosította az oda járó gyermekek étkezését.

A szülő előadása szerint a diétás étkeztetést a közétkeztető úgy biztosította gyermeke számára, hogy ugyanazt az ételt kapta, mint társai, csupán kisebb adagot. Ezt a szülő sérelmesnek találta, hiszen állítása szerint az étkeztetésükben gyümölcs sem szerepelt, viszont annál több desszert és cukros étel.

A szülő többször felkereste panaszával az intézmény vezetőjét, de utolsó személyes egyeztetésük alkalmával is az az áthidaló megoldás született, miszerint ugyanazt az ételt kapja a gyermek, mint társai, csak csökkentett adagban. Ezen kívül a szülő küldött be gyermeke részére ételt.

A szülő panaszával az illetékes kormányhivatalt is felkereste. Az általuk végzett közegészségügyi ellenőrzést követően a kormányhivatal megkereste a Kft. ügyvezetőjét, aki nyilatkozatában vállalta a gyermek napi háromszori speciális diétás étkeztetésének biztosítását. Ezt követően a szülő állítása szerint a helyzet továbbra is változatlan volt. A közétkeztető annyit tudott vállalni, hogy csökkentett adagot kap a gyermek, a közétkeztető álláspontja szerint ez diétás étkeztetésnek minősült.

Az érintett gyermek gyermekkori autizmus diagnózissal rendelkezett, mely miatt ingyenes volt az étkeztetése. A szülő elmondása szerint a gyermeket megviselte a kialakult helyzet, ugyanis nem lakott jól, és lelkileg is megterhelte, hogy nem ehetett eleget.

Az ügyben az egészségügy szakmai irányításáért felelős helyettes államtitkárhoz fordultunk, és kértük állásfoglalását annak érdekében, hogy vizsgálatunk során el tudjuk dönteni, történt-e jogsértés az adott ügyben. Az egészségügyi szakmai állásfoglalás szerint, ha minden egyes étel esetén kizárólag adagmennyiség csökkentéssel biztosítja az energiamegszorítást a közétkeztető, előfordulhat, hogy egyes, a fejlődő szervezet számára kiemelten fontos tápanyagok bevitel is elégtelen lesz.

A szülőt a hivatalunkhoz érkezett szakmai állásfoglalás teljes terjedelmének továbbításával tájékoztattuk. (XIII/269/2021/OJBIT)

Egy hozzánk forduló szülő beadványában kifogásolta, hogy az intézmény, melyben gyermekei tanultak, nem tudta biztosítani a tanulók állapotának megfelelő napi háromszori étkezést. Ez okból a szülők biztosították az étkezést, otthonról bevitt ételekkel. Az ezzel összefüggő – intézményi és közétkeztetői feladatok meghatározottságával kapcsolatos – részletkérdésekkel kapcsolatban a szülő bizonytalan volt, panaszában jelezte a kétségeit, kérdéseit (tálalás, melegítés, felügyelet biztosítása, hűtő takarítása).

A 2021. szeptemberi jogszabály-módosítás kapcsán az ügyben segítséget kértünk a családokért felelős tárca nélküli minisztertől a szülő tájékoztatása ügyében. Kértük, tájékoztassák a szülőt, hogy az intézménybe bevitt ételre vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján pontosan milyen feladat hárul a szülőre.

A miniszter később arról tájékoztatta hivatalunkat, a levélben foglaltakat kivizsgálták, ismertették a panaszossal a tárgybeli hatályos jogszabályokat, a panaszos számára is megnyugtató módon rendeződtek a felelősségvállalással kapcsolatos kérdések. Az érintett iskola igazgatója és a település jegyzője által aláírt megállapodás a panaszossal egyetértésben született meg. (XIII/470/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény 25. § (5) bekezdése egyértelműen irányt mutat abban, hogy a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről. A 46. § (6) bekezdésének d) pontja szerint a tanuló joga, hogy rendszeres egészségügyi felügyeletben és ellátásban részesüljön. Ezen előre tervezett egészségügyi vizsgálatokon kívül azonban a mindennapi élet felülírhatja az eseményeket, és minden esetben készen kell állni egy esetleges tanulói baleset vagy rosszullét bekövetkezésére is. Az ilyen helyzetekben azonnali cselekvésre van szükség, tiszteletben tartva a mind a tanulói, mind a szülői jogokat is.

Egy szülő azzal a felvetéssel kereste meg hivatalunkat, hogy ha iskolaidőben a sajátos nevelési igényű státuszú gyermeke rosszul lesz, de nem kerül életveszélyes állapotba, kinek a kompetenciájába tartozik megítélni, hogy milyen vizsgálatra van szüksége, illetve az iskolaorvos utasítását követnie kell-e az iskolának és a vezetőségnek.

A szülő beadványában sérelmezte, hogy orvosi utasítás ellenére mentővel szállították el gyermekét, aki nem kaphatta meg déli gyógyszereit. A mentőben olyan pedagógus kísérte a tanulót és volt bent vele a vizsgálatokon, aki nem tanította a diákot és nem is volt iskolai alkalmazott. Az akkor másik településen tartózkodó szülő azt kérte, hogy várják őt meg, mert a mentővel történő elszállítás helyett a gyermekét elvitte volna az általa szükségesnek tartott vizsgálatra, az iskolaorvossal egyeztetve.

Hivatalunk a jogorvoslat lehetőségéről tájékoztatta a szülőt, és az intézmény fenntartói képviselőjéhez való fordulást javasoltuk számára. (XIII/527/2021/OJBIT)

AZ OKTATÁSSAL KÖZVETLENÜL ÖSSZEFÜGGŐ JOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Tanszabadságból eredő jogok

Az Alaptörvény Szabadság és felelősség című fejezetének a XI. cikke alapján minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország az állampolgárok művelődéshez való jogát a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja. A művelődéshez való jog önmagán túlmutató jelentőségét adja, hogy az más alapvető emberi jogok érvényesülésének feltétele és eszköze is egyben.

A köznevelési alapeladatok közül az óvodai nevelés az, melyben megvalósul a köznevelési intézményekben folyó pedagógiai munka első szakasza. Az óvodai nevelés – főszabály szerint – a gyermek hároméves korában kezdődik, és addig az időpontig tart, ameddig a gyermek a tankötelezettség teljesítését meg nem kezdi.

A köznevelési törvény 8. § (2) bekezdése szerint a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt.

Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan készíti fel az iskolai nevelés-oktatásra. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen, fővárosi kerületben, vagy ha a felvételi körzet több településen található, az érintett településeken lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető. (XIII/478/2021/OJBIT)

Egy szülő beadványában azzal fordult hivatalunkhoz, hogy 2018 novemberében született gyermekét nem vette fel a körzeti óvoda. Az intézményvezető a 2021 októberében kelt elutasító döntését azzal indokolta, hogy a gyermek még nem volt óvodaköteles, bölcsődei jogviszonnyal rendelkezett és csak 2022. szeptember 1-től lesz kötelező óvodába járnia. A jogorvoslati kérelmet elbíráló fenntartó önkormányzat a köznevelési törvény 8. § (1) és (2) bekezdésére hivatkozással arról tájékoztatta a szülőt, hogy az önkormányzatnak a 2021/2022. nevelési évre történt óvodai és bölcsődei beiratkozás után – a létszámok ismeretében – arra volt lehetősége, hogy az óvodaköteles kort 2021. október végéig betöltő gyermekeket vegyék fel az óvodába.

A beadványozó panaszában azt sérelmezte, hogy gyermekének a harmadik életév betöltését követően továbbra is bölcsődébe kell járnia, annak ellenére, hogy köteles lenne óvodai foglalkozáson részt venni, fejlettségi szintje meghaladta a bölcsődei ellátást, amelyet a csatolt háziiorvosi, védőnői nyilatkozatok is alátámasztottak. Úgy érezte, hogy korlátozták a gyermeke óvodába járáshoz való jogát. Tájékoztatta

hivatalunkat továbbá arról, hogy amikor hozzánk fordult, a gyermek nem állt bölcsődei gondozás alatt, mindkét szülő munkavisztonnyal rendelkezett, ezért nehéz volt összeegyeztetni a gyermek otthoni felügyeletét.

A beadványban felvetett kérdéskörben a köznevelési törvény irányadó rendelkezéseiről tájékoztattuk a szülőt. A csatolt dokumentumok és a jogszabályi rendelkezések alapján az alábbi álláspontot alakítottuk ki.

A panaszos gyermeke 2018. novemberében született, tehát 2021. augusztus 31. napjáig még nem töltötte be a harmadik életévét, ezért a köznevelési törvény 8. § (2) bekezdése alapján csak a 2022/2023. nevelési évben lesz óvodaköteles.

Emellett az óvoda fenntartójának leveléből kiderült, hogy az önkormányzatnak lehetősége volt a harmadik életévüket 2021. október végéig betöltő gyermekek felvételére is. Tekintettel arra, hogy az érintett gyermek még ezen időpontig sem töltötte be a harmadik életévét, az óvoda így nem tudta volna felvenni, s mivel még nem volt óvodaköteles, erre jogszabály sem kötelezte. A köznevelési törvény 8. § (1) bekezdése csupán lehetőséget fogalmaz meg és nem kötelezettséget az intézmény felé. Tájékoztattuk, hogy természetesen annak nincs akadálya, hogy újabb jelentkezésük esetén évközben felvételt nyerjen a gyermek, amennyiben erre az intézményi esetleges változások folytán lehetőség lesz. Mindezek alapján megállapítottuk, hogy a fenntartó önkormányzat döntése oktatási jogsértést nem valósított meg, az intézmény a jogszabályoknak megfelelően járt el. A fentiekre tekintettel az ügyet lezártuk. (XIII/565/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény 49. §-a rendelkezik a gyermekek óvodai felvételéről. Az (1) bekezdés értelmében az óvodai felvétel, átvétel jelentkezés alapján történik. A gyermek az óvodával jogviszonyban áll. A (3) bekezdés kimondja, hogy a települési önkormányzat közzéteszi az óvoda felvételi körzetét, valamint az óvoda nyitva tartásának rendjét. Az óvoda köteles felvenni, átvenni azt a gyermeket, aki életvitelszerűen az óvoda körzetében lakik (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító óvoda). Az óvodai jogviszony a beíratás napján jön létre. A gyermek az óvodai jogviszonyon alapuló jogait a beíratás napjától kezdve gyakorolhatja. Jogszabály, továbbá az óvoda házirendje egyes jogok gyakorlását azonban az első nevelési év megkezdéséhez kötheti. (XIII/445/2021/OJBIT)

Egy szülő gyermekének a körzetes óvodába történő felvételével kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. Előadta, hogy gyermekének felvételéről szóló szándéknyilatkozatát elküldte a körzetes óvodának, de átirányították egy másik, távolabbi óvodába, melyhez az utazás is nehezebb lett volna. A beadványozót jogorvoslati lehetőségéről tájékoztattuk. Ezt követően a szülő értesítette hivatalunkat, hogy az ügy megoldódott, gyermeke felvételt nyert a körzetes intézménybe. (XIII/358/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény 74. § (1) bekezdése kimondja, hogy az állam gondoskodik – az óvodai nevelés, a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése, a többi gyermekkel együtt nevelhető, sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése kivételével – a köznevelési alapfeladatok ellátásáról. A köznevelési feladatokat az állam intézmény alapításával és fenntartásával, továbbá az egyházi köznevelési intézmény, a nemzetiségi önkormányzat fenntartásában álló vagy a magán köznevelési intézmény útján látja el, a fenntartóval az állam köznevelési szerződést köthet. Az óvodai nevelésről, a nemzetiséghez tartozók óvodai neveléséről, a többi

gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai neveléséről a települési önkormányzat vagy társulása intézmény alapítása és fenntartása vagy köznevelési szerződés révén gondoskodik. Az (5) bekezdés rendelkezése alapján a lakóhely, ennek hiányában a tartózkodási hely szerint illetékes települési önkormányzat megtéríti a kötelező felvételt biztosító óvodába való utazás költségeit, továbbá szükség esetén gondoskodik kísérő személyről a gyermek részére, ha az óvoda a településen kívül található, és az óvodába való utaztatást az önkormányzat nem biztosítja. A kötelező felvételt biztosító iskolába való utaztatásról a fenntartó gondoskodik.

Egy szülő azzal a panasszal fordult hivatalunkhoz, hogy családjuk másik városba költözését követően négyéves kislányukat az állandó lakóhelyükön működő önkormányzati körzetes óvoda nem vette fel, holott a városban az önkormányzat három óvodát is működtetett és a város nem volt külön körzetekre osztva. Beadványához mellékelte az intézményvezető elutasító határozatát, amely szerint az óvodai csoportok elérték a maximális létszámot. Ezek után a fenntartó a köznevelési törvény 25. § (7) bekezdése alapján 20 %-kal megemelte a maximálisan felvehető gyermekek létszámát. Az intézménybe történt túljelentkezés miatt azonban a felvett gyerekek létszáma a 120%-ot is elérte, ezért az óvoda nem tudott férőhelyet biztosítani a panaszos gyermekének. A fenntartó képviselőjében eljáró jegyző fellebbezésükre írt válaszában a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) 13. § (1) bekezdésére, 41. § (6) bekezdésére és a köznevelési törvény rendelkezéseire hivatkozással arról tájékoztatta a panaszost, hogy közfeladatellátási kötelezettségének akként tett eleget, hogy egy másik településrész önkormányzatával köznevelési szerződést kötött, amelynek keretében az érintett óvodában vállalja az önkormányzat azon gyermekek óvodai ellátását, akik óvodakötelesek, de a lakóhely szerinti óvoda férőhely hiány miatt nem tud ellátni.

Mindezek alapján a szülő panasa abban állt, hogy az önkormányzat és az óvoda döntése értelmében gyermeküket minden nap egy fővárosi óvodába kellett volna elvinni és elhozni, amely aránytalanul nagy nehézségekkel járt volna.

A szülőt tájékoztattuk a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről. A Mötv. 13. § (1) bekezdés 6. pontja kimondja, hogy a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok különösen az óvodai ellátás. A Mötv. 41. § (6) bekezdése alapján a képviselő-testület a feladatkörébe tartozó közszolgáltatások ellátására – jogszabályban meghatározottak szerint – költségvetési szervet, a polgári perrendtartásról szóló törvény szerinti gazdálkodó szervezetet, nonprofit szervezetet és egyéb szervezetet alapíthat, továbbá szerződést köthet természetes és jogi személlyel vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezettel.

Az érintett város önkormányzatának – interneten elérhető – határozata értelmében a képviselő-testület feladat- és hatáskörében eljáró polgármester úgy határozott, hogy a 2021/2022. nevelési évben a város önkormányzatának fenntartásában működő óvodákban a felvehető maximális gyermeklétszámot 20%-kal megemeli, azaz az intézmény alapító okirata szerinti gyermeklétszám 120%-ában állapította meg. A polgármester felkérte az óvodák intézményvezetőjét, hogy az óvodai felvételekkel kapcsolatos döntései meghozatala során a fenti polgármesteri döntést vegye figyelembe.

A csatolt dokumentumok és a jogszabályi rendelkezések alapján az ügyben az alábbi álláspontot alakítottuk ki.

Megállapítottuk, hogy az érintett önkormányzat, mint az óvoda fenntartója a városban kialakult óvodai férőhelyhiányra tekintettel a fent ismertetett köznevelési törvény 25. § (7) bekezdése alapján

megfelelően járt el, amikor a felvehető gyermeklétszámot 20%-kal megemelte. Tekintettel arra azonban, hogy a panaszos gyermeke óvodai felvétele ügyét ez az intézkedés sem oldotta meg, mivel a megemelt, immár 120%-os gyermeklétszámot is elérte a városi óvoda, ezért az önkormányzat a Möt. 41. § (6) bekezdése és a köznevelési törvény 74. § (1) bekezdése alapján járt el. A fent ismertetett jogszabályi rendelkezések az önkormányzat részére vagylagos intézkedést írnak elő, tehát vagy intézményt alapítanak és tartanak fenn, vagy köznevelési szerződés révén gondoskodnak az óvodai nevelésről. Arra, hogy az önkormányzat melyik megoldást választja és köznevelési szerződés kötése esetén kivel jut megállapodásra, további előírást nem tartalmaz a jogszabály, az az önkormányzat döntési hatáskörébe tartozik.

Az érintett önkormányzat a 20%-os gyermeklétszám-emelésről szóló döntését 2021 májusában hozta meg, s a panaszos 2021 szeptemberében kelt jogorvoslati kérelmére tekintettel, 2021. októberi válaszáig intézkedett köznevelési szerződés kötésével a gyermek óvodai elhelyezéséről egy, a lakóhely szerinti városhoz közeli, fővárosban működő óvodában. A szülő panaszában előadott érdeksérelme érthető volt: a fővárosból a nyugodtabb vidéki élet reményében kiköltözve nem szívesen vitte óvodába nap mint nap gyermekét ismét a fővárosba. Figyelembe véve azonban az önkormányzat részére előírt jogszabályi kötelezettségeket és az annak alapján meghozott intézkedéseket, megállapítottuk, hogy az érintett város önkormányzatának döntése oktatási jogsértést nem valósított meg. A fentiekre tekintettel az ügyet lezártuk. (XIII/544/2021/OJBIT)

A köznevelési intézményekben folyó pedagógiai munka óvodát követő szakasza az iskolában valósul meg. A köznevelési törvény 45. § (2) bekezdése szerint a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik.

Ahogy az óvodák esetében, úgy az iskolákat tekintve is rendelkezik a jogszabály a kötelező felvételt biztosító intézményről. A köznevelési törvény 50. § (6) bekezdése szerint az általános iskola köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, aki életvitelszerűen az általános iskola körzetében lakik.

Egy szülő azzal a panasszal kereste meg hivatalunkat, hogy a körzeti iskola elutasította gyermekének felvételét a magatartás érdemjegye miatt. Előadta, hogy költözés miatt az új, körzeti intézménybe kívánták átíratni a tanulót, azonban az intézményi válasz szerint a házi rendben megfogalmazottak alapján változó vagy annál rosszabb magatartású tanulót nem vesznek fel. A szülőt az ügyben jogorvoslati lehetőségéről tájékoztattuk. (XIII/266/2021/OJBIT)

Az iskolakezdéssel összefüggésben, a tanköteles életkor elérését tekintve fontos kiemelni, hogy a szülő kérelmére, a felmentést engedélyező szerv döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. A szülő kérelmét az iskolakezdés évében január 15-éig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez. Ha az eljárásban szakértőt kell meghallgatni, akkor csak szakértői bizottság rendelhető ki. Ha a szakértői bizottság a szülői kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben történő részvételét javasolja, a szülői kérelem benyújtására nincs szükség.

Arról, hogy a tanköteles kort, vagyis a hatodik életévét elérő gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben maradhat, 2020. január 1-jétől az Oktatási Hivatal dönt. A 2021/2022. tanév vonatkozásában a kérelmek benyújtására tehát 2021. január 15. napjáig volt lehetőség.

Egy szülő beadványában tanköteles korú gyermekével kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. Panaszában részletesen beszámolt azokról a körülményekről, amelyekre tekintettel elmulasztották határidőben benyújtani a további egy évig tartó óvodai nevelés engedélyezése iránti kérelmet. Leveléből és mellékleteiből megismerhettük valóban kivételes és rendkívül nehéz élethelyzetüket, valamint az Oktatási Hivatal ügyekkel kapcsolatos álláspontját és elutasító válaszát. A beadvány további egy év óvodai nevelésben való részvétel engedélyezésére irányult.

A szülőt a kapcsolódó jogszabályi rendelkezésekről tájékoztattuk, kiemelve, hogy a fenti jogszabályban foglalt határidő elmulasztása esetére méltányossági kérelem benyújtására és annak kedvező elbírálására a jogszabály nem ad lehetőséget. Ebből következően a tanköteles gyermeke őszi iskolakezdése ugyan érdeksérelmet megvalósíthatott, azonban a határidő elmulasztása miatt jogsértő helyzetet nem eredményezett, a kérdésben ugyanis méltányosság nem volt gyakorolható. Ezért ügyükben az oktatási jogok sérelme nem volt megállapítható. (XIII/414/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény 45. § (1)-(6) bekezdései szerint Magyarországon – az e törvényben meghatározottak szerint – minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. A tankötelezettség iskolába járással teljesíthető. Ha a tanuló egyéni adottsága, sajátos helyzete indokolja, és a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából előnyös, a tankötelezettség teljesítése céljából határozott időre egyéni munkarend kérelmezhető. A szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló a kérelmet a tanévet megelőző június 15-éig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez. Ezen időpontot követően csak abban az esetben nyújtható be kérelem, ha a tankötelezettség iskolába járással történő teljesítését megakadályozó körülmény merül fel. Jogszabályban meghatározott esetben az egyéni munkarendet biztosítani kell. A felmentést engedélyező szerv dönt arról, hogy a tanuló a tankötelezettségének egyéni munkarend keretében tehet eleget. Az eljárás során a felmentést engedélyező szerv megkeresheti a gyámhatóságot, a gyermekjóléti szolgálatot, az iskolaigazgatót, gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő tanuló esetén a gyermekvédelmi gyámot. (XIII/144/2021/OJBIT, XIII/122/2021/OJBIT)

Egy szülő panaszában részletesen bemutatta a gyermekével különböző oktatási intézményekben történt sérelmes helyzeteket. A csatolt dokumentumok alapján látszott, hogy sok konfliktus kísérte a tanuló köznevelésben töltött éveit, amelyek komoly megterhelést jelentettek a gyermeknek és a szülőknek is. A panaszos elmondása szerint gyermeke egy általános iskola, alapfokú művészeti iskola tanulója volt. Sajátos nevelési igényű, magatartási nehézséggel küzdött. A szülői beadvány szerint az intézményvezető döntése miatt 2020. szeptember elejétől a tanuló nem látogathatta az osztályával a tanórákat annak ellenére, hogy a gyermekről készült érvényes szakvélemény szerint iskolába járással kellett teljesítenie tankötelezettségét. A szakértői bizottság felülvizsgálatának eredményeként készült szakértői vélemény, mely egyéni tanulói munkarendet javasolt számára, csak októbertől lett érvényes. Bár korábban kapott arról tájékoztatást az iskolától, hogy milyen eljárást kell követni, ha a szülő kéri

gyermeke számára az egyéni tanulói munkarendet, azonban arról nem tájékoztatta az intézmény a szülőt, hogy akkor is kérelmeznie kell az egyéni tanulói munkarend engedélyezését az Oktatási Hivatalnál, ha ezt a szakértői vélemény előírja. Emiatt a szülő csak december végén nyújtotta be kérelmét az Oktatási Hivatalhoz, mely végül határozatában január elejétől engedélyezte azt. E döntés következtében a tanuló jogszerűen nem látogatta a tanórákat, és az intézmény által előírt és a szülő által is elfogadott rendben felkészítő és fejlesztő foglalkozásokon vett részt.

A rendelkezésünkre bocsátott dokumentumokat tanulmányoztuk, és megállapítottuk, hogy a 2020/2021. tanév első felében felmerült a tanuló oktatási jogainak sérelme az intézmény azon döntése kapcsán, hogy eltiltotta őt a tanórák látogatásától. A hivatalunk vizsgálata ennek tisztázására irányulhatott volna. A szakértői vizsgálat azonban megteremtette annak jogalapját, hogy a tanuló ne iskolába járással teljesítse tankötelezettségét. Ugyanakkor akadályozta a jogszerű állapot helyreállítását az a félreértés, ami az egyéni tanulói munkarend kérelmezésével kapcsolatban kialakult az iskola és a szülő között. Tekintettel arra, hogy a panaszban vázolt sérelmes helyzet megoldódott, nem indítottunk eljárást. Javasoltuk a szülőnek, hogy ezen új körülmények között kölcsönös együttműködésükre építsék fel az elkövetkezendő munkát, mely a gyermek tanulását kíséri. (XIII/68/2021/OJBIT)

A jogszabályi rendelkezések egyértelműek arra vonatkozóan, hogy a tanuló abban az intézményben köteles teljesíteni iskolába járási kötelezettségét, ahol tanulói jogviszonya fennáll. Ehhez kapcsolódóan az alábbi beadvány érkezett hivatalunkhoz.

Egy beadványozó több megkereséssel fordult hivatalunkhoz, ezek két köznevelési intézményt és számos tárgykört érintettek. Beadványait áttanulmányoztuk, és megállapítottuk, hogy azok tárgyai kapcsolatban állnak a gyermeke tanulói jogviszonyával, tankötelezettsége teljesítésének mikéntjével. A szülő által küldött dokumentumok alapján azonban – azok gyakran hiányos volta miatt – a tényállás nem volt pontosan körülírható.

Annak érdekében, hogy tisztán lássunk a panaszos gyermeke tanulói jogviszonyával kapcsolatban, megkerestük az érintett intézményeket, illetve az egyik intézmény fenntartói képviselőjét is. A dokumentációt megvizsgáltuk, és a következőket állapítottuk meg.

Az érintett gyermek tanköteles korú, tanulói jogviszonya egy magyar általános iskolában állt fenn, az intézményben 7. évfolyamos tanuló volt. A gyermek a 2018/2019-es tanévtől kezdve a Clonlara School tagja volt, amely szervezet a magyar jogszabályok szerint nem volt alkalmas a tankötelezettség teljesítésére. E tényről a szülő több alkalommal tájékoztatást kapott. A tanuló a 2018/2019-es tanévtől nem tett eleget iskolába járási kötelezettségének, osztályozó vizsgáit nem teljesítette. Az iskola az igazolatlan mulasztások nagy számára tekintettel, jogszabályi kötelezettségének eleget téve, kezdeményezte a gyermekjóléti szolgálat és a gyámhatóság hatáskörébe tartozó eljárások megindítását. A vizsgálat során az is megállapítást nyert, hogy a tanuló általános iskolában fennálló jogviszonya ellenére, a jogszabályok megkerülésével – olyan tanulóként, mint aki külföldön végzi tanulmányait – beadta jelentkezését egy két tanítási nyelvű technikumba, ahová felvételt nyert. Később az intézmények közötti egyeztetés következtében kiderült, hogy a felvétel a gyermek általános iskolában fennálló jogviszonya mellett jött létre. Erre tekintettel az intézmény megsemmisítette a felvételtől szóló döntést. Vizsgálatunk során megállapítottuk, hogy a gyermek tanulói jogviszonyát illetően az általános iskola eljárása jogszerű volt, a két tanítási nyelvű technikum hibás döntését saját hatáskörben orvosolta.

Felhívtuk a szülő figyelmét, hogy a tanuló köteles teljesíteni iskolába járási kötelezettségét abban az intézményben, ahol tanulói jogviszonya fennáll. Kértük, hogy szülői kötelezettségei körében biztosítsa gyermeke tankötelezettségének teljesítését.

A fentiekre tekintettel az érintett gyermek tanulói jogviszonyával kapcsolatos vizsgálatot lezártuk. (XIII/34/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény 57. § (1) bekezdése szabályozza a szülő kérésére engedélyezhető évfolyamismétlés esetköreit. A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha – az e bekezdésben foglalt kivétellel – az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Az egyéni előrehaladású nevelésben és oktatásban részt vevő tanuló esetében az előírt tanulmányi követelményeket az e törvény felhatalmazása alapján kiadott miniszteri rendeletben meghatározott évfolyam végéig kell teljesíteni. Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben csak a megismételt évfolyamról kap bizonyítványt a tanuló. Középfokú iskolai tanulmányok folytatása esetén a sikeresen teljesített kilencedik évfolyam megismétlését az iskola igazgatója a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal akkor engedélyezheti, ha arra a gimnáziumi nevelés-oktatásba való bekapcsolódás miatt van szükség. (XIII/464/2021/OJBIT)

A szülő kérésére engedélyezett évfolyamismétlés kizárólag e fenti esetkörökben történhet. Amennyiben ugyanis a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette, az iskola magasabb évfolyamába léphet. Ettől eltérő rendelkezést a tanuló kapcsán szakértői véleményt készítő szakértő bizottság sem adhat. (XIII/334/2021/OJBIT, XIII/315/2021/OJBIT)

Egy szülő azzal a kérdéssel fordult hivatalunkhoz, hogy lehetősége van-e gyermekének évismétlésre. A tanuló középiskolai képzés nyelvi előkészítő évén tanult, a tanév követelményeit ugyan teljesítette, de a megszerzett nyelvtudása nem jelentett biztos alapot az idegen nyelven történő tanuláshoz. Ez komoly mentális megterhelést jelentett a tanulónak. A szülő azzal a kéréssel fordult az intézményhez, hogy gyermeke megismételhesse az évet. Az intézmény a kérést elutasította. Hivatalunk tájékoztatta a szülőt a köznevelési törvény 57. § (1) bekezdésében foglaltakról. A jogszabályhely értelmében az évismétlés lehetősége szigorú feltételhez kötött, az intézmény vezetője kizárólag a fent említett esetekben engedélyezhette volna azt. Tájékoztattuk a szülőt, hogy az előadott ügyben évismétlésre csak abban az esetben van lehetőség, amennyiben gyermeke iskolatípust vált. (XIII/423/2021/OJBIT)

A tankötelezettség teljesítése során az általános iskolai évfolyamból a következő, középiskolai évfolyamba lépés a tanulók számára mérföldkövet jelent. A középfokú iskolákba történő jelentkezés rendjét és a felvételi eljárás és beiratkozás szabályait a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 26-45/A. §-ai rögzítik. A tanulók középiskolai felvételin történő megmérettetésével kapcsolatban több beadvány is érkezett hivatalunkhoz. A hozzánk fordulókat a fenti jogszabályi rendelkezések alapján tájékoztattuk. (XIII/112/2021/OJBIT, XIII/540/2021/OJBIT)

Tanév rendje

A tanév rendjének kialakítását a köznevelési törvényben, a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletben, valamint az oktatásért felelős miniszter által évente kiadott, a tanév rendjéről szóló miniszteri rendeletben foglaltak határozzák meg. A tanév helyi rendjének elkészítésekor figyelembe kell venni a jogszabályokban megfogalmazott rendelkezéseket, ugyanakkor tekintettel kell lenni a helyi sajátosságokra is.

Egy szülő azzal kapcsolatban kereste fel hivatalunkat, hogy gyermeke részére kötelezően elrendeltek vasárnapra tanítási napot, mivel egy Világkongresszus keretein belül Budapesten tartanák a tanévnyitó ünnepséget.

Beadványával kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény rendelkezései szerint az egyházi köznevelési intézmények az általánostól eltérő szabályok szerint működhetnek, és szervezhetik tevékenységüket. Felhívtuk a panaszos figyelmét továbbá a döntéssel kapcsolatos jogorvoslati lehetőségeire. (XIII/446/2021/OJBIT)

Értékelés, minősítés

A nevelési-oktatási folyamat lényeges része a tanulók teljesítményének értékelése, minősítése. A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdés j) pontja szerint a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek Óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése, sajátos nevelési igényű tanuló esetén az egyéni fejlesztési tervben foglaltak figyelembevételével. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy a kerettantervben és a pedagógiai programban meghatározottak szerint érdemjegyekkel vagy szövegesen, sokoldalúan, a követelményekhez igazodóan értékelje a tanulók munkáját. (XIII/62/2021/OJBIT, XIII/104/2021/OJBIT, XIII/250/2021/OJBIT, XIII/316/2021/OJBIT, XIII/353/2021/OJBIT, XIII/355/2021/OJBIT, XIII/365/2021/OJBIT, XIII/378/2021/OJBIT, XIII/388/2021/OJBIT, XIII/449/2021/OJBIT, XIII/481/2021/OJBIT, XIII/488/2021/OJBIT, XIII/546/2021/OJBIT, XIII/561/2021/OJBIT, XIII/583/2021/OJBIT, XIII/595/2021/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (1) bekezdése alapján a tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye (a felsorolt vizsgák együtt: tanulmányok alatti vizsga) alapján kell megállapítani. A kiskorú tanuló érdemjegyeiről a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell.

Az év végi, félévi osztályzat kiszámítására vonatkozóan további szabályokat a helyi tanterv tartalmazhat, ezek a jogszabályok rendelkezéseivel nem lehetnek ellentétesek.

A tanulók munkájának értékelésekor, minősítésekor a pedagógust széleskörű szabadság illeti meg, ennek során kialakíthat egyedi módszereket, alkalmazhat sajátos értékelési, számonkérési technikákat, a félévi, év végi osztályzat meghatározásánál az érdemjegyeket akár eltérő súllyal is figyelembe veheti.

Egy panaszos ötödik osztályos unokája kapcsán az iskola értékelési módszereivel kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását. Beadványa szerint az érdemjegyeket különböző százalékos értékek feleltetik meg az ötödik osztályos tanulónál. Panaszával kapcsolatban tájékoztattuk a nagyszülőt a tanulók értékelésére vonatkozóan kialakított állásfoglalásunkról, továbbá, hogy a pedagógusok értékelési autonómiájának korlátot szab a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés b) pontja, amely szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket. E rendelet 7. § (5) bekezdés a) pontja pedig arról rendelkezik, hogy az iskola pedagógiai programjában meg kell határozni az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendjét.

A fentiekre tekintettel javasoltuk, hogy a panaszos a kérdéses értékelés kapcsán egyeztessen a pedagógussal, továbbá tanulmányozza az intézmény belső szabályzatait, különösen az iskola pedagógiai programját. (XIII/524/2021/OJBIT)

Az iskolai feleleteken, dolgozatokon túl, több más számonkéréssel is találkozhatnak a diákok, így az országos kompetenciaméréssel vagy a kisérettségivel. Ezen megmérettetésekkel összefüggő értékeléssel kapcsolatban az érdeklődő szülőknek az alábbi tájékoztatásokat nyújtottuk.

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk állásfoglalását, hogy az országos kompetenciamérés értékelhető-e osztályzattal. A panaszos hivatkozott az Oktatási Hivatal szakmai véleményére is, amely szerint a kompetenciamérés tanulói eredménye adott iskolai tantárgy esetében nem váltható érdemjeggyé, még kevésbé osztályzattá. Ennek oka legfőképpen az, hogy a mérés szövegértési képességeket és matematikai eszköztudást mér, és ezeket – főleg a szövegértés eredményeit – nem lehet egyetlen tantárgyhoz kötni.

A szülő becsatlolta továbbá hivatalunk egy korábbi állásfoglalását, amely szerint az országos mérési feladatok végrehajtására vonatkozó szabályok kiemelten nem rendelkeznek a kompetenciasor eredményének a tanulók évközi teljesítményének értékelésénél történő figyelembevételéről. Azonban álláspontunk szerint a kompetenciamérésnek az adott tantárgy esetében történő érdemjeggyel való értékelése – az értékelésre irányadó szabályok alapján – nem tekinthető jogszerűtlennek abban az esetben, ha a kompetenciamérésnél alkalmazott tantárgyi feladatsor egyezik az iskola pedagógiai programjában, konkrétan a helyi tantervben az adott évfolyam tekintetében meghatározott tantárgyi követelményekkel. Továbbá a mérés értékelése is megfelel a helyi tantervben az iskolai beszámoltatás, az iskolai számonkérés követelményeire, formáira, valamint a tanuló teljesítményének értékelésére, minősítésére vonatkozó szabályoknak.

A panaszos azt kifogásolta beadványában, hogy egyes köznevelési intézményekben előre eldöntik, hogy osztályzattal értékeli a kompetenciamérés eredményét, azonban a kompetenciamérés előzetesen nem megismerhető, így a pedagógia programmal történő összevetés is csak utólag történhet meg.

Álláspontunk szerint nem az a kérdés, hogy az iskola előre meghirdeti-e a kompetenciamérés eredményének osztályzatokkal való értékelését, hanem hogy a fenti próbát, vagyis a kompetenciamérés pedagógia programmal, helyi tantervvel történő összevetését utólag elvégzi-e. A jogi szempontokon túl az Oktatási Hivatal pedagógiai szakmai véleményét maximálisan támogattuk. (XIII/335/2021/OJBIT)

Az értékeléshez kötődően többen érdeklődtek, hogy a felszerelés hiánya vagy a házi feladat elmulasztása szankcionálható-e.

Egy panaszos intézményvezetőként a házi feladat-, illetve felszerelési hiány következményeivel kapcsolatban fordult hivatalunkhoz.

Beadványával kapcsolatban tájékoztattuk az igazgatót, hogy az intézmény belső szabályzatát kizárólag vizsgálat keretében van lehetőségünk minősíteni. Az érintett kérdéskörben a hivatalunk által korábban kialakított állásfoglalás alapján tájékoztattuk a hozzánk fordulót a következőkről.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (5) bekezdés a)-b) pontja szerint az iskola pedagógiai programjában meg kell határozni az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendjét, az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elveit és korlátait. Amennyiben a pedagógiai program nem tartalmaz rendelkezést a házi feladat értékelésével kapcsolatban, úgy az a pedagógus autonómiájába tartozik. A tanulók munkájának értékelésekor, minősítésekor a pedagógust széleskörű szabadság illeti meg, ennek értelmében a házi feladatot is az értékelés részévé lehet tenni. Amennyiben tehát a pedagógus úgy dönt, hogy a házi feladatot számon kéri és értékeli, akkor jogosult a tanuló teljesítményét elégtelenre értékelni abban az esetben, ha nem készítette el a házi feladatot. Szankcióként azonban az értékelést nem használhatja, a pedagógiai módszereken felül a tanulói kötelezettségszegések szankcionálása csak az intézmény házirendjében meghatározott fegyelmezési eszközökkel történhet, az érdemjegy nem lehet fegyelmezési eszköz.

A tanórai felszerelés hiányát álláspontunk szerint annyiban lehet figyelembe venni, amennyiben a tanítási órán történő számonkérésben rögzített feladat teljesítéséhez az szükséges. Amennyiben a számonkérésben meghatározott feladatot a tanuló nem tudja teljesíteni – akár a felszerelés hiánya miatt – úgy akár elégtelenre is értékelhető. A számonkérés esetétől eltekintve a felszerelés hiánya miatt a tanulóknak elégtelen nem adható. Ebben az esetben is irányadó az, hogy a pedagógiai módszereken felül a tanulói kötelezettségszegések szankcionálása csak az intézmény házirendjében meghatározott fegyelmezési eszközökkel történhet, az érdemjegy nem lehet fegyelmezési eszköz. (XIII/161/2021/OJBIT)

A tanulóknak lehetőségük van arra is, hogy az iskola igazgatójának engedélyével az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesíthessék.

Egy tanuló azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, hogy miképpen tudná korábban befejezni a tanulmányait.

A következőkről tájékoztattuk a hozzánk fordulót. A köznevelési törvény 57. § (1) bekezdése szerint a tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha – az e bekezdésben foglalt kivétellel – az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Az egyéni előrehaladású nevelésben és oktatásban

részt vevő tanuló esetében az előírt tanulmányi követelményeket az e törvény felhatalmazása alapján kiadott miniszteri rendeletben meghatározott évfolyam végéig kell teljesíteni. Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben csak a megismételt évfolyamról kap bizonyítványt a tanuló. Középfokú iskolai tanulmányok folytatása esetén a sikeresen teljesített kilencedik évfolyam megismétlését az iskola igazgatója a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal akkor engedélyezheti, ha arra a gimnáziumi, szakgimnáziumi, szakiskolai nevelés-oktatásba való bekapcsolódás vagy másik szakképesítés megszerzésére irányuló tanulmányok folytatása vagy másik tanulmányi terület választása miatt van szükség. Ugyanezen § (3) bekezdése alapján a tanuló az iskola igazgatójának engedélyével az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.

A nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni – többek között – a tanulmányok alatti vizsgák tervezett idejét, az osztályozó vizsgára jelentkezés módját és határidejét.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (1) bekezdése alapján a tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye (a felsorolt vizsgák együtt: tanulmányok alatti vizsga) alapján kell megállapítani. A kiskorú tanuló érdemjegyeiről a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell. Ugyanezen § (2) bekezdés b) pontja szerint osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget. Ugyanezen § (3) bekezdése szerint egy osztályozó vizsga – a (2) bekezdés b) pontjában meghatározott kivétellel – egy adott tantárgy és egy adott évfolyam követelményeinek teljesítésére vonatkozik. A tanítási év lezárását szolgáló osztályozó vizsgát az adott tanítási évben kell megszervezni.

A különbözeti vizsgákra tanévenként legalább két vizsgaidőszakot kell kijelölni. Javítóvizsga letételére az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban, osztályozó, különbözeti és beszámoltató vizsga esetén a vizsgát megelőző három hónapon belül kell a vizsgaidőszakot kijelölni azzal, hogy osztályozó vizsgát az iskola a tanítási év során bármikor szervezhet. A vizsgák időpontjáról a vizsgázót a vizsgára történő jelentkezéskor írásban tájékoztatni kell.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 143. § (11) bekezdése szerint, ha a tanuló az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelmények egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt történő teljesítésével összefüggő osztályozó vizsgát kíván tenni, az intézmény vezetője a vizsga megkezdése előtt legalább harminc nappal a vizsgázói létszám, az évfolyamok feltüntetésére, valamint a vizsgabeosztás megküldése mellett a kormányhivatal vezetőjétől vizsgabiztos kirendelését kéri. A vizsgabiztos kirendelésének kérésére vonatkozó kötelezettség elmulasztása miatt vizsgabiztos közreműködése nélkül lebonyolított osztályozó vizsga eredménye érvénytelen. Ugyanezen § (13) bekezdése szerint a (12) bekezdés szerinti feladatellátás keretében a vizsgabiztos részt vesz az érintett osztályozó vizsgák valamennyi vizsgarészén és az osztályozó vizsga előkészítésében. A vizsgabiztos az osztályozó vizsgák során keletkezett valamennyi dokumentumba betekinthet, azokról másolatot kérhet, amely során az igazgató a vizsgabiztossal köteles együttműködni. (XIII/148/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény 54. § (1) bekezdése esetén a pedagógus – a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel – a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben

rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. Az ötfokozatú skálán a legrosszabb minősítés az elégtelen osztályzat, amely évismétlést vonhat maga után. Elégtelen év végi osztályzat esetén lehetőség van javítóvizsgát tenni, amennyiben a tanuló legfeljebb három tantárgyból kapott elégtelen osztályzatot. Javítóvizsgát az intézményvezető döntése alapján augusztus 15-31. között lehet teljesíteni. A javítóvizsga, mint minden tanulmányok alatti vizsga – külön kérésre és térítési díj ellenében – független vizsgabizottság előtt is teljesíthető.

Egy szülő panaszával kereste meg hivatalunkat, és kérte ügyében segítségünket. A szülő beadványa szerint a nyolcadik osztályos gyermeke év végi osztályzata magyar irodalomból egyes lett, és a tanulót pótvizsgára kötelezték annak ellenére, hogy a Kréta-naplóban a tanuló átlagaként 2,42 került rögzítésre. A panaszos tájékoztatása szerint az intézménytől nem kaptak arról értesítést, hogy a gyermekük bukásra áll az adott tantárgyból, ezzel a ténnyel az évvárón szembesült a tanuló és szülei is.

A beadvány szerint az ügyben az intézmény igazgatójával több ízben is történt személyes egyeztetés, azonban a szülő panaszát orvosló megoldás nem született.

Az ügyben vizsgálat keretében a fenntartóhoz fordultunk, és kértük, hogy tájékoztasson, hogy az ügyben történt-e fenntartói vizsgálat, és amennyiben igen, az milyen eredménnyel zárult. A szülő panaszával kapcsolatban a fenntartó az alábbiakról tájékoztatta hivatalunkat.

A panaszos gyermeke ügyében az illetékes tankerületi központ által folytatott vizsgálat szerint – a vonatkozó jogszabályi előírásokat, illetve a döntést alátámasztó tényeket és dokumentumokat vizsgálva – nem merült fel, hogy a tanuló év végi elégtelen osztályzatát a pedagógus fegyelmező intézkedésként alkalmazta. Az osztályzatot a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekintette, és a szaktanár indokát, az általa megállapított osztályzatot elfogadta.

A tájékoztatás szerint a fenntartói vizsgálat során megállapították, hogy az intézmény pedagógiai programja tartalmazza az értékelés elveit, ugyanakkor az iskola honlapján a vizsgálat időpontjában nem volt elérhető a dokumentum. Egyetértettünk azon fenntartói iránymutatással, miszerint az intézmény a pedagógiai programot tegye elérhetővé a szülők számára az iskolai honlapon, illetve támogattuk a pedagógiai program – KRÉTA rendszerre vonatkozó információkkal történő – pótlására vonatkozó felhívást is. A fenntartó tájékoztatott továbbá arról, hogy a tanuló eredményes javító vizsgát tett, így 2021. szeptember 1-jével megkezdhette középiskolai tanulmányait.

A fentiek alapján megállapítottuk, hogy a tankerületi vizsgálat keretében az ügy megfelelő vizsgálata megtörtént, a tanuló helyzete rendeződött, ezért az ügyet lezártuk. (XIII/413/2021/OJBIT)

Az értékelés, minősítés során adott érdemjegyek az elektronikus naplóban kerülnek rögzítésre. Az egyik ügy kapcsán az értékeléssel kapcsolatos tájékoztatás, az érdemjegyek dokumentálása és az elektronikus napló vezetésének pontatlansága miatt ajánlással fordultunk az intézmény fenntartójának képviselője felé.

Hivatalunkba egy művészeti intézményt érintően érkezett panasz. A szülő beadványában egy pedagógus által a gyermekének órai munkára beírt elégtelen osztályzatot kifogásolta. Aznap, amikor az osztályzatot a KRÉTA rendszerben rögzítették, a tanuló hiányzott, majd amikor szóvá tette ezzel kapcsolatos aggályait, átjavították a rögzítés dátumát, majd újabb elégtelen osztályzatokat, összesen három darabot írtak be a tanulónak ezen tantárgyból.

A panaszos által megfellebbezett intézményi döntést az érintett Tankerületi Központ panaszként kivizsgálta, de nem osztotta a panaszos aggályait. Ezt a döntést a panaszos vitatta, továbbra is fenntartotta, hogy az iskola az intézkedésével jogszerűtlenül jár el a KRÉTA rendszerben történő korrekcióval, és az órai munkára adott értékelést is vitatta.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk, ennek keretében az érintett intézmény fenntartói képviselőjéhez fordultunk, hogy nyilatkozzon a panaszban foglaltakról.

A tankerületi központ igazgatójának tájékoztatása szerint a panaszos 2021. március 5-én elektronikus levélben kereste meg az érintett intézmény (a továbbiakban: Intézmény) fenntartóját, az érintett Tankerületi Központot. Panaszában előadta, hogy gyermeke 13. évfolyamos végzős tánc tagozatos diákja az Intézménynek, és a tánctanár olyan napra írt be részére órai munkára elégtelent, amikor jelen sem volt az órán. A panaszos vélelmezte továbbá a tánctanár foglalkoztatásának jogszerűtlenségét is.

A Tankerületi Központ a panaszos beadványának megérkezését követően 2021. március 5-én tájékoztatást kért az Intézmény vezetőjétől. Az igazgató tájékoztatása alapján a tánctanár nyugdíjba készült, felmentési idejének a munkavégzésre kötelezett idejét töltötte, és az utolsó munkában töltött napon 2021. február 25-én rendezte a KRÉTA adminisztrációt. Valóban egy érdemjegyet nem megfelelő napra rögzített a pedagógus, azonban a korrekció még a KRÉTA havi zárása előtt megtörtént. A KRÉTA rendszerben rögzített osztályzatokról, érdemjegyekről készített képernyőkép tanúsága szerint január 22-én gyakorlati jegyként, február 8-án és február 10-én órai munkára elégtelen érdemjegyet kapott a tanuló. A jegyek rögzítése az elektronikus felületen január 22-én, március 3-án történt meg.

A bejegyzés téves dátumára az intézményvezető figyelmeztette a szakmai tantárgyat oktató tanárt, aki a KRÉTA törlés funkciójával a helytelen dátumot törölte, és újra beírta az érdemjegyet a helyes dátumhoz. Erről a javításról az intézmény feljegyzést nem készített.

A panaszos vitatta a tanuló értékelését is. Tekintettel azonban arra, hogy ez a pedagógus, intézményvezető hatáskörébe tartozó kérdés, a fenntartó a panaszos jelzését az Intézménynek továbbította. A Tankerületi Központ fontosnak tartotta megjegyezni azt is, hogy a köznevelési törvény 37. § (2) bekezdése szerint az iskola döntése, intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása ellen a tanuló, a szülő – a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított tizenöt napon belül – a gyermek, tanuló érdekében eljárást indíthat, kivéve a magatartás, a szorgalom, valamint a tanulmányok értékelése.

A szülő panaszát, a Tankerületi Központ nyilatkozatában foglaltakat és a hivatalunk rendelkezésére bocsátott egyéb dokumentumokat összevetettük a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel, és az alábbi állásfoglalást alakítottuk ki.

A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdésének j) pontja szerint a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek Óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése, sajátos nevelési igényű tanuló esetén az egyéni fejlesztési tervben foglaltak figyelembevételével. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy a kerettantervben és a pedagógiai programban meghatározottak szerint érdemjegyekkel vagy szövegesen, sokoldalúan, a követelményekhez igazodóan értékelje a tanulók munkáját.

A köznevelési törvény 54. § (1) bekezdése kimondja, hogy a pedagógus – a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel – a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. A külföldi tartózkodás miatt egyéni munkarenddel rendelkező tanuló esetében a félévi minősítés az igazgató döntése alapján

mellőzhető, ez esetben a tanuló csak az év végén ad számot tudásáról. A tanuló magatartásának és szorgalmának értékelését és minősítését az osztályfőnök – az osztályban tanító pedagógusok véleményének kikérésével – végzi. Az érdemjegyekről a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét rendszeresen értesíteni kell. A félévi és az év végi osztályzatot az érdemjegyek alapján kell meghatározni. Az évközi érdemjegyeket és az év végi osztályzatokat szóbeli vagy írásbeli szöveges értékelés kíséri. Az iskola az osztályzatról a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét félévkor értesítő, év végén bizonyítvány útján értesíti. Értesítő gyakrabban is készülhet az intézmény pedagógiai programja szerint. Az érdemjegy és az osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelésekor, minősítésekor nem lehet fegyelmezési eszköz.

Ezt a rendelkezést egészíti ki a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (1) bekezdése, mely szerint a tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye (a továbbiakban a felsorolt vizsgák együtt: tanulmányok alatti vizsga) alapján kell megállapítani. A kiskorú tanuló érdemjegyeiről a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell.

A köznevelési törvény 54. § (5)-(6) bekezdései szerint az egyes tanulók év végi osztályzatát a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekinti, és a pedagógus, az osztályfőnök által megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről. Abban az esetben, ha az év végi osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanítási év közben adott érdemjegyek átlagától, a nevelőtestület felhívja az érdekelt pedagógust, hogy adjon tájékoztatást ennek okáról, és indokolt esetben változtassa meg döntését. Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését, és a nevelőtestület ennek indokaival nem ért egyet, az osztályzatot az évközi érdemjegyek alapján a tanuló javára módosítja.

E szabályokból kiolvasható, hogy a tanuló év végi osztályzatának alapja a tanuló évközi teljesítménye, és érdemjegyei vagy vizsgán nyújtott teljesítményének eredményéből áll össze. Az év végi osztályzat kiszámítására vonatkozóan további szabályokat a helyi tanterv tartalmazhat, ám ezek nem lehetnek ellentétesek a jogszabályok rendelkezéseivel.

A tanulók munkájának értékelésekor, minősítésekor a pedagógust széleskörű szabadság illeti meg, ennek során kialakíthat egyedi módszereket, alkalmazhat sajátos értékelési, számonkérési technikákat, a félévi, év végi osztályzat meghatározásánál az érdemjegyeket akár eltérő súllyal is figyelembe veheti.

A pedagógus értékelési autonómiájának az alábbi korlátai vannak. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés b) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket. E rendelet 7. § (5) bekezdés a) pontja pedig arról rendelkezik, hogy az iskola pedagógiai programjában meg kell határozni az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendjét.

A köznevelési törvény 37. § (2) bekezdése szerint az óvoda, az iskola, a kollégium döntése, intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása (a továbbiakban együtt: döntés) ellen a tanuló, a szülő – a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított tizenöt napon belül – a gyermek, tanuló érdekében eljárást indíthat, kivéve a magatartás, a szorgalom, valamint a tanulmányok értékelése és minősítése ellen. Eljárás indítható a magatartás, szorgalom és a tanulmányok minősítése ellen is, ha a minősítés nem az iskola által alkalmazott helyi tantervben meghatározottak alapján történt, a minősítéssel összefüggő eljárás jogszabályba vagy a tanulói jogviszonyra vonatkozó rendelkezésekbe ütközik.

Az Intézmény Pedagógiai Programjának 3.11.18. pontja szerint az értékelés típusai között a gyakorlati jegynél az alábbi felsorolást határozza meg: órai feladat, számonkérés, gyakorlati úton történő bemutatás, amely lehet egyéni, páros vagy csoportos.

Mindezekre figyelemmel az érintettnek lehetősége van az értékeléssel szemben jogorvoslattal élni a Tankerületi Központnál, amennyiben azt vélelmezi, hogy a minősítés nem az iskola által alkalmazott helyi tantervben meghatározottak alapján történt, a minősítéssel összefüggő eljárás jogszabályba vagy a tanulói jogviszonyra vonatkozó rendelkezésekbe ütközik. Az értékeléssel kapcsolatban tehát a fenntartónak joga és kötelessége a jogorvoslati vizsgálat lefolytatása. Megvizsgálva azonban az Intézmény Pedagógiai Programjának fenti rendelkezését, az Intézményben órai munkára adott elégtelen nem sérti a Pedagógiai Programban foglaltakat, továbbá a Tankerületi Központ tájékoztatása szerint a tanuló év végi osztályzata a hivatkozott tantárgyból elégséges lett.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 113. § (1) bekezdése alapján a hibás bejegyzéseket a tanügyi nyilvántartásokban áthúzással kell érvényteleníteni, olyan módon, hogy az olvasható maradjon, és a hibás bejegyzést helyesbítenni kell. A javítást aláírással, keltezéssel és papíralapú nyomtatvány esetén az iskola körbélyegzőjének lenyomatával kell hitelesíteni.

A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdés e) pontja alapján a tanuló joga különösen, hogy hozzájusson a jogai gyakorlásához szükséges információkhoz, tájékoztassák a jogai gyakorlásához szükséges eljárásokról. A 62. § (1) bekezdés m) pontja szerint a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek Óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése, sajátos nevelési igényű tanuló esetén az egyéni fejlesztési tervben foglalt figyelembevételével. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy a pedagógiai programban és az SZMSZ-ben előírt valamennyi pedagógiai és adminisztratív feladatait maradéktalanul teljesítse. Az Intézmény Pedagógiai Programjának 3.6. pontja szerint a pedagógusok legfontosabb helyi feladata – többek között – a tanulók munkájának rendszeres értékelése, dokumentálása.

A Tankerületi Központ tájékoztatása szerint a KRÉTA rendszerben az érintett pedagógus 2021. március 3-án javította a hibás bejegyzéseket a 2021. február 8-án és 10-én órai munkára adott elégtelen osztályzatokkal kapcsolatban. A KRÉTA rendszerből készített képernyőmentés is a fenti időpontot mutatta. A Tankerületi Központ közlése szerint az érintett pedagógus utolsó munkában töltött napja 2021. február 25-e volt. A Tankerületi Központ közölte továbbá a szülő panaszára adott válaszában, hogy a KRÉTA rendszer minden hónap 10-én zár, addig van lehetőségük a pedagógusoknak az érdemjegyeket beírni, szükség esetén korrigálni.

Fentiekre figyelemmel megállapítottuk, hogy a KRÉTA rendszer zárását követően az órai munkára adott február 8-ai érdemjegy módosítására február 10-ig lett volna lehetőség. Továbbá a Tankerületi Központ szerint 2021. február 25-én, az utolsó munkában töltött napon történt a módosítás, azonban a KRÉTA-ból közölt adatok szerint 2021. március 3-án történt jegyek rögzítése a pedagógus részéről, aki akkor már nem dolgozott az Intézményben. A módosítások a korábban rögzített érdemjegyek törlésként, majd új bejegyzésként történő felvezetése pedig a módosítás visszakövetését lehetetlennítették el.

A fentiekre tekintettel azzal az ajánlással fordultunk az Intézmény fenntartójának képviselője felé, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a jövőben – a pedagógusok által a KRÉTA rendszerben az érdemjegyek rögzítésekor, illetve a rögzített érdemjegyek módosításakor – ne sérüljenek a köznevelési törvény, illetve a belső szabályzatok vonatkozó rendelkezései, és ennek következtében az érintett gyermekek jogai.

A fenntartói képviselő az ajánlásunk elfogadásáról, annak nyomán tett intézkedéséről, illetve az ajánlással kapcsolatos állásfoglalásáról hivatalunkat az alábbiak szerint tájékoztatta.

A tankerületi igazgató levele szerint a KRÉTA „Havi” kiválasztás esetén a „Havi naplózárás napja” opcióval adható meg, hogy a következő hónap hányadik napján zárja le a program az előző hónapot. Ez az intézmények által leggyakrabban használt opció és általában 5-10 közötti értéket állítanak be. Ez azt jelenti, hogy ha pl. 10-re van állítva, akkor a program október 10-én zárja le a szeptemberi hónapot, november 10-én az októbert, és így tovább. Ezekből következően a február 8-án beírt érdemjegy módosítására március 10-ig volt lehetőség. A tankerületi igazgató szerint tehát nem járt el jogszerűtlenül a pedagógus.

A tankerületi igazgató szerint nem helytálló az a megállapítás, hogy március 3-án a pedagógus már nem dolgozott az iskolában, mivel a felmentési idejét töltötte, és bár a munkáltató ebben az időszakban már mentesítette a munkavégzési kötelezettség alól, a pedagógus a felmentési idő végéig közalkalmazotti jogviszonyban állt az intézménnyel, tehát – az intézményvezető jelzésére – jogszerűen élt a korrekció lehetőségével.

A tankerületi igazgató egyetértett az ajánlásunkban foglaltakkal, miszerint mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a pedagógusok által a KRÉTA rendszerben az érdemjegyek rögzítésekor, illetve a rögzített érdemjegyek módosításakor ne sérüljenek a köznevelési törvény, illetve a belső szabályzatok vonatkozó rendelkezései, és ennek következtében az érintett gyermekek jogai.

Fenntartóként minden esetben kiemelt figyelmet fordít a gyermeki jogok védelmére, a fenntartott iskolák jogszerű működésére. A konkrét esetben azonban a tankerületi igazgató véleménye szerint az Intézményben a panaszos állításával ellentétben gyermekét jogsérelem nem érte, az iskola eljárása a hatályos szabályoknak megfelelt.

A fentiekre tekintettel elfogadtuk a tankerületi igazgató válaszelevelében előadottakat azzal, hogy pontosította a korábbi nyilatkozatában foglaltakat, és mindezekre figyelemmel az ügyet lezártuk. (XIII/183/2021/OJBIT)

Mulasztás

A köznevelési törvény 46. § (1) bekezdés a)-b) pontjai szerint a tanuló kötelessége, hogy részt vegyen a kötelező és a választott, továbbá általános iskolában a tizenhat óráig tartó egyéb foglalkozásokon és szakmai gyakorlatokon, és eleget tegyen – rendszeres munkával és fegyelmezett magatartással, képességeinek megfelelően – tanulmányi kötelezettségének.

Ha a gyermek az óvodai foglalkozásról, a tanuló a tanítási óráról és egyéb foglalkozásról, valamint a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. A 20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (2) bekezdés a)-e) pontjai szerint a mulasztást igazoltnak kell tekinteni, ha a gyermek, a tanuló – gyermek, kiskorú tanuló esetén a szülő írásbeli kérelmére – a házirendben meghatározottak szerint engedélyt kapott a távolmaradásra; a gyermek, a tanuló beteg volt, és azt a házirendben meghatározottak szerint igazolja; a gyermek, a tanuló hatósági intézkedés vagy egyéb alapos indok miatt nem tudott kötelezettségének eleget tenni; a gyermek ideiglenes óvodai elhelyezésének, a tanuló ideiglenes vendégtanulói jogviszonyának időtartamát a 49. § (2b) bekezdése szerinti igazolással igazolja; az általános

iskola 7-8. évfolyamos, valamint a középfokú iskola 10-12. évfolyamos tanulója – tanítási évenként legfeljebb két alkalommal – pályaválasztási célú rendezvényen vesz részt vagy pályaválasztási céllal marad távol, feltéve, ha a részvételt a szervező intézmény által kiállított igazolással igazolja.

Ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen eléri a kétszázötven tanítási órát, és emiatt a tanuló teljesítménye tanítási év közben nem volt érdemjeggyel értékelhető, a tanítási év végén nem minősíthető, kivéve, ha a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozóvizsgát tegyen. (XIII/165/2021/OJBIT, XIII/322/2021/OJBIT, XIII/352/2021/OJBIT, XIII/557/2021/OJBIT)

Egy család azzal kapcsolatban érdeklődött, hogy teljesítheti-e távoktatással a tanulmányait azon tanuló, akinek a szülei egymástól 250 km távolságra laknak, olyan módon, hogy a törvényben meghatározott 250 óra mulasztást esetében ne vegyék figyelembe.

Tájékoztatott a panaszosokat, hogy az Alaptörvény egyértelműen fogalmaz a XI. cikk (2) bekezdésében azzal kapcsolatban, hogy a művelődéshez való jogot ingyenes és kötelező alapfokú oktatással biztosítja. A köznevelésben való részvétel tehát egyfelől jogosultság, ugyanakkor egyben kötelezettség is. Az Alaptörvény XVI. cikkének (3) bekezdése rögzíti, hogy a szülők kötelesek kiskorú gyermekükről gondoskodni. E kötelezettség magában foglalja gyermekük taníttatását. A szülő Alaptörvényben rögzített feladata tehát, hogy biztosítsa gyermeke számára a tankötelezettség teljesítését.

A kapcsolódó jogok és kötelezettségek egységben értelmezhetőek, a jelenleg hatályos köznevelésről szóló törvény, illetve annak végrehajtási rendeletei rögzítik azokat. A köznevelési törvény 46. § (1) bekezdésének a) pontja kimondja, hogy a tanuló kötelessége, hogy részt vegyen a kötelező és a választott, továbbá általános iskolában a tizenhat óráig tartó egyéb foglalkozásokon és szakmai gyakorlatokon. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (2) bekezdése szerint, ha a gyermek az óvodai foglalkozásról, a tanuló a tanítási óráról és egyéb foglalkozásról, valamint a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell.

A jogalkotó célja ezen rendelkezésekkel, hogy a tanuló teljesítse tankötelezettségét, részt vegyen az iskolai foglalkozásokon, és amennyiben mégis távol marad, úgy minden esetben igazoltan történjen a mulasztása. A köznevelési rendszerben e jogi keretek között történhet a jogok gyakorlása, illetve a kötelességek teljesítése. Fontos azonban kiemelni, hogy ezek ne más érdekek szerinti felhasználás céljából történjenek.

A panaszosok által jelzett kérdések háttérben a szülők közötti vita állapítható meg. Felhívtuk a panaszosok figyelmét, hogy a köznevelésre vonatkozó jogszabályok nem a gyermek és szülő kapcsolattartásának megvalósulását hivatottak szolgálni.

A beadványozóknak küldött válaszlevelünkben hangsúlyoztuk, hogy a kapcsolattartás rendezésére az ügyben illetékes bíróság, illetve gyámhatóság rendelkezik hatáskörrel. (XIII/37/2021/OJBIT)

Ha a gyermek, a tanuló távolmaradását nem igazolják, a mulasztás igazolatlan. Az igazolatlan hiányzásnak súlyos jogkövetkezményei lehetnek. Az iskola köteles a szülőt értesíteni a tanköteles tanuló első alkalommal történő igazolatlan mulasztásakor, valamint akkor is, ha a nem tanköteles kiskorú tanuló igazolatlan mulasztása a tíz órát eléri. Az értesítésben fel kell hívni a szülő figyelmét az igazolatlan mulasztás következményeire. Ha az iskola értesítése

eredménytelen maradt, és a tanuló ismételten igazolatlanul mulaszt, az iskola a gyermekjóléti szolgálat közreműködését igénybe véve megkeresi a tanuló szülőjét.

Egy szülő azzal kapcsolatban érdeklődött, hogy amennyiben a gyermeke továbbtanulási esélyeit javító felvételi előkészítőn szeretne részt venni, lehetséges-e tartósan hiányoznia meghatározott – heti egy történelem, illetve heti egy angol – órákról a köznevelési intézményből a két település közti utazás időigénye miatt. Beadványához mellékelte az intézmény igazgatójának, illetve fenntartói képviselőjének elutasító döntését. A kérés elutasításának indoka, hogy a jelenlegi intézmény is biztosít felvételi előkészítő foglalkozást. Az érintett tantárgyakból a tanuló elégséges, illetve közepes érdemjegyre teljesített a tavalyi év folyamán, így az intézmény indokolása szerint a tanórai jelenlét kiemelten fontos a tanuló számára.

A szülőt tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 45. § (1) bekezdése szerint Magyarországon – az e törvényben meghatározottak szerint – minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. A tanuló kötelessége, hogy részt vegyen a kötelező és a választott, továbbá általános iskolában a tizenhat óráig tartó egyéb foglalkozásokon és szakmai gyakorlatokon.

A tankötelezettségre, illetve a foglalkozásokon történő részvételi kötelezettségre tekintettel a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (2) bekezdése rögzíti, hogy ha a tanuló a tanítási óráról és egyéb foglalkozásról, valamint a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. Ugyanezen szakasz meghatározza, mely esetekben kell a mulasztást igazoltnak tekinteni: e szerint, ha

- a) a gyermek, a tanuló – gyermek, kiskorú tanuló esetén a szülő írásbeli kérelmére – a házirendben meghatározottak szerint engedélyt kapott a távolmaradásra,
- b) a gyermek, a tanuló beteg volt, és azt a házirendben meghatározottak szerint igazolja,
- c) a gyermek, a tanuló hatósági intézkedés vagy egyéb alapos indok miatt nem tudott kötelezettségének eleget tenni,
- d) a gyermek ideiglenes óvodai elhelyezésének, a tanuló ideiglenes vendégtanulói jogviszonyának időtartamát a 49. § (2b) bekezdése szerinti igazolással igazolja,
- e) az általános iskola 7-8. évfolyamos, valamint a középfokú iskola 10-12. évfolyamos tanulója – tanítási évenként legfeljebb két alkalommal – pályaválasztási célú rendezvényen vesz részt vagy pályaválasztási céllal marad távol, feltéve, ha a részvételt a szervező intézmény által kiállított igazolással igazolja.

A tanuló általi mulasztásra irányadó szabályok egyértelműen rögzítik az igazolatlan távolmaradás következményeit. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (3) bekezdése alapján, ha a gyermek, a tanuló távolmaradását nem igazolják, a mulasztás igazolatlan. Az iskola köteles a szülőt és a tanuló kollégiumi elhelyezése esetén – amennyiben a kollégium nem az iskolával közös igazgatású intézmény – a kollégiumot is értesíteni a tanköteles tanuló első alkalommal történő igazolatlan mulasztásakor, továbbá abban az esetben is, ha a nem tanköteles kiskorú tanuló igazolatlan mulasztása a tíz órát eléri. Az értesítésben fel kell hívni a szülő figyelmét az igazolatlan mulasztás következményeire. Ha az iskola értesítése eredménytelen maradt, és a tanuló ismételten igazolatlanul mulaszt, az iskola a gyermekjóléti szolgálat közreműködését igénybe véve megkeresi a tanuló szülőjét.

Ugyanezen szakasz (4) bekezdésének b) pontja szerint, ha a tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a tíz tanítási órát vagy egyéb foglalkozást, az óvoda vezetője, az iskola igazgatója – a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben foglaltakkal összhangban – értesíti a

tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes család- és gyermekjóléti központot, a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot, tanköteles tanuló esetén – gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével – a gyermekjóléti szolgálatot.

Ugyanezen szakasz (5) bekezdése alapján, ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a harminc tanítási órát és egyéb foglalkozást, az iskola a mulasztásról tájékoztatja az általános szabálysértési hatóságot – a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével –, valamint ismételten tájékoztatja a gyermekjóléti szolgálatot, amely közreműködik a tanuló szülőjének az értesítésében, továbbá gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot. Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri az ötven tanítási órát és egyéb foglalkozást, az iskola igazgatója haladéktalanul értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot, a család- és gyermekjóléti központot, családból kiemelt gyermek esetén a gyermekvédelmi szakszolgálatot.

A fentiek alapján a panaszos által jelzett ügyben a heti több tanóráról történő távolmaradás nem igazolt mulasztás. Amennyiben a tanuló hetente több tanóráról igazolatlanul hiányzik, úgy mulasztásainak száma azzal azonos mértékben növekedik, súlyos jogkövetkezményeket okozva ezzel. Emellett az érintett tantárgyakból a tanuló teljesítménye az igazgató álláspontja alapján nem megfelelő, így a tanórán történő részvétel az eredményesség szempontjából is szükséges.

Mindezeket összevetve megállapítottuk, hogy a szülő által panaszolt ügyben nem történt jogsértés azzal, hogy a jelenlegi intézmény a heti több tanóráról történő mulasztást nem engedélyezi az érintett tanulóknak.

Lehetséges megoldásként a gyermek számára olyan előkészítő foglalkozás választását javasoltuk, melynek időpontja ideális a jelenlegi iskolában történő részvételi kötelezettség tekintetében, vagyis az azon történő részvétel nem akadályozza a tanuló jelenlegi tanulmányait. (XIII/531/2021/OJBIT)

A tanulmányok során előállhat olyan helyzet, hogy a tanuló különböző oknál fogva hosszabb időt tölt távol az iskolától. A mulasztásával kapcsolatos kérdéseket alapvetően ilyenkor is rendezni szükséges.

Egy általános iskola vezetője az iskola két tanulója, egy második és egy nyolcadik osztályos testvérpár hiányzásai miatt kereste meg hivatalunkat. Jelzéssel kívántak élni, mivel a tanulók családja az egyik nagyszülő betegsége miatt visszament külföldre a nagypapát ápolni. Az iskolát előzetesen nem tájékoztatták, csak telefonos megkeresés alapján értesültek a helyzetről. A család időszakosan, alkalmanként jelentkezett, amikor ígéretet tettek, hogy a következő héten hazautaznak Magyarországra, de még nem tértek vissza. Az intézményvezető méltányosságból, és a gyerekek korábbi években tapasztalt problémamentes, sőt példaértékű iskolalátogatására tekintettel további intézkedést nem tett. A gyermekek igazolatlan hiányzása azonban nagy mértékűre nőtt. Javasolták a családnak, hogy írassák be külföldön a testvéreket iskolába, de ezt azért nem vállalták, mert csak egy másik településen van iskola, ahova az eljutást nem tudták megoldani. A digitális oktatásba időnként becsatlakoztak. Hiányzásuk miatt az iskola a helyi gyermekjóléti és szociális intézménnyel folyamatos kapcsolatban volt, jelzéssel éltek az illetékes kormányhivatalnál és egyeztettek az Oktatási Hivatallal is, amelynek eredményeképpen a nyolcadik osztályos tanuló középiskolai felvételi lapját szülői meghatalmazással rögzítették a KIR rendszerben, és továbbították.

Az intézményvezetőt tájékoztattuk a külföldi tartózkodás esetén a tanuló tanulmányainak és tankötelezettségének teljesítésére szolgáló két lehetőségről. A köznevelési törvény 91. § (1)-(3) bekezdései szerint magyar állampolgár engedély nélkül folytathat tanulmányokat külföldön panaszos és tankötelezettségét külföldi nevelési-oktatási intézményben is teljesítheti. Magyarországon élő magyar állampolgár a tankötelezettségét egyéni munkarend alapján Magyarországon működő nevelési-oktatási intézményben teljesítheti. A tanköteles tanuló tanulmányainak külföldön történő folytatását – a tanköteles gyermek nyilvántartása céljából – be kell jelenteni a hivatalnak, vagy, ha a tanuló már hazai iskolába beiratkozott, az iskola igazgatójának és a hivatalnak. A külföldi tanulmányok alatt a tanuló magyarországi tanulói jogviszonya szünetel, kivéve, ha tanulmányait egyéni munkarenddel rendelkezőként Magyarországon folytatja.

A fentiek szerint tehát amennyiben a szülő a tanulmányok külföldön történő folytatását jelenti be az iskola igazgatójának, akkor a köznevelési törvény 91. §-a szerint a tanulói jogviszony szüneteléséről van szó.

Ha a tanuló rendelkezik külföldön tanulói jogviszonnal, a tankötelezettség teljesítésének másik módját a magyarországi tanulói jogviszony fenntartása mellett az egyéni tanulói munkarendben történő teljesítés jelentheti. Ebben az esetben a tanuló a jelenlegi, magyarországi iskolával folyamatosan tanulói jogviszonyban áll. Az egyéni tanulói munkarenddel kapcsolatban eljáró szerv az Oktatási Hivatal. A kérelmezéssel, szükséges feltételekkel kapcsolatos részletes információkról az Oktatási Hivatalnál van lehetőség érdeklődni.

Az intézményvezetőt a fentiekén túl tájékoztattuk a mulasztásra vonatkozó általános szabályokról. Az igazolatlan mulasztásokkal kapcsolatban az intézmény a jogszabályban meghatározott lépések alapján az illetékes gyermekjóléti szolgálathoz fordulhat, melynek következtében gyermekvédelmi eljárás indulhat. Ezen esetkör tehát már a gyermekvédelmi hatóságok hatáskörébe tartozik, és az eljárás során a szülők felelősségre vonása is megtörténhet. (XIII/171/2021/OJBIT)

Fenntartói irányítás

A köznevelési alapfeladatok ellátásáról – az óvodai neveléstől, a nemzetiséghez tartozók óvodai neveléstől és a többi gyermekkel együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésétől eltekintve – az állam gondoskodik. Az állam köznevelési feladatait intézmények alapítása és fenntartása, továbbá az egyházi vagy magán köznevelési intézmények fenntartóival kötött köznevelési szerződések útján látja el.

A fenntartói irányítás részletes szabályait a köznevelési törvény 83-85. §-ai tartalmazzák. Minden évben érkeznek hivatalunkhoz olyan beadványok, amelyek ezen szabályok alkalmazásával állnak összefüggésben.

A köznevelési törvény 83. § (2) bekezdés a) pontja értelmében a fenntartó e törvényben foglalt keretek között – a tankerületi központ, valamint az állami felsőoktatási intézmény által fenntartott köznevelési intézmény kivételével – dönt a köznevelési intézmény létesítéséről, nevének megállapításáról, gazdálkodási jogköréről, átszervezéséről, megszüntetéséről, alapfeladatának módosításáról, fenntartói jogának átadásáról.

Több szülő gyermekük iskoláját érintő fenntartóváltással kapcsolatban kérte tájékoztatásunkat. Az érintett intézményt állami fenntartásból egyházi fenntartásba kívánták átvinni, de a beadvány szerint erről nem kaptak előzetesen megfelelő tájékoztatást, illetve kifogásolták a fenntartóváltásról szóló szavazás körülményeit is.

A köznevelési törvény 74. § (3) bekezdése szerint, ha a köznevelési közfeladat ellátása vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelési, nevelési-oktatási intézmény fenntartójával kötött köznevelési szerződés útján történik, a szerződés megkötése nem mentesít a feladatellátási kötelezettség alól azon gyermekek tekintetében, akiknek a szülei nem akarják vallási, világnézeti szempontból elkötelezett óvodába, iskolába járattatni gyermeküket. Az illetékes tankerületi központ, óvoda átadása esetében a települési önkormányzat, gondoskodik arról, hogy ezekre a szülőkre, gyermekekre, tanulókra a köznevelési szerződés miatt a vallási, világnézeti szempontból el nem kötelezett nevelésben, nevelésben-oktatásban való részvételhez fűződő joguk érvényesítésében aránytalan teher nem hárulhat. Akkor adható át nevelési, nevelési-oktatási intézmény vallási, világnézeti szempontból elkötelezett nevelést, oktatást folytató fenntartó számára, ha az intézménybe beíratott kiskorú gyermekek, tanulók esetén a szülők, nagykorúság elérése esetén a tanulók több mint fele azt támogatja. Az illetékes tankerületi központ akkor tehet javaslatot az oktatásért felelős miniszternek, hogy az intézmény átadásával egyidejűleg kössön köznevelési szerződést a vallási, világnézeti tekintetben elkötelezett nevelést-oktatást folytató fenntartóval, ha az iskola állami tulajdonban van, vagy a tulajdonos települési önkormányzat az átadásról döntött, és a nevelést-oktatást a vallási, világnézeti szempontból el nem kötelezett nevelést-oktatást igénylő tanulók számára változatlan színvonalon biztosítja.

További információszerzés érdekében javasoltuk a szülőknél, hogy kérdéseikkel az érintett fenntartót keressék meg. (XIII/83/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény 83. § (2) bekezdés e) pontja alapján a fenntartó ellenőrizheti a köznevelési intézmény gazdálkodását, működésének törvényességét, hatékonyságát, a szakmai munka eredményességét. Ennek keretében alapesetben a fenntartónak kell biztosítani, hogy a köznevelési jogszabályokban előírt személyi és tárgyi feltételek rendelkezésre álljanak.

Egy szülő beadványában arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy az általános iskolában, egységes gyógypedagógiai módszertani intézményben, ahova gyermeke jár, az épület leromlott állapota miatt válságos helyzet alakult ki. Az intézmény emelete életveszélyessé vált, emiatt le kellett azt zárni. Ennek következtében három tanterem, fejlesztő szoba, tanári, számítástechnikai és egyéb szertárak, mosdók használhatatlanná váltak. Az egyes osztályokat az aulában kellett elhelyezni.

A panasszal kapcsolatban az intézményt fenntartó tankerületi központhoz fordultunk tájékoztatásért. A fenntartó közölte, hogy a 2020/2021. tanév kezdetén vették át az intézmény fenntartói jogait. Bár a fenntartóváltás előtt kaptak tájékoztatást az épület hibáiról, azok súlyosságát nem ismerték. Folyamatosan dolgoztak az intézmény állapotának javításán, de csak fokozatosan tudtak eredményt elérni, hiszen a tanítási év alatt nem minden felújítási feladatot tudtak végezni, és az anyagi lehetőségek is korlátozottak voltak.

Tekintettel arra, hogy a fenntartó tájékoztatása szerint az épület felújítása folyamatban volt, megállapítottuk, hogy saját hatáskörben megtette a szükséges intézkedéseket a sérelmezett helyzet orvoslására. (XIII/82/2021/OJBIT)

Egy intézményvezető-helyettes a diabéteszes gyermekek ellátása miatt fordult hivatalunkhoz. Tájékoztatása szerint az óvodában történtek személyi változások, a szaktudással rendelkező pedagógiai asszisztens beteg lett, és a helyettesítő kolléga nem vállalta a kislány ellátását. A tagóvoda-vezető nem tudta kezelni a helyzetet, az intézményvezető végül az együttműködési szerződést módosítva, egy egészségügyi végzettséggel rendelkező, új belépő dolgozóval oldotta meg a kérdést. Időközben azonban a szülő magatartása támadóvá vált az óvoda irányába.

Beadványával kapcsolatban tájékoztattuk az intézményvezető-helyettest, hogy az érintett intézmény önkormányzati fenntartásban működő intézmény. Ennek értelmében mind az érintett tagóvoda, mind az érintett önkormányzat a jogszabályoknak megfelelően kell, hogy eljárjon a diabéteszes gyermekek ellátása során.

A beadványozó által előadott ügyben álláspontunk szerint az intézménynek meg kell találnia a minden fél számára ideális megoldást, a szülővel történő megfelelő kommunikáció mellett, figyelembe véve azt, hogy az érintett feladatellátás az intézmény kötelezettsége. (XIII/566/2021/OJBIT)

Az óvodai nevelés, a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelés és a többi gyermekkel együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelés köznevelési alapfeladatnak minősülnek. Óvodát települési önkormányzat is alapíthat és fenntarthat, amelynek működését a köznevelési törvény rendelkezései kötelező erővel szabályozzák. A jogszabályi rendelkezések keretei között az intézményekre vonatkozó részleteket a fenntartók maguk alkotják meg. A köznevelési törvény felhatalmazása alapján a fenntartó teszi közzé az óvoda nyitva tartásának rendjét.

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, hogy gyermekét az óvodai nyitvatartási idő előtt, 6:00-ra szeretné beadni az érintett köznevelési intézménybe.

Tájékoztatottuk a hozzánk fordulót, hogy a köznevelési jogszabályok nem tartalmaznak rendelkezést az intézmények nyitvatartásának szabályozásával kapcsolatban. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4-5. §-a rendelkezik a kérdéskör szempontjából lényeges intézményi dokumentumok szabályozási köréről. Eszerint a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában (a továbbiakban: SZMSZ) kell meghatározni a működés rendjét, ezen belül a gyermekeknek, a tanulóknak, az alkalmazottaknak és a vezetőknek a nevelési-oktatási intézményben való benntartózkodásának rendjét. A nevelési-oktatási intézmény házirendjében pedig az iskolai, kollégiumi tanulói munkarendet, az iskola és a kollégium helyiségei, berendezési tárgyai, eszközei és az iskolához, kollégiumhoz tartozó területek használatának rendjét kell szabályozni. E rendelkezések alapján a szervezeti és működési szabályzat, illetőleg a házirend tartalmazhat az intézmény nyitvatartásával összefüggő rendelkezést.

A köznevelési törvény 8. § (6) bekezdése szerint az óvoda esetében a napi nyitvatartási idő legalább nyolc óra, amely időtartam a fenntartó engedélyével csökkenthető. Ha a fenntartó engedélye alapján az óvoda hat óránál rövidebb napi nyitvatartási idővel működik, a fenntartásához a központi költségvetésből támogatás nem igényelhető. Ha a napi nyitvatartási idő nem éri el a nyolc órát, a

költségvetési támogatás nem teljes összegben illeti meg a fenntartót, a támogatás mértékét a központi költségvetésről szóló törvény állapítja meg.

A köznevelési törvény 49. § (3) bekezdés első mondata szerint a települési önkormányzat közzéteszi az óvoda felvételi körzetét, valamint az óvoda nyitva tartásának rendjét.

A köznevelési törvény 25. § (4) bekezdése szerint a köznevelési intézmény SZMSZ-ét, a nevelési-oktatási intézmény házirendjét nevelési-oktatási intézményben a nevelőtestület, más köznevelési intézményben a szakalkalmazotti értekezlet az óvodaszék, iskolaszék, kollégiumi szék, továbbá az iskolai vagy a kollégiumi diákönkormányzat véleményének kikérésével fogadja el. Az SZMSZ és a házirend azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra többletkötelezettség hárul, a fenntartó egyetértése szükséges.

E rendelkezések szerint történik az intézményi dokumentumok módosítása is, melyre a szülő is tehet javaslatot. A köznevelési törvény 72. § (5) bekezdés d) pontja kimondja, hogy a szülő joga különösen, hogy írásbeli javaslatát a nevelési-oktatási intézmény vezetője, a nevelőtestület, az óvodaszék, iskolaszék, kollégiumi szék, a pedagógus megvizsgálja, és arra a megkereséstől számított tizenöt napon belül az óvodaszéktől, iskolaszéktől, kollégiumi széktől legkésőbb a tizenötödik napot követő első ülésen érdemi választ kapjon.

A szülő beadványának benyújtását követően megkerestük az érintett óvoda önkormányzati fenntartóját, aki megküldte az intézmény SZMSZ-ét elfogadó képviselő-testületi határozatát. Az SZMSZ 3. fejezete a nevelési-oktatási intézmény nyitvatartásának rendjéről az alábbiak szerint rendelkezett: Az Óvoda nyitvatartása: hétfőtől péntekig 07:00-17:00, napi 10 óra, heti 50 óra. Amennyiben a szülő igényli, módjában áll a gyermeket 6.30-ra (ügyeletbe) hozni, a házirendben foglaltak szerint.

Az előbbiekkal egyezően a fenntartó választ elfogadtuk, a szülő beadványában foglaltakkal kapcsolatban oktatási jogsérelmet nem tudunk kimutatni, ezért az ügyet lezártuk. (XIII/533/2021/OJBIT)

Az oktatási szereplők jogainak garanciái

A köznevelési törvény garanciális rendelkezései között kiemelt jelentőséggel bírnak a nevelési-oktatási intézmények működését garantáló rendelkezések. Ide tartoznak az osztálylétszámokra, illetve csoportbeosztásokra vonatkozó előírások.

A köznevelési törvény 25. § (7) bekezdése szerint az óvodai csoportok, iskolai osztályok, kollégiumi csoportok minimális, maximális és átlagléttségét a 4. melléklet határozza meg. Az óvodai csoportra, iskolai osztályra, kollégiumi csoportra megállapított maximális létszám a nevelési év, illetve a tanítási év indításánál a fenntartó engedélyével legfeljebb húsz százalékkal átléphető, továbbá függetlenül az indított osztályok, csoportok számától, akkor is, ha a nevelési év, tanítási év során az új gyermek, tanuló átvétele, felvétele miatt indokolt. A minimális létszámtól csak akkor lehet eltérni, ha azt az óvodai, tanuló jogviszony nevelési, tanítási év közben történő megszűnése indokolja. A művészeti felsőoktatási intézmény által fenntartott nyolc évfolyamos gimnázium osztályainak minimális, maximális és átlagléttségét a szakgimnázium (művészeti) létszámkeretei szerint kell meghatározni. Az Arany János

Tehetséggondozó Programban és az Arany János Kollégiumi Programban a minimális osztály-, illetve kollégiumi csoportlétszámtól legfeljebb húsz százalékkal el lehet térni.

Egy szülő óvodai csoportlétszámmal kapcsolatos panaszával kereste meg hivatalunkat. Előadta, hogy önkormányzati hozzájárulással 30 főre emelték a csoportlétszámokat, azonban a gyermeke csoportjába 28 gyermek járt, akik közül négyen sajátos nevelési igényű státuszú gyermekként a létszámban kétszeresen számítottak, így az óvodai csoport létszáma 32 fő volt. A szülő szerint nemcsak a létszám haladta meg a jogszabályban előírt mértéket, hanem az egy gyerekre jutó terület sem felelt meg ennek. Kifogásolta, hogy az óvónők nem tudtak ennyi gyermekre odafigyelni. A szülő sérelmezte, hogy a korlátozott férőhely ellenére az óvodába a kötelező óvodai életkort el nem érő gyermekek is felvételt nyertek.

A beadványozót tájékoztattuk a jogorvoslati út kimerítésének szükségességéről. A panaszos a fenntartói út kimerítését követően ismételten benyújtotta panaszát, sérelmezve a lefolytatott fenntartói vizsgálat megállapításait is.

Az ügyben megkerestük az érintett intézmény fenntartói képviselőjét. A polgármester nyilatkozatában a következőkről tájékoztatót:

Az érintett óvodai csoportban a gyermekek létszáma 28 fő volt, ebből 4 gyermek sajátos nevelési igényű (SNI). A 4 SNI gyermek státuszukból adódóan több, 2 vagy 3 főnek volt számítandó. A fentiek alapján a csoportlétszám 33 fő volt. A gyermekek szülői kérésre kerültek a csoportba, az óvodapedagógusok szakmai felkészültsége alapján ellátásuk megfelelően biztosított volt.

A negyedik gyermek állapota alapján 2 főnek volt számítandó, de miután krónikus beteg volt, a koronavírus-járvány miatt orvosi igazolás alapján és intézményvezetői engedéllyel nem látogatta az óvodát.

A csoportba életkor alapján kötelezően felvett gyermekek létszáma 28 fő volt, míg a lakóhely szerint kötelezően felvett gyermekek létszáma 27 fő volt. A csoport összetétele alapján tiszta nagycsoport volt, valamennyi gyermek iskolába készült, így az adott nevelési évben az óvodapedagógusok az iskolai nevelés-oktatásra készítették fel őket.

A csoportszoba alapterülete 52,8 m² volt, így a 28 gyermekkel számolva az egy gyermekre jutó terület 1,88 m² volt, amennyiben a több mint fél éve nem járó gyermeket számoljuk, 1,95 m².

Tájékoztatása szerint pályázati támogatásból sor kerülhet az egyik óvodaépület felújítására és bővítésére, így 2021-ben 450 millió Ft összegű támogatással kettő csoportszobával, egy tornaszobával és kiszolgáló helyiségekkel bővíthetett az intézmény.

A rendelkezésre álló adatokat megvizsgáltuk, és összevetettük a jogszabályi rendelkezésekkel. A köznevelési törvény 8. § (1) bekezdése alapján az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen, fővárosi kerületben, vagy ha a felvételi körzet több településen található, az érintett településeken lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető.

A köznevelési törvény 25. § (7) bekezdése kimondja, hogy az óvodai csoportok, iskolai osztályok, kollégiumi csoportok minimális, maximális és átlagléttségét a 4. melléklet határozza meg. Az óvodai csoportra, iskolai osztályra, kollégiumi csoportra megállapított maximális létszám a nevelési év, illetve

a tanítási év indításánál a fenntartó engedélyével legfeljebb húsz százalékkal átléphető, továbbá függetlenül az indított osztályok, csoportok számától, akkor is, ha a nevelési év, tanítási év során az új gyermek, tanuló átvétele, felvétele miatt indokolt. A minimális létszámtól csak akkor lehet eltérni, ha azt az óvodai, tanulói jogviszony nevelési, tanítási év közben történő megszűnése indokolja. A 4. melléklet az óvoda esetében a maximális létszámot 25 főben állapítja meg, amely a fenntartó engedélyével a fentiek szerint 30 főre bővíthető.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. melléklete tartalmazza a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) helyiségeiről és eszközeiről szóló jegyzéket, mely szerint óvodában a csoportszoba alapterülete nem lehet kevesebb, mint 2 m²/fő.

A fenntartói képviselő nyilatkozatában elismerte, hogy a gyermeklétszám a csoportban meghaladta a törvényi maximumot (30 fő), nyilatkozata szerint ugyanis a csoportlétszám 33 fő volt. Erre tekintettel a 40/1999. (X. 8.) OM rendelet 7. § (7) bekezdésében biztosított hatáskörnél fogva azzal a kezdeményezéssel fordultunk az óvoda fenntartójának képviselője felé, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a jövőben – az óvodai felvételtől szóló döntések meghozatalakor – a gyermekek felvétele, csoportokba történő besorolása során ne sérüljenek a köznevelési törvény maximális csoportlétszámra vonatkozó rendelkezései, és ennek következtében az érintett gyermekek jogai.

A fenntartói képviselő tájékoztatta hivatalunkat a kezdeményezés elfogadásáról, valamint arról, hogy az óvodaépület felújítására és bővítésére irányuló beruházás folyamatban volt a vizsgálat idején az építési engedélyes és kiviteli tervdokumentáció elkészítőjének kiválasztása zajlott.

Tekintettel arra, hogy a fenntartó a szükséges intézkedéseket a jogsérelem orvoslása érdekében megtette, az ügyet lezártuk. (XIII/120/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény a 4. mellékletben meghatározza az osztályok, csoportok minimális, maximális és átlagléttségét. Ezen felül további rendelkezést a jogszabályok nem tartalmaznak.

Az intézmények részére irányadó, osztálylétszámra vonatkozó rendelkezések mellett szintén lényegesek a csoportbeosztásokra vonatkozó jogszabályi előírások. A köznevelési törvény az értelmező rendelkezések között határozza meg az óvodai csoport, iskolai osztály, kollégiumi csoport fogalmát: az a legalább egy nevelési évre, tanévre alkotott oktatásszervezési egység, amely meghatározott közös pedagógiai feladatok végrehajtására alakul az óvodába, iskolába, kollégiumba felvételt nyert, azonos feladatellátási helyre járó gyermekekből, tanulókból.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 20. § (11) bekezdése alapján az óvodába felvett gyermekek csoportba való beosztásáról a szülők és az óvodapedagógusok véleményének kikérése mellett – az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 28. §-ában meghatározott feltételekkel összhangban – az óvodavezető dönt.

Egy szülő gyermekének óvodai csoportból történő áthelyezésével kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. Sérelemzte, hogy az intézményvezető újfajta csoportbeosztási terve miatt a gyermekét másik csoportba osztották volna be, egyúttal az addig velük foglalkozó óvodapedagógusok személye is

változott volna. Tekintettel arra, hogy a szülő a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, az ügyben a következő megállapítást tettük.

A panasszal érintett óvodában a csoportbontás, így a panaszos gyermekének másik csoportba való elhelyezése nem jogi, hanem szakmai kérdés volt. Az óvónők, dadusok csoportokba való beosztása, a csoportszobába való beosztás az óvodavezető intézményvezetői hatáskörébe tartozó döntések, melyekhez a jogszabály nem ír elő véleményeztetési kötelezettséget. Így a szülő által kifogásoltak kapcsán a jogsérelem nem volt kimutatható, azonban a történetek érdeksérelmet okoztak. Felhívtuk a szülő figyelmét arra, hogy hivatalunk csak jogsérelem esetén járhat el.

Tájékoztattuk továbbá a beadványozót, hogy a köznevelési törvény alapján érdeksérelem esetén is lehetősége van kérelmet benyújtani. A 38. § (2) bekezdés szerint az érdeksérelemre hivatkozással benyújtott kérelmet – a fenntartó hatáskörébe tartozó kérelmek kivételével – az iskolaszék, ennek hiányában, a szülői közösség és nevelőtestület tagjaiból álló, legalább három tagú bizottság vizsgálja meg. A vizsgálat eredményeképpen az iskolaszék, vagy a bizottság a következőképpen dönthet: a kérelmet elutasítja; a döntés elmulasztóját döntéshozatalra utasítja; a hozott döntést megsemmisíti, és a döntéshozót új döntés meghozatalára utasítja. Az ügyben további intézkedés nem történt. (XIII/294/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény 51. § (4) bekezdése rögzíti, hogy az iskolába felvett tanulók osztályba vagy csoportba való beosztásáról – a szakmai munkaközösség, annak hiányában a nevelőtestület véleményének kikérésével – az igazgató dönt. (XIII/362/2021/OJBIT)

Egy első osztályos tanuló szülője a nyelvoktatásra vonatkozó csoportbeosztással kapcsolatban kereste meg hivatalunkat. A tanulók már az első évfolyamtól kezdve heti egy órában tanultak idegen nyelvet, angolt vagy németet. A szülő szerette volna, ha gyermeke angol nyelvet tanul, ennek ellenére német csoportba osztották be. Az intézményi indoklás szerint a csoportba sorolás névsor szerint történt. Az igazgató a csoportváltást nem engedélyezte, jelezte, hogy negyedik osztály előtt felülvizsgálják a szülői igényeket. A szülőt hivatalunk eljárásának feltételeiről, továbbá jogorvoslati lehetőségeiről tájékoztattuk. (XIII/503/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény garanciális rendelkezései között a tanügyi dokumentumok kezelésére vonatkozó és azok – az oktatási szereplők részére történő – rendelkezésre állása is fontos szerepet töltenek be.

Egy szülő amiatt élt panasszal, hogy gyermeke iskolaváltása kapcsán a másik iskolába történő átvétel ellenére a korábbi iskola nem tett eleget a gyermek tanügyigazgatási rendszerben történő kijelentésének, nem állította ki a szükséges dokumentumokat. A szülőt első körben jogorvoslati lehetőségeiről tájékoztattuk, az illetékes fenntartó elérhetőségeinek megadásával. Az ügyben az érintett általános iskola intézményvezetője ezt követően az érintett tanuló tanügyigazgatási rendszerből való kijelentéséről tájékoztatta hivatalunkat. Az igazgató által küldött információk szerint a tanuló iskolai beiratkozásáról szóló értesítés érkezése napján kijelentették őt a köznevelési információs rendszerből (a továbbiakban: KIR). Tekintettel a kapott tájékoztatásra, miszerint a szülő által sérelmezett helyzet az igazgató intézkedése nyomán megoldódott, az ügyet lezártuk. (XIII/395/2021/OJBIT)

A tanulók mint oktatási szereplők számára garanciát jelent továbbá, hogy az általuk teljesített tanulmányi kötelezettségről, a tanulmányi eredményről igazolást állít ki az intézmény. Az iskola a bizonyítvány kiadásával igazolja a tanulók köznevelés rendszerében teljesített tanulmányait. A köznevelési törvény 57. § (4) bekezdése alapján a tanuló az egyes évfolyamok, továbbá az érettségi vizsga, a művészeti alapvizsga és a művészeti záróvizsga tanulmányi követelményeinek teljesítéséről bizonyítványt kap. A bizonyítvány tartalmazza az általa tanúsított végzettségnek a Magyar Képesítési Keretrendszer szerinti besorolását az e törvény felhatalmazása alapján kiadott kormányrendelet alapján. A bizonyítvány és a bizonyítvány kiállításának alapjául szolgáló irat közokirat.

A pedagógus munkájának szakmai ellenőrzésére a köznevelési törvény lehetőséget biztosít, mind a fenntartó, mind a köznevelési intézmény vezetője számára, ezzel is elősegítve az oktatási szereplők – tanulók, szülők – jogainak érvényesülését.

A köznevelési törvény 83. § (1) bekezdésének e) pontjában foglaltak szerint a fenntartó ellenőrizheti a szakmai munka eredményességét a nevelési-oktatási intézményben.

A köznevelési törvény 69. § (1) bekezdésének a) pontja, illetve a (2) bekezdésének a) pontja szerint a köznevelési intézmény vezetője felel az intézmény szakszerű és törvényes működéséért, a fenntartó által rendelkezésre bocsátott eszközök töle elvárható gondossággal való kezeléséért – önálló költségvetéssel nem rendelkező intézmény kivételével – az intézmény gazdálkodásáért, a nevelési-oktatási intézmény vezetője felel a pedagógiai munkáért. Ugyanezen § (3) bekezdése alapján a köznevelési intézmény vezetője a pedagógiai munkáért való felelőssége körében szakmai ellenőrzést indíthat az intézményben végzett nevelő és oktató munka, egyes alkalmazott munkája színvonalának külső szakértővel történő értékelése céljából.

A pedagógusok szakmai munkájával kapcsolatos észrevételeiket a szülők, tanulók tudják jelezni az intézményvezető felé. (XIII/124/2021/OJBIT)

Egy nagyszülő az általános iskola nyolcadik osztályába járó unokáját tanító matematika tanár oktatását kifogásolva kereste meg hivatalunkat. A panaszos negyven évig középiskolai tanárként dolgozott. Beadványában előadta, hogy az érintett pedagógus szakmailag hibás dolgokat tanított. Módszertanilag elfogadhatatlan, logikátlan intézkedéseket tapasztalt a feladatok megoldása közben, amikor saját maga is hallgatta a tanórát. Házi feladatként olyan feladatokat kaptak a tanulók, amikhez sok olyan ismeretre volt szükség, amit magától nem tudott kitalálni egy diák. A tanár kiabált a tanulókkal, poénkodással megszegyenyítette őket. A korrepetálás és az előkészítő abból állt, hogy kiosztotta a feladatlapokat és óra végén megkérdezte, készen vannak-e azokkal a tanulók. A nagyszülő hivatalunk tájékoztatását kérte, hogyan lehetséges egy ilyen helyzeten változtatni. A panaszost hivatalunk eljárásának feltételeiről, továbbá jogorvoslati lehetőségeiről tájékoztattuk. (XIII/508/2021/OJBIT)

A köznevelési intézmény szakszerű és jogszerű működésének fontos dokumentuma a pedagógiai program. A köznevelési törvény 26. § (1) bekezdése szerint a nevelő és oktató

munka az óvodában, az iskolában, a kollégiumban pedagógiai program szerint folyik. A pedagógiai programot a nevelőtestület fogadja el és az intézményvezető hagyja jóvá. A pedagógiai program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra többletkötelezettség hárul, a fenntartó egyetértése szükséges. A pedagógiai programot nyilvánosságra kell hozni. A pedagógiai programban foglaltak a pedagógusokra nézve is kötelezőek, azok megsértése a tanulók oktatási jogainak sérelmét okozhatják.

Beadványában egy általános és alapfokú művészeti iskola működését érintő kérdésekkel kapcsolatban a szülői tanács elnöke kérte hivatalunk segítségét. A pedagógiai programmal, illetve az iskola személyi és tárgyi feltételeinek megvalósulásával, a tanulók létszámának alakulásával, valamint az alapítványi hozzájárulás megemelésével kapcsolatban kérte állásfoglalásunkat. Beadványában kifogásolta, hogy a tanórán kívüli elfoglaltságok rendszere hiányos volt vagy hosszabb időtávban nem működtek (elindított, majd megszűnő szakkörök, előkészítő és tehetséggondozó elfoglaltságok hiánya). Sérelmezte, hogy megfelelő végzettséggel nem rendelkező személyek láttak el olyan munka-, illetve feladatkört az iskola működésében, amely kifejezetten szakmai kompetenciához kötött. Jelezte, hogy az intézmény a digitális oktatási technológiai eszközök tekintetében jelentős hiányosságokkal bírt. Kifogásolta továbbá, hogy az intézményben a speciális nevelési igényű tanulók valós létszáma meghaladta a működési engedélyben foglalt arányszámot. A beadványozót tájékoztattuk hivatalunk hatásköri szabályairól, jogorvoslati lehetőségeiről, illetve a magán fenntartású intézmények törvényességi ellenőrzésére vonatkozó rendelkezésről. (XIII/261/2021/OJBIT)

Az oktatási szereplők jogainak garanciái közül kiemelkedő jelentőségű a tájékoztatáshoz való jog. Ez a jog biztosítja ugyanis, hogy az oktatási szereplők egyéb jogai is érvényesülni tudjanak. A vonatkozó jogszabályok szerint a tájékoztatáshoz való jog általános jelleggel megilleti a tanulókat, illetve szüleiket. A tájékoztatáshoz való jog egyúttal az intézmény oldalán tájékoztatási kötelezettségként jelenik meg. (XIII/40/2021/OJBIT, XIII/186/2021/OJBIT)

Egy szülő óvodai tájékoztatással kapcsolatban élt panasszal. Beadványában előadta, hogy gyermekét karanténba helyezték, ám a tájékoztatást a Facebook-os óvodai csoportban kapták meg, melyet a szülő nem látott. A nagyszülő vitte a gyermeket óvodába, amikor szembesültek azzal, hogy karanténban van a csoport. A szülő jelezte panaszát az érintett óvónőnek, aki válaszul arról tájékoztatta, hogy továbbra is így fogják intézni az ügyeket, és kövesse nyomon a Facebook csoportot. A szülő sérelmezte, hogy kizárólag a Facebook-on történik az információáramlás a gyermeket érintő ügyekben. A szülőt tájékoztattuk jogorvoslati jogáról, és javasoltuk, hogy panaszával első körben az intézmény fenntartóját keresse fel. (XIII/272/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdésének e) és g) pontjai egyértelműen rögzítik a tanuló azon jogait, hogy hozzájusson a jogai gyakorlásához szükséges információkhoz, tájékoztassák a jogai gyakorlásához szükséges eljárásokról, továbbá tájékoztatást kapjon személyét és tanulmányait érintő kérdésekről.

A köznevelési törvény 72. § (5) bekezdésének b) pontja alapján a szülő kiemelt joga továbbá, hogy gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon. (XIII/130/2021/OJBIT, XIII/78/2021/OJBIT, XIII/32/2021/OJBIT, XIII/505/2021/OJBIT, XIII/199/2021/OJBIT, XIII/468/2021/OJBIT, XIII/444/2021/OJBIT, XIII/433/2021/OJBIT, XIII/517/2021/OJBIT, XIII/516/2021/OJBIT, XIII/489/2021/OJBIT, XIII/477/2021/OJBIT, XIII/74/2021/OJBIT, XIII/97/2021/OJBIT, XIII/403/2021/OJBIT, XIII/60/2021/OJBIT, XIII/170/2021/OJBIT, XIII/81/2021/OJBIT, XIII/497/2021/OJBIT, XIII/379/2021/OJBIT)

A mindennapi iskolai életben a tanulók, mint oktatási szereplők számára garanciát jelent az, hogy az aktuális házi feladatokról megfelelő tájékoztatást kapnak, így segítve őket abban, hogy kötelezettségeiknek megfelelő módon eleget tudjanak tenni. Hivatalunkhoz több beadvány is érkezett, ezek a házi feladatokról történő tájékoztatás megvalósulásának módját kifogásolták.

Egy második osztályos, figyelemzavaros tanuló édesanyja azzal kereste fel hivatalunkat, hogy gondot okozott számukra a napi házi feladatok megismerése. Beadványa szerint a tanulót kivették a napköziből, hogy a szülő tanulhasson a gyermekével. A tanuló csak többé-kevésbé írta fel az adott napi leckét a leckefüzetbe, és segítségkéréskor kiderült, hogy más tanuló is pontatlanul jegyezte fel azokat, így erre sem támaszkodhattak. A pedagógus este 6-7 óra körül töltötte fel a leckéket a közös platformra. A szülő úgy érezte, a késő esti tanulás, a rosszul felírt házi feladatok miatt egyre inkább a leszakadó tanulókhoz tartozik a gyermeke. A szülőt tájékoztattuk, hogy az elektronikus naplóhoz való szülői hozzáférés módjára, valamint az otthoni, napközis felkészüléshez előírt feladatok meghatározásának elveire és korlátaira vonatkozó előírások az intézmény házirendjében, pedagógiai programjában szerepelhetnek, így javasoltuk, hogy tanulmányozza ezeket.

Amennyiben pedig a következő tanévben ismételten kérik a napközi tanórák alóli felmentést, a kérelmezés folyamatában jelezhetik a tanítónő, és szükség esetén az intézmény vezetője felé nehézségüket, és kérhetik együttműködésüket a gyermek számára legkedvezőbb megoldás megtalálásában. Ezentúl a szülők együttműködésében láttunk lehetőséget a helyzet orvoslására, figyelemmel arra, hogy a gyermekek harmadik osztályban érettebbek, és képesek lesznek pontosabban meg- és feljegyezni a számukra kiadott házi feladatokat. (XIII/297/2021/OJBIT)

Egy szülő azzal kereste meg hivatalunkat, hogy gyermeke iskolájában a tanár kijelölte a tanulót a házi feladatok felelősének. Ez egy folyamatos, visszavonásig érvényes titulust jelentett. A feladat azzal járt, hogy a hiányzók részére minden nap az adott tantárgyból le kellett fényképezni az órai anyagot, és át kellett adni azt az információt, hogy mivel haladtak a tankönyvben, és mi volt a házi feladat. Erre matematika tantárgyból jelölték ki a gyermekét. A szülő jelezte az osztályfőnöknek, hogy nem szeretnék vállalni a feladatot, mert életkörülményeik nem voltak adottak hozzá. Két nagyszülőt láttak el folyamatosan, az ápolás miatt nem értek haza időben és kiszámíthatatlan volt, hogy délután mikor tudja teljesíteni a feladatot a tanuló. Az osztályfőnöktől nemleges választ kaptak, ő továbbra is kötelezte a tanulót erre a pozícióra. A szülő hivatkozott az intézmény házirendjére is, mely szerint a hiányzások pótlása úgy történik, hogy „minden pedagógus a KRÉTA-ban felírja a házi feladatot, csatolja az esetleges táblázatokat, ppt-t, feladatlapot, így támogatja a hiányzók otthoni tanulását, felkészülését.

Minden osztályban működik belső levelező rendszer, ezen keresztül is elérhetőek a pótolnivalók.” A szülő kérte az osztályfőnököt, hogy szervezzen egy időpontot az igazgatóval. Tekintettel arra, hogy a szülő panaszával nem kereste meg a fenntartói képviselőt, hivatalunk tájékoztatta a szülőt eljárásunkról, illetve annak feltételeiről, továbbá a jogorvoslati út kimerítésének szükségességéről. (XIII/139/2021/OJBIT)

Egy szülő egy általános iskola felső tagozatán hozott döntéssel kapcsolatban kereste meg hivatalunkat. Beadványában előadta, hogy a leckéket a tanulóknak kellett rögzíteni a leckefüzetbe, azonban a KRÉTA rendszerbe egy tanár sem rögzítette az aktuális házi feladatot. Kérte arra vonatkozó tájékoztatásunkat, hogyan tud a döntéssel szemben hivatalos panaszt tenni. Aggályosnak tartotta, hogy a szülők nem tudták digitálisan nyomon követni a házi feladatokat. A szülőt a jogorvoslati lehetőségeiről tájékoztattuk, javasoltuk, hogy panaszával első körben az intézmény fenntartóját keresse meg. (XIII/471/2021/OJBIT)

Az oktatási szereplők jogainak garanciái között a következőkben a tanulók által elkövetett kötelességszegő magatartásokkal kapcsolatos jogszabályi környezetet, és a lehetséges következményeket mutatjuk be. A tanulók kötelességszegő magatartásának szankcionálására a pedagógiai módszereken felül az intézmény házirendjében meghatározott fegyelmező intézkedések állnak rendelkezésre, melyek nem lehetnek ellentétesek a jogszabályi előírásokkal. Az iskolai házirend szabályai a köznevelési törvény felhatalmazása alapján kötelező erejűek, azok megszegése hátrányos következményekkel jár mindazokra nézve, akikre a házirend vonatkozik. Súlyosabb esetekben fegyelmi eljárás indítására van lehetőség.

Olyan fegyelmező eszköz, mely nem szerepel a házirendben, nem alkalmazható szankcióként. Az intézmény feladata annak eldöntése, hogy a tanuló cselekménye mely szankcionálási forma alkalmazását vonja maga után. (XIII/340/2021/OJBIT)

Egy szülő azzal kereste meg hivatalunkat, hogy gyermekét rendszeresen osztályfőnöki intőekkel fegyelmezték. Az intézményben a kötelező heti öt testnevelés órából hármat biztosított az intézmény, a maradék két óra különóráként történő megvalósulásáról külön igazolást kellett benyújtani az intézménynek. Az érintett tanuló késve adta le az igazolásokat, ezért kapta a fent említett szankciókat. A szülő kifogásolta az intézményi fegyelmezést, hiszen állítása szerint az iskola volt kötelezve a kötelező testnevelés órák biztosítására, és a szülők szívességet tettek, hogy ennek külön úton tettek eleget. A beadványozónál felmerült évközdési nehézségek – betegség, költözés, betelt választott külön óra – miatt adták le késve az igazolásokat. A panaszost tájékoztattuk a jogorvoslat lehetőségéről. (XIII/525/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény 58. §-ának (3) bekezdése alapján, ha a tanuló a kötelességeit vétkesen és súlyosan megszegi, fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető. (XIII/100/2021/OJBIT, XIII/75/2021/OJBIT)

A tanulók kötelességszegő magatartásának szankcionálására az iskolának tehát rendelkezésére állnak a jogszabályokban rögzített lehetőségek, indokolt esetben fegyelmező intézkedéseket is alkalmazhatnak, fegyelmi eljárást is indíthatnak. (XIII/103/2021/OJBIT)

A fegyelmezés során azonban csak olyan eszközöket vehet igénybe, amelyek alkalmazásával nem követ el jogsértést, nem alkalmazható így olyan fegyelmezési eszköz, amellyel a pedagógus megsérti a gyermek alapvető jogait, így a méltósághoz és a testi épséghez való jogát.

Egy édesapa beadványában kifogásolta, hogy ötödik osztályos gyermeke eljárás nélkül igazgatói figyelmeztetést kapott. Az érintett tanuló elmondása alapján osztálytársai közül ketten az osztályteremben kiállított projektorral játszottak, melynek során az megrongálódott. A történetek alatt a panaszos gyermeke a mosdóban volt, és amikor visszaérkezett a tanterembe, leült a helyére. Ekkor bement az igazgató a terembe, és megkérdezte ki volt, aki a rongálást okozta, majd a választ meg sem várva elkérte az érintett tanuló ellenőrzőjét, és igazgatói figyelmeztetésben részesítette őt. A szülők megkeresték az intézményvezetőt, hogy vizsgálja ki az esetet, de azt a választ kapták, hogy a koronavírus miatt nem áll módjában. A hozzánk forduló panaszost jogorvoslati lehetőségéről és a fenntartó elérhetőségeiről tájékoztattuk. (XIII/143/2021/OJBIT)

Egy szülő a gyermekét tanító pedagógus fegyelmezési módszereivel kapcsolatban élt panasszal. Előadta, hogy a negyedik osztály osztályfőnöke közölte a tanulókkal, hogy tanításukat nem szívesen látja el, és ezt rendszeresen éreztette is velük. Egy szeptemberi napon a délutáni felügyeletet ellátó helyettesítő tanító a tanulók magatartását helytelenítette – néhányan szerinte túl hangosak voltak –, ezért az egész osztályt lerendelte az intézmény helyettes vezetőjéhez, aki egyben a matematika tanáruk is volt. A tanulók – vélt vagy valós – fegyelmezetlenségének büntetéseként az igazgatóhelyettes közreműködésével a gyermekeknek (az egész osztálynak) az udvaron a tűző napon vigyázban kellett állniuk fél órán keresztül, az iskola minden diákjának és dolgozójának szeme láttára. A beadvány szerint a megfélemlítés és a pedagógus tanulókhöz való hozzáállása elfogadhatatlan volt. A szülő panaszát az érintett intézmény fenntartójának is megküldte, ezzel egy időben juttatta el hivatalunk részére is a levelét. Ennek értelmében tájékoztattuk, hogy a fenntartói vizsgálat lezárását szükséges megvárnia, ezt követően tudja hivatalunkat ismételtlen megkeresni. (XIII/612/2021/OJBIT)

A fegyelmi felelősség részletszabályait a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 53-60. §-ai rögzítik. E körben az 56. § (5) bekezdés alapján a fegyelmi tárgyalást a nevelőtestület saját tagjai közül választott legalább háromtagú bizottság folytatja le. A bizottság az elnökét saját tagjai közül választja meg. E rendelkezés alapján a fegyelmi döntést egy bizottság hozza meg. Hivatalunk álláspontja szerint a bizottság előtti eljárás lefolytatása az esetleges elfogultságot megalapozatlanná teszi. Független, külső bizottság igénybevételére fegyelmi eljárás esetén nem adnak lehetőséget a jogszabályok.

A kötelességszegő cselekmény a fegyelmi eljárás során vizsgálható. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 57. §-a alapján a fegyelmi jogkör gyakorlója köteles a határozathozatalhoz szükséges tényállást tisztázni. Ha ehhez a rendelkezésre álló adatok nem elegendők,

hivatalból vagy kérelemre bizonyítási eljárást folytat le. Bizonyítási eszközök a tanuló és a szülő nyilatkozata, az irat, a tanúvallomás, a szemle és a szakértői vélemény. A fegyelmi eljárás során törekedni kell minden olyan körülmény feltárására, amely a kötelességzegés elbírálásánál, a fegyelmi büntetés meghozatalánál a tanuló ellen vagy a tanuló mellett szól. A fegyelmi büntetés megállapításánál a tanuló életkorát, értelmi fejlettségét, az elkövetett cselekmény súlyát figyelembe kell venni. A fegyelmi büntetést a nevelőtestület hozza. Az iskolai, kollégiumi diákönkormányzat véleményét a fegyelmi eljárás során be kell szerezni. Ha a fegyelmi eljárás során a kiskorú tanuló veszélyeztetettsége felmerül, a nevelési-oktatási intézmény vezetője jelzi azt a tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatnak, indokolt esetben a gyámhatóság számára is.

Egy szülő azzal kereste meg hivatalunkat, hogy végzős gyermekét fegyelmi eljárásban fogja felelősségre vonni az iskola. A beadvány szerint az érintett tanuló osztálytársa viperát és pillangókést vitt be az intézménybe, és a tanulóra fogták, hogy az övé. A szülő szerint a gyermeke betegség miatt is sokat hiányzott, és nem szeretne volna, ha a tanulmányai befejezéséig hátralevő négy hónapot másik iskolában kellene eltöltenie. A szülőt részletesen tájékoztattuk a tanulók kötelességzegő magatartásának szankcionálására, a fegyelmi intézkedésekre, illetve a fegyelmi eljárásra vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről. (XIII/65/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény 58. § (4) bekezdése súlyossági sorrendjüknek megfelelően rendelkezik a fegyelmi büntetések köréről, eszerint a fegyelmi büntetés lehet:

- a) megrovás,
- b) szigorú megrovás,
- c) meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, megvonása,
- d) áthelyezés másik osztályba, tanulócsoportba vagy iskolába,
- e) eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától,
- f) kizárás az iskolából.

Ugyanezen szakasz (5) bekezdése rögzíti a fegyelmi eljárásra vonatkozó legfontosabb garanciális szabályokat, melyek a következők. Tíz év alatti tanulóval szemben fegyelmi eljárás nem indítható. Tanköteles tanulóval szemben a (4) bekezdés e) pontjában meghatározott fegyelmi büntetés nem, a (4) bekezdés f) pontjában és a (7) bekezdés e) pontjában meghatározott fegyelmi büntetés pedig csak rendkívüli vagy ismétlődő fegyelmi vétség esetén alkalmazható. Ebben az esetben a szülő köteles új iskolát, kollégiumot keresni a tanulónak. A fegyelmi büntetést hozó iskola, kollégium segítséget nyújt a szülőnek az új iskola, kollégium megtalálásában. Abban az esetben, ha az iskola, a kollégium a fegyelmi büntetés megállapításáról szóló határozat véglegessé válásától számított nyolc napon belül a tanulót fogadó iskolától, kollégiumtól nem kap értesítést arról, hogy a tanuló más iskolában, kollégiumban történő elhelyezése a szülő kezdeményezésére megtörtént, a fegyelmi büntetést hozó iskola, kollégium három napon belül köteles megkeresni a köznevelési feladatot ellátó hatóságot, amely három munkanapon belül másik, az állami közfeladat-ellátásban résztvevő iskolát, kollégiumot jelöl ki a tanuló számára. Az iskolát, kollégiumot úgy kell kijelölni, hogy a tanuló számára a kijelölt intézményben a nevelés-oktatás igénybevétele ne jelentsen

aránytalan terhet. A köznevelési feladatokat ellátó hatóság kijelölő határozata azonnal végrehajtható. A (4) bekezdés d) pontjában szabályozott fegyelmi büntetés akkor alkalmazható, ha az iskola igazgatója a tanuló átvételéről a másik iskola igazgatójával megállapodott. A (4) bekezdés c) pontjában meghatározott fegyelmi büntetés szociális kedvezményekre és juttatásokra nem terjed ki. A (4) bekezdés f) pontjában és a (7) bekezdés e) pontjában meghatározott fegyelmi büntetés tanköteles tanuló esetében nem hajtható végre az új tanulói jogviszony, kollégiumi tagsági viszony létesítéséig.

A fentiek alapján tehát tanköteles tanulóval szemben az iskolából történő kizárásra kizárólag rendkívüli vagy ismétlődő fegyelmi vétség esetén van lehetőség. A jogszabály rögzíti a szülő kötelezettségét, hogy gyermekének új iskolát keressen, a fegyelmi büntetést hozó iskolának azonban segítséget kell nyújtania a szülőnek az új iskola megtalálásában.

A fegyelmi határozattal szemben lehetőség van jogorvoslással élni. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 59. § (1) bekezdése alapján az elsőfokú határozat ellen a tanuló, kiskorú tanuló esetén pedig a szülő is nyújthat be fellebbezést. A fellebbezést a határozat kézhezvételétől számított tizenöt napon belül kell az elsőfokú fegyelmi jogkör gyakorlójához benyújtani.

Ugyanezen szakasz (2) bekezdése szerint a fegyelmi büntetést megállapító határozat ellen benyújtott kérelmet az elsőfokú fegyelmi jogkör gyakorlója a kérelem beérkezésétől számított nyolc napon belül köteles továbbítani a másodfokú fegyelmi jogkör gyakorlójához. A felterjesztéssel együtt az ügy valamennyi iratát továbbítani kell, az elsőfokú fegyelmi jogkör gyakorlójának az ügyre vonatkozó véleményével ellátva.

Különösen jogsértőnek tartjuk az eltanácsolás esetét, amikor az intézmény a tanulót magatartási nehézségei miatt nyomásgyakorlással, kényszerrel veszi rá a tanulói jogviszony megszüntetésére. Álláspontunk szerint jogsértően jár el az iskola abban az esetben, ha a tanulót magatartási vagy egyéb problémái miatt az intézményből eltanácsolja, azaz a szülőt a tanulói jogviszony megszüntetésére kényszeríti. A tanulói jogviszony megszüntetésének, megszüntetésének taxatív esetei között nem szerepel, hogy az iskola eltanácsolás keretében javasolja a tanulónak a jogviszony megszüntetését. A törvényi felsorolás kimerítő jellegű, tehát az itt nem szereplő esetek mind jogszerűtlennek minősülnek. Az eltanácsolás, bár semmiféle jogi kötőerővel nem bír, mégis komoly hatást tud gyakorolni a szülőre. A szülő és az iskola képviselőjében eljáró igazgató helyzete ugyanis rendkívül eltérő. A szülő ilyenkor nincs alkupozícióban, hiszen nem kíván gyermekének rosszat, nem akarja, hogy egy esetleges ellenséges környezetben legyen kénytelen tanulni. Az iskola részéről érkező hasonló felszólítás nyomán látszólag a szabad iskolaválasztás jogával él, amikor elviszi gyermekét más intézménybe, valójában azonban nyomásnak enged, mert úgy érzi, nincs más lehetősége.

Álláspontunk szerint az eltanácsolás kényszerrel párosuló megoldásának nem szabad előfordulnia a köznevelési intézményekben. Ezzel a megoldási móddal az iskola ugyanis jogilag szabályozott eljárásokon kívüli útra tereli az ügyet, amelynek pedig jogilag szigorúan

kötött rendben kellene zajlania. Így megfosztják a tanulót azoktól a garanciáktól, amelyek a fegyelmező intézkedések alkalmazásához, illetve a fegyelmi eljárás lefolytatásához kapcsolódnak. A tanulók köteleességszegő magatartásának szankcionálására az iskolának rendelkezésére állnak a jogszabályokban rögzített lehetőségek, indokolt esetben fegyelmező intézkedéseket is alkalmazhatnak, fegyelmi eljárást is indíthatnak.

Egy nagymama azzal a panasszal kereste meg hivatalunkat, hogy unokáját az intézményből eltanácsolták. A beadvány szerint a tanuló első osztályos volt, a figyelmével voltak problémák, azonban hiperaktivitásra vagy beilleszkedési nehézségre utaló diagnózist nem állapítottak meg nála. A szülő a lakóhely szerinti körzeti intézménybe íratta be a tanulót, és már a beiratkozáskor jelezte, hogy több figyelemre van szüksége a gyermekének. Akkor azonnal közölték az édesanyával, hogy keressen másik iskolát. A kerületben több iskolát is felkerestek, de mindenhol elutasító választ kaptak, helyhiányra hivatkozva. Öt tanítási nap után behívták az édesanyát az iskolába, és jelezték, hogy nem tudnak a tanulóval foglalkozni, keressen neki másik iskolát. A hozzánk forduló nagyszülő abban kérte segítségünket, hogy milyen intézményben és milyen átjelentkezési móddal tudná folytatni tanulmányait a tanuló. Hivatalunk részletesen tájékoztatta a beadványozót a fenntartói jogorvoslati út kimerítésének szükségességéről, illetve a különleges bánásmódot igénylő tanulókra vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről. (XIII/483/2021/OJBIT)

A tanuló jogainak garanciái között kiemelkedő jelentőségű, hogy a tanulói jogviszony megszüntetése ne történjen a jogszabályi rendelkezésekkel ellentétesen. Ugyanis ahogyan a tanulói jogviszony keletkezésének, úgy a megszűnésének, megszüntetésének is jogszabályi keretek között kell zajlania. Az ebben a témában hozzánk forduló panaszosokat első körben a jogorvoslat lehetőségéről tájékoztattuk. (XIII/380/2021/OJBIT, XIII/151/2021/OJBIT)

Egy szülő beadványában a gyermeke iskolájának eljárását sérelmezte arra hivatkozással, hogy egy indokolás nélküli határozatban tudatták, hogy a tanuló a 11. évfolyam követelményeit nem teljesítette, ezért tanulmányait egy másik intézményben kell folytatnia. A szülőt jogorvoslati jogáról tájékoztattuk és javasoltuk, hogy panaszával a fenntartói képviselőt keresse meg. (XIII/422/2021/OJBIT)

Egy szülő gyermeke iskolai ügyében kérte hivatalunk eljárását, mivel a tanuló jogviszonyát iskolája az év végi sikertelen javítóvizsgára tekintettel megszüntette. Az iskolától kapott szóbeli tájékoztatás szerint a tanulmányok folytatása azért nem volt lehetséges az intézményben, mert az osztályismétlés szempontjából érintett osztályok maximális létszámmal működtek. A panaszos szülő levelében beszámolt a tanuló hallását érintő változásokról, ennek igazolására csatolta az orvosi dokumentációt. Előadta, hogy az évisméltéssel érintett tantárgy esetében hallássérülésből fakadó problémák voltak, a pedagógus kiabálva, maszkban feleltette a tanulót, nem vett tudomást arról, hogy a tanuló nem hallotta a kérdéseket. A szülő tájékoztatta hivatalunkat arról, hogy a gyermek esetében a hallásvesztés okán nem történt még szakértői vizsgálat, esetében a köznevelést érintő különleges bánásmódra való jogosultságot megalapozó státuszt a beadvány hivatalunkhoz beküldéséig nem állapítottak meg.

A szülő panaszát egyidőben az illetékes fenntartói képviselőhöz is eljuttatta, így arról tájékoztattuk, hogy a fenntartói eljárást be kell várni, annak lezárulásáig hivatalunknak nincs hatásköre gyermeke ügyében vizsgálatot indítani. (XIII/475/2021/OJBIT)

Egy tanuló azzal kereste meg hivatalunkat, hogy tanulói jogviszonyát egyoldalúan megszüntette az intézmény, ahol technikumi és szakképző iskolai tanulmányait folytatta. A panaszos beadványában előadta, hogy a veszélyhelyzetet megelőző hetekben alapbetegségei miatt mulasztásai keletkeztek. A tanuló többször kérte az intézménytől az otthoni tanulás lehetőségét, de minden esetben elutasító választ kapott. Az intézmény azt javasolta a panaszosnak, hogy nagykorúságára tekintettel felnőttoktatásban folytassa tanulmányait. A tanuló a KRÉTA rendszerbe sem tudott belépni, illetve állítása szerint a különleges bánásmódot igénylő státuszának ellenére sem kapott tájékoztatást és segítséget az intézménytől. A panaszost az érintett intézmény fenntartói képviselőjéhez irányítottuk, javasoltuk, hogy éljen jogorvoslati jogával. (XIII/108/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény garanciális rendelkezései között megtalálhatóak a károkozásra vonatkozó rendelkezések is. A köznevelési törvény 59. § (3) bekezdése szerint az óvoda, az iskola, a kollégium a gyermeknek, tanulónak az óvodai elhelyezéssel, tanulói jogviszonnal, kollégiumi tagsági viszonyal összefüggésben okozott kárért – a (3a) bekezdésben meghatározott kivétellel – vétkességére tekintet nélkül, teljes mértékben felel. A kártérítésre a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni azzal a kiegészítéssel, hogy a nevelési-oktatási intézmény felelőssége alól csak akkor mentesül, ha bizonyítja, hogy a kárt a működési körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő. Nem kell megtéríteni a kárt, ha azt a károsult elháríthatatlan magatartása okozta. (XIII/42/2021/OJBIT)

A fenti következmények azonban nem minden esetben alkalmazhatóak az intézményben történt különböző, kárt okozó esetekben.

Egy szülő azzal a panasszal kereste meg hivatalunkat, hogy negyedik osztályos gyermekének kabátját egy másik tanuló elszakította. Az esettel kapcsolatban a szülő bejelentést tett az intézményvezetőnél, melyre első körben nem kapott választ. Amikor a szülő az érintett intézmény fenntartójához, az illetékes tankerületi központhoz fordult, a szülőt az intézményvezető telefonon kereste fel. A fenntartói kivizsgálás eredményét a szülő nem fogadta el, úgy vélte, hogy kártérítési kötelezettsége van az intézménynek vagy a károkozó gyermek szülőjének.

A tankerületi válaszlevél tartalma szerint az osztályfőnökök nyilatkozatai alapján megállapítható volt, hogy a szóban forgó időpontban a tanulók az iskola udvarán tartózkodtak, és ott udvari játékot játszottak. Ezzel egy időben egy tanuló a barátaival beszélgetett, miközben egy lépést hátrálépt, s így összeütközött az udvaron fogócskát játszó és éppen arra haladó gyermekkel. Az enyhe ütközés személyi sérüléssel nem járt, ugyanakkor az érintett tanuló kabátja az ütközés közelében lévő padba beakadt és ennek következtében elszakadt. A fenntartói vizsgálat megállapításai szerint szándékos károkozás nem történt, az eredmény tekintetében személyi felelősség nem volt megállapítható.

Hivatalunk a köznevelési törvény 59. § (3) bekezdésén kívüli esetkörnek határozta meg a történeteket, így abban eljárásunkra nem volt mód. A szülőnek javasoltuk, hogy az ügyben szakterületen jártas ügyvéddel konzultáljon. (XIII/93/2021/OJBIT)

Az Alaptörvény Szabadság és felelősség című fejezetének XI. cikke alapján Magyarország a művelődéshez való jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes

és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.

A köznevelési törvény 2. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, valamint ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú nevelés-oktatáshoz való jog biztosítása az érettségi megszerzéséig, a szakgimnáziumi, illetve a szakiskolai nevelés-oktatásban az Szkt. 3. § (1) bekezdés a) és b) pontjában meghatározottak szerint, a készségfejlesztő iskola tekintetében pedig az utolsó gyakorlati évfolyam befejezéséig az állam közszolgálati feladata. Ingyenes az iskolai rendszerű nevelésben-oktatásban való részvétel a halmozottan hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű tanuló részére.

Az állami, települési önkormányzati fenntartású intézményekben, továbbá az állami feladatellátásban részt vevő más fenntartású intézményben az óvodai nevelés, az óvodai nevelést és az iskolai nevelés-oktatást kiegészítő pedagógiai szakszolgálatok igénybevétele, valamint a kollégiumi ellátás az ingyenes oktatásban részt vevő, e törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő gyermekek, tanulók számára térítésmentes.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet) meghatározza a térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok körét. A rendelet 33. § (1) bekezdése ezen térítésmentesen biztosított köznevelési feladatok között rögzíti általános iskolában, középiskolában és középfokú iskolában – többek között – a tanórai foglalkozást, az osztályok heti időkerete terhére megszervezett kötelező és a nem kötelező egyéb foglalkozást, valamint a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó, a minden tanuló számára előírt tananyag megismerését, feldolgozását, a mindennapi testedzést szolgáló, intézményen kívüli kulturális, művészeti, sport- vagy más foglalkozást, kirándulást, erdei iskolát.

A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet alapján térítési díj ellenében vehetőek igénybe – többek között – az olyan egyéb szolgáltatások, melyek a 33. §-ban nem kerültek felsorolásra.

Az iskolaszék, az óvodaszék, a kollégiumi szék – annak hiányában a szülői szervezet (közösség) az intézményi tanács és iskolában az iskolai diákönkormányzat véleményének kikérésével – meghatározhatja azt a legmagasabb összeget, amelyet a nevelési-oktatási intézmény által szervezett, nem ingyenes szolgáltatások körébe tartozó program megvalósításánál nem lehet túllépni. A 20/2012. (VIII. 31) EMMI rendelet 83. § (2) bekezdésének a) pontja továbbá kimondja, hogy a tanuló, a gyermek, a kiskorú tanuló szülőjének írásbeli nyilatkozatát be kell szerezni minden olyan óvodai, iskolai, kollégiumi döntéshez, amelyből a tanulóra, gyermek, kiskorú tanuló esetén a szülőre fizetési kötelezettség hárul.

Az osztálypénzzel kapcsolatban az alábbi jogi álláspontot alakítottuk ki. A szülők közösen dönthetnek arról, hogy bizonyos célok érdekében különböző összegeket befizetnek, ez a döntés azonban minden szülő esetében önkéntes. A szülők a befizetett pénz kezelésével megbízhatják a szülői közösség valamely tagját, vagy akár az egyik pedagógust is. Ebben az esetben a befizetett összegek a befizető szülők közös tulajdonába kerülnek, és mindvégig abban is maradnak. A szülők megbízottja a kezelésében álló pénzt meghatározott célra fordíthatja. A közös tulajdonban lévő pénzüsszeg kezelőjének önkéntes és ingyenes vállalása alapján így közte és a szülők között polgári jogviszony jön létre. A pénzüsszegekről való elszámolást a szülők kérhetik az általuk megbízott szülőtől vagy pedagógustól.

Egy szülő azzal a panasszal kereste meg hivatalunkat, hogy ötödik osztályos gyermekének iskolája erdei tábort szervezett, melynek részvételi díját (10.000,- Ft) befizették. Az összeget egy szülőtársa gyűjtötte. Miután a pandémiás helyzet miatt a tábor elmaradt, a befizetett összeget hiába kérte vissza a szülő, abból csak 3.000,- Ft-ot kapott vissza, osztálypénztartozás miatt. A szülő panaszával megkereste az érintett intézmény vezetőjét, illetve a fenntartói képviselőt.

A fenntartói válaszevél tartalma szerint az osztálypénz kezelése nem az osztályfőnök és az iskola feladata volt, azt a szülői munkaközösség végezte. Az osztálypénz nyilvántartásával kapcsolatosan felmerülő panaszok kezelése is a szülői munkaközösség feladatkörébe tartozott, ezért a panasszal kapcsolatos tájékoztatást is tőlük kellett volna kérnie.

A szülő a fenntartói válasszal nem értett egyet. A szülőt tájékoztattuk az erdei iskolára vonatkozó rendelkezésekről, továbbá az osztálypénzzel kapcsolatos állásfoglalásunkról. Mindezekre figyelemmel megállapítottuk, hogy az elszámolási vita rendezése a polgári jog területére tartozik, melyre hivatalunk hatásköre nem terjedt ki. Tájékoztattuk a szülőt a bírósághoz fordulás lehetőségéről. (XIII/92/2021/OJBIT)

Egy szülő beadványában jelezte, hogy gyermekének iskolájában havi 1.000,- Ft volt az osztálypénz. A szülő kevesellte ezt az összeget, így havonta 2.000,- Ft-ot fizetett be a közös számlára. Előadta, hogy időközben gyermeke betöltötte a 18. életévét, és elköltözött otthonról, onnan segítséget nem fogadott el a továbbiakban. A szülő visszakérte a befizetett összeget, azonban azt nem kapta meg, az érintett tanulóknak kívánták azt visszaautalni. A szülő nem értette ennek okát, hiszen az osztálypénzt nem volt kötelező fizetni, azt a szülők fizették, nem a tanuló.

A szülőt tájékoztattuk a hivatalunk által az osztálypénzzel összefüggésben kialakított állásfoglalásról, továbbá arról, hogy amennyiben az osztálypénz során vita merül fel, az a polgári jog körébe tartozó kérdés. Beadványának tárgya a fentiek szerint tehát nem volt oktatási jogi természetű, így abban hivatalunk eljárására – hatáskör hiányában – nem volt mód. (XIII/217/2021/OJBIT)

Mivel az osztálypénz fizetése minden egyes szülő önálló döntése, így nem érheti hátrány azon szülők gyermekeit, akik osztálypénzt nem fizetnek. Az osztálypénz felhasználása történhet olyan célra, amely minden gyermek együttes, közös érdekét szolgálja. Így például felhasználható a terem dekorálására, a pedagógus által munkájához használt anyagok bővítésére, és számos olyan dologra, melynek gyümölcset a gyermekek közösen élvezik. Ebben az esetben nem éri hátrány azon gyermekeket, akinek családja nem vállalta a befizetést.

Felhasználható az osztálypénz olyan formában is, hogy csak azok a gyermekek részesülnek belőle, akiknek a családja befizetéssel hozzájárult ahhoz, ez azonban csak úgy képzelhető el, hogy a nem fizető gyermekek jogai ne sérüljenek. Az osztálypénzből vásárolt, egyenként szétosztott jutalomkönyv – ha a szülők megállapodása esetén csak a befizető gyermekek kapják – nem adható oly módon, hogy a befizetést nem teljesítők is jelen legyenek, és ne részesüljenek belőle. Ebben az esetben ugyanis ezek a gyermekek – családjuk anyagi helyzete miatt – olyan helyzetbe kerülnek, mely számukra méltóságsértő, kellemetlen.

A sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók jogainak érvényesülése

A köznevelési törvényben rögzítettek szerint a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló fogalmán belül különleges bánásmódot igénylőnek minősül mind a sajátos nevelési igényű, mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló, valamint az ugyanebbe a fogalmi körbe tartozó kiemelten tehetséges gyermek, tanuló.

Ebben az évben is sok beadvány érkezett hivatalunkhoz a különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók jogaival összefüggésben. A megkeresések tapasztalatai alapján az látszik, hogy ezek az érintett gyermekek, tanulók és szüleik könnyen kerülnek kiszolgáltatott helyzetbe, amelyben nem tudnak megfelelően élni az őket megillető jogokkal. Ennek hátterében sok esetben az információk hiánya áll, mivel sem a gyermekek, tanulók vagy szüleik, sem a velük kapcsolatos feladatokat ellátó személyek és szervek nem rendelkeznek kellő jogi tájékozottsággal. Kiemelten fontosnak tartjuk a fokozott odafigyelést mindazok részéről, akik a köznevelésben ezekkel a gyermekekkel, tanulókkal kapcsolatos feladatot látják el. A hivatalunk működésének kezdete óta az ebben a kérdéskörben hozzánk fordulók számára minden esetben jogaikra, kötelezettségeikre és lehetőségeikre kiterjedő részletes tájékoztatást nyújtunk.

A járványhelyzet hatásai, a köznevelést érintő ehhez kapcsolódó kormányzati döntések erre az érintett csoportra is hatással voltak. Ezek az ügyek a köznevelési fejezet különböző területein szintén megjelennek, mivel a konkrét eset megítélése szempontjából nem a gyermek, tanuló különleges bánásmódra jogosult státusza, hanem az adott oktatási kérdést érintő járványügyi rendelkezés volt a meghatározó.

A köznevelés kiemelt feladata a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevétele, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítése, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése. (XIII/606/2021/OJBIT)

A különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló kategóriáján belül a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló fogalmi elhatárolását a köznevelési törvény értelmező rendelkezései rögzítik a következők szerint.

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A sajátos nevelési igényű tanulók részére kötelező egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozásokat kell szervezni a gyógypedagógiai nevelésben-oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézményben.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság (feladatköri elhatárolás alapján a járási szakértői bizottság) szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló fejlesztő pedagógiai ellátásra jogosult. A fejlesztő pedagógiai ellátás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg.

Egy szülő nyolc éves, harmadik osztályos kislánya ügyében kérte segítségünket. Tájékoztatása szerint a gyermek beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel (a továbbiakban: BTMN) küzd, a szakértői bizottságtól ilyen kódot kapott az óvoda végén, mivel ott fejlesztendőnek látták. A szülő tájékoztatása szerint azonban a gyermek hamar utolérte magát, az iskolában könnyedén kitűnő tanuló lett, tehetséges zeneiskolás, az osztálybeli helyzete és a tanítónőivel való kapcsolata is kiváló. Az aktuális felülvizsgálat mindennek ellenére azonban a kód fenntartását javasolta, mert lassúnak találták a gyermek munkatempóját, illetve problematikusnak, hogy az intelligenciaprofilja túlságosan szórt, ezért tehetséggondozást is ajánlottak számára. A szülő panasza idején az írásos szakértői véleményt még nem kapta kézhez.

A szülő sérelmezte az eljárást, a sorozatos megterhelő vizsgálatokat, a gyermek füle hallatára a szakértői vizsgálat során elmondott degradáló véleményeket, miközben megítélése szerint a hétköznapiakban semmi nehézsége nincs a gyermeknek.

A szülő arról kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy saját felelősségre "lemondhatnak-e" a BTMN kódról és a vele járó fejlesztésről. A jogorvoslat lehetőségéről tudomásuk volt, ezt szóban már be is jelentették, ugyanakkor tudni szerették volna, hogy a fellebbezés feltétlenül új vizsgálatot jelent-e.

A beadványban foglaltakat megvizsgálva tájékoztattuk a szülőt a kérdéskörrel kapcsolatos jogszabályi rendelkezésekről, kiemelten a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulókra vonatkozó szabályokról.

A köznevelési törvény 47. § (8) bekezdése szerint, ha a gyermek, a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő pedagógiai ellátásra jogosult. A fejlesztő pedagógiai ellátás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy a különleges bánásmódot igénylő tanuló iskolai nevelésével és oktatásával kapcsolatos feladatokról, a szükséges fejlesztésekről a szakértői vizsgálat nyomán kiállított szakértői véleményben kell rendelkezni. A köznevelés rendszerében ezen pedagógiai szakszolgálat által – az irányadó szabályok betartásával – kiállított szakértői vélemény jogi hatással és kötelező erővel bír.

A köznevelési törvény 72. § (1) bekezdés a) pontja alapján a szülő kötelessége, hogy gondoskodjon gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról, hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, továbbá megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kísérje gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét.

Tájékoztattuk továbbá, hogy a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 248. § (2) bekezdés c) pontja szerint, aki a pedagógiai szakszolgálatra vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően készített szakvéleményben foglaltakat szándékosan figyelmen kívül hagyja, szabálysértést követ el.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy amennyiben a tanuló esetében valamely körülmény, akár állapotváltozás indokolná a szakértői vélemény felülvizsgálatát, ez esetben a szülő azt a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet (továbbiakban: 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet) 23. §-ban foglaltak szerint kezdeményezheti. (XIII/140/2021/OJBIT)

A beadványozó arról kért tájékoztatást, hogy az iskolának kötelező-e biztosítania a BTMN státuszú, érvényes szakértői véleménnyel rendelkező – szakképzésben, technikumban tanuló – diákok számára a fejlesztő foglalkozásokat. Levele szerint a szakképző intézmény írásbeli kérelemhez köti a szakképzésben, technikumban tanuló, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló részére a fejlesztő foglalkozások biztosítását.

Tájékoztattuk a hozzánk fordulót, hogy a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény 37. § (1)-(3) bekezdései szerint a jogorvoslatra vonatkozó rendelkezésekről, miszerint jogorvoslat igénybevétele esetén az érintettnek panaszával az intézmény fenntartójához kell fordulnia. A szakképzési centrum részeként működő szakképző intézmény esetében a fenntartó másodfokú döntéshozatalhoz köthető feladat- és hatásköreit az érintett szakképzési centrum főigazgatója gyakorolja. A szakképző intézmények fenntartóinak adatai, elérhetősége a <https://szir.nive.hu/publikus/intezmeny-kereso> internetes oldalon megtalálhatóak.

Tájékoztattuk továbbá, hogy szakképzéssel kapcsolatos további kérdésével a jogorvoslat kimerítésén túl felkeresheti a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatalt, valamint az Innovációs és Technológiai Minisztériumot. (XIII/509/2021/OJBIT)

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátás kezdete az érintett gyermek, tanuló igényjogosultságának megállapítása. Eltérő fejlődés észlelése esetén kiemelt fontosságú a gyermek, tanuló állapotának vizsgálata a pedagógiai szakszolgálat szakértői által, az állapotot

rögzítő diagnózis, valamint az ahhoz illeszkedő fejlesztési javaslatok, nevelési-oktatási feladatok meghatározása. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást mindkét érintett csoport számára a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. (XIII/121/2021/OJBIT)

A szülő második osztályos gyermeke ügyében fordult hozzánk, mivel a tanárnő jelezte felénk, hogy szerinte a gyermek diszgráfias, nem ír helyesen, sokat téveszt. Javasolta a szülőnek, hogy vizsgálta meg a tanulót a pedagógiai szakszolgálattal, hogy BNO kódot állapítsanak meg nála, amin a szülő felháborodott. Az ő megítélése szerint a dolog hátterében a családban meglévő genetikus hallásprobléma állhat, ezért első körben orvoshoz akarta elvinni a tanulót. Az orvos megállapította, hogy csökkent a gyermek hallása, ami észrevehető volt, mert sokszor panaszkodott, hogy nem érti, amit a tanárnő mond. Az iskola azonban ezt az orvosi véleményt nem vette figyelembe, a szülőt arról tájékoztatták, hogy vigye el mindenképpen a nevelési tanácsadóba, majd ott kiderítik, mi a gyerek baja. A szülő nem értette, hogy miért akarják újabb vizsgálatra kötelezni, nem érezte megfelelőnek az iskola hozzáállását. A szülő könnyítést szeretett volna addig kérni az iskolától, amíg a gyermek hallása visszatér, illetve teljesen gyógyult lesz. További lehetőségeikről kérte hivatalunk tájékoztatását.

Beadványával kapcsolatban tájékoztattuk a hozzánk fordulót, hogy a köznevelés rendszerében a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatok típusaira, a szükséges szakemberre és annak feladataira.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy amennyiben a gyermek esetében megállapították a sajátos nevelési igényt, ez esetben a szakértői bizottság dönt a vele kapcsolatos fejlesztési javaslatokról, továbbá a számára megfelelő iskola kijelöléséről is. A szakértői bizottság kizárólag olyan intézményt jelölhet ki, mely rendelkezik az érintett gyermek ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételekkel, és amelynek alapító okiratában szerepel, hogy a gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő fejlesztést nyújtani tudja.

A fentieknek megfelelően a köznevelési intézmény csak akkor tudja a gyermek számára szükséges ellátást és az esetleges kedvezményeket biztosítani, ha a szakértői bizottság szakvéleményében számára ezt előírja. A szülőt tájékoztattuk hivatalunk eljárásáról, továbbá az intézményi döntéssel szembeni jogorvoslat lehetőségéről. (XIII/134/2021/OJBIT)

A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatra, a szükséges szakemberre és annak feladataira.

A szülő levelében panasszal élt, mert gyermeke kapcsán az iskola nem vette figyelembe a pedagógiai szakszolgálat által kiállított szakértői véleményt. Beadványa szerint a tanulónál a szakértői véleményt kiegészítették márciusban, annak alapján a tanuló diagnózisa: diszlexia, diszgráfia és ADHD. A pandémia miatt májusban álltak vissza a jelenléti oktatásra, amikor a szülő azt tapasztalta a gyermeknél, hogy nem tud a követelményeknek megfelelni. Tájékoztatása szerint a szakértői vélemény a tanuló egyéni továbbhaladására tett javaslatot a 4. évfolyam végéig, azonban az iskolában nem igazán tudták,

hogy ez mit jelent. A szülő elmondta, hogy a jelzett időszakban minden tantárgyból írtak nagydolgozatot, amiknél 51%-nál adta meg a tanár a 2-es érdemjegyet. A szülő elmondása szerint a tanuló ezt nem tudta teljesíteni. Arról kért tájékoztatást hivatalunktól, hogy gyermeke esetében kérheti-e az eltérő értékelést.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy a sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgáltatásra, a szükséges szakemberre és annak feladataira.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy amennyiben az iskola nem teljesíti a szakértői véleményben foglaltakat, ez esetben a sérelmezett helyzettel kapcsolatban lehetősége van jogorvoslással élni az iskola fenntartójánál a köznevelési törvény 37. § (2) bekezdése szerint. A fentiekén túl tájékoztattuk a szülőt hivatalunk eljárásáról, feltételeiről. (XIII/304/2021/OJBIT)

A szakértői bizottsági tevékenységre vonatkozó hatályos részletszabályokat a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet tartalmazza. A szakértői bizottságok a vonatkozó eljárási szabályok betartásával jogi hatással és kötelező erővel bíró szakértői véleményt bocsáthatnak ki.

A beadványozó levelében azzal kapcsolatban kért tájékoztatást, hogy tizenkettedik osztályos középiskolás különleges bánásmódra jogosult tanuló számára szakértői véleményben előírt fejlesztéseken kötelező-e a részvétel. Tájékoztatása szerint az érintett tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, a tanuló más elfoglaltsága miatt viszont a fejlesztésen nem szeretne részt venni.

Tájékoztattuk a hozzánk forduló, hogy a különleges bánásmódot igénylő tanuló iskolai nevelésével és oktatásával kapcsolatos feladatokról, a szükséges fejlesztésekről a szakértői vizsgálat nyomán kiállított szakértői véleményben kell rendelkezni. Amennyiben a gyermek tanuló vizsgálata nyomán megállapítást nyert, hogy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő pedagógiai ellátásra jogosult. A fejlesztő pedagógiai ellátás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg.

A köznevelés rendszerében a pedagógiai szakszolgálat által kiállított szakértői vélemény bír jogi hatással és kötelező erővel, mind a gyermek, tanuló, mind pedig a nevelést, oktatást megvalósító intézmény tekintetében. Ez egyrészt azt jelenti, hogy a különleges bánásmódot igénylő tanuló konkrét ellátásokra való jogosultsága a szakértői vélemény kibocsátásával keletkezik, vagyis, hogy szakértői vélemény nélkül a tanuló nem tarthat igényt a különleges szolgáltatásokra. Másrészt a tanuló számára a szakértői véleményben előírt fejlesztést a tanuló köteles igénybe venni, számára az ugyanúgy kötelező foglalkozássá válik, mint bármely más tanóra. A nevelést-oktatást végző intézménynek pedig az előírt fejlesztést biztosítani kell a tanuló részére.

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást tehát a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani az érintett tanuló számára.

A szakértői véleményben előírt fejlesztéseken túl természetesen a szülő lehetőségei, meggyőződése szerint választhat további, magánúton megvalósuló fejlesztéseket, azok igénybevétele azonban nem mentesíti a tanulót a számára előírt fejlesztésen való részvétel alól. Amennyiben ugyanis a tanuló a kötelező foglalkozáson nem vesz részt, úgy távolmaradása mulasztásnak minősül.

Tájékoztatottuk továbbá a hozzánk fordulót, hogy a köznevelési törvény 72. § (1) bekezdés a) pontja alapján a szülő kötelessége, hogy gondoskodik gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról, hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, továbbá megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kísérvé gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét. (XIII/500/2021/OJBIT)

A szülő panaszában beszámolt arról, hogy gyermekét elvitte beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség kapcsán szakvizsgálatra a 2019/2020-as tanév elején az illetékes pedagógiai szakszolgálathoz. A szülő a vizsgálatban sérelmezte, hogy az cél-specifikusan csak tanulási nehézségekre terjedt ki, tudomása szerint beilleszkedési és magatartási zavarokra nem végeztek semmiféle vizsgálatot a gyermeknél. Ennek ellenére a tanulót mégis besorolták ebbe a kategóriába, amellyel a szülők nem értettek egyet, ezt jelezték szóban, írásban, telefonon egyaránt, ugyanakkor a tanulóra „rábélyezték” továbbra is a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő státuszt.

A szülő beszámolója szerint az egyházi fenntartású iskolában nagyon hátrányosan érintette őket ez a megállapított státusz. Szülői értekezlet alkalmával az osztályteremben mintegy 25 szülő előtt besorolták őket egy külön csoportba, és az osztályfőnök kiküldte őket a többi szülő szeme láttára, arra hivatkozva, hogy egy másik teremben foglalkozik az új pszichológus a hátrányos gyermekek szüleivel. A szülő mindezt nyilvános megbélyegzésként és hátrányos megkülönböztetésként élte meg. Levelében vitatta a gyermek kapcsán megállapított státuszt, megítélése szerint a tanulónak sem beilleszkedési, sem magatartási problémái nincsenek, az említett diagnózis tanulmányaiban sem tükröződik, eredményei közepesek-jók. A szülő abban kérte tájékoztatásunkat, hogy mit tudnak tenni, hogy végleg lekerüljön a gyermekről ez a megbélyegzés.

Tájékoztatottuk a szülőt, hogy a jelzettek minősítésére hivatalunk eljárási szabályai értelmében – jogorvoslat kimerítését követően – kizárólag vizsgálat keretében van lehetőség. A rendelkezésre bocsátott információk alapján a következőkről tájékoztattuk a hozzánk fordulót. A köznevelési törvény 46. § (2) bekezdése rögzíti, hogy a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak. Ezzel összefüggésben a pedagógus kötelessége különösen, hogy a gyermekek, a tanulók és a szülők, valamint a munkatársak emberi méltóságát és jogait maradéktalanul tiszteletben tartsa, javaslataikra, kérdéseikre érdemi választ adjon. Tájékoztatottuk, hogy az intézményi sérelmezett bánásmóddal kapcsolatban lehetőségük van jogorvoslattal élni az iskola fenntartójánál.

A panaszban foglaltakkal kapcsolatban ugyanakkor a következőkre hívtuk fel a szülő figyelmét. A köznevelési törvény 47. § (8) bekezdése értelmében, amennyiben a gyermek tanuló vizsgálata nyomán megállapítást nyer, hogy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő pedagógiai ellátásra jogosult. A fejlesztő pedagógiai ellátás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg. A különleges bánásmódot igénylő tanuló iskolai nevelésével és oktatásával kapcsolatos feladatokról, a szükséges fejlesztésekről a

szakértői vizsgálat nyomán kiállított szakértői véleményben kell rendelkezni, az ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani az érintett tanuló számára.

A köznevelési törvény által rögzített szülői kötelezettség az, hogy gondoskodik gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról, hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, továbbá megadja ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kíséri gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét, továbbá, hogy biztosítsa tankötelezettségének teljesítését.

Tájékoztatott továbbá a hozzánk forduló szülőt, hogy a gyermek, tanuló ellátására a szakértői véleményben foglaltak szerint akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyetért, ebben az esetben a szakértői véleményben foglaltak mind a szülő, a gyermek, tanuló, mind pedig a nevelést-oktatást megvalósító intézmény (sajátos nevelési igényű gyermek esetében: kijelölt intézmény) vonatkozásában kötelezővé válnak. Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő, a tanuló nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes tankerületi központot tájékoztatni.

A szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló közvetlenül is eljárást indíthat a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes tankerületi központnál a szakértői vélemény felülvizsgálatát kezdeményezve. Szülőnek, vagy nagykorú tanuló esetén a tanulónak a szakértői véleményben foglaltakkal kapcsolatos egyetértését vagy egyet nem értését írásban kell közölnie.

E fenti eljárás kivül a szakértői vélemény felülvizsgálata a következők szerint kezdeményezhető. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (1) bekezdése alapján a szülő a felülvizsgálati eljárást bármikor kezdeményezheti. A szakértői bizottság a szülő kérelmére akkor köteles lefolytatni a felülvizsgálati eljárást, ha a hivatalból történő felülvizsgálat óta több mint hat hónap telt el, és a soron következő, hivatalból történő felülvizsgálat időpontjáig több mint hat hónap van hátra.

Mindezek alapján javasoltuk, hogy amennyiben vitatja a tanuló diagnózisát, úgy a fentieket mérlegelve vegye fel a kapcsolatot az illetékes szakértői bizottsággal annak érdekében, hogy a gyermek köznevelési státusza felülvizsgálatra kerüljön. (XIII/511/2021/OJBIT)

A hivatkozott 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 17. § (1) bekezdése rögzíti a szakértői vélemény kötelező tartalmi elemeit. A szakértői bizottság a tanuló vizsgálata alapján kiállított szakértői véleményében rendelkezik többek között a tanuló tankötelezettségéről, annak teljesítési módjáról, a sajátos nevelési igényének megfelelő intézmény kijelöléséről, a gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményekről, fejlesztési feladatokról, a fejlesztési feladatok ellátásának javasolt időkeretéről, továbbá az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítésről, valamint a szükséges szakemberre vonatkozó javaslatról.

A szülő sajátos nevelési igényű gyermeke részére történő délutáni napközis felügyelet biztosításával kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. Levele alapján gyermeke halmozottan sérült, egy EGYMI második osztályos (fejlesztő-nevelő) tanulója, heti 20 óra fejlesztésben részesült. A szülő beszámolója szerint egyedül nevelte gyermekét, miközben próbált teljes állásban munkát vállalni. Ennek érdekében kérte a tanuló iskolájának vezetőjétől, hogy biztosítson a gyermek számára napközis felügyeletet, amit több

körben a vezető különböző indokokra (oldja meg a szülő máshogy...; az iskola nem szociális intézmény; személyzet és hely hiányában nem tudják biztosítani a délutáni felügyeletet) hivatkozva elutasított. A kérdéskört 2 év alatt nem sikerült rendezni, emiatt a szülőnek tanítási napokon 12.00 órakor minden esetben el kellett hoznia a gyermeket az iskolából.

A szülő időközben munkahelyet talált 2021 februárjában, végzettségének megfelelően felvették a település egy szintén állami fenntartásban lévő másik iskolájába, heti 40 munkaórában. Ezt követően a szülő ismét kérelmezte a napközis ellátást gyermeke részére, azonban az iskola igazgatója megtagadta azt. Tájékoztattuk a szülőt a jogorvoslat lehetőségéről, miszerint panaszával megkeresheti a fenntartó, illetékes tankerületi központot. Tájékoztattuk továbbá arról, hogy a fenntartói jogorvoslat kimerítése eljárásunk megindításának feltétele.

A jogorvoslat kimerítését követően a szülő megküldte hivatalunk részére az ügy megítéléséhez szükséges dokumentumokat, többek között a gyermek kapcsán érvényes szakértői véleményt, valamint az intézményi, illetve a fenntartói elutasító választ.

A rendelkezésre bocsátott információk megerősítették, hogy a gyermek a panaszolt EGYMI második osztályos tanulója, tankötelezettségét fejlesztő nevelés-oktatás keretében teljesítette. Az iskola a szakértői bizottság által kijelölt intézmény, ezen vélemény alapján a gyermek az intézményben történő külön nevelés mellett tankötelezettségét kizárólagosan iskolába járással teljesítheti. A szakértői véleményben rögzítettek szerint a fejlesztő nevelés-oktatás keretében javasolt minimum óraszám heti húsz óra, mely a szülő kérésére, ha a tanuló állapota szükségessé vagy lehetővé teszi, ennél több vagy kevesebb óraszámban is teljesíthető.

A megállapított tényállás szerint a szülő azt kérelmezte az iskolától, majd a fenntartótól, hogy a tanulóknak biztosított heti 20 óra fejlesztésen felül szeretné, ha a napköziben ott maradhatna, ezzel az egyedül nevelő szülő teljes állást tudna vállalni. Az iskola és a fenntartó is elutasította a kérelmet, jelezve azt, hogy az iskola teljesíti az alapfeladatát, ami a napi 4 óra fejlesztő munka elvégzése, ezen felül azonban a gyermek állapota és a feltételrendszer hiányossága miatt az ilyen típusú feladatellátást nem tudják vállalni.

A szülő panaszát, az intézményi, valamint a fenntartói nyilatkozatban foglaltakat és a hivatal rendelkezésére bocsátott egyéb dokumentumokat összevetettük a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel, és az alábbi állásfoglalást alakítottuk ki.

A köznevelés kiemelt feladata az iskolát megelőző kisgyermekkorai fejlesztés, továbbá a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevétele, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítése, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése.

A köznevelési törvény 46. § (3) bekezdés g) pontja alapján a gyermek, tanulóknak joga, hogy állapotának, személyes adottságának megfelelő megkülönböztetett ellátásban – különleges gondozásban, rehabilitációs célú ellátásban – részesüljön, és életkorától függetlenül a pedagógiai szakszolgálat intézményéhez forduljon segítségért. A sajátos nevelési igényű gyermekeknek, tanulóknak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 17. § (1) bekezdése kimondja, hogy a szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai

szakszolgálatok típusaira, a szükséges szakemberre és annak feladataira. A gyermek, tanuló sajátos nevelési igényének megfelelő intézményi kijelöléséről is a szakértői bizottság jogosult dönteni. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel.

A tanuló ellátására a szakértői véleményben foglaltak szerint akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a szülő egyetért, ebben az esetben a szakértői véleményben foglaltak mind a szülő, a tanuló, mind pedig az abban kijelölt intézmény vonatkozásában kötelezővé válnak.

A gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézményre vonatkozó szabályokat a köznevelési törvény 15. § (1)-(5) bekezdései szabályozzák. A köznevelési törvény 15. § (2) bekezdése szerint a sajátos nevelési igényű gyermek súlyos és halmozottan fogyatékos, attól az évtől kezdődően, hogy tankötelessé válik, fejlesztő nevelés-oktatásban vesz részt. Ugyanezen § (3) bekezdése rögzíti, hogy a súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek annak a tanítási évnél az első napjától, amelyben a hatodik életévét betölti, fejlesztő nevelés-oktatás keretében teljesíti a tankötelezettségét. A fejlesztő nevelés-oktatást az oktatásért felelős miniszter rendeletében foglalt alkalmazásával, a sajátos nevelési igény típusának megfelelő gyógypedagógus, konduktor foglalkoztatásával, a szülő igénye, a gyermek állapota és a szakértői bizottság fejlesztő foglalkozások heti óraszámára vonatkozó javaslatának figyelembevételével kell megszervezni. A heti fejlesztő foglalkozások száma nem lehet kevesebb húsz óránál. Indokolt esetben a szülő kérésére, ha a gyermek állapota szükségessé vagy lehetővé teszi, ennél több vagy kevesebb óraszám is megállapítható. Megszervezésekor e törvénynek a tankötelezettségre, a pedagógiai munka szakaszaira, a Nat.-ra és a kerettantervekre, az intézménytípusokra, a tanítási év rendjére, a tanítási, képzési idő rendjére, a tanulói jogviszony létesítésére, a gyermek, tanuló köteletségének teljesítésére és a felnőttoktatásra vonatkozó rendelkezéseit nem lehet alkalmazni.

E fenti rendelkezés főszabályként előírja a heti fejlesztő foglalkozások tekintetében, hogy számuk nem lehet kevesebb húsz óránál. A rendelkezésre álló információk szerint ezen kötelezettségnek az érintett intézmény eleget tett. Ugyanakkor ez a rendelkezés az ettől való eltérést is lehetővé teszi, miszerint indokolt esetben a szülő kérésére, ha a gyermek állapota szükségessé vagy lehetővé teszi, ennél több vagy kevesebb óraszám is megállapítható. Az óraszámától való eltérés ez alapján a gyermek állapotának függvényében teljesülhet, ennek megítélése azonban szakmai kérdés. Az óraszámától való eltérés tehát a gyermekkel foglalkozó szakemberek megítélése, mérlegelése alapján engedélyezhető.

A rendelkezésre álló dokumentumokat megvizsgálva, az iskola elutasítása tartalmazta ezen szakmai szempontok mérlegelését. A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók – állapotuk miatt – terhelhetősége korlátozott. Az intézményi levél alapján a szülő kérelmét szakmai szempontból megvizsgálták, és egyértelműnek ítélték, hogy a gyermek nem képes a fenti óraszámot túl bármilyen többletfeladat ellátására, az intézményben történő további bent tartása számára fokozottan megterhelő lenne.

Álláspontunk alapján – a korábbiakban hivatkozottak szerint – ezen kérdés megítélése tehát nem jogkérdés, hanem a szakmai kompetencia körébe tartozik, aminek felülvizsgálatára hivatalunknak nincs hatásköre.

A szülő egyéni helyzetére tekintettel az illetékes tankerületi központ a 2021 áprilisi levelében felajánlotta a részmunkaidős foglalkoztatás lehetőségét, ezzel támogatva a szülőt gyermeke gondozásában.

Mindezek alapján jelen ügyben további intézkedést nem láttunk indokoltnak, az ügyet lezártuk. (XIII/167/2021/OJBIT)

A szülő a különleges bánásmódot igénylő gyermeke iskoláztatásával kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. Levele szerint gyermeke tizenöt éves, értelmi fogyatékos, hetes iskolába jár egy másik településre. A szülő a gyermek állapotára tekintettel a tankötelezettség alóli mentesülés lehetőségéről kérte tájékoztatásunkat.

A következőkről tájékoztattuk a hozzánk fordulót. A köznevelési törvény 45. § (1) és (3) bekezdései szerint Magyarországon – az e törvényben meghatározottak szerint – minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. A tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti. Ezen jogszabályban megállapított kötelezettség alól, tehát a tankötelezettség alól nincs mód mentesülni.

Tájékoztattuk tovább, hogy a sajátos nevelési igényű tanuló számára a szülő választja ki a megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményt az illetékes szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, a szülő és a gyermek igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével. Ennek alapján tehát – a megfelelő intézmény megtalálása érdekében – javasoltuk, hogy az illetékes szakértői bizottságot keressék meg. (XIII/141/2021/OJBIT)

A gyermek, tanuló fogyatékoságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik. A szakértői bizottság a fenntartói adatszolgáltatási kötelezettség alapján összeállított, a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók ellátásában részt vevő köznevelési intézmények jegyzéke alapján tájékoztatja a szülőt azokról a lehetőségekről, amelyek alapján sajátos nevelési igényű gyermeke a korai fejlesztésben és gondozásban, az óvodai nevelésben, fejlesztő nevelésben-oktatásban részt vehet, tankötelezettségének eleget tehet.

A panaszos szülő gyermeke ügyében kért tanácsot. Történetük szerint a gyermek másodikos kora óta járt egy speciális iskolába, diagnózisa szerint halmozottan sérült, közép súlyos értelmi fogyatékos, epilepsziás, autista. A szülő beszámolója szerint semmi gond nem volt az iskolában, ezt követően 2020 januárjában behívták a szülőket az igazgatóhoz. A beszélgetés teljesen sokkolta a szülőt, mivel arról akarták meggyőzni, hogy tanuló állapota sokat romlott, amiről addig szó sem volt. Az iskola alternatívaként arra próbálta rábírni a szülőt, hogy jobb lenne a tanulót otthon tartani magántanulóként, heti egyszeri tanítási nappal. A szülő ezt akkor nem fogadta el.

A szülő ezt követően próbált tájékozódni, hogy miként maradhatnának az iskolában. Elmondása szerint a probléma hátterében az állt, hogy a gyermek akkor olyan gyógyszert szedett, amitől nem tudta a vizeletét visszatartani, ezért pelenkát hordott. A gyógyszerelváltás óta ez a probléma viszont megszűnt.

A tanuló 2020 nyarán betöltötte a 16. életévét. A szülő a tájékozódása során a pedagógiai szakszolgálattól azt a felvilágosítást kapta, hogy az újbóli felülvizsgálat után ők tudják javasolni a további iskolában maradást 16 éves kor felett. Mivel esedékes volt a következő vizsgálata, a szülő tájékoztatást kért annak időpontjáról, amire kiderült, hogy az iskola nem kezdeményezte azt. Erre az igazgatónő annyit mondott a szülőnek, hogy valószínűleg véletlenül elfelejtették elküldeni a papírt. A vizsgálat végül megtörtént, és a pedagógiai szakszolgálat javaslatára, valamint a szülők kérésére a tanuló 2020 szeptemberétől folytatta az iskolát.

2021 februárjában viszont a tanulónak egy, a szokásosnál nagyobb, lázzal kísért epilepsziás rohama volt. Az iskola kihívta a mentőket és kórházba szállították a gyermeket. Másnap elhagyták a kórházat, de közbe kiderült, hogy a gyermek sajnos elkapta a COVID-19-et. A szülő erről tájékoztatta az osztályfőnököt, közölve, hogy már otthon vannak, és jól van a gyermek, csak elkapták a vírust. Az osztályfőnök erre azt mondta, hogy mindegy, mert már megbeszélték az igazgatónővel, hogy így nem tudják tovább fogadni a tanulót a rosszullete miatt.

A szülő a kialakult helyzet miatt kérte segítségünket, tájékoztatásunkat arról, hogy megteheti-e az iskola, hogy ezért eltanácsolják a gyermeket, és ha ez megtörténik, hova fordulhatnak a döntéssel szemben.

Beadványával kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a tanulói jogviszony megszüntetésére a köznevelési intézményekben sajátos nevelési igényű tanulók esetén is csak a jogszabályban meghatározott módon kerülhet sor. Álláspontunk szerint jogsértően jár el az iskola abban az esetben, ha a tanulót magatartási vagy egyéb problémái miatt az intézményből eltanácsolja, azaz a szülőt a tanulói jogviszony megszüntetésére kényszeríti. Amennyiben ugyanis az intézmény úgy véli, hogy nem állnak rendelkezésére a feltételek a tanuló ellátásához, úgy kérheti a tanuló felülvizsgálatát a pedagógiai szakszolgálatnál. Csak a szakszolgálat dönthet úgy, hogy a gyermek ellátására a jelenlegi intézmény nem alkalmas, ez esetben a tanköteles tanuló esetén új intézmény kijelölésére kerül sor.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény 45. § (3) bekezdése szerint a tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható annak a tanítási évnél a végéig, amelyben a huszonharmadik életévét betölti. A tankötelezettség meghosszabbításáról a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az iskola igazgatója dönt.

Tájékoztattuk továbbá, hogy a hivatal feladatairól és működésének szabályairól szóló rendelet szabályozza eljárásunk feltételeit. E rendelet szerint az oktatási jogok biztosa érdemi vizsgálat nélkül elutasítja a beadványt, illetve az eljárást megszünteti, ha a kérelmező – a bírósági eljárás kivételével – nem merítette ki a rendelkezésére álló jogorvoslatokat. E körben informáltuk a jogorvoslat lehetőségéről, a szükséges elérhetőségekről. (XIII/129/2021/OJBIT)

A sajátos nevelési igényű tanuló számára megfelelő ellátást nyújtó köznevelési, illetve szakképző intézményt a szülő választja ki a szakértői bizottság által javasolt intézmények közül, a szülő és a gyermek igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével. A szakértői bizottság nem jelölhet ki olyan intézményt, amely helyhiány miatt nem tudná felvenni a gyermeket, tanulót. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló kizárólag abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel.

A szülő második osztályos, sajátos nevelési igényű gyermeke iskoláztatásával kapcsolatban kérte segítségünket. Beszámolója szerint 2019 szeptemberében kezdte meg a tanuló az első osztályt a pedagógiai szakszolgálat által kijelölt iskolában. Az intézményben tapasztaltak a gyermekre rossz hatással voltak, ezért 2019 novemberében lelkiileg megviselten átírátták a helyi körzeti iskolába, ez az intézmény az átvételkor a gyermek diagnózisát tudomásul vette.

2020 szeptemberében itt kezdte meg a második osztályt, azonban hamarosan kaptak egy határozatot az iskolától, miszerint 2020. október 1. dátummal ki kell íratniuk a gyermeket az iskolából. Ez azonban

nem történt meg, mivel nem találtak fogadó iskolát. Decemberben közölte az iskola fenntartója, hogy 2021. január 1-ig van idejük másik iskolát találni.

A szülő beszámolója szerint közben 2020 decemberében felülvizsgálaton és szülői konzultáción voltak, ahol ismételtén a korábbi, első iskolát jelölték ki. Az említett intézménnyel való kapcsolatfelvétel során azonban a szülő azt a választ kapta, hogy nem tudják felvenni a gyermeket, mert nincsen arra szakosodott pedagógusuk, és mert körzetileg nem oda tartoznak.

A szülő levele alapján a kialakult helyzet miatt a tanuló nem járt iskolába január 1-je óta. Mivel az átvétel nem jött létre, ezért a korábbi iskolájában volt még regisztrálva, ahova nem engedték be, az igazolatlan órák viszont gyűltek. A szülő próbált másik iskolát találni, amiben nem járt sikerrel.

Beadványukkal kapcsolatban tájékoztattuk a szülőket, hogy sajátos nevelési igényű tanuló esetében a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. Az érintett tanuló esetében a szakértői bizottság dönthet a számára megfelelő iskola kijelöléséről. A szakértői véleménynek – többek között – tartalmaznia kell annak megállapítását, hogy a sajátos nevelési igényű tanuló a tankötelezettségét kizárólagosan iskolába járással, illetve kizárólagosan egyéni munkarend keretében teljesítheti; ha a tanuló a tankötelezettségét kizárólagosan egyéni munkarend keretében teljesítheti, a heti foglalkoztatás idejét és a felkészüléshez szükséges szakembereket, továbbá annak megállapítását, hogy a tanuló a tankötelezettségét fejlesztő nevelés-oktatás, illetőleg a fejlesztő nevelés-oktatást nyújtó iskola által szervezett egyéni fejlesztés keretében teljesíti. A szakértői vélemény tartalmazza továbbá a gyermek, tanuló sajátos nevelési igényének megfelelő általános iskolára, középfokú iskolára, fejlesztő nevelés-oktatást végző iskolára, csoportra, osztályra, tagozatra vonatkozó javaslatot és a kijelölt nevelési-oktatási intézmény megjelölését.

A szakértői bizottság kizárólag olyan intézményt jelölhet ki, mely rendelkezik az érintett gyermek ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételekkel, és amelynek alapító okiratában szerepel, hogy az érintett gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő fejlesztést nyújtani tudja. Ebben az esetben az iskola nem hivatkozhat a szükséges feltételek hiányára.

A megfelelő intézmény kijelölése a szakértői bizottság hatásköre, ezt a feladatát a szülővel együttműködve végzi. A szülő a gyermeke oktatásához, neveléséhez szükséges tárgyi, személyi feltételekkel rendelkező iskolák közül választhatja ki a számára leginkább megfelelőt. Az intézménykeresésben segítségükre lehet az illetékes tankerületi központ is. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet alapján az intézménykijelölés során az alábbi eljárást kell követnie a szakértői bizottságnak:

„A 16. § (2) bekezdése kimondja, hogy a szakértői bizottság az intézményjegyzék alapján tájékoztatja a szülőt azokról a lehetőségekről, amelyek alapján sajátos nevelési igényű gyermeke a korai fejlesztésben és gondozásban, az óvodai nevelésben, a fejlesztő nevelésben-oktatásban részt vehet, tankötelezettségének eleget tehet. A köznevelési, illetve szakképző intézményt a szülő választja ki a szakértői bizottság által javasolt intézmények közül. Ha a szülő által választott óvoda, iskola nem azonos a kötelező felvételt biztosító óvodával, iskolával, és az óvoda, az iskola a gyermeket, a tanulót a nem veszi fel, a szakértői bizottság a szakértői véleményében a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerinti, kötelező felvételt biztosító óvodát, iskolát határozza meg az óvodai nevelés, az iskolai nevelés, oktatás ellátására. A 17. § (5) bekezdése pedig arról rendelkezik, hogy amennyiben a szülő az intézményjegyzékről intézményt nem választ, a szakértői bizottság a vizsgálat lezárását követő harmincadik napon a gyermeket, tanulót ellátó intézményt saját választása alapján kijelöli és a szakértői véleményt a kijelöléstől számított öt munkanapon belül a szülőnek kézbesíti.”

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. §-ának (2) bekezdése rögzíti azt az esetkört, ha a gyermek, a tanuló gyógypedagógiai intézményben történő nevelése, oktatása azért nem szervezhető meg, mert az Intézmény által vezetett jegyzékben nincsen megfelelő óvoda, iskola, a szakértői bizottság a szakértői véleményét megküldi a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes tankerületi igazgatónak. A tankerületi igazgató – szakképzésben részt vevő vagy szakképzésbe jelentkező tanuló esetén a szakképzési centrum vezetőjének egyetértésével – intézkedik arról, hogy a gyermek, tanuló kötelező felvételét ellátó nevelési-oktatási, illetve szakképző intézmény kijelölésre kerüljön. A tankerületi igazgató tizenöt napon belül tájékoztatja az intézkedéséről a szakértői bizottságot.

Csak ennek az eljárásnak a pontos lefolytatása biztosítja a gyermek számára, hogy az állapotának, személyes adottságának megfelelő, megkülönböztetett ellátáshoz való joga ne sérüljön.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy gyermekének abban az iskolában kell teljesítenie tankötelezettségét, amely a szakértői véleményben kijelölt intézményként szerepel. Amennyiben az iskola nem fogadja őt, javasoltuk, hogy az iskola eljárásával kapcsolatban forduljanak jogorvoslati kérelmükkel az érintett intézmény fenntartójához, majd ha panaszuk nem oldódik meg, ismételten küldjék el azt a keletkezett dokumentumokkal együtt hivatalunkhoz. Amennyiben azonban iskolát kívánnak váltani, úgy a szakértői bizottságot kell megkeresniük. (XIII/113/2021/OJBIT, XIII/432/2021/OJBIT)

A szülők megkeresésükben ötödik osztályos, sajátos nevelési igényű gyermekük kapcsán a kijelölt iskolájával szemben éltek panasszal, az intézményben tapasztalt gyermekkel szembeni bánásmódot sérelmezték. Jelzésük szerint az iskola nem volt tekintettel a gyermek sajátos nevelési igényére, megkülönböztetően, kirekesztően bántak vele. Elmondásuk szerint az iskola az évek során megpróbálta elérni, hogy elvigyék gyermeküket, azonban folyamatos próbálkozások mellett, évek alatt találtak csak a gyermek számára másik, megfelelő intézményt. Ismételt megkeresésükben a szülők a hivatal vizsgálatát kérték, mivel úgy gondolták, hogy a kényszerű intézményváltás okán sérült gyermekük ingyenes közneveléshez való joga.

A rendelkezésre bocsátott dokumentumokat megvizsgáltuk, az abban foglaltakra tekintettel a következőkről tájékoztattuk a hozzánk forduló szülőket. A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulóknak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A gyermek, tanuló sajátos nevelési igényének megfelelő intézményi kijelöléséről is a szakértői bizottság jogosult dönteni. A szakértői bizottság kizárólag olyan intézményt jelölhet ki, mely rendelkezik a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételekkel. Az intézményi kijelölés útján és ezen hivatkozott feltétel érvényesülésével biztosítja a jogalkotó, hogy a különleges bánásmód szerinti ellátás garantáltan biztosítva legyen az érintett gyermek, tanuló számára, ellenkező esetben a speciális ellátás biztosításának elmaradása nem kérhető számon a szükséges feltételrendszerrel nem rendelkező intézményen. Így a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók esetében a szülő szabad intézményválasztási joga korlátozott a gyermek, tanuló számára kijelölhető intézmények körére, melyekből a szülő a szakértői bizottsággal történő egyeztetés alapján választ.

A korábbiakban már tájékoztattuk a szülőket, hogy a sérelmezett helyzet hatékony rendezése a szakértői bizottság közreműködésével, a gyermek számára megfelelő feltételekkel rendelkező intézményi

kijelöléssel történhet. A szülők a csatolt dokumentációban tájékoztatták hivatalunkat arról, hogy 2021 júniusában szakértői felülvizsgálat keretében a szakszolgálat helyszíni vizsgálat során megnézte a tanulót, valamint konzultáltak az őt tanító pedagógusokkal. Kizárólag a szülő beszámolójából volt ismert az a tény, miszerint ezen helyszíni vizsgálat és az intézménnyel folytatott konzultáció nyomán kijelöltek a tanuló számára egy másik intézményt, amit a szülők teljesen szakmaiatlan döntésnek tartottak, ezért nem fogadtak el.

A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló ellátására a szakértői véleményben foglaltak szerint akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a szülő egyetért. Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes tankerületi központot tájékoztatni.

A szülők által vitatott intézményi javaslat kapcsán hivatalunknak nem volt információja arról, hogy a szülők az intézményi kijelölést vitatva éltek-e a jogszabályban rögzített fent hivatkozott jogorvoslati lehetőséggel. A hivatalnak megküldött dokumentumok alapján megállapítottuk, hogy a szülők a kérdés rendezését más útra terelték, és végül saját választásuk alapján – költözést követően, a szakértői bizottsággal is egyeztetve az intézményváltást – kérték egy másik iskola kijelölését. Ez az intézmény nem állami fenntartásban működött, ugyanakkor az eljáró szakértői bizottság információi alapján rendelkezett a sajátos nevelési igényű tanuló nevelés-oktatása kapcsán szükséges személyi és tárgyi feltételekkel.

A szülők döntésük kényszerűségére hivatkozva kérték a megelőző iskolakijelölési helyzet vizsgálatát, tekintettel arra, hogy a választott intézmény alapítványi fenntartása miatt a jogviszony fenntartása nem volt ingyenes, hanem tájékoztatásuk szerint havi 30.000,- Ft tandíjat fizettek.

Tájékoztattuk a szülőket, hogy az eljárásunk megindításának feltétele, hogy a beadvány a jogsérelemben érintettől – nagykorúság esetén magától a nagykorú személytől – érkezzon, illetve, hogy a panaszos – a bírósági eljárás kivételével – kimerítse a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket.

A hivatal rendelkezésére bocsátott dokumentumokból azt állapítottuk meg, hogy a szakértői bizottság általi intézménykijelölés tekintetében a szülők nem éltek a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőséggel, hanem a gyermek törvényes képviselőjeként végül másik iskola kijelölését kérték az eljáró szakértői bizottságtól. A 2021 júniusában kelt szakértői vélemény ennek megfelelően rögzítette, hogy a későbbi iskolát a szülők szabad választása alapján jelölték ki.

Mindezekre tekintettel a hivatal hatásköri szabályai alapján a gyermek ügyében nem indítottunk vizsgálatot. Az előzmények ismeretében, a család helyzetét megértettük, ugyanakkor álláspontunk szerint a szülők által sérelmezett aktuális helyzet, miszerint gyermekük nem állami fenntartású, fizetős iskolába került, a saját felelős szülői döntésüknek eredménye. A korábbi iskolával fennálló tanulói jogviszony megszűnése okán eredeti panaszuk vonatkozásában ugyancsak nem indítottunk vizsgálatot, mivel a jogviszony hiányában a sérelmezettek orvoslására nem volt mód.

Tájékoztattuk a szülőket, hogy az egyházi köznevelési intézmények és a magán köznevelési intézmények a köznevelési törvényben foglalt, az általánostól eltérő szabályok szerint működhetnek és szervezhetik tevékenységüket. A köznevelési törvény 31. § (2) bekezdés c) pontja szerint, ha a nevelési-oktatási intézményt nem állami szerv, nem települési önkormányzat tartja fenn, az esetben az óvodai, iskolai, kollégiumi felvétel, továbbá az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony, a kollégiumi tagsági viszony fenntartása – írásbeli megállapodásban – fizetési kötelezettséghez köthető, az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony és a kollégiumi tagsági viszony megszüntetésével kapcsolatosan – írásbeli megállapodásban – az 53. § (1)-(10) bekezdésében foglaltaktól el lehet térni.

A nevelési-oktatási intézmény – a fenntartó, óvoda esetében a települési önkormányzattal, más köznevelési intézmény esetében az oktatásért felelős miniszterrel kötött írásbeli szerződés (a továbbiakban: köznevelési szerződés) alapján – részt vehet a köznevelési törvényben meghatározott köznevelési közszolgálati feladatok megvalósításában. Ez esetben azonban a köznevelési szerződés keretei között a nevelés és oktatás a gyermekek, tanulók számára térítésmentessé válik, továbbá a gyermekek, tanulók felvételére alkalmazni kell azokat a szabályokat, amelyek az állami, települési önkormányzati nevelési-oktatási intézményekre vonatkoznak, és nem lehet alkalmazni a hivatkozott (2) bekezdés c) pontjában foglaltakat. Ezen rendelkezésre tekintettel felhívtuk a figyelmüket arra, hogy érdemes informálódni arról, hogy a jelenlegi iskola részt vesz-e a köznevelési közszolgálati feladatok megvalósításában.

Tájékoztatottuk továbbá a szülőket, hogy amennyiben állami fenntartású intézményt keresnek gyermekük számára, ez esetben a szakértői vélemény felülvizsgálata kezdeményezhető a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. §-ban rögzítettek szerint. (XIII/541/2021/OJBIT, XIII/357/2021/OJBIT)

A különleges bánásmódra való jogosultság, mint védendő jog érvényesülése érdekében a sajátos nevelési igényű gyermek iskolaváltása esetére is speciális rendelkezést ír elő a jogszabály. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (3) bekezdése rögzíti, hogy ha a sajátos nevelési igényű tanuló iskolát kíván változtatni, szándékáról a tanuló szülőjének írásban tájékoztatnia kell a szakértői bizottságot. A szakértői bizottság, amennyiben az az iskola, amelybe a tanuló az átvételét, felvételét kéri, az adott sajátos nevelési igényre tekintettel szerepel az intézményi jegyzékben, a bejelentést tizenöt napon belül írásban tudomásul veszi, és szakértői véleményének az iskola kijelölésére és az iskolába történő beiratkozásra vonatkozó rendelkezéseit módosítja. Ha az iskola nem vagy nem az adott fogyatékosagra tekintettel szerepel az intézményi jegyzékben, a szakértői bizottság a tanuló – szükség szerinti – vizsgálata után új szakértői véleményt készít. A tanuló vizsgálata mellőzhető, ha a meglévő vizsgálati eredmények kiegészítésére nincs szükség. E rendelkezéseket alkalmazni kell az óvoda, a kollégium, a szakképző intézmény, a korai fejlesztés és gondozás, továbbá a fejlesztő nevelés-oktatás feladataiban közreműködő intézmény változásakor is. Az e bekezdésben meghatározott intézkedéseket, ha a gyermek, tanuló vizsgálatára nincs szükség, a szakértői bizottság vezetője vagy az általa kijelölt szakértői bizottsági tag hajtja végre.

Beadványában a panaszos szülő sajátos nevelési igényű, mozgásszervi fogyatékos gyermekét érintő középiskolai felvételi eljárással, a tanuló érdeklődéséhez illeszkedő intézményválasztás nehézségeivel kapcsolatban élt panasszal. Levele alapján a gyermeke által preferált iskoláktól azt a tájékoztatást kapták, hogy a tanuló sajátos nevelési igényére tekintettel nem tudják fogadni, mivel a tanuló ellátásához, neveléséhez-oktatásához nincsenek meg a szükséges feltételek vagy az alapító okirat, szakmai alapidokumentum nem tartalmazza egyáltalán ezt a feladatvállalást. Mindezek alapján a szülő úgy érezte, hogy gyermeke esélyegyenlőséghez való joga sérül az iskolaválasztásban, a kialakult helyzetet diszkriminatívnak tartotta, mivel a tanuló diagnózisa mellett mindenre önállóan képes.

A beadványában foglaltakkal összefüggésben tájékoztatottuk a szülőt a hatályos jogszabályi rendelkezések alapján, miszerint a gyermek, tanuló sajátos nevelési igényének megfelelő intézményi kijelöléséről a szakértői bizottság jogosult dönteni. A szakértői bizottság kizárólag olyan intézményt jelölhet ki, mely rendelkezik a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló ellátásához szükséges személyi

és tárgyi feltételekkel. Az intézményi kijelölés útján és ezen hivatkozott feltétel érvényesülésével biztosítja a jogalkotó, hogy a különleges bánásmód szerinti ellátás garantáltan biztosítva legyen az érintett gyermek, tanuló számára, ellenkező esetben a speciális ellátás biztosításának elmaradása nem kérhető számon a szükséges feltételrendszerrel nem rendelkező intézményen. Így a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók esetében a szülő szabad intézményválasztási joga korlátozott a gyermek, tanuló számára kijelölhető intézmények körére, melyekből a szülő a szakértői bizottsággal történő egyeztetés alapján választ.

Iskolaváltás esetére a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (3) bekezdése a szülő oldalán tájékoztatási kötelezettséget keletkeztet a szakértői bizottság irányába. Tekintettel a gyermek, tanuló sajátos nevelési igényére az intézményváltás e hivatkozott rendelkezés szerint történhet.

A közép fokú iskolákba történő jelentkezés rendjét és a felvételi eljárás szabályait a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet szabályozza részletesen. A közép fokú felvételi eljárásba történő jelentkezés kizárólag ezen szabályok keretei között történhet. A közép fokú felvételi eljárás kapcsán a tanuló felvételi stratégiájának kialakításához fontos az eljárásra vonatkozó általános információk, valamint az egyes intézményekkel kapcsolatos konkrét információk, szabályok ismerete. A sajátos nevelési igényű tanulók és szüleik esetében ezért kiemelten fontos, hogy még jóval a felvételi eljárás megkezdése előtt tájékozódjanak, hogy az az iskola, ahová a tanuló februárban majd be kívánja adni a jelentkezését (választott iskola), milyen speciális – a sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó – felvételi szabályokat határoz meg. Ezen ismeretek birtokában tudják eredményesen megtervezni a tanuló felvételi „stratégiáját”. Ezzel összefüggésben további hasznos információk találhatóak az Oktatási Hivatal honlapján (www.oh.gov.hu).

A korábban hivatkozottak szerint a felvételi eljárás speciális szabályainak ismerete mellett további tisztázandó kérdés, hogy az adott, kiválasztott intézmény rendelkezik-e a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételekkel. Ezzel összefüggésben ugyanis az iskolától kapott téves tájékoztatás sem alapozhatja azt meg, hogy az intézmény fogadja a sajátos nevelési igényű gyermeket, amennyiben az iskola alapító okirata, szakmai alapidokumentuma szerint az ellátáshoz szükséges személyi és tárgyi feltételek nem biztosítottak.

A szülő beadványában több lehetséges iskolát is megjelölt, ezek között egyaránt voltak a köznevelési és a szakképzési területhez tartozó intézmények. Annak érdekében, hogy a gyermek pályaválasztási irányultságát, valamint sajátos nevelési igényét figyelembe véve megfelelő intézményt találjanak, tájékoztattuk a panaszost, hogy mely fórumoktól, intézményektől kérhet tájékoztatást, segítséget.

A közép fokú felvételi eljárás feladatait az Oktatási Hivatal koordinálja, így javasoltuk, hogy kérje a kérdéskörrel foglalkozó Köznevelési Program-koordinációs Osztály tájékoztatását. Állami fenntartásban lévő művészeti szakköznevelési iskolák kapcsán javasoltuk, hogy keresse bizalommal az Emberi Erőforrások Minisztériumának illetékes szervezeti egységét, a Köznevelési és Szakképzési Programkoordinációs Osztályt.

Amennyiben a továbbtanulás szempontjából szakképző intézményt részesítenek előnyben, javasoltuk, hogy a megfelelő iskola kiválasztásához kérjék az Innovációs és Technológiai Minisztérium szakképzésért felelős szakterületeinek, valamint a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatalt kollégáinak segítségét.

Tájékoztattuk továbbá, hogy a speciális helyzetükre tekintettel megkereshetik a területileg illetékes tankerületi központot, és segítséget kérhetnek a tanuló számára megfelelő intézmény megtalálásában.

Amennyiben a fenti fórumok együttműködésével a sajátos nevelési igényű tanuló számára találnak megfelelő intézményt, a sikeres felvételt követően – a korábbiakban hivatkozottak szerint – mindenképpen szükséges az illetékes szakértői bizottsággal az intézmény kijelöléséről egyeztetni. (XIII/548/2021/OJBIT)

A szülő panasszal fordult hivatalunkhoz, amelyben gyermeke ügyében kérte segítségünket. Tájékoztatása szerint a tanköteles, sajátos nevelési igényű gyermeke a választott középiskolában – az intézmény utólag hozott döntése nyomán – végül nem tudta megkezdeni tanulmányait. A szülő azóta sem talált fogadó iskolát a tanköteles tanulónak.

A szülőt tájékoztattuk arról, hogy az eljárásunk megindításának feltétele, hogy a beadvány a jogsérelemben érintettől, vagy annak törvényes képviselőjétől, illetve meghatalmazottjától érkezzon, továbbá, hogy a panaszos – a bírósági eljárás kivételével – kimerítse a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket. A szülő személyes egyeztetésünk alkalmával arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy panaszával kapcsolatban megkereste a lakóhely szerint illetékes tankerületi központot.

Az ügy körülményeire, a gyermek tanköteles korára tekintettel a szülői panaszt hivatalunk is közvetlenül továbbította az illetékes tankerületi központ igazgatójának, a tankerület együttműködését kérve a gyermek iskolai helyzetének mielőbbi rendezése érdekében.

Megkeresésünkre a tankerületi igazgató mint a tanuló lakóhelye szerint illetékes tankerületi központ vezetője tájékoztattott a szülői panasz nyomán tett intézkedésekről. Levele szerint a szülő kérését megvizsgálták, és az alábbi megállapításokat tették.

A rendelkezésre bocsátott dokumentumok alapján megállapították, hogy a panaszos tanulót a szülő valóban nem tudta beírni a korábban választott, egyházi fenntartású iskolába. Mivel az iskola nem a tankerületi központ fenntartásában állt, ezért nem volt ráhatásuk a gyermek ezen iskolába történő felvételére.

A tankerületi igazgató tájékoztatása szerint azonban annak érdekében, hogy a tanuló mielőbb iskolába járjon, megkereste a fenntartásunkban lévő, szóba jöhető gimnáziumokat, és kérte, legyenek a család segítségére abban, hogy a gyermek tanulmányait folytathassa. A két ajánlott intézmény elérhetőségéről a szülőt levélben tájékoztatták, kérve, hogy keresse a két intézmény vezetőjét, és egyeztessék a gyermek fogadásának feltételeit. A tankerületi igazgató tájékoztatása szerint a két iskola kiválasztása során alapvető szempont volt, hogy az intézmények akadálymentesek legyenek, illetve az érintett gyermek állapotát is figyelembe véve a neveléséhez szükséges, jól képzett pedagógusok, illetve pedagógiai munkát segítő alkalmazottak álljanak rendelkezésre. A levélírás idején meglévő információk szerint a szülő megkereste az egyik intézményt, a tanuló felvétele az oktatási intézménybe folyamatban volt.

A gyermek törvényes képviselőjeként a szülő hivatalunk felé megerősítette ezen tankerületi információkat, azzal kiegészítve, hogy az intézményi látogatások tapasztalatai alapján végül a másik iskola lett a fogadó intézmény. Ez az iskola távolság szempontjából is kedvezőbb. Az intézménybe már megtörtént a gyermek beírása (2021. október 13.), ezt követő héten, bejárással kezdte meg ott tanulmányait. Tájékoztatása szerint ezen választását a tankerületi központ felé is megerősítette, valamint a gyermek sajátos nevelési igényére tekintettel kérni fogja az intézmény kijelölését az ügyükben eljáró szakértői bizottságtól.

A fentiekre tekintettel megállapítottuk, hogy tankerületi igazgató intézkedése nyomán a tanköteles tanuló oktatási jogait sértő helyzet orvoslást nyert. Mindezekre tekintettel az ügyet lezártuk. (XIII/493/2021/OJBIT)

A hivatalunkhoz érkezett ügyek sajátos csoportját képezi, amikor az intézményi közösségekben nehezen kezelhető, beilleszkedni nem tudó gyermek, tanuló problémáját jelzik az oktatási szereplők. Az ilyen konfliktus kezelése minden részt vevő félre nagy terhet ró, ezért kiemelten fontos az ilyen szituációk körültekintő, valamennyi érintett jogainak, kötelezettségének figyelembevételével történő intézése. E kérdéskör kapcsán részletesen tájékoztattuk a hozzánk fordulókat a témáról kialakított állásfoglalásunkról, az együttműködés fontosságát hangsúlyozva, felhívtuk figyelmüket a helyzet rendezése érdekében bevonható, bevonandó szakmai fórumokra, valamint a követendő eljárási szabályokra. (XIII/605/2021/OJBIT, XIII/598/2021/OJBIT)

A szülő a különleges bánásmódot igénylő gyermeke iskolájában tapasztalt pedagógusi bánásmóddal kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. A szülő jelzése szerint a pedagógusok képtelenek megértéssel kezelni az ADHD-s gyermek nehézségeit, nem tolerálták azt, hogy 45 percet nem tud csendben figyelni, ezért folyamatos beírásokat kapott a gyermek. A szülő az iskolai bánásmód kapcsán több körülményt sérelmezett, beszámolója szerint az iskola többek között nem biztosította a tanuló számára szakértői véleményben előírt fejlesztést, mivel a pedagógus megítélése szerint „a tanulónak nincs olyan baja, ami miatt oda kellene járnia.”

Tájékoztattuk a szülőt, hogy eljárásunk feltétele, hogy a panaszos – a bírósági eljárás kivételével – kimerítse a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket.

A beadvány alapján megállapítható volt, hogy 2020 októberében panasszal fordult az illetékes tankerületi központhoz, és ezt követően az intézményben egyeztetés történt, állítása szerint részben rendeződött a sérelmezett helyzet. Jelezte továbbá, hogy kérelmezte gyermeke számára az egyéni tanulói munkarend engedélyezését, az erre irányuló eljárás a levélírás idején folyamatban volt.

A szülő beadványában az utóbbi hetekben tapasztalt sérelmes helyzetekre hivatkozott. Tekintettel arra, hogy ezen események a korábbi fenntartói és intézményi egyeztetési szakaszt követően (azok lezárultával) történtek, tájékoztattuk, hogy a sérelmezett helyzetekkel, a szülő által vitatott igazgatói megrovás kapcsán a jogorvoslati út ismételt kimerítése szükséges, e panaszával első körben a fenntartót keresheti meg.

Amennyiben pedig a fenntartó válasza után kívánja eljárásunk megindítását, kértük, az ügyben addig keletkezett dokumentumok másolatainak csatolása mellett jelezze ezt hivatalunknál. (XIII/126/2021/OJBIT)

A hivatalunkhoz forduló szülő gyermeke ügyében kért segítséget, mivel úgy érezte, hogy a tanulónál tapasztalt magatartásproblémák miatt kirekesztődtek az iskolában. Levele szerint a gyermeknél fennálló egészségügyi probléma mellett megindult a szakértői vizsgálat a tanuló köznevelési státuszának megállapítására, az állapotának megfelelő nevelési-oktatási javaslatok megfogalmazására. A szakértői vélemény alapján a tanuló esetében egyéni munkarendre fogalmaztak meg javaslatot, az ezzel kapcsolatos engedélyezési eljárás még folyamatban volt. Tájékoztatása szerint az iskola és az osztályközösség támadóan kezelte ezt a helyzetet, a tanulót kiemelték a közösségből, megkülönböztetően bántak vele.

Tájékoztattuk a szülőt hivatalunk eljárási feltételeiről, e körben arról, hogy eljárásunk megindításának feltétele, hogy a panaszos – a bírósági eljárás kivételével – kimerítse a rendelkezésére álló jogorvoslati

lehetőségeket. Jogorvoslat igénybevétele esetén tehát az érintettnek panaszával az intézmény fenntartójához kell fordulnia, a megkereséshez szükséges elérhetőségeket a szülőnek megadtuk.

A szülő fenti tájékoztatásunkat megköszönte és arról informálta hivatalunkat, hogy időközben a gyermek ügyében egyeztetés történt az iskolában és ez alapján úgy érzi, hogy közösen azon vannak, hogy megtalálják a legjobb megoldást, ezért nem kívánt élni a jogorvoslat lehetőségével. (XIII/590/2021/OJBIT)

A szülő, a nevelési-oktatási intézmény és a pedagógiai szakszolgálatok együttműködése hatékonyan segíti, segítheti a tanuló fejlődését és felzárkózását, a nevelési-oktatási intézmény gyermekkel, tanulóval kapcsolatos feladatainak ellátását. Ahhoz, hogy a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló megkapja az állapotának megfelelő segítséget, elengedhetetlenül szükséges a szakértői vizsgálaton való megjelenés, továbbá, hogy a gyermek, tanuló esetében a szakértői bizottság vizsgálata alapján tett szakértői javaslatok megvalósuljanak.

A szülő levele alapján harmadik osztályos gyermeke a helyi iskolába járt. A szülő beszámolt arról, hogy a gyermeket óvodás kora óta hordta pszichológushoz, jártak a Vadaskertnél is. Az első és második osztályban voltak vele magatartásbeli problémák, de azokat az akkori osztályfőnök jól kezelte.

Harmadik osztálytól azonban új osztályfőnököt kaptak. Ekkor kezdeményezte az iskola a tanuló kivizsgálását, amikor a szülő elmondta az új osztályfőnöknek, hogy a gyermek pszichiáter által felírt gyógyszert szed ADHD miatt. A vizsgálat nyomán a szakértői bizottság elkészítette a szakértői véleményt és leírták, hogy miben és hogyan kell fejleszteni a tanulót, továbbá kijelölték a gyermek számára a jelenlegi iskolát. A szülő eljuttatta az iskolának a szakértői véleményt, amire nem várt reakciót kapott az osztályfőnöktől, aki közölte, hogy nem számít a vélemény. Ezt követően sem változtatott a gyermekhez való hozzáállásában, bármi történt az osztályban, azért rendszerint a tanulót hibáztatták, vonták felelősségre.

A szülő egy incidens kapcsán beszélt az említett pedagógussal, a konkrét helyzettel kapcsolatban egyértelműen kiderült, hogy nem a tanuló a felelős a történetekért, de ezt nem vette figyelembe a pedagógus. A szülő az ADHD-ből adódó nehézségekkel együtt úgy érezte, hogy a gyermekből közellenséget csinált a pedagógus, a többi tanulót ellene uszította, egyáltalán nem segítette a beilleszkedését, a célja a tanuló eltávolítása volt. A szülő elmondása szerint valahogy nyilvánosságra került az az információ, hogy a gyermek gyógyszert szed, emiatt a többi tanuló fogyatékosnak csúfolta. A szülő abban kérte segítségünket, útmutatásunkat, hogy hogyan tudná megvédeni és segíteni gyermekét jogai érvényesítésében.

Tájékoztatottuk a szülőt, hogy az általa jelzettek felvetik a jogsérelem gyanúját, amivel kapcsolatban hivatalunk eljárást tud indítani. Ennek előfeltétele azonban, hogy az érintett kimerítse a rendelkezésre álló jogorvoslatot, vagyis jelen esetben megkeresse az iskola fenntartói képviselőjét. (XIII/87/2021/OJBIT, XIII/490/2021/OJBIT)

Egy szülő a gyermeke iskolai ügyével kapcsolatban kereste meg hivatalunkat. Panaszában azt sérelmezte, hogy a szakképzésben tanuló gyermeke kapcsán a matematikát tanító pedagógus nem vette figyelembe a gyermekre vonatkozó szakértői véleményben foglalt kedvezményeket, ennek eredményeképpen a tanulót javítóvizsgára kötelezték. A pedagógus mind a javítóvizsga, mind pedig az

érettségi szempontjából úgy nyilatkozott, hogy a szakértői vélemény javaslati nem érnek semmit, azt a vizsgák során nem fogja figyelembe venni. A szülő tájékoztatása alapján panaszával megkereste az iskola igazgatóját, ahonnan azonban levele megküldéséig nem kapott még választ.

A panaszos által rendelkezésre bocsátott dokumentumokat megvizsgáltuk. Az iskola és a pedagógus sérelmezett eljárásával összefüggésben tájékoztattuk a szülőt, hogy jogorvoslat igénybevétele esetén panaszával az intézmény fenntartójához kell fordulnia, a szakképzés rendszerét érintő változások alapján ennek fóruma az iskola szempontjából illetékes szakképzési centrum. A szakképzési centrum részeként működő szakképző intézmény esetében a fenntartó másodfokú döntéshozatalhoz köthető feladat- és hatáskörök az érintett szakképzési centrum főigazgatója gyakorolja.

A rendelkezésre álló információk alapján tájékoztattuk a szülőt az érintett intézmény fenntartójának elérhetőségeiről, továbbá felhívtuk a figyelmét, hogy szakképzéssel kapcsolatos további kérdéseivel felkeresheti az Innovációs és Technológiai Minisztérium szakképzésért felelős szakterületét, valamint a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatalt. (XIII/385/2021/OJBIT, XIII/616/2021/OJBIT)

A gyermek, tanuló a szakértői véleményben foglaltak szerinti ellátására akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyetért.

Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes tankerületi központot tájékoztatni. A szülő közvetlenül is eljárást indíthat a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes tankerületi központnál a szakértői vélemény felülvizsgálatát kezdeményezve. A szülőnek a szakértői véleményben foglaltakkal kapcsolatos egyetértését vagy egyet nem értését írásban kell közölnie. A szülőnek – a szakértői vélemény kézhezvételétől számítva – tizenöt nap áll rendelkezésére a szakértői vélemény felülvizsgálatának kezdeményezésére. Amennyiben a szülő a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot és nem indítja meg a felülvizsgálati eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni.

Amennyiben az érintett gyermek, tanuló esetében valamely körülmény, akár állapotváltozás indokolná a szakértői vélemény felülvizsgálatát, ez esetben a következő rendelkezések az irányadóak. A szakértői véleményben foglaltak felülvizsgálatával kapcsolatban a korábban hivatkozott 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a szülő a felülvizsgálati eljárást bármikor kezdeményezheti azzal a megkötéssel, hogy a szakértői bizottság a szülő kérelmére akkor köteles lefolytatni a felülvizsgálati eljárást, ha a hivatalból történő felülvizsgálat óta több mint hat hónap telt el, és a soron következő, hivatalból történő felülvizsgálat időpontjáig több mint hat hónap van hátra. Ugyanezen § (3) bekezdés c) pontja szerint a szülő kérésére indított eljárásban teljes körű vizsgálati eljárást kell lefolytatni, feltéve, hogy az utolsó teljes körű vizsgálat óta több mint két év telt el. (XIII/6/2021/OJBIT, XIII/174/2021/OJBIT)

A hozzánk forduló szülők gyakran azért élnek panasszal, hogy az iskola, illetve a pedagógusok nem veszik figyelembe a szakértői véleményben foglalt javaslatokat, és így az

előírt fejlesztések mellett a nevelési-oktatási javaslatok, a kedvezmények sem biztosítottak a tanulók számára. (XIII/35/2021/OJBIT, XIII/424/2021/OJBIT)

Beadványában a szülő amiatt élt panasszal, mert Aspergerszindrómás gyermeke kapcsán az iskola nem vette figyelembe a pedagógiai szakszolgálat által kiállított szakértői véleményt, nem biztosította a tanuló számára a különleges bánásmódot.

A vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján a következőkről tájékoztattuk a szülőt. A köznevelési törvény 47. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították.

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A szakértői véleményben foglaltak végrehajtására akkor kerülhet sor, ha a szülő az abban foglaltakat elfogadta, és nem kezdeményezte a vélemény felülvizsgálatát. Ebben az esetben a szakértői véleményben foglaltak mind a szülő, tanuló, mind a kijelölt nevelési-oktatási intézmény vonatkozásában kötelezővé válnak. Amennyiben az iskola nem teljesíti a szakértői véleményben foglaltakat, ez esetben a szülő a sérelmezett helyzettel kapcsolatban jogorvoslattal élhet az iskola fenntartójánál. Az oktatási jogok biztosa az ügyben akkor indíthatja meg vizsgálatot, ha a szülő a fenntartónál előterjesztett kérelmére kedvezőtlen választ kap, vagy nem kap érdemi feleletet. (XIII/506/2021/OJBIT, XIII/522/2021/OJBIT)

Az oktatási jogszabályok a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók kapcsán több kérdésben, így például az iskolaérettség, tankötelezettség, az egyéni munkarend (korábban magántanulóság), vagy a felnőttoktatásban/szakképzésben való részvétel kérdésével kapcsolatban is eltérő rendelkezéseket állapítanak meg. A szülő döntési joga számos kérdésben korlátozott, mivel ezeknek a tanulóknak a nevelése-oktatása, fejlesztése kizárólag a szakértői véleményben foglaltaknak megfelelően történhet.

Beadványukban a szülők jogi képviselő útján fordultak hivatalunkhoz, a panaszos sajátos nevelési igényű tanulót ért iskolai bánásmód miatt kérve hivatalunk vizsgálatát.

Levelükben a panaszosok előadták, hogy tanuló magatartási problémái a korábbi pedagógusának az iskolából távozásával (2019. év) kezdődtek, ehhez a pedagógushoz ugyanis a gyermek erősen kötődött. Ekkor váltak jellemzővé hirtelen, indokolatlan dühkitörései, amik a szülők állítása szerint otthonukban nem volt jellemző. Miután a szülőket szembesítették mindezzel, 2020 tavaszától segítségkéréssel fordultak az intézményhez, annak fenntartójához is. 2020. augusztus végén az intézmény arról tájékoztatta a szülőket, hogy a tanulót az autista osztályba helyezik át, bár a Vadaskerti Alapítvány gyermekpszichiátriai szakvéleménye szerint a tanuló nem autista.

A beadvány szerint az autista osztályban súlyosabb problémák jelentkeztek a tanulónál. 2020 októberétől a tanuló nem járt be az iskolába. Mindezek nyomán a szülőket szakorvosi vizsgálatra hívták fel, mely végül 2020 decemberében történt meg. A tanuló 2021 januárjától folytatta tanulmányait, majd az intézmény a tankötelezettség teljesítését egyéni tanulói munkarend keretében javasolta a szülőknek. Ezt a szülők nem tudták vállalni munkahelyi elfoglaltságuk miatt. A szülők elmondása alapján amióta az érintett tanuló a kis létszámú autista osztályba járt, romlott a teljesítménye, a szocializációja nem fejlődött.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk. A megfogalmazott panaszt és az intézményi válaszlevélben, továbbá mellékletekben foglaltakat összevetettük a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel, és ennek nyomán az alábbi álláspontot alakítottuk ki.

A köznevelési törvény 45. § (5) bekezdése szerint a tankötelezettség iskolába járással teljesíthető. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 17. § (1) bekezdése alapján a szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatok típusaira, a szükséges szakemberre és annak feladataira. Ugyanezen bekezdés e) pontja rögzíti, hogy a szakértői véleménynek tartalmaznia kell annak megállapítását, hogy a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló a tankötelezettségét kizárólagosan iskolába járással, illetve kizárólagosan egyéni munkarend, egyéni tanulmányi rend keretében teljesítheti.

A köznevelési intézményekben tanulók esetében az Oktatási Hivatal engedélyezi az egyéni munkarendet. Sajátos nevelési igényű tanuló esetében az egyéni munkarend kizárólag az azt megalapozó dokumentum alapján engedélyezhető: a szakértői bizottsági feladatot ellátó pedagógiai szakszolgálat által kiállított szakértői vélemény, mely szerint a sajátos nevelési igényű tanuló egyéni munkarendben folytathatja tanulmányait.

A fentiek alapján tehát egyértelmű, hogy sajátos nevelési igényű tanuló esetén, amennyiben a szakértői bizottság a szakértői véleményében a tankötelezettség egyéni munkarendben történő teljesítésére nem tesz javaslatot, úgy a tanuló iskolába járással tesz eleget tankötelezettségének. Ennek eldöntése tehát nem szülői, és nem intézményi feladat.

A panaszos sérelmezte, hogy a tanuló az intézmény autista tagozatának speciális fejlesztő osztályába került. Arra vonatkozóan mind a panaszos, mind az intézmény egyezően nyilatkozott, hogy a 2020/2021-es tanévet a tanuló úgy kezdte meg az említett osztályban, hogy akkor még nem rendelkezett pervazív fejlődési zavarral. A 2020 decemberében folytatott vizsgálatokról szóló, mellékelt zárójelentés alapján azonban ez a diagnózis a tanuló kapcsán egyértelműen megállapításra került.

A köznevelési törvény 47. § (1) bekezdése alapján a sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

Mindezeket figyelembe véve – tekintettel a tanuló diagnózisára – vizsgálatunk alapján megállapítottuk, hogy a tanuló oktatási jogait sértő állapot, helyzet nem állt fenn azzal, hogy a tanuló az intézmény autista tagozatának speciális fejlesztő osztályába járt.

Egyetértettünk azon intézményi állásponttal, miszerint továbbra is javasolták a tanuló pszichoterápiás ellátásának folytatását, gyógyszeres kezelését, és a szociális-kommunikációs készségek célzott fejlesztését. A fentiekre tekintettel az ügyet az intézmény részére történő további intézkedés megfogalmazása nélkül lezártuk. (XIII/132/2021/OJBIT)

Egy középiskola igazgatója azzal a problémával fordult hivatalunkhoz, hogy a 2021. évi vizsgaidőszaktól az új szakképzési vizsgarendszerben a tanulók külső vizsgahelyszíneken és teljesen idegen vizsgáztatók előtt vizsgáznak azzal, hogy a tanulót egyébként tanító pedagógus még a helyszínen sem lehet. Ez a szabály az igazgatónő szerint teljesen ellehetetleníti az autista tanulók vizsgalehetőségeit.

A különleges bánásmódot igénylő tanulók jogainak védelme érdekében rendkívül fontosnak tartottuk az ismertetett problémás helyzet megismerését és megvizsgálását. E célunk érdekében kerestük meg az Innovációs és Technológiai Minisztérium Szakképzésért Felelős Helyettes Államtitkárát, és kértük az üggyel kapcsolatos szakmai állásfoglalását.

A helyettes államtitkár megkeresésünkkel kapcsolatban az alábbiakról tájékoztatta hivatalunkat. A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Szkt.) egyértelműen tartalmazza, hogy a szakképzés középpontjában a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy és az oktató áll, akiknek jogai és kötelességei egységet alkotnak. A jogszabályi háttér emellett rögzíti azt is, hogy a szakképzés kiemelt feladata a sajátos nevelési igényű vagy fogyatékkal élő személy, valamint a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló speciális igényeinek figyelembevétele és egyéni képességeihez igazodó, legeredményesebb fejlődésének elősegítése a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése érdekében.

Ezzel összhangban a különleges bánásmódot igénylő tanulók jogairól az Szkt., illetve annak végrehajtási rendelete [12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Szkr.)] garanciális szabályokat fogalmaz meg az érintett tanulók esélyegyenlőségének biztosítása, valamint tanulási előrehaladásuk érdekében.

Az Szkt. vonatkozó rendelkezései alapján a szakképzés rendszerében szakma megszerzésére irányuló szakmai vizsgát, illetve szakmai képzéshez kapcsolódóan megszerzhető szakképesítés megszerzésére irányuló képesítő vizsgát a nemzeti akkreditálásról szóló törvény szerinti akkreditáló szerv által személytanúsító szervezetként akkreditált vizsgaközpont szervezhet. Ugyanakkor az ezen új rendszerre történő átállás zavartalanságát átmeneti szabályok segítik, így a szakmai vizsgák tekintetében az Szkt. 2025. december 31-ig lehetővé teszi, hogy az állam, illetve az együttműködési megállapodással rendelkező fenntartó által fenntartott szakképző intézmény a szakmai vizsgáit saját maga szervezze meg.

A jelen témakörben érintett intézmény ugyanakkor egy többcélú köznevelési intézmény volt, amely szakiskolai, szakgimnáziumi képzést a köznevelési törvény alapján látott el, a technikus oktatást pedig az Szkt. szabályaihoz igazodóan végezte, így jogállása alapján rá az Szkt. szakképző intézmények szakmai vizsga szervezésére irányuló felhatalmazó rendelkezései nem vonatkoztak, nem vonatkozhattak.

A köznevelési törvény 96. § (10) bekezdésében foglaltak alapján a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény szerint indított kifutó képzések, valamint az Szkt. szerint indított szakiskolai és szakgimnáziumi képzések esetében 2025. december 31-éig a szakmai vizsgát, képesítő vizsgát az addig vizsgáztatást végző képzőintézményben is meg lehet szervezni azzal, hogy a vizsgaközpont alatt a képzőintézményt kell érteni. Így tehát a köznevelési törvény az Szkt. átmeneti szabályaival azonos szabályozást rögzít a köznevelési intézmények tekintetében.

Ennek alapján az érintett köznevelési intézmény a szakiskolai (és ha van, szakgimnáziumi) képzései esetén 2025. december 31-éig megszervezheti a szakmai vizsgát, illetve a képesítő vizsgát. A többcélú köznevelési intézmény által folytatott technikus képzésekre ugyanakkor ez a felhatalmazás nem vonatkozik, így az intézmény a technikus képzéshez kapcsolódó vizsgákat nem szervezhetett.

A szóban forgó intézmény technikus képzéshez kapcsolódó szakmai vizsgáit akkreditált vizsgaközpont (amely lehet akár az adott intézmény vizsgaközpontja is, amennyiben az a nemzeti akkreditálásról szóló törvény szerinti akkreditáló szerv által személytanúsító szervezetként akkreditálásra került) vagy az

átmeneti időszakban az arra jogosultsággal rendelkező szakképző intézmény (vizsgaközpontként) szervezheti.

Az Szkr. vonatkozó szabályai szerint a vizsgaszervezőnek van lehetősége arra, hogy – megfelelő (személyi, tárgyi) feltételek megléte esetén – az érintett intézmény által javasolt helyszínen (akár az érintett intézményben) folytassa le a vizsgát. Ugyanakkor a vizsgabizottság tagjaira nézve általános korlátot fogalmaz meg az Szkr. 272. § (3)-(4) bekezdése, amikor kimondja, hogy vizsgafelügyelő, illetve a vizsgabizottság további tagja nem lehet az, aki a vizsgázó szakmai vizsgára történő felkészítésében részt vett, vagy a vizsgázó hozzátartozója.

Előzőek alapján a szakképzésért felelős helyettes államtitkárság szakmai álláspontja szerint a szakképzési jogszabályok – átmenetileg kiegészülve a köznevelési szabályokkal – kellő figyelmet fordítanak a szakmát, szakképesítést tanulók jogaira, tanulmányi előmenetelük támogatására, és teljes mértékben átlátható és mindenki számára teljesíthető mérési feltételeket határoztak meg, beleértve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló speciális igényeinek figyelembevételét és számukra megfelelő körülmények biztosítását.

A beadványozót tájékoztattuk a helyettes államtitkár álláspontjáról, aki ezt tudomásul vette. (XIII/545/2021/OJBIT)

Minden évben visszatérő kérdéskör a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló oktatásával összefüggésben igénybe vehető szolgáltatások, kedvezmények, juttatások köre. Ezen kérdések sok esetben túlmutatnak az oktatási jog vetületén, de minden esetben igyekszünk a szülők felé segítséget, információt nyújtani. (XIII/276/2021/OJBIT)

Egy nagyszülő sajátos nevelési igényű unokája kapcsán kérte hivatalunk tájékoztatását, mivel a gyermek kijelölt intézménybe szállítása nehézségbe ütközött. Ezzel kapcsolatban arról kért információt, hogy a helyi önkormányzatnak a falugondnoki járművel el kell-e végeznie a sajátos nevelési igényű gyermek szállítását a fejlesztő óvodába. Tájékoztatása szerint a polgármester elutasította megkeresésüket.

Tájékoztattuk a beadványozót, hogy az általa jelzettek minősítésére kizárólag vizsgálat keretében van módunk. A rendelkezésünkre bocsátott információk alapján a kérdéskörrel kapcsolatban általánosságban az alábbiakról tudtuk tájékoztatni a hatályos jogszabályi rendelkezések alapján.

A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló kapcsán a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatok típusaira, a szükséges szakemberre és annak feladataira.

A gyermek, tanuló sajátos nevelési igényének megfelelő intézményi kijelöléséről a szakértői bizottság jogosult dönteni. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 17. § (1) bekezdésének ha) pontja alapján a szakértői véleménynek tartalmaznia kell a gyermek, tanuló sajátos nevelési igényének megfelelő óvodára, csoportra (a továbbiakban együtt: kijelölt óvoda) vonatkozó javaslatot és a kijelölt nevelési-oktatási intézmény megjelölését.

A sajátos nevelési igényű gyermekekre, tanulóira vonatkoznak az utazási költségtérítés, kedvezmény szabályai az óvodai nevelés igénybevételével összefüggésben, az arra való jogosultság megállapításának, igazolásának módját több jogszabály együttesen rögzíti. Ehhez kapcsolódóan a

szakértői bizottság központilag kiadott nyomtatványon kiállítja az utazási költség megtérítéséhez szükséges igazolást. Az igénybevételt az ellátást nyújtó köznevelési, illetve szakképző intézmény vezetője vagy írásbeli meghatalmazással rendelkező megbízottja igazolja.

A gyermek, tanuló tömegközlekedési eszközzel való szállíthatósága a gyermek állapota alapján a szakértői vélemény, továbbá a gyermekkel foglalkozó orvosi vélemények alapján kerül megállapításra és rögzítésre.

A köznevelési törvény 74. § (5) bekezdése értelmében, a lakóhely, ennek hiányában a tartózkodási hely szerint illetékes települési önkormányzat megtéríti a kötelező felvételt biztosító óvodába való utazás költségeit, továbbá szükség esetén gondoskodik kísérő személyről a gyermek részére, ha az óvoda a településen kívül található, és az óvodába való utaztatást az önkormányzat nem biztosítja.

A hatályos jogszabályokon alapuló szakmai álláspontunk szerint a szakértői bizottság által kijelölt intézmény osztja a kötelező felvételt biztosító intézmények sorsát, a kijelölt intézmény ugyanis a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján a gyermeket, tanulót köteles felvenni, továbbá az érintett gyermek tanulói jogviszonyát a szakértői bizottság szakértői véleményének módosítása nélkül nem szüntetheti meg (15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (3) bekezdés).

A panaszolt helyzet kapcsán a köznevelésben igénybe vehető támogatásokkal kapcsolatos további kérdése esetén javasoltuk a beadványozónak, hogy keresse az Emberi Erőforrások Minisztériumának Köznevelés-igazgatási Főosztályát.

A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló nevelési-oktatói intézménybe történő utazásával, utaztatásával kapcsolatban kiemeltük továbbá a támogató szolgálatok tevékenységét, ami a fogyatékos személy önálló életvitelét elősegítő, a mindennapi szükségletei kielégítését célzó – személyes közreműködés által megvalósuló – szociális alapszolgáltatás, melynek szállítási eleme is van.

Tájékoztatunk a panaszost, hogy az általa említett falugondnoki szolgáltatás szintén a szociális alapszolgáltatás része. Mind a támogató szolgálat, mind pedig a falugondnoki szolgáltatás igénybevételéről, annak feltételeiről bővebb információval az Emberi Erőforrások Minisztériumának Szociális Ügyekért Felelős Államtitkársága tud szolgálni.

Ezen kívül tájékoztattuk a panaszost hivatalunk eljárásáról, e tekintetben továbbá a jogorvoslat kimerítésének szükségességéről. (XIII/448/2021/OJBIT)

DIGITÁLIS MUNKAREND

A koronavírus-járvány az idei évben is megoldandó helyzetek elé állította a köznevelés rendszerét. 2021 márciusában a járványhelyzet rosszabbodott, és ismételten rendkívüli óvodai és tanítási szünetet rendeltek el. Ennek keretében a gyermekfelügyeletet csak a legszükségesebb esetben biztosították az intézmények, különös tekintettel a szülők munkavégzésére vagy a védekezésben való részvételére. (XIII/207/2021/OJBIT, XIII/209/2021/OJBIT, XIII/585/2021/OJBIT, XIII/609/2021/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, mert óvodai felügyeletet szeretett volna igénybe venni a két gyermeke kapcsán, ez azonban a járványhelyzet miatt nem teljesült. A beadványában előadott panaszt megvizsgáltuk, és az alábbiakról tájékoztattuk a szülőt.

A szülő sérelmezte, hogy az érintett óvoda a gyermekei részére történő felügyelet biztosítására irányuló kérelmének nem tett eleget. Hivatalunk részére eljuttatta az óvodavezető indokolását, mely szerint a gyermekápolási segélyen otthon tartózkodó szülő számára nem állt módjában ügyeletet biztosítani. Mellékelte továbbá az intézmény fenntartójától érkezett válaszevelet is, mely szerint az óvodavezető döntése megalapozott, szükséges és indokolt volt.

Az érintett időszakra irányadó 111/2021. (III. 6.) Korm. rendelet 2. §-a egyértelműen rögzíti azon – szülők irányába intézett – felkérést a Kormány részéről, hogy a gyermekfelügyeletet csak a legszükségesebb esetben – különösen munkavégzés, védekezésben való részvétel esetén – vegyék igénybe.

A szülő panaszát megvizsgálva megállapítottuk, hogy a fent jelzett kormányrendelet alapján az intézményvezető és a fenntartói képviselő döntése jogszerű volt. A vonatkozó rendelkezés kizárólag a legszükségesebb esetekre korlátozza a gyermekfelügyelet biztosítását, melyek különösen a munkavégzést, vagy a védekezésben való részvételt jelentik. Ezen előírás alapján nem okozott jogsérelmet a gyermekeik érintő intézményi döntés. A fentiekre tekintettel az ügyet lezártuk. (XIII/196/2021/OJBIT)

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma az aktuális járványhelyzethez igazodóan frissítette a korábban kiadott intézkedéseit a köznevelési intézmények vonatkozásában. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma által 2021. május 24-én aktualizált a köznevelési intézményekben a járványügyi készenlét idején alkalmazandó eljárásrendről szóló intézkedési terv (a továbbiakban: EMMI Intézkedési terv) rendelkezik – többek között – a betegség miatti mulasztásról. A 8.1. pontja szerint annak a tanulónak az iskolai hiányzását igazolt hiányzásnak kell tekinteni, aki a vírusfertőzés szempontjából veszélyeztetett csoportba tartozik tartós betegsége (például szív- és érrendszeri megbetegedések, légzőszervi megbetegedések, rosszindulatú daganatos megbetegedések, máj- és vesebetegségek) vagy például immunszupprimált állapota miatt, erről orvosi igazolással rendelkezik, és azt bemutatja, továbbá annak a tanulónak az iskolai hiányzását, akit a szülő a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet szerinti alapos okra hivatkozással nem enged iskolába. Igazolt hiányzásnak tekintendő továbbá, ha a gyermek, tanuló hatósági karanténba kerül a részére előírt karantén időszakára. (XIII/2/2021/OJBIT, XIII/101/2021/OJBIT, XIII/197/2021/OJBIT, XIII/239/2021/OJBIT)

A koronavírus terjedése kapcsán a megelőzés egyik eszköze a maszkviselés. Ezzel összefüggésben az EMMI Intézkedési terv szerint a tanítási órákon, foglalkozásokon a maszk viselése lehetséges, de nem kötelező azzal, hogy amennyiben a 1,5 méteres védőtávolság nem tartható be a közösségi tereken, úgy az általános iskola felső tagozatában és a középiskolákban az ott tartózkodás idején javasolt a száját és orrot eltakaró maszk viselése. Az intézmény házirendjében vagy belső szabályzatában jelen ajánlásnál szigorúbb szabályokat is meghatározhat, így erről az intézményi autonómia keretében rendelkezhetnek az iskolák. (XIII/71/2021/OJBIT, XIII/164/2021/OJBIT, XIII/289/2021/OJBIT)

Egy panaszos a tantermi kötelező maszkviseléssel kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. A beadványozót tájékoztattuk, hogy a részére korábban megküldött tájékoztató levelünkben, illetve annak

mellékletében foglaltakat továbbra is fenntartjuk. Megelőzőleg a Nemzeti Népegészségügyi Központhoz fordultunk az intézményi maszkviseléssel kapcsolatban. Az arra érkezett válaszlevél tartalma is megerősíti a fentiekben hivatkozottakat, miszerint a maszkhasználattal összefüggésben elsődlegesen az Emberi Erőforrások Minisztériuma által közzétett Intézkedési Terv az irányadó (2.3 és 2.4 pont). (XIII/118/2021/OJBIT)

Több panaszos a köznevelésben elrendelt maszkviseléssel kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. Tájékoztatottuk a beadványozókat, hogy a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet módosításáról szóló 633/2021. (XI. 18.) Korm. rendelet 1. §-a szerint, a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet a következő 1/A. §-sal egészült ki: „1/A. § A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató, a köznevelési intézmény, illetve a szakképző intézmény vezetője, valamint a felsőoktatási intézmény rektora határozza meg a vezetése alatt álló intézmény területén a maszkviselés szabályait, azzal, hogy a maszkot bárki jogosult használni, és a maszkhasználat senki számára sem tiltható meg.”

Álláspontunk szerint a maszkviselés nem oktatási jogi kérdés, hanem a járványügy területére tartozik. Fenti jogszabályi rendelkezések hatalmazzák fel a köznevelési intézmény vezetőjét, hogy döntsön az intézményen belüli maszkviselés szabályairól. Ezen döntés meghozatala során az intézmények igazgatóit az egészségügyi szakterületért felelős Operatív Törzs, valamint az Országos Tisztifőorvos tudja segíteni.

Felhívtuk a beadványozók figyelmét, hogy további kérdésükkel megkereshetik az illetékes köznevelési szakterületet, a vedekezesakoznevelesben@emmi.gov.hu e-mail címen. (XIII/558/2021/OJBIT, XIII/587/2021/OJBIT)

Az EMMI Intézkedési terv a jelenléti oktatásban a védekezés másik fontos eszközként a védőtávolságot (kötelező távolságtartást) jelölte meg. A 1,5 méteres távolság megtartása mind a tanórákon, mind a szünetekben fontos. A szünetekben a csengetési rend igazításával, ún. zsilipeléssel tovább lehet csökkenteni a kontaktusok számát. Amennyiben a védőtávolság nem tartható, felső tagozattól javasolt a maszkviselés. Míg a hozzánk fordulóknak egy része a jelenléti oktatásban és számonkérésben való részvétellel kapcsolatban kereste meg hivatalunkat, addig mások éppen a jelenléti oktatásból való kizárás miatt emeltek panaszt az intézményekkel szemben. (XIII/26/2021/OJBIT, XIII/45/2021/OJBIT, XIII/256/2021/OJBIT, XIII/288/2021/OJBIT, XIII/91/2021/OJBIT, XIII/491/2021/OJBIT, XIII/498/2021/OJBIT, XIII/584/2021/OJBIT, XIII/602/2021/OJBIT)

Az EMMI Intézkedési terv kitért a kollégiumi elhelyezésre is. Itt lényeges kritériumként fogalmazták meg, hogy kizárólag az egészséges tanulók költözhetnek be, megbetegedés esetére pedig riasztási protokoll kialakítását írták elő. A kollégiumi férőhelyek számának 5 %-át üresen kellett hagyni az esetleges elkülönítések végrehajtása miatt. A védőtávolság és a maszkviselés fontosságát az intézményi szabályokhoz hasonlóan rögzítette. (XIII/21/2021/OJBIT)

A koronavírus-járvány a tanulók által kötelezően teljesítendő közösségi szolgálatot is érintette. A köznevelési törvény értelmező rendelkezése szerint a közösségi szolgálat szociális, környezetvédelmi, a tanuló helyi közösségének javát szolgáló, szervezett keretek között folytatott, anyagi érdektől független, egyéni vagy csoportos tevékenység és annak pedagógiai feldolgozása. A közösségi szolgálat teljesítése azért fontos a tanulóknak, mert az érettségi vizsgák megkezdésének feltételül írja elő a jogszabály ötven óra közösségi szolgálat elvégzésének igazolását.

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, hogy milyen módon lehetséges a tanulóknak teljesíteni az 50 órás közösségi szolgálatot a járványhelyzet idején.

Tájékoztatottuk, hogy az Oktatási Hivatal koronavírus-járványra vonatkozó tájékoztató anyagai között megtalálhatóak a közösségi szolgálat teljesítésére vonatkozó információk, amely tartalmazza az alternatív teljesítésre vonatkozó lehetőségeket is. A beadványban jelzett kérdésével kapcsolatban tájékoztattuk továbbá a szülőt, hogy lehetősége van azt az Emberi Erőforrások Minisztériuma által a járványhelyzetre tekintettel létrehozott tematikus e-mail-címre (vedekezesakozneveloben@emmi.gov.hu) eljuttatni, ahol a kérdéseket és bejelentéseket a köznevelési szakterület munkatársai válaszolják meg. (XIII/23/2021/OJBIT)

A tanórákon és foglalkozásokon túl szükséges megemlíteni az iskolán kívüli foglalkozásokat is. Az EMMI Intézkedési terv az osztálykirándulások és tanulmányi kirándulások vonatkozásában a belföldi úti célt és az ottalvás lehetőségének elhagyását preferálta. A különböző rendezvényeken való részvétel a tanulóknak és kísérőiknek a jogszabályokra figyelemmel védettségi igazolvány meglétét írhatta elő. (XIII/465/2021/OJBIT, XIII/535/2021/OJBIT)

Egy beadványozó azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, hogy tanulmányi versenyeken csak védettségi igazolvánnyal lehetett részt venni.

Kérdésével kapcsolatban tájékoztattuk a hozzánk fordulót, hogy tanulmányi versenyekből sokféle van, amelyek nem tartoznak a hagyományos iskolai foglalkozások közé. Ezen rendezvényeken történő részvételre elsősorban a versenyszervezési szabályokban foglalt előírások vonatkoznak.

Felhívtuk továbbá a figyelmét hivatalunk eljárási szabályaira, és tájékoztattuk az Emberi Erőforrások Minisztériuma által a járványhelyzetre tekintettel létrehozott tematikus e-mail-címről. (XIII/526/2021/OJBIT)

Az EMMI Intézkedési terv a testneveléssel összefüggésben is tartalmaz iránymutatást. A 2.7. pontja szerint a testnevelésórákat az időjárás függvényében javasolt szabad téren megtartani. Az órák során mellőzni kell a szoros testi kontaktust igénylő feladatokat. Amennyiben ez mégsem kerülhető el, akkor ezeket állandó edzőpartnerrel (párokban, kiscsoportokban) kell végezni.

Egy szülő azzal kapcsolatos panaszt nyújtott be, hogy az általános iskola tantermét 11 óráig nem lehet használni az ott tanuló gyerekeknek. A szülő elmondása szerint az iskola a saját tornatermét a fenntartó utasítására köteles bérbe adni fakultatív sporttevékenységre egy sportklub, illetve más sportegyesületek

számára is. Mindez a szülő szerint ellentétes a járványügyi intézkedésekkel, és azzal a további következménnyel jár, hogy a tornaterem fertőtlenítését csak másnap délelőttre tudják befejezni. A fentiek miatt azon osztályok, akiknek első három tanítási órája testnevelés, a tornatermi gyakorlat helyett a tantermükben végeznek elméleti feladatokat.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk, és az érintett fenntartóhoz fordultunk. Az iskola fenntartója arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy a panaszban foglaltakat megvizsgálta, és megállapította, hogy az intézményvezető nem a fenntartói utasításoknak megfelelően szervezte meg az intézményi munkát. A tankerületi igazgató tájékoztatása szerint az eljárását követően a tanulók ismét a tanítási idő teljes egészében használhatják a tornatermet.

Tekintettel arra, hogy a fenntartó a panaszt megvizsgálta, a jogértés megszüntetésére saját hatáskörben intézkedéseket tett, az ügyet lezártuk. (XIII/24/2021/OJBIT)

A digitális oktatás ismételt bevezetésével kapcsolatban számos adatvédelmi kérdés merült fel. A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság által kiadott a digitális távoktatás adatvédelmi és adatbiztonsági vonatkozásairól szóló tájékoztatás (a továbbiakban: NAIH digitális oktatással kapcsolatos tájékoztatása) szerint a köznevelési feladatellátás digitális kivitelezése, az online órák megtartása nem minősül magáncélú adatkezelésnek, mivel azok egyértelmű célja az iskolai nevelés és oktatás, mint törvényben meghatározott közfeladat ellátása folytonosságának a biztosítása. A pedagógust azonban ezen feladatellátás közben titoktartási kötelezettség terheli.

A NAIH digitális oktatással kapcsolatos tájékoztatásának III.1. pontja szerint az adattakarékosság elve előírja, hogy csak olyan adatot lehet kezelni (gyűjteni és tárolni), amely a cél megvalósításához elengedhetetlenül szükséges és azzal arányos. Tehát például abban az esetben, ha az iskolai (elsősorban gyakorlati) feladat elvégzését videófelvétellel kell a diáknak igazolni, úgy elvárás, hogy a felvételen ne szerepeljen a tanulón kívül más személy, és az otthoni, privát teréből, környezetéből is minél kevesebb látszódjon. (XIII/7/2021/OJBIT, XIII/18/2021/OJBIT, XIII/30/2021/OJBIT, XIII/94/2021/OJBIT, XIII/188/2021/OJBIT, XIII/193/2021/OJBIT, XIII/192/2021/OJBIT, XIII/233/2021/OJBIT, XIII/241/2021/OJBIT, XIII/249/2021/OJBIT, XIII/252/2021/OJBIT, XIII/394/2021/OJBIT)

A NAIH digitális oktatással kapcsolatos tájékoztatása rendelkezik az online oktatásban használatos e-mail címekről is. A NAIH javaslata szerint a pedagógusok részére munkahelyi e-mail címet szükséges létrehozni, illetve célszerű ezen e-mail cím kötelező alkalmazását előírni. A tanulók vonatkozásában jó gyakorlatként rögzíti, hogy részükre egységes e-mail címeket hoznak létre.

Egy szülő a digitális munkarendre való áttérés kapcsán fogalmazta meg a kifogásait. Sérelmezte, hogy az iskola saját e-mail címet hozott létre a tanulók számára az online oktatásban, és a jelenlétet ezen keresztül követelte meg.

A járványügyi helyzettel összefüggésben kialakított digitális munkarend szabályai nem szerepelnek a köznevelési törvényben. A panasz jellege alapján – a szülő jóváhagyására figyelemmel – áttettük az ügyet az Emberi Erőforrások Minisztériumának Köznevelésért Felelős Államtitkárságához.

Az illetékes szakterület arról tájékoztatta a szülőt, hogy a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hivatal 2020. szeptember 30. napján tájékoztatót adott ki NAIH/2020/7127/ számon a digitális távoktatás adatvédelmi és adatbiztonsági vonatkozásairól.

Ezen tájékoztatóban szerepel az érintettek (tanuló, szülői felügyeletet gyakorló személy) jogai gyakorlásának biztosítása, így pl. jogosultak arra, hogy az egyes adatkezelési műveletek módja, gyakorlati kialakítása ellen tiltakozzanak, melyet az oktatási intézmény köteles érdemben elbírálni.

A tájékoztató IV. pontjában a NAIH „jó gyakorlatként” nevesít néhány adatbiztonsági intézkedést. Ennek egyik pontja a következőket tartalmazza:

„Jó gyakorlat lehet – amennyiben az adatküldés az oktatási keretrendszeren belül nem megvalósítható – egységes e-mail címek létrehozása az oktatási intézmény címe (domain neve) alatt a diákok részére is, annak elkerülése céljából, hogy a digitális távoktatás során a diákok, szülők a saját magán levelezési fiókjukat használják, amely akár személyes adatok harmadik országba történő továbbítását vonná maga után.”

Fentiek értelmében az oktatási intézmény (általános iskola) által – a gyermek nevével – létrehozott egységes e-mail cím teljes mértékben megfelel a NAIH által követendő példaként ajánlott biztonságos kapcsolattartás megvalósítására. Ennek nyilvánvalóan praktikus okai is vannak, mivel ezáltal egységes, egyszerűbb az intézmény (pedagógusok) számára a tanulókkal történő kapcsolattartás. (XIII/79/2021/OJBIT)

FELSŐOKTATÁS

A felsőoktatásban való részvétel joga az Alaptörvény XI. cikkében, a művelődéshez való jogot érintő rendelkezések között található. Eszerint a felsőoktatás azon képzési szakasz, ami a képességei alapján hozzáférhető mindenki számára. A felsőoktatáshoz való hozzáférés nem szükségszerűen ingyenes, és nem is kötelező az állampolgárok számára. Az állam kötelezettsége, hogy megteremtse a feltételeket a felsőoktatáshoz való hozzáféréshez, és biztosítsa az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatását. A felsőfokú oktatásban való részesülés anyagi támogatását ugyanakkor a törvény meghatározott időtartamú olyan foglalkoztatásban való részvételhez, illetve vállalkozási tevékenység gyakorlásához kötheti, amelyet a magyar jog szabályoz.

A felsőoktatást generális jelleggel a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Nftv.) szabályozza. Az Nftv. 2012. szeptember 1. napján lépett hatályba, így a tanulmányi követelmények tekintetében a 2012/2013. tanévben tanulmányaikat megkezdő hallgatókra alkalmazandó. A korábbi felsőoktatási törvények (1993. évi felsőoktatási törvény és 2005. évi felsőoktatási törvény) alatt megkezdett képzésekről az Nftv. az átmeneti rendelkezések között rendelkezik. Állásfoglalásaink kialakítása során kiemelten figyelemmel vagyunk, hogy egy-egy panasz tárgya melyik törvény hatálya alá tartozik.

Az Nftv. szabja meg a felsőoktatás keretszabályait, amely törvény mellett a következő jogszabályok további részletszabályokat tartalmaznak. Az érettségire vonatkozóan a köznevelési törvény, illetve érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: érettségi rendelet), míg a felvétellel kapcsolatban a felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: felvételi rendelet) határoz meg rendelkezéseket. A felsőoktatás általános szabályait bontja ki a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet (a továbbiakban: végrehajtási rendelet). A végrehajtási rendelet rendelkezik – többek között – a fogyatékkal élő hallgatók részére nyújtható kedvezményekre és mentességekre vonatkozó szabályokról. A különböző ösztöndíjakra, támogatásokra és eljárási díjakra vonatkozó rendelkezéseket a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: térítési és juttatási rendelet) szabályozza.

A 2017-2021 között megkezdett képzések esetében a képzési és kimeneti követelmények, így – többek között – az érintett szakok idegennyelvi követelményei a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet módosításáról szóló 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendeletből (a továbbiakban: 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet) ismerhetők meg. A legkésőbb 2016/2017. tanévben megkezdett tanulmányokra vonatkozóan továbbra is az

alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 15/2006. (IV. 3.) OM rendeletet (a továbbiakban: 15/2006. (IV. 3.) OM rendelet) kell alkalmazni. Az Nftv. év végi módosítása lehetővé tette, hogy az innovációs és technológiai miniszter a képzési és kimeneti követelményeket – a tanári szakok képzési és kimeneti követelményeit ide nem értve – hivatalos kiadványként tegye közzé az Innovációs és Technológiai Minisztérium honlapján. A képzési és kimeneti követelményeket közzétételüket követően felmenő rendszerben kell alkalmazni.

A 2021-ben történt felsőoktatásra vonatkozó jogszabályi változások közül kiemelendő, hogy a párhuzamos tanulmányok folytatása lehetővé vált önköltséges képzésben informatika szakon külön központi felvételi eljárás nélkül; erősítették az elektronikus kapcsolattartást a tanulmányi rendszeren keresztül történő tájékoztatás és az igazolások kiadása vonatkozásában; a hallgatói munkaszerződést kötő gyakorlati helyek adókedvezményt vehetnek igénybe; az orvos- és egészségtudományi képzés hallgatói szűrővizsgálatokban önkénteskedhetnek. Ezen kívül a kreditátviteli döntések átláthatóbbakká váltak azzal, hogy a döntéseket és azok érvényességi idejét, továbbá a felsőoktatási intézmény összes kurzusának, moduljának tárgyleírását az intézményeknek a tanulmányi rendszerben minden hallgató és oktató számára hozzáférhetővé kell tenni. A jogalkotó a képzések országhatárokon történő átjárhatóságát azzal segítette, hogy a külföldi oklevelet nem kell bemutatni a beiratkozásnál, elég a magyar képzés végén. Az idei módosítás értelmében megteremtették továbbá a párhuzamos képzés lehetőségét a doktori képzésben a mesterképzés utolsó tanévében.

A felsőoktatási területen hozzánk érkezett panaszokat hagyományosan három nagy csoportba osztjuk: az első csoportba az érettségi vizsgával és a felsőoktatási felvételi eljárással kapcsolatos ügyek kerülnek. A második csoportot a tanulmányi kötelezettségek teljesítésének gyakorlatát bemutató ügyek alkotják, míg a harmadik csoportba a felsőoktatási tanulmányok finanszírozásának kérdéseit érintő ügyek tartoznak.

ÉRETTSÉGI-FELVÉTELI A FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBE

Az érettségi rendelet szerint az érettségi vizsgának három célja van. Egyrészt annak megállapítása, hogy a vizsgázó rendelkezik-e az általános műveltség alapjaival és olyan képességekkel, amelyek alkalmassá teszik az önművelésre; továbbá hogy szert tett-e megfelelő tárgyi tudásra, gondolkodási és tájékozódási képességre, képes-e ismereteinek rendszerezésére és gyakorlati alkalmazására, valamint, hogy felkészült-e a felsőoktatási intézményekben folyó tanulmányok megkezdésére. Az érettségi vizsgákat követően kiemelten figyelni kell a jogorvoslati határidőkre, amelyek elmulasztása jogvesztő. Az írásbeli érettségi vizsgát követően, a technikai jellegű előírásokkal kapcsolatban a helyszínen két órán, a vizsgadolgozat megtekintése után egy munkanapon, továbbá a vizsgabizottság döntésével szemben öt napon belül van lehetőség jogorvoslattal élni. (XIII/127/2021/OJBIT, XIII/166/2021/OJBIT, XIII/263/2021/OJBIT, XIII/347/2021/OJBIT, XIII/407/2021/OJBIT, XIII/607/2021/OJBIT)

A 2021. évi érettségi vizsga során a járványhelyzet miatt főszabály szerint az írásbeli vizsgát tartották meg, a szóbelit csak kivételes esetekben.

Több tanuló nyelvi érettségi vizsgájával kapcsolatban élt panasszal. A tanulók a hallott szövegértési feladattal kapcsolatban kifogásolták, hogy az nem hallatszódott megfelelően, ellehetetlenítve a vizsga teljesítését. A beadványozókat tájékoztattuk az érettségi vizsgák során rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekről: az érettségi vizsgán történt esetleges oktatási jogsérelmek esetén a köznevelési törvény, az érettségi rendelet, valamint a veszélyhelyzet során az érettségi vizsgák 2021. május-júniusi vizsgaidőszakban történő megszervezéséről, valamint egyes köznevelést érintő eltérő szabályokról szóló 167/2021. (IV. 9.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 167/2021. (IV. 9.) Korm. rendelet) szabályai alapján a következő jogorvoslati lehetőségek állnak a vizsgázók rendelkezésére.

Az érettségi rendelet 30. § (5) bekezdése alapján, amennyiben az írásbeli vizsga lebonyolítása során a vizsgázó szerint az e rendeletben és az adott vizsgatárgy központi vizsgakövetelményeiben foglalt vizsgaszervezési technikai jellegű előírásokat megszegték, az írásbeli vizsga lezárását követő két órán belül az írásbeli vizsga helyszínén, a kormányhivatal megbízottjánál a kormányhivatalnak címzett írásbeli észrevételt tehet. A határidő jogvesztő, igazolásnak helye nincs. A kormányhivatal megbízottja a vizsgázónak az írásbeli vizsga lebonyolításával kapcsolatban benyújtott észrevételét továbbítja a kormányhivatalnak. A kormányhivatal az észrevételt öt munkanapon belül kivizsgálja, és a vizsgálati eredményt, valamint a vizsga további menetével kapcsolatban a szükséges intézkedésekre vonatkozó javaslatait megküldi a vizsgabizottságot működtető intézmény igazgatójának, aki – szükség esetén – megteszi a vizsga további menetével kapcsolatos intézkedéseket. A vizsgabizottságot működtető intézmény igazgatója a kormányhivatal vizsgálatának eredményéről, és a további intézkedés szükségességéről írásban értesíti a vizsgabizottságot.

Az érettségi rendelet 26. § (2) bekezdése szerint az írásbeli vizsgakérdések megoldására adott szaktanári értékelést a szóbeli vizsga előtt nyilvánosságra kell hozni. A vizsgadolgozatot és az útmutatót a vizsgázó, a vizsgabizottság elnökéhez történő megküldés előtt, a középiskola képviselőjének jelenlétében, az igazgató által meghatározott helyen és időben megtekintheti, azokról kézzel vagy elektronikus úton másolatot készíthet, és az értékelésre észrevételt tehet. Ha az iskolában a feltételek rendelkezésre állnak, a vizsgázó kérésére a saját vizsgadolgozatáról másolatot kell készíteni. A másolat elkészítésével kapcsolatos költségeket – az igazgató rendelkezése szerint – meg kell téríteni. A megtekintésre, a másolat készítésére egy munkanapot – nyolc órát – kell biztosítani. A vizsgázó észrevételeit a megtekintést követő első munkanap végéig – tizenhat óráig – adhatja le. Az észrevétel benyújtására nyitva álló határidő elmulasztása esetén egy napon belül lehet igazolási kérelmet előterjeszteni. Az igazolási kérelem benyújtási határideje jogvesztő. Észrevétel kizárólag az útmutatóban foglaltaktól eltérő javítás vagy az értékelés számszaki hibája esetében tehető. A vizsgázókat az írásbeli vizsga megkezdése előtt tájékoztatni kell arról, hogy hol és mikor tekinthetik meg az általuk elkészített vizsgadolgozatokat, és tehetnek észrevételt a szaktanár értékelésére.

A veszélyhelyzet során az érettségi vizsgák 2021. május-júniusi vizsgaidőszakban történő megszervezéséről, valamint a 167/2021. (IV. 9.) Korm. rendelet 6. § (1)-(2) bekezdései szerint az írásbeli vizsgadolgozat megtekintésének, valamint az észrevétel megtételének szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az érettségi jelentkezést fogadó intézmény a dolgozatok megtekintését 2021. május 31-én és 2021. június 1-jén biztosítja. A megtekintés történhet a vizsgázó által a

vizsgadolgozat laponkénti lefényképezésével, vagy – ha annak feltételei adottak vagy megteremthetők – a vizsgaszervező intézmény a vizsgadolgozatot beszkenyelheti, és a vizsgázónak elektronikus úton is megküldheti. Ha a vizsgázó elektronikus másolatot készített a vizsgadolgozatról, azt követően a megtekintés helyszínét elhagyja. A vizsgázó az észrevételeit elektronikus úton is megküldheti legkésőbb 2021. június 2-án 16 óráig. Az észrevétel benyújtási határideje jogvesztő.

A köznevelési törvény 38. § (7) bekezdése szerint az érettségi vizsga vizsgabizottság, valamint a független vizsgabizottság döntése, intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása (a továbbiakban együtt: döntés) ellen a szülő, a tanuló – a döntést követő öt napon belül – jogszabálysértésre hivatkozással fellebbezést nyújthat be a köznevelési feladatokat ellátó hatósághoz. A köznevelési feladatokat ellátó hatóság által működtetett érettségi vizsga vizsgabizottság döntése ellen jogszabálysértésre hivatkozással a fellebbezés – a döntést követő öt napon belül – a hivatalhoz nyújtható be. A fellebbezést a köznevelési feladatokat ellátó hatóság, a hivatal három munkanapon belül bírálja el. Eljárására az (1) és (3)-(6) bekezdést kell alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy a fellebbezés benyújtására meghatározott határidő elmulasztása jogvesztő, igazolásnak helye nincs. (XIII/282/2021/OJBIT, XIII/283/2021/OJBIT, XIII/284/2021/OJBIT, XIII/286/2021/OJBIT)

A veszélyhelyzet során az érettségi vizsgára vonatkozóan is külön szabályokat kellett alkalmazni. A rendelkezések értelmében – külön kérelmet és igazolást követően – pótló vizsgákat írtak elő azon tanulók részére, akik az írásbeli vagy a gyakorlati vizsgát nekik fel nem róható okból elmulasztották. A kérelemről a köznevelési intézmény igazgatója döntött. (XIII/292/2021/OJBIT)

Egy panaszos azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, hogy gyermeke betegség miatt nem tudott részt venni az emelt szintű biológia és kémia érettségi vizsgákon, amit még ebben a vizsgaidőszakban pótolni szeretett volna.

Tájékoztatottuk a szülőt, hogy a 167/2021. (IV. 9.) Korm. rendelet módosításáról szóló 251/2021. (V. 17.) Korm. rendelet 1. §-a értelmében a 167/2021. (IV. 9.) Korm. rendelet 2. §-a a következő (2a)–(2d) bekezdésekkel egészült ki: „(2a) A középiskola utolsó évfolyamát a 2020/2021. tanévben befejező vizsgázó számára szóbeli pótlóvizsgát kell szervezni, ha az írásbeli vizsgáról vagy az érettségi rendelet 18/B. § (8) bekezdése szerinti gyakorlati vizsgáról neki fel nem róható okból elkészik, távol marad, a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik mielőtt a válaszadást befejezné, vagy a vizsgatárgy gyakorlati vizsgarészének teljesítésére – neki fel nem róható okból – képtelenné válik, és a vizsgajelentkezést fogadó intézmény igazgatójánál kérelmezi, hogy élni kíván az érettségi rendelet 24. § (1) bekezdése vagy az érettségi rendelet 31. § (5) bekezdése szerinti lehetőséggel, valamint az igazgató engedélyezi számára a pótlóvizsga szóbeli vizsgával való letételét. A (2a) bekezdésben meghatározott kérelmet, valamint a fel nem róható ok igazolására szolgáló dokumentumokat az igazgató részére elektronikus úton, legkésőbb 2021. május 28-án 16 óráig kell benyújtani. A határidő jogvesztő. Az igazgató a döntéséről legkésőbb 2021. június 1-jéig elektronikus úton értesíti a vizsgázót, valamint – ha emelt szintű szóbeli vizsgát engedélyezett – a vizsga megszervezéséért felelős kormányhivatalt. A felvételi rendelet 17. § (9) bekezdésétől eltérően a (2a) és (3) bekezdés szerinti szóbeli vizsga eredményéből érettségi pont számítható.” (XIII/290/2021/OJBIT)

A veszélyhelyzet alatt tartott érettségi vizsgák során – lehetőség szerint – mellőzték a közvetlen kontaktussal járó szóbeli vizsgákat. A különleges jogrend szabályainak megalkotásakor azonban gondoskodtak a nyelvvizsga-egyenértékűségről a szóbeli vizsgarész teljesítése nélkül is.

Egy beadványozó nyelvvizsga-egyenértékűség érdekében szóbeli érettségi vizsga megtartásával kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. A köznevelési intézménye arról tájékoztatta, hogy szóbeli vizsgákat kizárólag SNI-s tanulóknak szervez, a többiek számára nem kínálja fel az írásbeli vizsga után, hogy szóban bizonyíthassanak. Szerinte ezzel a szervező iskola megfosztja a tanulókat a B2-es komplex nyelvvizsgától.

Tájékoztattuk, hogy a 167/2021. (IV. 9.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdése szerint az érettségi rendelet 45. §-ától és 54. §-ától eltérően a megfelelő fokú és típusú nyelvvizsga-egyenértékűséget a szóbeli vizsgarész teljesítése nélkül meg kell állapítani. (XIII/301/2021/OJBIT)

A járványhelyzetben az érettségi vizsgák megszervezése és lebonyolítása esetén nem kizárólag az oktatási nézőpont érvényesült, az aktuális járványügyi intézkedésekre ugyanúgy figyelemmel kellett lenni.

Egy panaszos a 2021. évi május-júniusi érettségi vizsgával és felsőoktatási felvételi eljárással kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. Beadványa szerint szülők és gyermekek nevében kereste fel hivatalunkat, mert szerinte az adott évben érettségit teljesítők még hátrányosabb helyzetben vannak a korábbi évek végzőseivel összehasonlítva.

Tájékoztattuk a hozzánk fordulót, hogy a kialakult helyzettel kapcsolatban fontos hangsúlyozni, hogy az érettségi és a felvételi ezer szállal kötődik egymáshoz. Az érettségi rendszer 2005-ös átalakítását követően a magyar oktatás rendszerében az érettségi vizsga azért kiemelten fontos, mivel az érettségi vizsgán nyújtott teljesítmény alapján történik központilag a besorolási döntés, és ezáltal az egyetemi felvételi döntés meghozatala.

A koronavírus-járvány kitörését követően, a 2020. évi érettségi vizsga megvalósítása a járványügyi helyzetre figyelemmel volt lehetséges.

Fontos kiemelni, hogy az első hullám lezajlását követően ismételt szigorítás történt a járványügyi adatok szerint, így 2020. november 4-e óta különleges jogrend volt hatályban, a Kormány veszélyhelyzetet hirdetett ki. Az Alaptörvény az alábbiak szerint rendelkezik a veszélyhelyzetről az 53. cikk (1)-(4) bekezdéseiben. A Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdet ki, és sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be. A Kormány a veszélyhelyzetben rendeletet alkothat, amellyel – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A Kormány (2) bekezdés szerinti rendelete tizenöt napig marad hatályban, kivéve, ha a Kormány – az Országgyűlés felhatalmazása alapján – a rendelet hatályát meghosszabbítja. A Kormány rendelete a veszélyhelyzet megszűnésével hatályát veszti.

A különleges jogrend keretén belül hozott rendelkezések azt szolgálják, hogy az érettségi vizsgák megfeleljenek az Alaptörvény rendelkezéseinek, nevezetesen biztosítsák a művelődéshez való jogot a köznevelésben és a felsőoktatásban is, és érvényesüljön az esélyegyenlőség.

A 2020. évi május-júniusi – koronavírus-járvány idején szervezett – érettségi vizsgára vonatkozó vizsgálatunkban megállapítottuk, hogy az érettségi vizsgák megszervezése nem sértett oktatási jogot. A járványügyi szakemberek javaslatai alapján született feltételek mindegyike az élet, testi épség, egészség védelmében született, ezek betartása minden résztvevőnek elemi érdeke volt.

A Kormány a különleges jogrend keretében alkotta meg a 2020. évi érettségi vizsgák lebonyolítására vonatkozó szabályokat, a 2021. évi érettségi vizsgákról pedig a beadvány benyújtásakor nem volt döntés. Tájékoztatottuk a hozzánk fordulót, hogy a soron következő matúrára vonatkozó döntés kialakításában a művelődéshez való alapjog az aktuális járványügyi szempontok figyelembevételével tud érvényesülni. (XIII/67/2021/OJBIT)

A veszélyhelyzetben az érettségi vizsgák megszervezése során a személyes kontaktusok csökkentéséről, így a szóbeli vizsgák elmaradásáról döntöttek. Mindez egy esetleges elégtelen minősítésű emelt szintű írásbeli vizsga utáni javítási lehetőséget is érintette.

Hivatalunkhoz több panasz érkezett a 2021. évi május-júniusi érettségi vizsgákkal összefüggésben. A panaszosok azt kifogásolták, hogy az emelt szintű vizsgákon a tizenkét százalékot elérte, de huszonöt százalékot el nem ért tanulók nem javíthattak szóbeli vizsgán, míg középszinten adott volt ez a lehetőség. A panaszokkal kapcsolatban a köznevelésért felelős államtitkárhoz fordultunk, és állásfoglalását kértük.

Az államtitkár válasza szerint a veszélyhelyzet során az érettségi vizsgák 2020. évi május-júniusi vizsgaidőszakban történő megszervezéséről szóló 119/2020. (IV. 16.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 2020-as érettségi Kr.) 4. § (3) bekezdés b) pontja értelmében a vizsgázó vizsgajelentkezését a fogadó intézmény a vizsgázó kérelmére emelt szintről középszintre módosíthatta. Az érettségi rendelet 12. § (6) bekezdése értelmében az érettségi vizsgára történő jelentkezési lapot a május-júniusi vizsgaidőszak esetén február 15-ig lehetett benyújtani a vizsgabizottságot működtető intézmény igazgatójához. A tavalyi évben tehát, aki az emelt szintű érettségit választotta, még nem számíthatott a koronavírus-járvány miatt 2020 márciusától bevezetett tantermen kívüli digitális munkarendben zajló oktatásra, amely a felkészülését befolyásolta, esetlegesen megnehezítette, ezért biztosították ezt a lehetőséget. Az államtitkár megjegyezte, hogy az Oktatási Hivatal adatai szerint 2020-ban az emelt szintűről középszintre való előzetes módosítások száma mindössze 1,7% volt.

A 2020/2021-es tanévben a járvány újabb hullámai miatt a középiskolákban november 11-től tantermen kívüli digitális munkarendben folyt az oktatás, ezzel az érettségire történő jelentkezéskor is tisztában voltak a diákok, ezért ezt a lehetőséget a 2021. évi május-júniusi vizsgák esetén nem tartották indokoltnak biztosítani.

A 2020-as érettségi során a Kr. 3. § (2) bekezdése szerint bármely vizsgatárgyból tett középszintű írásbeli vizsga esetén, ha a vizsgázó írásbeli teljesítménye elérte a tizenkettő százalékot, de nem érte el a huszonöt százalékot, az érettségi rendelet 41. § (2) bekezdése szerint szóbeli vizsgát tehetett. Emelt szintű érettségi esetében a tavalyi május-júniusi vizsgaidőszakban sem állt rendelkezésre ez a lehetőség. Az államtitkár tájékoztatása szerint az intézkedés célja az volt, hogy azok számára, akik egy-egy vizsgatárgyból kifejezetten gyenge írásbeli teljesítményt nyújtottak, biztosítva legyen rendkívüli szóbeli

javítási lehetőség annak érdekében, hogy az érettségi bizonyítványt megszerezhessék. Az emelt szintű érettségi vizsgának a szóbelivel történő pótlását azért nem tartották indokolhatónak – ahogyan a tavalyi évben sem tették –, mert az már túlmutat az érettségi megszerzésén, egyben felvételi vizsga is, amelyre sok tízezer fiatal egyaránt a tantermen kívüli digitális munkarendben készülhetett fel, és az írásbelin elért eredményéhez képest javítási lehetőséget nekik nem biztosítottak, pedig ha a 12-24% közötti eredményénél ezt tették volna, a kreatív gondolkodás alapján akár újabb sávokat is ki lehetett volna jelölni, hogy milyen eredmény esetén biztosítsanak javítási lehetőséget a magasabb %-os eredmény elérése érdekében. Ezt el akarták kerülni, már a 12-24 %-os sáv esetén is, hiszen egy ilyen módon letett vizsga ráadásul nem csak az idei felvételi során, hanem "örökre" felvételi lehetőséget jelentene az érintetteknek, ami ugyancsak felvethetne egyenlőségi kérdéseket.

Természetesen az államtitkárság is tudatában volt, hogy egy, az adott veszélyhelyzet miatt hozott rendkívüli intézkedéssorozat nyilvánvalóan kényszerűen beleavatkozik egy funkcionálisan és jogi szempontból is jól felépített, koherens rendszer működésébe, ami kérdéseket vethet fel, amint ez meg is történt. (XIII/332/2021/OJBIT, XIII/339/2021/OJBIT)

A köznevelési törvény kimondja, hogy a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak. Az érettségi vizsgán részt vevő tanulót is megilleti az emberi méltósághoz való jog.

Egy szülő gyermeke elcserélt érettségi dolgozata, az iskola ezzel kapcsolatos eljárása miatt kérte hivatalunk segítségét. Panasza szerint a gyermeke emelt szintű érettségijét elcserélték. A betekintést végző iskola nem hitt a tanulónak, amikor ezt jelezte a betekintéskor, később azonban a kérdéses dolgozatot valóban egy másik településen találták meg.

Telefonon tájékoztattuk a szülőt az érettségi rendelet által rögzített betekintési, észrevételezési lehetőségről, valamint a köznevelési törvényben az érettségi kapcsán rögzített jogorvoslati lehetőségről. Tájékoztattuk továbbá hivatalunk eljárásáról, annak feltételeiről, kihangsúlyozva, hogy az oktatási jogok biztosa eljárásának célja a jogsérelem orvoslása. Az általa sérelmezett helyzetben az elcserélt érettségi dolgozat kapcsán még a betekintés napján (a szülő és gyermeke aktív közreműködése nyomán) megoldódott a probléma, a szülő elmondása alapján az érettségi eredményét ennek megfelelően korrigálták.

A szülő az iskolavezetés gyermekével szembeni bánásmódját, a helyzet kezelését sérelmezte. Ezzel kapcsolatban tájékoztattuk, hogy a fenntartó felé tud emiatt jogorvoslattal élni. Elmondása szerint nem szeretne bírósághoz fordulni vagy kártérítést kérni, viszont szeretné, ha kivizsgálásra kerülne, hogyan történhetett mindez meg. Ezzel kapcsolatban ismételten jeleztük neki a kormányhivatalhoz fordulás lehetőségét.

Ezt követően a szülő ismételten telefonon jelentkezett, és arról informálta hivatalunkat, hogy panasszal élt a kormányhivatalnál, aminek hatására az iskolából megkeresték. A panasszal érintett iskola az ügy tisztázása érdekében meghallgatást tartott. A rendelkezésre álló információk szerint az elcserélt dolgozat tényét elismerték, a tanulót végül saját dolgozata, teljesítménye alapján értékelték, ezzel kapcsolatban őt hátrány nem érte. A meghallgatás eredményeképpen az iskolai eljárás szempontjából panaszolt

igazgatóhelyettes – a jogsérelem orvoslása érdekében – felajánlotta bocsánatkérését a tanuló felé. Ezt a panaszos gyermeke elfogadta, ezzel mindkét fél a kérdéses ügyet lezártak tekintette.

Tekintettel arra, hogy a sérelmezett helyzet orvoslást nyert, ezért az ügyet lezártuk. (XIII/373/2021/OJBIT)

Felsőoktatási szakképzésre, alapképzésre, mesterképzésre és osztatlan képzésre történő felvétel a központi felvételi eljárásban való részvétellel lehetséges. A jelentkezés esetében a felvételtől a felsőoktatási intézmény a jelentkezők teljesítménye, az adott intézményre megállapított maximális hallgatói létszám szakos hallgatói kapacitása, valamint a jelentkezők által összeállított jelentkezési sorrend figyelembevételével – a mesterképzés kivételével – országosan egységes rangsorolás alapján dönt. A rangsorolásról az Oktatási Hivatal besorolási döntéssel határoz. A besorolási döntés alapján a felsőoktatási intézmény felvételi döntést hoz, amely a hallgatói jogviszony létesítésének alapját képezi. (XIII/372/2021/OJBIT, XIII/439/2021/OJBIT, XIII/523/2021/OJBIT)

Több panaszos a felsőoktatási felvételi eljárással kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. Az egyik jelentkezőnek a hibás pontszámítás azt eredményezte, hogy nem vették fel a kívánt szak államilag finanszírozott képzésére, míg a másik beadványozót a hiányzó külföldi érettségi bizonyítvány miatt utasították el a felvételi eljárásban.

Panaszukban foglaltakkal kapcsolatban tájékoztattuk őket, hogy amennyiben sérelmesnek érzik a felvételi eljárást, ez esetben a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőség a következő. A besorolási döntéssel szemben az Nftv. 41/H. § (1)-(2) bekezdései alapján a jelentkező – jogszabálysértésre hivatkozással – a döntés ellen a döntés közzétételétől számított tizenöt napon belül közigazgatási pert indíthat. A keresetlevél alapján a felsőoktatási információs rendszer működéséért felelős szerv az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény 115. § (1) és (2) bekezdésében foglaltak szerint módosíthatja vagy visszavonhatja a döntését.

A jogorvoslati kérelem benyújtására az Oktatási Hivatal által rendszeresített formanyomtatványt annak honlapjáról lehet letölteni. (XIII/410/2021/OJBIT, XIII/416/2021/OJBIT)

Az általános felvételi eljárást követően a szeptemberben induló képzések fennmaradó helyeire a felelős miniszter pótfelvételi eljárást engedélyezhet. A jelentkező egy felsőoktatási intézmény egy képzésre nyújthatja be jelentkezését.

Egy jelentkező a felsőoktatási pótfelvételi eljárással kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. Levele szerint 2005 előtt érettségizett, és nem rendelkezik emelt szintű érettségivel.

Tájékoztattuk, hogy a felvételi rendelet 23. § (3) bekezdése szerint alapképzésre, osztatlan képzésre – az (1) bekezdésben foglaltak mellett, a (4) bekezdésben szabályozott kivétellel – az a jelentkező vehető fel, aki legalább egy emelt szintű érettségi vizsgát tett, vagy felsőfokú végzettséget tanúsító oklevéllel rendelkezik. A 15/B. §-a szerint a felsőoktatási szakképzésben szerzett oklevéllel vagy felsőfokú végzettséggel rendelkező jelentkezőket – ha felsőoktatási szakképzésre, alapképzésre vagy osztatlan képzésre jelentkeznek – a felsőoktatási intézmények a Tájékoztatóban közzétett módon a felsőfokú oklevél alapján, az emelt szintű érettségi követelménytől való eltekintéssel is rangsorolhatják. Ebben az esetben az oklevélért adható pontot az oklevél minősítése szerint a 14. § (5) bekezdésében, illetve a 23.

§ (1) bekezdésében megállapított ponthatár és 400 pont között arányosan kell megállapítani. Az így kapott pontszámhoz a jelentkező által elért összpontszám meghatározása érdekében hozzá kell adni a 20. §-ban, a 21. §-ban és a 24. § (1) bekezdésében meghatározott többletpontokat. A jelentkezési kérelem csak akkor minősül a 11. § (2) bekezdés b)-d) és g) pontjai szerint hiányosnak, ha a jelentkező az érettségi bizonyítványa és a középiskolai bizonyítványa alapján is kéri a pontszámítás elvégzését.

Tájékoztatottuk továbbá, hogy a felvételi rendelet 17. § (8) bekezdés a) pontja szerint a jelentkező a központi felvételi eljárásban a jelentkezés feltételeként meghatározott emelt szintű tantárgyi érettségi vizsgakövetelmény feltételét – a felvételi eljárás részeként a felsőoktatási intézmény által szervezett – legalább 45%-os eredményű felsőoktatási felvételi szakmai vizsgával is teljesítheti, ha az adott tantárgyból a kétszintű érettségi vizsga bevezetése előtt szerzett magyar érettségi bizonyítványában vizsgaeredménnyel rendelkezik. Felhívtuk továbbá a pótfelvételeire jelentkező figyelmét a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeire is. (XIII/443/2021/OJBIT)

A tanulmányi pontokkal és érettségi eredményekért kapott pontokkal a jelentkező összesen 400 pontot szerezhet a felsőoktatási felvételi eljárásban. Ezen túl még tanulmányi versenyeken elért helyezésekért, idegennyelvi tudásért és sportteljesítményért további 100 pontot szerezhet a felvételi eljárásban résztvevő. Ennek megfelelően 32 többletpontot lehet szerezni – többek között – a 2020. január 1-jét megelőzően közzétett Országos Képzési Jegyzék szerinti 54-es vagy 55-ös szakmaszámú szakképesítésért. (XIII/203/2021/OJBIT, XIII/204/2021/OJBIT, XIII/210/2021/OJBIT)

Az Oktatási Jogok Biztosának Hivatalába egy művészeti szakképző iskola vezetője által megfogalmazott panasz érkezett. A beadvány tartalma röviden a következő.

Az intézményvezető előadta, hogy az intézményben OKJ-s képzésben tanulók felsőoktatási felvételi eljárásba terveztek jelentkezni, és számoltak azzal, hogy művészeti szakképzettségük a bölcsészettudományi képzéseken akár 32 többletpontot ér. A felvételi rendelet 2020. december 31-ig úgy rendelkezett a 3. számú mellékletében, hogy a panaszosoknak mindezekre lehetőségük volt, azonban az egyes felsőoktatási tárgyú és kapcsolódó kormányrendeletek módosításáról szóló 661/2020. (XII. 24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 661/2020. (XII. 24.) Korm. rendelet) 20. § (3) bekezdése a felvételi rendelet 3. számú mellékletét 2021. január 1-jétől módosította. A módosítás nem tartalmazta a bölcsészettudományi képzési területen beszámítható OKJ végzettségeket, továbbá a művészeti szakképzésből jövőek más szakon sem tudják többletpontokra váltani szakképzettségüket.

A panaszos azt sérelmezte, hogy a 2020 végén kihirdetett Felvételi Tájékoztató még tartalmazta a beszámíthatóságra vonatkozó információkat, és a felvételi eljárás közben változtatták meg a feltételeket. Így akik arra készültek, hogy többletpontokat kapnak a szakképzési tanulmányaik után, végül nem tudták többletpontokra vonatkozó kedvezményeket érvényesíteni a felsőoktatási felvételi eljárás során.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk, ennek keretében megkerestük az Innovációs és Technológiai Minisztériumot, hogy nyilatkozzon a panaszban foglaltakkal kapcsolatban.

A felsőoktatásért felelős helyettes államtitkár a kérdéskörrel kapcsolatban az alábbiakról tájékoztatta hivatalunkat. 2020. december 24-én jelent meg a Magyar Közlöny 290. számában a 661/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet, amely a felvételi rendelet módosításait is tartalmazta. A módosítások – néhány rendelkezésének a 2021. január 1-jén történő hatályba lépésén kívül – a kihirdetést, azaz december 24-ét követő napon léptek hatályba. A Felsőoktatási felvételi tájékoztató – 2021 szeptemberében induló

képzések című elektronikus kiadvány (a továbbiakban: Tájékoztató) a jogszabályi módosításoknak is megfelelően 2021. december 28-án jelent meg a www.felvi.hu honlapon.

A felvételi rendelet módosítása a szakképzés rendszerében végbement átalakuláshoz, megújuláshoz igazodóan a szakképzésben elért eredmény alapján számítható pontszámítás kapcsán érintette az Országos Képzési Jegyzék szerinti szakképesítés után adható pontok, többletpontok rendszerét is. Ennek megfelelően a felvételi rendelet 15/A. § (6) bekezdése értelmében a többletpontok megállapítása érdekében képzési területenként a szakiránynak megfelelő 21. § (1) bekezdés j) pontja szerinti, 2012 után szerzett szakképzettségek és szakképesítések körét a felsőoktatásért felelős miniszter hivatalos kiadványként teszi közzé a miniszter által vezetett minisztérium honlapján és a Tájékoztatóban.

Alapvetően szakképzési eredmény után 32 többletpontra az lehet jogosult, aki olyan 2021 után szerzett 2020. január 1-jét megelőzően közzétett Országos Képzési Jegyzék szerinti 54-es vagy 55-ös szakmaszámú szakképesítéssel, továbbá középfokú szakképzettséget tanúsító oklevéllel vagy szakgimnáziumban oktatható szakképesítéssel rendelkezik, amely a felsőoktatásért felelős miniszter szakiránynak megfelelő továbbtanulás megállapítása kapcsán közzétett hivatalos kiadványában az adott alapképzési vagy osztatlan képzési szaknak megfelelő szakképzettségek és szakképesítések körében szerepel.

A felsőoktatási szakterület 2020 őszén több körben egyeztetett a Magyar Rektori Konferenciával a szakonként meghatározandó szakképzettségek és szakképesítések köréről. A Magyar Rektori Konferencia által elfogadott táblázat a felsőoktatási rendelet módosításának hatályba lépése következtében a megjelenő Felvételi Tájékoztató 8. Táblázatok fejezetének 6. „Többletpontra jogosító szakmák és OKJ 54-es és 55-ös szakképesítések” című táblázataként jelent meg.

A felvételi rendelet 3. számú melléklete – melynek meghatározása szintén a Magyar Rektori Konferencia bevonásával került sor – nem a többletpontszámítás, hanem a felsőoktatási felvételi eljárás során a felvételi rendelet 15/A. § (5) bekezdése szerinti pontszámítás szempontjából figyelembe vehető szakmák és szakképesítések meghatározását tartalmazza.

A Magyar Rektori Konferenciával folytatott egyeztetések és jóváhagyásuk alapján több képzési területen (pl. a bölcsészettudományi mellett a jogi képzési területen), vagy egyes képzési területek bizonyos szakjain sem adható szakképzettség alapján többletpont a korábban megszerzett OKJ bizonyítványok után. Ezt az információt a 2020. december 28-án megjelent Tájékoztató már tartalmazta, és a hivatalos (2021. január 29-án megjelent) kiegészítése során sem történt ebben a körülményben módosítás.

A Tájékoztató 6. táblázatként megjelentetett „A 2021. évi felsőoktatási felvételi eljárásokról kezdve a felsőoktatási felvételi eljárások során a szakiránynak megfelelő továbbtanulás esetén történő többletpontszámítás tekintetében meghatározott szakmák és Országos Képzési Jegyzék szerinti 54-es vagy 55-ös szakmaszámú szakképesítése” című miniszteri közlemény jövőben történő kiegészítését, módosítását a 2022. évi általános felsőoktatási felvételi eljárás tervezése kapcsán a felsőoktatási szakterület a szakképzési szakterülettel együttműködve megvizsgálja. Ezért a helyettes államtitkár azt javasolta, hogy a panaszos művészeti vezető küldje meg a konkrét javaslatát a vizsgálatba szakmai egyeztető félként bevonásra került Magyar Rektori Konferencia Bölcsészettudományi Bizottsága részére.

A panaszos beadványát, a felsőoktatásért felelős helyettes államtitkár nyilatkozatában foglaltakat összevetettük a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel, és az alábbi állásfoglalást alakítottuk ki.

A jogalkotásról szóló 2020. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 7. § (1) bekezdése alapján a jogszabályban meg kell határozni a hatálybalépésének napját, amely a jogszabály kihirdetését követő valamely nap lehet. A Jat. 2. § (3) bekezdése szerint a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell megállapítani, hogy elegendő idő álljon rendelkezésre a jogszabály alkalmazására való felkészülésre.

A kellő felkészülési idő kérdéskörével az Alkotmánybíróság több alkalommal is foglalkozott. A 7/1992. (I. 30.) AB határozat szerint a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges „kellő idő” megállapítása és biztosítása a jogalkotó felelősséggel terhelt mérlegelésének és döntésének függvénye. A 28/1992. (IV. 30.) AB határozat a kellő felkészülési idővel kapcsolatban rögzíti, hogy a demokratikus jogállam [...] kellő törvényi garanciákkal megteremti annak a reális lehetőségét, hogy a jogalanyok valóban megismerhessék a reájuk irányadó jogszabályi rendelkezéseket, s módjukban álljon magatartásukat azokhoz igazítani. [...] a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon [...] a jogszabállyal érintett személyek és szervek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseire [...]. Azt törvényben – még kevésbé alkotmánybírósi határozatban – nem lehet általános érvennyel meghatározni, hogy mennyi a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges „kellő idő”, amit a jogszabály kihirdetése és hatálybaléptetése között feltétlenül biztosítani kell. Ezt minden egyes jogszabály megalkotásánál, a jogszabályba foglalt rendelkezések jellegének, mennyiségének, valamint a jogszabály végrehajtására (vagy az önkéntes jogkövetésre) való felkészülést befolyásoló egyéb tényezők alapulvételével, esetileg kell vizsgálni. E kötelezettség a jogszabály tervezetének kidolgozásában közreműködő, illetőleg a jogalkotó szerveket terheli.

A felvételi rendelet 6. § (2) bekezdésének a)-c) pontjai szerint a Tájékoztató az adott intézmény által meghirdetett alapképzési szakokra és az osztatlan képzésekre vonatkozóan tartalmazza azt, hogy milyen érettségi vizsgatárgyból kell emelt szintű érettségi vizsgát teljesíteni felvételi követelményként és a pontszámítás feltételeként; a felvétel és a pontszámítás feltételül meghatározott, az adott évi felvételi eljárásokat legalább két évvel megelőzően, valamint a két évvel későbbi felvételi eljárásokra vonatkozóan a 2. mellékletben felsorolt érettségi vizsgatárgyak közül meghatározott – és a minisztérium hivatalos lapjában nyilvánosságra hozott – érettségi vizsgatárgyakat; az adott képzési területen képzést folytató felsőoktatási intézmények által a felvétel feltételül meghatározott, az adott évi felvételi eljárásokat legalább két évvel megelőzően közölt, az 1. mellékletben szakos bontásban meghatározott szóbeli alkalmassági vizsgakövetelményeket.

A felvételi rendelet ezen rendelkezéseiben rögzített két éves felkészülési határidő nem vonatkozik az OKJ bizonyítványokért kapható többletpontokra, azonban fontos alapelvet rögzítenek. A Tájékoztató kihirdetését és a felsőoktatási felvételi eljárásba történő jelentkezést megelőzően is megkezdődik az információk gyűjtése a különböző tanulmányi eredmények felvételi eljárásban történő beszámíthatóságával kapcsolatban. A felsőoktatási felvételi eljárásba jelentkezők az eljárást akár évekkal megelőzően az aktuális jogszabályok ismeretében kezdik meg a felkészülést, illetve alakítják ki a jelentkezési stratégiájukat, és ehhez igazítják idejüket és anyagi lehetőségeiket is. Amennyiben a felsőoktatási felvételi eljárásban ezen két éves cikluson belül olyan jogszabályi változás következik be, amely a megtervezett felkészülést a várt eredmény megvalósulása nélkül lehetetleníti el, akkor a befektetett energia kárba vész, és a jelentkezőnek már nincs ideje korigálni a felvételi stratégiáját, hogy más módon igyekezzék pótolni a jogszabályváltozással érintett kieső pontokat.

Összegezve a fentieket megállapítottuk, hogy a 2021. évi általános felvételi eljárásban fenti ügyben a jogalkotó nem biztosította a jelentkezők kellő felkészülési időhöz kötődő garanciális jogait. Azon OKJ

képzésben bizonyítványt szerző jelentkezők esetében, akik a korábbi szabályozás szerint még jogosultak voltak a többletpontokra, az új jogszabályi rendelkezések értelmében többletpontot már nem szerezhettek bizonyítványukkal, a fenti jogszabályi módosítással sérültek a jogbiztonsághoz fűződő alkotmányos jogaik. Elismerve a szakmai közösségek jogát a többletpontokra vonatkozó feltételek kialakításával kapcsolatban, ugyanakkor megállapítottuk, hogy a 2020. december 24-én kihirdetett jogszabályi rendelkezések nem voltak figyelemmel a fenti érintetti körre.

A fentiekre tekintettel jövőre irányuló jogalkotási javaslattal fordultunk az Innovációs és Technológiai Minisztérium minisztere mint felsőoktatásért felelős miniszter felé, hogy tegye meg a szükséges lépéseket a jogsértő helyzet megszüntetése érdekében, hogy a korábbi szabályozás alapján kapható többletpontokat is érvényesítsék a 2021. évi felsőoktatási felvételi eljárásban.

Válaszában a miniszter közölte, hogy megkapta a jogalkotási javaslatot, melyet hivatalunk a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (3) bekezdésében előírt – a jogszabály alkalmazására való felkészülésre szükséges elegendő idő – hiánya okán kezdeményezett.

Hivatalunk indítványában jelezte a minisztériumnak, hogy az új szabályozás szerint már nem szerezhettek többletpontot azon OKJ képzésben bizonyítványt szerző jelentkezők, akik a korábbi szabályozás szerint még jogosultak voltak a többletpontokra, mivel a 2020 végén kihirdetett 661/2020. (XII. 24.) Korm. rendelet módosította a felvételi rendelet 3. mellékletét, és így sérülnek az érintett OKJ képzésben bizonyítványt szerző jelentkezők jogbiztonsághoz fűződő alkotmányos jogaik.

Ahogy hivatalunknak a tárgykört érintő egyedi kérelem alapján indított eljárásában adott megkeresésére felsőoktatásért felelős helyettes államtitkár korábban kifejtette: sem a felvételi rendelet 3. mellékletének, sem magának a jogszabálynak bármely más, 2020. december 24-én kihirdetett módosítása nem érintette szorosan a többletpontok rendszerét.

A felvételi rendelet korábbi 4. „szakiránynak megfelelő továbbtanulás meghatározása felvételi pontszámítás szempontjából” című melléklete határozta meg az egyes szakirányokat, amelyek esetében a felvételi rendelet 21. § (1) bekezdés j) pontja szerinti többletpontra voltak jogosultak a jelentkezők.

A felvételi rendelet 4. mellékletének hatályon kívül helyezéséről azonban a Magyar Közlöny 2020. február 7-én (2020. évi 20. számában) kihirdetett, a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény hatálybalépésével összefüggő módosító és hatályon kívül helyező rendelkezésekről szóló 13/2020. (II. 7.) Korm. rendelet 82. § (2) bekezdés 8. pontja rendelkezett, így nem lehetett megalapozottan vélelmezni, hogy szabályai a 2021. évi általános felsőoktatási felvételi eljárás során is alkalmazandók lesznek.

A 661/2020. (XII. 24.) Korm. rendelettel a felvételi rendeletbe iktatott új 3. melléklet (A felsőoktatási felvételi eljárás során pontszámítás szempontjából figyelembe vehető szakmák és szakképesítések) egy preferált pontszámítási rendszert hozott létre szakképesítéssel rendelkezők részére. A korábbi szabályozás szerint kizárólag többletpontot lehetett szerezni szakképesítésért, de magának a pontszámításnak a szempontjából (a köznyelvben érettségi pontként is gyakran említik a pontszámítást) nem volt figyelembe vehető a szakmai vizsgát tanúsító OKJ-s bizonyítvány.

A hatályos rendelkezések értelmében a felvételi rendelet 15/A. § (6) bekezdése alapján a többletpontok megállapítása érdekében képzési területenként a szakiránynak megfelelő, 2012 után szerzett szakképzettségek és szakképesítések körét az oktatásért felelős miniszter hivatalos kiadványként közzéteszi a miniszter által vezetett minisztérium honlapján és a felsőoktatási felvételi tájékoztatóban. Hivatalunk javaslata tehát a miniszteri döntés újragondolására irányult.

A felsőoktatási szakterület 2020 őszén több körben egyeztetett a Magyar Rektori Konferenciával, és ezen egyeztetések eredményeként, a Magyar Rektori Konferencia jóváhagyásával született meg a döntés, hogy egyes képzési területeken, vagy egyes képzési területek bizonyos szakjain nem adható többletpont a korábban megszerzett OKJ bizonyítványok alapján.

Hivatalunk javaslatát figyelembe véve, a 2022. évi általános felvételi eljárás előkészítése során a felsőoktatási szakterület kezdeményezni fogja a Magyar Rektori Konferenciánál annak áttekintését, hogy a felvételi rendelet korábbi 4. melléklete szerinti szakképesítések egy adott képzési terület, vagy egy adott szak esetén értékelhetők-e többletpontként.

A folyamatban levő 2021. évi felsőoktatási felvételi eljárásban ugyanakkor a Miniszter nem látta annak lehetőségét, hogy a többletpontok számítása módosításra kerüljön, mivel a döntés a Magyar Rektori Konferencia – a felsőoktatási intézmények képviselőit, érdekeinek védelmére jogosult konzultatív testület – egyetértésén alapul, és ennek a folyamatban lévő felsőoktatási felvételi eljárásban történő felülmérlegelésével nem értett egyet.

Az ügyben hozzánk forduló panaszosokat fentiekről tájékoztattuk, és mindezekre figyelemmel megadtuk részükre a Magyar Rektori Konferencia elérhetőségeit. (XIII/150/2021/OJBIT, XIII/274/2021/OJBIT, (XIII/291/2021/OJBIT, XIII/569/2021/OJBIT)

Fentiekén kívül többletpontot szerezhethet a hátrányos helyzetű, a gyermeküket gondozó, valamint a fogyatékossgal élő jelentkezői csoporthoz tartozó személy. Ezen jelentkezők támogatásának célja az érintett személyek esélyegyenlőségének biztosítása.

Egy panaszos azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, hogy gyermeke tartós betegségből való felépülése a teljes érettségi időszakra kiterjedt, így helyzetére figyelemmel a fogyatékossgáért kapható 40 többletpontot szeretnék a felsőoktatási felvételi eljárás során megkapni.

Tájékoztattuk, hogy a felsőoktatási felvételi eljárás során adható kedvezményeket a jogalkotó azért biztosítja, hogy azon jelentkezők számára, akiknek az állapota végleges, de továbbtanulási szándékuk van, segítsen lebontani előttük az állapotukból fakadó akadályokat.

Megértve a nehéz helyzetüket, és elismerve a jelentkező érettségi vizsgákon elért teljesítményét, tájékoztattuk a hozzánk fordulót, hogy az érintett a felsőoktatási eljárásban megillető kedvezmények tekintetében nem fogyatékossgal élőknek, hanem tartós betegnek minősül, ez alapján e jogcímen többletpontra nem jogosult. (XIII/364/2021/OJBIT)

TANULMÁNYI ÉS VIZSGAÜGYEK

A korábbi tanulmányok elismerésére kreditátvitel útján van lehetőség. Az elismert kredit egy másik egyetemen folytatott tanulmányok folytatása, vagy ugyanazon felsőoktatási intézményben történő tanulmányok újrakezdése esetén lerövidítheti a képzési időt. Amennyiben az összevetett tudás hetvenöt százalékban megegyezik, a megszerzett kreditet el kell ismerni. A kreditekről szóló igazolások kiadása a tanulmányok befejezését követően egy külföldi intézményben történő felvételnél vagy munkavállalásnál is szükségessé válhat.

Egy panaszos a korábbi felsőoktatási intézményben folytatott tanulmányaira vonatkozó kétnyelvű kreditigazolások kiadásával kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét.

Tájékoztatottuk a panaszost, hogy a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény 1994. január 1. és augusztus 31. közötti időállapotának 97. § (5) bekezdése szerint külföldi felhasználásra, kérelem alapján, idegen nyelvű oklevélmelléklet adható ki, amely a tanulmányi kötelezettség legfontosabb adatairól és a tanulmányi eredményekről ad tájékoztatást. 2003. július 1-től ugyanezen § (8) bekezdése a jogszabály hatályaon kívül helyezéseiig az alábbiak szerint rendelkezett: a hallgató kérésére a felsőoktatási intézmény magyar nyelvű oklevélmellékletet állít ki az Európai Bizottság és az Európa Tanács által kidolgozott oklevélmelléklet szerint. A hallgató kérésére és költségére az oklevélmellékletet angol nyelven is ki kell adni.

A végrehajtási rendelet 34. § (6) bekezdése alapján a hallgatói jogviszony fennállása alatt ki nem adott oklevél és oklevélmelléklet első kiadásának ingyenessége megilleti a volt hallgatót is. Ezen kívül felhívtuk a beadványozó figyelmét a jogorvoslat lehetőségére. (XIII/366/2021/OJBIT)

A felsőoktatási jogszabályok alapvetően nem szabják meg, hogy a tantárgyakat milyen sorrendben és maximum hányszor lehet felvenni, illetve megismételni. A felsőoktatási intézményeknek saját autonómiájuk keretében kell rendelkezniük arról, hogy egy sikertelen vizsgát hányszor lehet megismételni egy adott vizsgaidőszakon belül, illetve egy tantárgyat hányszor lehet újból felvenni. Azt azonban az Nftv. írja elő, hogy amennyiben egy hallgató egy tantárgyból hat vizsgát sikertelenül próbált teljesíteni, ez a hallgatói jogviszonyának mérlegelés nélküli megszűnését eredményezi.

Egy hallgató tantárgyismétléssel kapcsolatban élt panasszal. Tájékoztatottuk a panaszost, hogy a végrehajtási rendelet 55. § (1) bekezdése szerint a kreditrendszerű képzés során a különböző képzési szintek szabályai eltérhetnek és elkülönülten is szabályozhatók. Ugyanezen § (2) bekezdés 8. pontja szerint a kreditrendszerű képzésben – a felsőoktatási intézmény szabályzatában – szabályozni kell a sikertelen vizsgák egy vizsgaidőszakon belüli megismétlési kísérleteinek számát, egy adott tantárgynak a tanulmányok során való újabb felvételi lehetőségeit. Mindezekre figyelemmel javasoltuk a hallgatónak, hogy a felsőoktatási intézmény belső szabályzataiban tájékozódjon az ismételt tantárgyfelvételre vonatkozó rendelkezésekről. (XIII/117/2021/OJBIT)

Az értékeléssel kapcsolatban minden évben nagy számú beadvány érkezik hivatalunkhoz. Az értékelés alapvetően az adott tantárgyat oktató autonómiájába tartozik, azonban ennek korlátját képezi – többek között – a tantárgyi program előzetes meghirdetésének követelménye. Az oktatás és a számonkérés során az eljárási jellegű előírásokat a felsőoktatási intézménynek és az oktatónak be kell tartania. Az értékeléssel kapcsolatban a jogszabály szűk körben enged jogorvoslati lehetőséget. (XIII/215/2021/OJBIT, XIII/259/2021/OJBIT, XIII/271/2021/OJBIT, XIII/325/2021/OJBIT, XIII/360/2021/OJBIT, XIII/375/2021/OJBIT, XIII/510/2021/OJBIT, XIII/539/2021/OJBIT, XIII/582/2021/OJBIT)

Több hallgató zárthelyi dolgozattal vagy vizsgaértékeléssel kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. Tájékoztatottuk a hozzánk fordulókat, hogy az értékeléssel összefüggésben az Nftv., valamint végrehajtási rendelet tartalmaz rendelkezéseket.

Az értékeléssel összefüggésben az alábbiak szerint rendelkezik az Nftv. 35. § (2) bekezdése. Az oktatással kapcsolatos feladatokat ellátó kötelessége, hogy az ismereteket tárgyilagosan és többoldalúan közvetítse, a jóváhagyott tanterv szerint oktasson és értékeljen. E rendelkezéseknek megfelelően az oktatót a hallgatók munkájának értékelésekor, minősítésekor széleskörű szabadság illeti meg. Ezért a törvény csak rendkívül szűk esetkörben biztosít jogorvoslati lehetőséget az értékelés, minősítés vonatkozásában. Annak megítélése ugyanis, hogy egy felelet vagy egy dolgozat milyen érdemjeggyel értékelhető, szakmai kérdés, mely szaktudásnak az oktató van birtokában.

Felhívtuk a hallgatók figyelmét arra, hogy a végrehajtási rendelet 58. § (2) bekezdése szerint, ha a sikertelen vizsgát követő ismétlővizsga nem volt sikeres, a hallgató kérésére biztosítani kell, hogy az újabb ismétlővizsgát másik oktató vagy vizsgabizottság előtt tehesse le.

Tájékoztattuk a panaszosokat, hogy az Nftv. 50. § (1) bekezdése szerint a felsőoktatási intézmény annak a hallgatónak, aki a tantervben előírt tanulmányi és vizsgakövetelményeket és az előírt szakmai gyakorlatot – a nyelvvizsga letétele, a szakdolgozat, diplomamunka elkészítése kivételével – teljesítette, és az előírt krediteket megszerezte, végbizonyítványt állít ki (abszolutórium).

Felhívtuk a hozzánk fordulókat figyelmét az Nftv. jogorvoslatra vonatkozó szabályozására. Az 57. § (3) bekezdése szerint a hallgató a felsőoktatási intézmény döntése vagy intézkedése, illetve intézkedésének elmulasztása (a továbbiakban együtt: döntés) ellen – a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított tizenöt napon belül – jogorvoslattal élhet, kivéve a tanulmányok értékelésével kapcsolatos döntést. Eljárás indítható a tanulmányok értékelésével kapcsolatos döntés ellen is, ha a döntés nem a felsőoktatási intézmény által elfogadott követelményekre épült, illetve a döntés ellentétes a felsőoktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában foglaltakkal, vagy megszegték a vizsga megszervezésére vonatkozó rendelkezéseket. (XIII/31/2021/OJBIT, XIII/77/2021/OJBIT, XIII/96/2021/OJBIT)

Eljárási jellegű előírás az értékelés kapcsán, hogy egy vizsga milyen formában kerüljön megtartásra. A záróvizsga bizottság létszámára és összetételére vonatkozóan a végrehajtási rendelet tartalmaz előírásokat. Eszerint a záróvizsgát záróvizsga-bizottság előtt kell letenni, amelynek elnöke és legalább még két tagja van. A záróvizsga-bizottságot úgy kell összeállítani, hogy legalább egy tagja egyetemi vagy főiskolai tanár vagy docens, továbbá legalább egy külsős tagja legyen. A felsőoktatási intézmény szabályzatában határozza meg a záróvizsgára jelentkezés módját, a záróvizsga megszervezésének és lebonyolításának rendjét, eredményének kiszámítási módját. Kisebb vizsgák, egyetemi szigorlatok esetén a felsőoktatási intézmény saját szabályozása az irányadó, amely előírások betartása az intézményt is köti.

Egy volt hallgató a vizsgaidőszak meghosszabbításával kapcsolatos jogorvoslati kérelmének elutasítása miatt élt panasszal. Véleménye szerint a jogorvoslati döntés eljárási okból, a bizottság összetételére vonatkozó egyetemi szabályozás miatt semmis, és az ennek megállapítására vonatkozó vizsgálatot kezdeményezte hivatalunknál.

A hallgató által becsatolt jogorvoslati döntést az oktatási rektorhelyettes, az EHF elnöke írta alá. A hallgató kifogása szerint a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat 6. § (3) bekezdése szerint a kari, illetve az egyetemi felülbírálati bizottságok 3 vagy több tagból állnak. Elnökei olyan vezető oktatók lehetnek, akik az egyetemen magasabb vezetői, vagy vezetői megbízással nem rendelkeznek és/vagy hallgatói

ügyekben eljáró testületnek nem tagjai. A bizottságok tagjai oktatók és hallgatók. A felülbírálati bizottságok elnökét a rektor javaslatára a szenátus választja meg. A hallgatói képviselőkre a karok esetében a kari HÖK, az egyetemi bizottság esetében az EHÖK tesz javaslatot. A bizottságok elnökét a rektor bízza meg.

Az Nftv. 37. § (1) bekezdés b) pontja szerint a rektorhelyettes a felsőoktatási intézményekben – a szervezeti és működési szabályzatban meghatározottak alapján – adható magasabb vezetői megbízás.

Tekintettel arra, hogy a beadványában közöltek szerint a volt hallgató tanulmányait a felsőoktatási intézménynél abszolutoriummal befejezte, így az ügyében az eltelt időre figyelemmel kezdeményezéssel élni nem volt módunk. Figyelemmel azonban a bizottság összetételére vonatkozó kifogásaira az alábbi jövőre vonatkozó jelzéssel éltünk a rektornál.

Felhívtuk a rektor figyelmét, hogy az újonnan meghozott egyetemi szabályzatokban a felsőoktatási intézmény döntésén múlik, hogy vállalnak-e jogszabályn túl kötelezettséget. Azt azonban fontos kihangsúlyozni, hogy az egyetemi szabályozási autonómia lehetőséget ad a felsőoktatási intézményeknek, hogy a felsőoktatási jogszabályi keretek között saját szabályozást alkossanak meg magukra vonatkozóan. Mindez azonban kötelezettséget is jelent, hogy a maguk alkotta szabályozást betartsák, és az érintettekkel is betartassák. (XIII/205/2021/OJBIT)

A 2020-as évhez hasonlóan idén is több beadvány és kérdés érkezett a járványhelyzetre vonatkozóan. 2020 novemberétől a kontaktusok csökkentése érdekében az oktatás ismételten digitális keretek között folyt tovább a felsőoktatási intézményekben. (XIII/480/2021/OJBIT, XIII/98/2021/OJBIT)

Egy hallgató azzal kapcsolatban élt panasszal, hogy egy felsőoktatási intézményben egy tantárgyat jelenléti oktatásban oktatták.

Tájékoztatottuk a hozzánk fordulót, hogy a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet 14. § (1)-(4) bekezdései szerint a felsőoktatási intézményben az oktatás digitális oktatás keretei között folytatható. Az (1) bekezdés szerinti védelmi intézkedés alól – a (3) bekezdés szerinti kivétellel – felsőoktatásért felelős miniszter, a felsőoktatási intézmény rektorának kezdeményezésére felmentést adhat. Ha a felsőoktatási intézmény fenntartója nem a felsőoktatásért felelős miniszter, a rektor kezdeményezése alapján a felsőoktatási intézményt fenntartó miniszter adhat felmentést a (2) bekezdés szerinti védelmi intézkedés alól. A felsőoktatási intézmény kollégiumának és diákotthonának hallgatók általi látogatásának a rendjéről a felsőoktatási intézmény rektora dönt. Tájékoztatottuk a hallgatót a jogorvoslat lehetőségéről. (XIII/153/2021/OJBIT)

A vizsgák megszervezésére és lebonyolítására is komoly kihatással volt a járványhelyzet. A személyes találkozások csökkentése érdekében mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsgák többnyire átkerültek az online térbe. Az online szóbeli vizsgák egy részét, a hozzánk érkezett ügyek tapasztalatai alapján, a Zoom felületén bonyolították le a felsőoktatási intézmények.

A felsőoktatási intézmény harmadéves hallgatója előadta hivatalunknak, hogy egy szigorlati vizsgája sikertelen volt, de szerinte a vizsga szabálytalanul volt megszervezve. A panaszos azt sérelmezte a vizsga vonatkozásában, hogy az egyik tanár nem volt bent a vizsga első felében, továbbá nem állt

rendelkezésre elegendő idő a felkészüléshez a felelet közben, és a sikertelen vizsgát követően kiabált vele az oktató, majd kilépett az online vizsga platformjáról. A hallgató az értékelésre vonatkozó döntés ellen a Hallgatói Ügyek Jogorvoslati Tanácsához fellebbezett. A másodfokú határozatban elutasították a hallgató kifogásait, és nem támogatták esetében új vizsga kiírását. A jogorvoslati döntés szerint a két oktató egybehangzóan állította, hogy a hallgató tiszteletlen volt velük a vizsga során.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk, ennek keretében az érintett felsőoktatási intézmény vezetőjéhez fordultunk, hogy nyilatkozzon a panaszban foglaltakról.

A rektor tájékoztatása szerint a hallgató jogorvoslati kérelme 2020. július 20. napján érkezett az Egyetemhez. A Hallgatói Ügyek Jogorvoslati Tanácsa a hallgató kérelmében 2020. augusztus 13. napján hozta meg II. fokú határozatát, amelyet a 2020. augusztus 14. napján kelt kísérelével kézbesített.

A felsőoktatási intézmény hivatalos álláspontja a hallgató panaszával kapcsolatban a következő volt. Az Egyetem vitatta a hallgató azon állítását, amely szerint a vizsgán mindösszesen egyetlen ülnök volt jelen, a másik oktató a második tételének kidolgozása idején csatlakozott a vizsgához.

A hallgató által 2020. július 3. napján online lefolytatott szigorlati javítóvizsga formai követelményét a központi TVSZ határozta meg, ennek értelmében a szigorlatot legalább kéttagú bizottság előtt kell letenni és mindig van szóbeli része is. A jogorvoslati kérelmet kivizsgáló Tanács személyesen meghallgatta az egyik bizottsági tagot, aki írásban is megerősítette, hogy a hallgató online szigorlatának szóbeli részén annak kezdetétől a végéig fizikailag folyamatosan jelen volt, a vizsgán személyesen a másik oktatóval egy helyiségben ülve vett részt. A jogorvoslati kérelmet kivizsgáló Tanács az érintett Intézetben 2020. július 3. napján lefolytatott szigorlat formai követelményeinek teljesülésével kapcsolatban megállapította, hogy a TVSZ alapfogalmai között előírt szigorlati feltételei teljesültek, azaz a bizottsági tagok a vizsga folyamán, annak kezdetétől fogva fizikailag folyamatosan és együttesen jelen voltak. Az Egyetem álláspontja az volt, hogy a hallgató szigorlati vizsgáján a központi TVSZ-ben előírt formai követelmény maradéktalanul teljesült.

A rektor tájékoztatását követően az ügyben megkerestük az Egyetemi Hallgatói Önkormányzat (a továbbiakban: EHÖK) elnökét. A megkeresésünkben nem a konkrét ügy eldöntéséhez kértünk segítséget, azzal kapcsolatban kértünk tájékoztatást, hogy a megváltozott járványhelyzetre tekintettel az új – online – vizsgáztatási formákban a hallgatói önkormányzat szerint hogyan érvényesültek a hallgatói garanciák.

Az EHÖK elnök fenti kérdésekkel kapcsolatban az alábbiakról tájékoztatta hivatalunkat. A 2019/2020. tanév II. félévében a vizsgaidőszakot – a szemeszter elején közzétett tantárgyi követelményekhez képest – a rendkívüli járványügyi helyzet miatt módosult előírások szerint folytatták le.

Az online videokonferencia-rendszerek vizsgán való alkalmazása során ugyanazok a nyilvánossági elvek érvényesültek, mint a fizikai jelenléti vizsgákon. A TVSZ 13.1. pontja értelmében a szóbeli vizsgák nyilvánosak. Ilyen módon a fizikai jelenléti vizsgák esetén is jelen lehetett több hallgató, ezért ebben a tekintetben az online vizsgáztatás nem jelentett módosulást. Amennyiben a vizsga teljes vagy részben a hallgató elkülönült beszámolását teszi indokolttá, a használt videokonferencia-alkalmazásban ún. „breakout room”-okat (különszobákat) lehet nyitni, ahol a nyilvánosságtól elkülönült vizsgázás folyhatott, miközben a többi hallgató a főszobában továbbra is jelen volt. Ugyanakkor az, hogy a szóbeli vizsgán a hallgatón kívül a társai is részt vesznek, egyben a hallgatókat is védő garanciális szabály, ugyanis a hallgatók meg tudják ezáltal ítélni, hogy az oktatói értékelés objektív volt-e, azaz a hallgatótársuk feleletét ugyanolyan szempontok szerint értékelt-e az oktató, mint a sajátjukat. Ez többek

közt a szóbeli vizsgák nyilvánosságának egyik fő indoka. Az online vizsgáztatás szerint ez a lehetőség további garanciális lehetőségeket nyújt a vizsgázónak, ugyanis ezzel tanúkat idézhet meg az általa vélelmezett esetleges incidens kivizsgálásakor.

Az online térben történő vizsgáztatás a vírushelyzet alapján meghozott védelmi intézkedések szükségszerű terméke az egyetemeken. Az ilyen típusú vizsgáztatás más technikai feltételeket igényel, továbbá más kockázatokat hordoz magában a hagyományos vizsgáztatási típusokhoz képest. A felsőoktatási intézmény Távoktatási Operatív Bizottságának állásfoglalásában és szabályértelmezésében is szerepelt, hogy „technikai problémák” esetén a hallgató erre vonatkozó bejelentését méltányosan kell kezelni, és bizonytalan esetben a hallgató javára kell dönteni. Ez az álláspont következetesen megjelent az Egyetem Hallgatói Ügyek Jogorvoslati Tanácsa döntéseiben, akkor is, ha az alsóbb döntési szintek esetleg nem megfelelő súllyal vették volna figyelembe az ajánlásokat.

A hallgató panaszát, az Egyetem és az EHÖK elnök nyilatkozatában foglaltakat és a hivatalunk rendelkezésére bocsátott egyéb dokumentumokat összevetettük a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel, és az alábbi állásfoglalást alakítottuk ki.

A hallgató kifejezetten eljárásjogi részt érintő panaszt nyújtott be a vizsga megszervezésében való hiányosságokat jelezve. Az Egyetem saját szabályzata szerint szigorlat esetén több oktatónak kell bent lennie a vizsgán. A panaszosi és az egyetemi tájékoztatásból az derült ki, hogy az online térben a vizsga egy részén egy oktató volt jelen a szükséges kettőből, azonban az oktatók előadása szerint fizikailag mindketten jelen voltak a vizsga teljes időtartama alatt.

A járványhelyzet új megoldások felé terelte a felsőoktatási intézményeket, így a vizsgaszituációk 2020-tól többnyire az online térbe kerültek át. Az online térben tartott vizsgák alkalmával fontos azokat a garanciákat átmenetileg, amelyeket a vizsgák személyes megtartása esetén már alkalmaztak az intézmények. Ilyen garancia lehet például a vizsgák nyitott ajtó mellett történő megtartása, vagy az, hogy még egy hallgató a teremben van a vizsga során, mert ez mindkét felet védi.

Az aktuális ügyben az online térben a hallgató annyit észlelt, hogy bizottság helyett egy oktató van jelen a vizsga során, de állítását nem tudta bizonyítani, mivel egyedüli hallgatóként vizsgázott. Az egyik bizottsági tag számítógépének újraindítása azt eredményezte, hogy az online térben nem volt teljes a bizottsági forma, azonban a vizsgáztatók a technikai problémákkal összefüggésben nem vettek fel jegyzőkönyvet. A hallgatónak esélye sem volt jegyzőkönyv felvételét kérni, mert az oktató – és ebben mindkét fél előadása egyezett – a vizsgát követően egyoldalúan kijelentkezett az online térből.

Mindezekre figyelemmel megállapítottuk, hogy fenti ügyben az Egyetem nem biztosította a panaszos hallgató vizsgázásához kötődő garanciális jogait.

A fentiekre tekintettel, azzal a kezdeményezéssel fordultunk az intézmény vezetője felé: tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az általa vezetett felsőoktatási intézmény a jövőben biztosítsa a hallgatóknak az online vizsgaalkalmak során azon garanciákat, amelyek a személyes vizsgázás során is megilletnék őket.

A rektor válaszában kiemelte, hogy nem új szabályozók beépítése, hanem a meglévők ismételt és fokozott megismertetését tartja indokoltnak, ezért körlevélben hívta fel az egyetemi karok dékánjait, hogy biztosítsák az online vizsgák nyilvánosságát, minden felmerülő incidensről vegyenek fel jegyzőkönyvet, továbbá ajánlják fel az egyedül vizsgázó hallgatóknak a vizsga rögzítését.

A rektornak az ügyben küldött válaszát áttekintettük, és azt olyannak értékeltük, hogy az Egyetem által bemutatott intézkedésekkel a jövőben elkerülhetőek lesznek a panaszoséhoz hasonló esetek.

Mindezekre figyelemmel a felsőoktatási intézmény választ elfogadtuk, az ügyet lezártuk.
(XIII/49/2021/OJBIT)

A felsőoktatási intézmény az értékelésre vonatkozóan is saját rendelkezéseket alkothat, de fontos, hogy a hallgatók előre tisztában legyenek a követelményrendszerrel, a belső szabályzatokból és a tantárgyi programokból azokról előre tudjanak tájékozódni.

Egy hallgató egy felsőoktatási intézmény értékelését kifogásolta hivatalunknál. Előadta, hogy szerinte egy tantárgyból vizsgára bocsátásért megírt zárthelyi dolgozatokon általa nyújtott teljesítmény alapján aláírást kellett volna szereznie, mivel az érintett tanszék a Tanulmányi és Vizsgaszabályzatban (a továbbiakban: TVSZ) rögzített szabályt figyelmen kívül hagyva minden egyes dolgozat esetén megkövetelte a legalább 50 %-os teljesítést, holott a TVSZ 114. §-a vagylagosan fogalmaz, és a tanszéknek az aláírást akkor is meg kellett volna adnia, ha a hallgató az évközi eredmények összességével eléri az 50 %-ot. Utóbbi esetében teljesült is, de aláírást nem kapott. Beadványa szerint a panaszos értékeléssel összefüggő aggályai miatt jogorvoslati kérelmet nyújtott be a felsőoktatási intézménynek, majd NEPTUN üzenetben kapott elutasító választ az Egyetemről, de állítása szerint harminc napon túl, többszöri kérésére sem kapta kézhez az ügyben a jogorvoslati határozatot.

Az ügyben hivatalunk hatásköri szabályaira figyelemmel első körben a jogorvoslati eljárás lefolytatásáról kérdeztük a felsőoktatási intézményt, és ezzel összefüggésben a rektorhoz fordultunk, aki válaszában az alábbiakról tájékoztatta hivatalunkat.

A hallgató első kérelmét 2021. május 27. napján adta le az érintett kar Tanulmányi Bizottságának (a továbbiakban: KTB). A KTB a kérelmet határidőben, illetékesség és hatáskör hiányában elutasította. A hallgató ezt követően jogorvoslati kérelmet terjesztett elő 2021. június 9. napján az Egyetem Hallgatói Jogorvoslati Bizottság Általános Tanácsának (a továbbiakban: Általános Tanács). Az Általános Tanács 2021. június 23. napján tartotta meg azon ülését, melyen a hallgató jogorvoslati kérelmét is tárgyalta. Ezen részletes határozat utána elkészült, azonban annak megküldése annak ellenére maradt el, hogy a tényállás és az ügy bonyolultsága tekintetében egyszerű és egyértelmű volt. Az Általános Tanács az indokolásában a belső szabályzat félreértelmezését, illetőleg az oktatói jogok ismeretének hiányát állapította meg végső soron. A tárgyban forgó határozatot a rektor válaszleveléhez csatolta, a jogorvoslati döntés elutasította a hallgató fellebbezését. Az indokolás szerint a TVSZ 31. §-a határozza meg az egyetemen oktatott tárgyak tantárgyleírását. Ezen tárgyak teljesítésére a TVSZ 33. § (3) bekezdés c) pontja – a tantárgykövetelmények – az irányadó, amely szerint a tantárgykövetelmény tartalmazza a tantárgy teljesítés értékelésével kapcsolatos tudnivalókat, beleértve az aláírás megszerzésének, illetve az érdemjegy meghatározásának módját. Ezen tantárgykövetelményekről rendelkezik a hallgató által is csatolt tantárgyi adatlap II. részében a tantárgykövetelmény cím alatt a 4.3 a) pontja, amikor rögzíti, hogy az aláírás megszerzésének és a vizsgára bocsátásnak feltétele a szorgalmi időszakban végzett teljesítményértékelések (ZH) mindegyikének külön-külön legalább 50 %-os teljesítése. A hallgató által is jelzett TVSZ 114. § (2) bekezdéssel kapcsolatosan a Tanács a KTB – a hallgatói kérelmet elutasító – döntésének indokolásában kifejtettekként ért egyet, azaz a vagylagos feltételrendszer a tantárgyfelelős számára választási lehetőséget biztosít az általa meghirdetésre kerülő tantárgy követelményeinek megállapításában.

A hallgató panaszát, az Egyetem jogorvoslati döntésében foglaltakat és a hivatalunk rendelkezésére bocsátott egyéb dokumentumokat összevetettük a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel, és az alábbi állásfoglalást alakítottuk ki.

Az adott szak követelményeit egységesen jogszabály határozza meg, azonban az ennek megfelelően összeállított tantervet a felsőoktatási intézmény írja elő, így képzési szakonként a követelmények teljesítésének ellenőrzési, értékelési rendszerét, valamint a tantárgyak, tantervi egységek tantárgyi programját minden intézmény maga szabályozza. A felsőoktatási intézmény autonómiájának keretében jogosult dönteni arról, hogy a jogszabályi kööttségek között milyen feltételekkel alakítja ki a képzéseit. A TVSZ 114. § (2) bekezdés b) pontja szerint a tanulmányi teljesítményértékeléseken elért egyenkénti eredménye vagy eredményeinek összessége érje el a tantárgykövetelményben előírt szintet (pontszámot), amely követelményszint (pontszám) nem lehet magasabb, mint az összes teljesítményértékelés teljes és hibátlan teljesítésével elérhető szint (pontszám) ötven százaléka.

A TVSZ 33. § (3) bekezdés c) pontja alapján a tantárgykövetelmény tartalmazza a tantárgy teljesítésértékelésével kapcsolatos tudnivalókat, beleértve az aláírás megszerzésének, illetve az érdemjegy meghatározásának módját. Ugyanezen § (4) bekezdése szerint a tantárgykövetelményeket tantárgyfelelős javaslata alapján a dékán hagyja jóvá. A dékán a jóváhagyás jogát helyettesére átruházhatja. A tantárgykövetelmények tekintetében a KHK-nak véleményezési joga van.

Az érintett tantárgy tantárgyi programja az aláírás megszerzésének feltételei között rögzíti, hogy mindkét ZH külön-külön legalább 50 %-os (60 pont) teljesítése szükséges. A vizsgára bocsátás feltételei között szerepel a félévi aláírás megszerzése az érintett karon.

A hallgató kifejezetten eljárásjogi részt érintő panaszt nyújtott be az aláírás megszerzésében való hiányosságok miatt. A TVSZ 114. § (2) bekezdés b) pontja diszjunktív feltétele közötti választás szabadsága a TVSZ 33. § (4) bekezdése értelmében a dékánnak áll rendelkezésére, a tantárgyfelelős javaslatára. Az érintett tantárgy követelményeit a ZH-k megírását megelőzően egyértelműen rögzítették, hogy a TVSZ 114. § (2) bekezdés b) pontja szerinti két feltétel közül melyiket kell alkalmazni a tantárgy vonatkozásában. Mindezekre figyelemmel elfogadtuk a felsőoktatási intézmény jogorvoslati döntését és az indokolásban ezen feltételre vonatkozó érvelését, ezzel összefüggésben oktatási jogsértést nem állapítottuk meg.

Mindezeket túl a jogorvoslati döntés kézbesítésével kapcsolatban az alábbi megállapítást tettük. Az Nftv. 58. § (4) bekezdése szerint a jogorvoslati eljárás rendjét, különösen a döntés közlését és a jogorvoslati kérelem elbírálására irányadó határidőt a felsőoktatási intézmény – a jelen törvényben meghatározott keretek között – a szervezeti és működési szabályzatában szabályozza, azzal, hogy a határidő legfeljebb harminc nap lehet.

A TVSZ 216. § (5) bekezdése szerint a jogorvoslati eljárást harminc napon belül döntéssel kell lezárni. A TVSZ 228. § (7) bekezdése szerint az írásba foglalt határozatot az eseti tanács elnöke hitelesíti, majd az eseti tanács titkára gondoskodik arról, hogy az az érintett felek részére írásbeli formában kerüljön közlésre a jelen fejezetben előírt határidőn belül.

A hallgató jogorvoslati kérelmét 2021. június 9-én nyújtotta be, így a 2021. szeptember 30-án megküldött jogorvoslati döntés kézbesítése fenti határidőt jelentősen túllépte. A panaszos jogorvoslati kérelmének elbírálását követően a felsőoktatási intézmény a hallgatóra vonatkozó garanciális szabályok betartásának mellőzésével hozta meg az értékelésről szóló határozatát. A döntés kézbesítésének elmaradása miatt nem tájékoztatták a hallgatót a jogorvoslati lehetőségeiről, továbbá a határozat kiküldésének hiányában a felsőoktatási intézmény nem biztosította a hallgató részére a jogszabályok

szerinti rendes és rendkívüli jogorvoslati lehetőségeket az intézményen kívül. Megállapítottuk továbbá, hogy a felsőoktatási intézmény által a panaszos részére NEPTUN felületen üzenetként közölt értékelésről szóló döntése a jogszabályban foglalt formai kritériumokat is figyelmen kívül hagyta.

Mindezekre figyelemmel megállapítottuk, hogy fenti ügyben az Egyetem nem biztosította a panaszos jogorvoslathoz kötődő garanciális jogait. A fentiekre tekintettel azzal a kezdeményezéssel fordultunk az intézmény vezetője felé: tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az általa vezetett felsőoktatási intézmény a jövőben a jogorvoslati döntések elbírálása és közlése során biztosítsa a hallgatóknak a jogszabályokban és a felsőoktatási intézmény belső szabályzataiban foglalt garanciákat.

A rektor tájékoztatása szerint a következő intézkedéseket tette a kérdéskörrel kapcsolatban: a jogorvoslati eljárások törvényben meghatározott határidőn belüli lezárása, a hallgató jogorvoslathoz kötődő garanciális jogainak teljeskörű biztosítása érdekében a jogorvoslati eljáráson belüli tevékenységeket úgy szervezi és ütemezi a jövőben az Egyetem, hogy határidő túllépés ne fordulhasson elő. Továbbá a jogorvoslathoz fűződő garanciális jogok érvényesítése érdekében utasították az elsőfokon eljáró döntéshozókat a formai (alaki) követelmények maradéktalan betartására, és ennek ellenőrzését is bevezették.

Mindezekre figyelemmel a felsőoktatási intézmény válaszát elfogadtuk, erre tekintettel az ügyet lezártuk. (XIII/463/2021/OJBIT)

A felsőoktatási intézmény a saját szabályzatában meghatározott rendelkezések alól a hallgatót kérelmére méltányosságból mentesítheti. Hivatalunk minden ilyen kérdéssel hozzánk forduló hallgatót tájékoztat arról, hogy álláspontunk szerint a méltányossági döntés akkor is jogszerű, ha jóváhagyják, és akkor is, ha elutasítják, amennyiben a döntés egyébként megfelel a jogszabályok előírásainak. (XIII/418/2021/OJBIT)

Egy panaszos elutasított méltányossági kérelmével kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét.

Tájékoztatottuk a hallgatót hivatalunk eljárására vonatkozó szabályokra, továbbá felhívtuk a figyelmét a méltányosságra vonatkozó állásfoglalásunkról, tekintettel arra, hogy kérelmét méltányossági kérelemként nyújtotta be, és mint ilyen, méltányossági kérelemként utasították el. Hivatalunk álláspontja évek óta változatlan a méltányossági döntéssel kapcsolatban. A méltányosság olyan általános rendelkezéstől történő eltérés, amelyet a norma bizonyos kivételes esetekben lehetővé tesz a jogalkalmazó számára, méghozzá a hallgató szempontjából kedvező irányba. A méltányossági jogkör gyakorlója a körülményeket mérlegelve jár el, és a kérelmező javára eltekinthet a meghatározott feltételektől. A méltányossági döntés meghozatala során az intézmény nagyfokú szabadsággal rendelkezik, rá van bízva, hogy melyiket választja a több, egyaránt jogszerű megoldás közül. Jogszerűen dönt, ha a kérelemben foglaltaknak eleget tesz, és akkor is jogszerűen jár el, ha elutasítja azt. Tehát a hallgatóra nézve méltányos döntés mellőzése nem jogsértő akkor, ha a döntés egyébként megfelel a jogszabályok előírásainak. (XIII/610/2021/OJBIT)

Az esélyegyenlőség biztosítása végett a felsőoktatási intézmények különböző kedvezményeket biztosítanak a fogyatékkal élő hallgatóknak. Ilyen kedvezmény lehet, ha egy szóbeli vizsgát a hallgató írásban teljesít.

Egy felsőoktatási intézmény azzal kapcsolatban kérte hivatalunk állásfoglalását, hogy jogszerűen jár-e el az intézmény, ha egy beszéd fogyatékossgal élő doktorandusz számára kíván kedvezményeket biztosítani a doktori védésén. Az Egyetem a doktori védésen a tisztán szóbeli kommunikáció helyett a fél szóbeli kommunikációt alkalmazná, vagyis a jelölt a szóban feltett kérdésre írásban válaszol, amit informatikai eszközzel minden résztvevő számára láthatóvá tesz (kivetíti vagy programmal felolvastatja).

Levelében a felsőoktatási intézmény előadta, hogy megkeresett egy szakterületen jártas másik felsőoktatási intézményt, és a helyzettel kapcsolatos állásfoglalást kért. A felsőoktatási intézmény tudományos és stratégiai ügyekért felelős dékánhelyettese (a továbbiakban: dékánhelyettes) szakmai állásfoglalásában a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény 5. cikkére, valamint a 24. cikk 2. e) pontjára hivatkozással kijelentette, hogy a doktorandusz számára akadálymentes hozzáférést tesz lehetővé, amennyiben szóbeli vizsgakötelezettségét írásban teljesítheti. A dékánhelyettes szerint az akadálymentesítés esetleges további lehetőségei: a PPT szövegének előre rögzítése (hangalámondás) nyugodt körülmények között, amennyiben a jelölt állapota ezt lehetővé teszi; a kérdésekre írásban adott válaszainak felolvasása narrátor igénybevételével; illetve a bizottság és a hallgatóság által a helyszínen feltett kérdésekre valós idejű írásban történő válaszadás, melyet a kivetítőn a hallgatóság követni tud. A dékánhelyettes előadta továbbá, hogy mivel a magas iskolai végzettséget szerzett speciális szükségletű személyek részvétele a társadalom életében kiemelt jelentőségű, a szükséges támogatások biztosítását a jelölt számára indokoltnak és az egyenlő esélyű hozzáférés szempontjából szükségesnek tartja.

Kérdésére figyelemmel tájékoztattuk a felsőoktatási intézményt, hogy áttanulmányoztuk a dékánhelyettes szakmai állásfoglalását a fogyatékossgal élő doktorandusz hallgató írásbeli válaszadásával összefüggésben. Álláspontunk szerint a fent ismertetett hibrid vizsgázási mód mind tartalmában, mind jellegében tiszteletben tartja a doktori védés hagyományait és a fogyatékossgal élő doktorandusz jogait. (XIII/411/2021/OJBIT)

Az elmúlt években jelentős strukturális átalakulás zajlott a felsőoktatási intézményekben. Az eddigi állami fenntartásból alapítványi fenntartásba került több egyetem. A fenntartóváltás folyamata során a felek együttműködése elengedhetetlen volt a hatékony átmenet érdekében. Az intézményi átalakítások során is kiemelten fontos az oktatók és hallgatók részére biztosítani a művelődéshez való jog garanciális érvényesülését, a tanítás és tanulás szabadságát.

Több hallgató és oktató fordult panasszal hivatalunkhoz egy felsőoktatási intézmény fenntartóváltásával kapcsolatos vitáik miatt. A panaszosok által felvetettekkel kapcsolatban lefolytatott vizsgálatunkról hivatalunk jelentést adott ki, amelyben az alábbi megállapításokat tettük.

A felsőoktatásban való részvétel joga az Alaptörvény XI. cikkében, a művelődéshez való jogot érintő rendelkezések között található. Eszerint a felsőoktatás azon képzési szakasz, ami a képességei alapján hozzáférhető mindenki számára. Az állam kötelezettsége pedig, hogy megteremtse a feltételeket a felsőoktatáshoz való hozzáféréshez. Azon hallgatók számára, akik képességeik birtokában felvételt nyertek felsőoktatási intézménybe, az államnak kell biztosítani az Alaptörvény X. cikkének (1) és (3) bekezdéseiben foglalt tanulás, az oktatóknak és kutatóknak a tanítás szabadságát, továbbá a

felsőoktatási intézmény működési feltételeit. A felsőoktatási intézmények a kutatás és a tanítás tartalmát, módszereit illetően önállóak, szervezeti rendjüket törvény szabályozza.

Az Nftv. deklarálja, hogy a felsőoktatási intézmény fenntartói joga megállapodással átadható, de garanciálisan rögzíti, hogy a fenntartói jog változása nem érinti a felsőoktatási intézmény állami elismerését, a hallgatók jogait és kötelezettségeit.

A hivatalunkhoz eljuttatott dokumentumok, valamint a sajtóból szerzett értesülések alapján egyértelműen megállapítható volt, hogy a felsőoktatási intézmény fenntartóváltása során nem alakult ki együttműködés a felek között.

Az ügyben hozott fenntartói döntés szerint az érintett felsőoktatási intézményben az oktatást felfüggesztették. Az érintett felsőoktatási intézmény átszervezésére vonatkozó jogszabály 2. § (1) bekezdése szerint az Alapítvány feladata oktatási intézmény, kiemelten az érintett felsőoktatási intézmény alapítói, fenntartói jogainak gyakorlása, működési feltételei, intézményfejlesztési céljai megvalósításának biztosítása, amelynek érdekében gazdasági tevékenysége keretében az alapító által rendelt, valamint az Alapítványhoz csatlakozók által nyújtott vagyont kezeli. Eszerint a fenntartó feladata az Egyetem működtetése, az ahhoz szükséges feltételek biztosítása.

A felsőoktatás rendszerének működtetése az állam, a felsőoktatási intézmény üzemeltetése a fenntartó feladata. A fenntartó feladata továbbá, hogy az egyetemi polgárok számára a tanítás és a tanulás szabadságának érvényesülését biztosítsa.

Nincs olyan törvényes cél és felhatalmazás sem, amely szerint a fenntartó felfüggesztheti vagy szüneteltetheti az oktatást. Míg a világméretű vírusjárvány idején minden döntéshozói szinten azon dolgoztak, hogy a megváltozott körülmények között is folytatódhasson az oktatás az óvodától az egyetemig, eközben az Alapítvány kuratóriuma megtiltotta az oktatás folytatását az Egyetemen.

A fentiekre tekintettel megállapítottuk, hogy az Alapítvány kuratóriuma saját, jogszabályban rögzített céljával ellentétesen járt el, amikor az oktatás felfüggesztéséről döntött a fenntartásában lévő felsőoktatási intézményben, ezzel súlyosan sértette az egyetemi polgárok jogait, különösen a hallgatóknak a tanulás szabadságához fűződő alkotmányos jogát, valamint az oktatóknak a tanítás szabadságához fűződő alkotmányos jogát.

Ezért azzal a kezdeményezéssel fordultunk az érintett Alapítvány kuratóriumához, hogy haladéktalanul vonja vissza a jogsértő, törvényes alapot nélkülöző döntését. Kezdeményeztük továbbá, hogy a jövőben kizárólag az oktatás Alaptörvényben és a törvényekben rögzített szabályainak messzemenő figyelembevételével hozzon döntést úgy, hogy ezek minden esetben az oktatás működését és soha ne a megszüntetését célozzák. (XIII/52/2021/OJBIT, XIII/53/2021/OJBIT, XIII/152/2021/OJBIT)

A végbizonyítvány megszerzését követően a hallgatóknak két nagyobb próbatételt kell teljesíteniük. Az egyik a szakdolgozat megvédése, a másik a záróvizsga teljesítése. A záróvizsga értékelése során a felsőoktatási intézményben folytatott tanulmányok egyéb vizsgáinak értékelésére vonatkozó szempontok érvényesülnek. (XIII/13/2021/OJBIT, XIII/169/2021/OJBIT, XIII/246/2021/OJBIT)

Több hallgató fordult hivatalunkhoz a záróvizsgájának értékelésével kapcsolatban. Az értékelésre vonatkozó rendelkezéseken túl az alábbiakról tájékoztattuk a panaszosokat. A végrehajtási rendelet 59. § (1)-(2) bekezdései szerint a záróvizsgát záróvizsga-bizottság előtt kell letenni, amelynek elnöke és legalább még két tagja van. A záróvizsga-bizottságot úgy kell összeállítani, hogy legalább egy tagja

egyetemi vagy főiskolai tanár, illetve egyetemi vagy főiskolai docens legyen, továbbá legalább egy tagja ne álljon foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban az érintett felsőoktatási intézménnyel vagy a felsőoktatási intézmény másik szakjának oktatója legyen. A záróvizsgáról jegyzőkönyvet kell vezetni. A felsőoktatási intézmény szabályzatában határozza meg a záróvizsgára jelentkezés módját, a záróvizsga megszervezésének és lebonyolításának rendjét, eredményének kiszámítási módját. A hallgatókat tájékoztattuk továbbá a jogorvoslat lehetőségéről. (XIII/58/2021/OJBIT, XIII/59/2021/OJBIT)

A szakdolgozattal és a záróvizsgával kapcsolatban is érvényes alapelvek, hogy a fogyatékossgal élő hallgató részére történő kedvezmények és mentesítések megadása során érvényesülnie szükséges azon szempontoknak, ami olyan helyzetbe hozza a fogyatékossgal élő hallgatót, amely lebontja előtte az akadályokat, azzal, hogy a képzési és kimeneti követelményekben rögzített, a szakképzettség megszerzéséhez szükséges alapvető követelmények alól a felsőoktatási intézmény sem adhat felmentést.

Egy panaszos azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, hogy diszgráfijára tekintettel kaphat-e felmentést a szakdolgozat megírása alól, szóbeli vizsgaként teljesítve azt.

Kérdésével kapcsolatban a következőkről tájékoztattuk a hallgatót. Az Nftv. 49. § (8) bekezdése alapján a fogyatékossgal élő hallgató részére biztosítani kell a fogyatékossgához igazodó felkészítést és vizsgáztatást, továbbá segítséget kell nyújtani részére ahhoz, hogy teljesíteni tudja a hallgatói jogviszonyából eredő kötelezettségeit. Indokolt esetben mentesíteni kell egyes tantárgyak, tantárgyrészek tanulása vagy a beszámolás kötelezettsége alól. Szükség esetén mentesíteni kell a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól. A vizsgán biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli beszámolón lehetővé kell tenni a segédeszköz – így különösen írógép, számítógép – alkalmazását, szükség esetén az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval vagy a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval történő felváltását. Fontos azonban kiemelni, hogy az e bekezdés alapján nyújtott mentesítés kizárólag a mentesítés alapjául szolgáló körülménnyel összefüggésben biztosítható és nem vezethet az oklevél által tanúsított szakképzettség megszerzéséhez szükséges alapvető tanulmányi követelmények alóli felmentéshez.

Az Nftv. 50. § (1) bekezdése alapján a felsőoktatási intézmény annak a hallgatónak, aki a tantervben előírt tanulmányi és vizsgakövetelményeket és az előírt szakmai gyakorlatot – a nyelvvizsga letétele, a szakdolgozat, diplomamunka elkészítése kivételével – teljesítette, és az előírt krediteket megszerezte, végbizonyítványt állít ki (abszolutórium). Ugyanezen § (4) bekezdése szerint a záróvizsga az oklevél megszerzéséhez szükséges ismeretek, készségek és képességek ellenőrzése és értékelése, amelynek során a hallgatónak arról is tanúságot kell tennie, hogy a tanult ismereteket alkalmazni tudja. A záróvizsga a tantervben meghatározottak szerint több részből – szakdolgozat vagy diplomamunka megvédéséből, további szóbeli, írásbeli, gyakorlati vizsgarészekből – állhat.

Az Nftv. 108. § 47-48. értelmező rendelkezései szerint a végbizonyítvány (abszolutórium) a tantervben előírt vizsgák eredményes letételét és – a nyelvvizsga letételének és szakdolgozat (diplomamunka) elkészítésének kivételével – más tanulmányi követelmények teljesítését, illetve a képzési és kimeneti követelményekben előírt kreditpontok megszerzését igazolja, amely minősítés és értékelés nélkül tanúsítja, hogy a hallgató a tantervben előírt tanulmányi és vizsgakövetelménynek mindenben eleget tett. A vizsga az ismeretek, készségek és képességek elsajátításának, megszerzésének – értékeléssel egybekötött – ellenőrzési formája.

A fogyatékossgal élő hallgatókkal kapcsolatos intézményi feladatok végrehajtásának rendjét a végrehajtási rendelet 62-64. §-ai határozzák meg, amely rendelkezések 2015. április 17. napján léptek hatályba. E rendelet 62. § (1) bekezdése szerint a fogyatékossgal élő hallgató kérelmére a felsőoktatási intézménynek a tanterv előírásaitól részben vagy egészében eltérő követelményeket kell megállapítania, illetve – figyelemmel az Nftv. 49. § (8) bekezdésére – azok teljesítésétől el kell tekintenie a (2)-(7) bekezdésben foglalt kedvezmények közül legalább egy, szükség szerint több kedvezmény biztosításával, ha a fogyatékossgot igazoló szakvélemény megállapításai alapján kedvezmény, illetve mentesség biztosítható a hallgató számára.

A végrehajtási rendelet 62. § (6) bekezdés a) pontja rendelkezik a diszgráfiával élő hallgató részére adható kedvezményekről. Eszerint a pszichés fejlődési zavarral küzdő hallgató esetében alkalmazható kedvezmények a diszlexiás-diszgráfiás-diszortográfias hallgatónál: az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsga vagy szóbeli helyett írásbeli vizsga; írásbeli vizsga esetén a nem fogyatékossgal élő hallgatókra megállapított felkészülési időnél hosszabb felkészülési idő; a vizsgán a szükséges segédeszközök (különösen számítógép, írógép, helyesírási szótár, értelmező szótár, szinonima szótár) biztosítása; mentesítés a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól.

Az igazolás rendjére vonatkozó szabályokat a rendelet 63. § (1)-(3) bekezdése tartalmazza, amely szerint a fogyatékossgal élő hallgató (jelentkező) fogyatékossgának típusát a (2) vagy a (3) bekezdésben meghatározott szerv által kiadott szakértői véleménnyel igazolja. Ha a hallgató (jelentkező) fogyatékossga, sajátos nevelési igénye már a középfokú tanulmányok ideje alatt is fennállt, a fogyatékossg, sajátos nevelési igény a megyei (fővárosi) pedagógiai szakszolgálati intézmények és azok megyei vagy országos szakértői bizottságként eljáró tagintézményei által kibocsátott szakértői véleménnyel igazolható. Ha a hallgató (jelentkező) fogyatékossga, sajátos nevelési igénye a középfokú tanulmányok ideje alatt nem állt fenn, a fogyatékossg az ELTE Gyakorló Országos Pedagógiai Szakszolgálat által kibocsátott szakértői véleménnyel igazolható.

E rendelkezések alapján a hallgatót tehát megilleti az a jog, hogy a fogyatékossg szakértői igazolása után kérelmezze a felsőoktatási intézménytől egyes követelmények alóli felmentését. A szakértői igazolás kiállítására azonban kizárólag a jogszabályban rögzített szerv jogosult, más szakemberek és szervezet véleményei a mentesítési kérelem elbírálása során nem vehetőek figyelembe. Azt azonban, hogy a megfelelő szakvélemény benyújtását követően részben vagy egészben mentesíti-e a hallgatót az egyes kötelezettségek alól, a felsőoktatási intézmény dönti el a fent hivatkozott rendelkezések és a szervezeti és működési szabályzatában foglaltak alapján.

Tájékoztatottuk továbbá a hallgatót, hogy a végrehajtási rendelet 36. § (1) bekezdése alapján a törzslap a hallgató személyes és tanulmányi adatainak nyilvántartására szolgál a hallgatói jogviszonyhoz kapcsolódóan. Ugyenezen § (2) bekezdés 15. pontja szerint a papír alapon vagy elektronikusan előállított és hitelesített hallgatói törzslap a TR-ben nyilvántartott adatokból – többek között – tartalmazza a szakdolgozat, diplomamunka adatait (témaköre, címe, a képzés neve, a benyújtás dátuma, a témavezető és a bíráló neve, értékelése, továbbá ha nincs záróvizsga részeként védés, akkor a szakdolgozat végső értékelése, az értékelést adó neve, beosztása, az értékelés dátuma).

Fentiekre figyelemmel azonban megállapítható, hogy a végrehajtási rendelet 62. § (6) bekezdés a) pontja nem nevesíti a szakdolgozat alóli felmentés lehetőségét, továbbá a végbizonyítvány és a vizsga értelmező rendelkezéseire, továbbá a végrehajtási rendelet fent idézett szabályaira is figyelemmel a szakdolgozat sem írásbeli, sem szóbeli vizsgának nem minősül.

A végrehajtási rendelet 55. § (2) bekezdés 12. pontja alapján a kreditrendszerű képzésben – a felsőoktatási intézmény szabályzatában – szabályozni kell a szakdolgozat vagy diplomamunka elkészítésének rendjét. Javasoltuk a panaszosnak, hogy a szakdolgozat elkészítésének intézményi szabályairól az egyetemen, helyben tájékozódjon. (XIII/326/2021/OJBIT)

A Nftv. szerint a záróvizsga az oklevél megszerzéséhez szükséges ismeretek, készségek és képességek ellenőrzése és értékelése, amelynek során a hallgatónak arról is tanúságot kell tennie, hogy a tanult ismereteket alkalmazni tudja. (XIII/107/2021/OJBIT, XIII/302/2021/OJBIT)

Egy panaszos azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, hogy 2016 júniusában megszerzett abszolutórium esetén milyen lehetőségei vannak a záróvizsga teljesítésére.

Tájékoztattuk a hozzánk fordulót, hogy az Nftv. 50. § (3) bekezdése szerint a hallgató a végbizonyítvány megszerzését követően bocsátható záróvizsgára. A záróvizsga a végbizonyítvány megszerzését követő vizsgaidőszakban a hallgatói jogviszony keretében, majd a hallgatói jogviszony megszűnése után, két éven belül, bármelyik vizsgaidőszakban, az érvényes képzési követelmények szerint letehető. A tanulmányi és vizsgaszabályzat a záróvizsga letételét a végbizonyítvány kiállításától számított második év eltelte után feltételhez kötheti. A hallgatói jogviszony megszűnését követő ötödik év eltelte után záróvizsga nem tehető.

Az Nftv. 59. § (1) bekezdés d) pontja szerint megszűnik a hallgatói jogviszony azon félév utolsó napján, amelyben a hallgató a végbizonyítványt (abszolutóriumot) megszerezte.

Tájékoztattuk a hallgatót a végrehajtási rendelet 59. § (1)-(2) bekezdéseinek záróvizsgáról szóló tartalmáról. Ezzel összhangban rendelkezik továbbá az 55. § (2) bekezdés 14. pontja, amely szerint a kreditrendszerű képzésben – a felsőoktatási intézmény szabályzatában – szabályozni kell a záróvizsga rendjét, a záróvizsga eredmények kiszámítását.

A végrehajtási rendelet 56. § (2)-(3) bekezdései szerint, az utolsó félévben a szorgalmi időszak után – egymást követően – vizsgaidőszakot és záróvizsga-időszakot is kell biztosítani. A vizsgákat oly módon kell megszervezni, hogy minden érintett hallgató jelentkezni tudjon és vizsgázhasson, továbbá biztosítani kell, hogy az adott képzési időszakban a hallgató a sikertelen vizsgát megismételhesse. Ha a hallgató a (2) bekezdés szerinti záróvizsga-időszak utolsó napjáig teljesíti a végbizonyítvány feltételeit, akkor a felsőoktatási intézmény a hallgató képzésének végdátumaként a (2) bekezdés szerinti félév záróvizsga-időszak utolsó napját állapítja meg. Ezen hallgatók esetében az adott felsőoktatási intézményben – a párhuzamos képzésben résztvevők kivételével – a képzés végdátumával az Nftv. 59. § (1) bekezdés d) pontja szerinti hallgatói jogviszony megszűnésének dátuma megegyezik.

A jogszabályban foglalt tájékoztatáson túl a záróvizsga teljesítésre vonatkozó stratégia megválasztásában nem tudtunk tanáccsal szolgálni a panaszosnak, a tanulmányainak befejezésére vonatkozó stratégia kialakítása a hallgató döntése. (XIII/125/2021/OJBIT)

Az Nftv. alapján megkezdett hallgatói jogviszony esetében a végbizonyítvány megszerzésének időpontja a záróvizsgára is hatással van: az abszolutórium megszerzésétől számított két éven túl feltételt szabhat a felsőoktatási intézmény, öt éven túl pedig záróvizsga nem tehető. Azon hallgatóknak, akik kicsúsznak ezen határidőből, egy új jogviszony

keretében, kreditbeszámítással van lehetőségük befejezni a tanulmányaikat. (XIII/89/2021/OJBIT)

Egy panaszos korábban záróvizsgára bocsátással kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. Beadványában szereplő információk szerint, a panaszos 2015-ben szerzett abszolutóriumot egy felsőoktatási intézmény igazgatásszervező szakán. Ezt követően a panaszos 2020-ban többször próbálta befejezni tanulmányait, azonban különböző okokból nem sikerült a záróvizsgát megkísérelnie. A felsőoktatási intézmény arról tájékoztatta, hogy utoljára 2020-ban tehet záróvizsgát, és elutasította a méltányossági kérelmét egy későbbi záróvizsga teljesítésére.

Tájékoztattuk a panaszost, hogy az Nftv. 59. § (1) bekezdés d) pontjának 2015. június 2. és július 20. között hatályos időállapota szerint megszűnik a hallgatói jogviszony az adott képzési ciklust, illetve a szakirányú továbbképzés, felsőoktatási szakképzés esetén az utolsó képzési időszakot követő első záróvizsga-időszak utolsó napján, illetve a doktori képzés képzési idejének utolsó napján.

Az Nftv. jelenleg hatályos 50. § (3) bekezdése szerint, a hallgató a végbizonyítvány megszerzését követően bocsátható záróvizsgára. A záróvizsga a végbizonyítvány megszerzését követő vizsgaidőszakban a hallgatói jogviszony keretében, majd a hallgatói jogviszony megszűnése után, két éven belül, bármelyik vizsgaidőszakban, az érvényes képzési követelmények szerint letehető. A tanulmányi és vizsgaszabályzat a záróvizsga letételét a végbizonyítvány kiállításától számított második év eltelte után feltételhez kötheti. A hallgatói jogviszony megszűnését követő ötödik év eltelte után záróvizsga nem tehető.

Tekintettel arra, hogy fenti rendelkezés értelmében a záróvizsgázásra nyitva álló határidő objektív, amely öt éves jogvesztő határidő a panaszos esetében eltelt, így oktatási jogsértést megállapítani az ügyben nem volt mód.

Felhívtuk a figyelmét, hogy hivatalunk hatásköre nem terjed ki a záróvizsga objektív határideje alóli mentesítés ügyében döntést hozni. Ezen határidő alól méltányossági alapon senki sem kaphat mentességet a felsőoktatási intézménytől, tekintettel arra, hogy a záróvizsgára vonatkozó jogvesztő határidőt jogszabály írja elő.

A panaszost tájékoztattuk továbbá az érdeksérelemre vonatkozó álláspontunkról, és jeleztük részére, hogy a jogalkotási indítványát hol terjesztheti elő.

Tájékoztattuk a beadványozót továbbá arról, hogy egy új felvételi eljárás keretében nyerhet felvételt és létesíthet hallgatói jogviszonyt egy kívánt felsőoktatási intézménnyel, és kreditelismeréssel korábbi tanulmányai beszámításra kerülhetnek. (XIII/3/2021/OJBIT)

Az 1993. évi és a 2005. évi felsőoktatási törvények szerint megkezdett jogviszonyok esetében más szabályok vonatkoznak a hallgatókra a tanulmányaik befejezését illetően. Ezen szabályok az Nftv. átmeneti rendelkezései között találhatóak meg. Azon hallgatók, akik az 1993. évi felsőoktatási törvény szerint kezdték meg tanulmányaikat és végbizonyítványt szereztek, záróvizsgára már nem bocsáthatóak.

Egy panaszos a korábban, az 1993. évi felsőoktatási törvény szerint megkezdett tanulmányainak befejezésével kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását. Tájékoztatása szerint 2005-ben kezdte meg tanulmányait, amikor még az 1993. évi felsőoktatási törvény volt hatályban.

Tájékoztatottuk, hogy az Nftv. 112. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés szerint az 1993. évi felsőoktatási törvény alapján megkezdett képzéseket – folyamatos képzésben – 2016. szeptember 1-jéig lehet változatlan szakmai követelmények, változatlan vizsgarend keretében, változatlan oklevél kiadásával befejezni. Azok hallgatói jogviszonyát, akik e határidőig nem szerezték meg végbizonyítványukat, e dátummal meg kell szüntetni. Azok a volt hallgatók, akik 2016. szeptember 1-jéig végbizonyítványt szereztek, 2018. szeptember 1-jéig tehetnek záróvizsgát. Az e törvénynek az egyes, a felsőoktatás szabályozására vonatkozó törvények módosításáról szóló 2015. évi CXXXI. törvénnyel megállapított 112. § (5a) bekezdése hatálya alá tartozó volt hallgatókra e bekezdés szabályait alkalmazni kell, a 112 § (5a) bekezdése alapján a felsőoktatási intézmények által hozott döntéseket e bekezdésre tekintettel a volt hallgatók javára 2016. február 15-ig módosítani kell.

Fentiekre tekintettel a beadványozónak korábbi tanulmányaira vonatkozóan nincs lehetősége záróvizsga teljesítésére. Tájékoztatottuk továbbá, hogy egy új felvételi eljárás keretében nyerhet felvételt és létesíthet hallgatói jogviszonyt a kívánt felsőoktatási intézménnyel, és kreditismeréssel korábbi tanulmányai az alábbiak szerint kerülhetnek beszámításra. Az Nftv. 49. § (5)-(7) bekezdései akként rendelkeznek, hogy egy adott ismeretanyag elsajátításáért egy alkalommal adható kredit. A kreditismerés – tantárgy (modul) előírt kimeneti követelményei alapján – kizárólag a kredit megállapításának alapjául szolgáló tudás összevetésével történik. El kell ismerni a kreditet, ha az összevetett tudás legalább hetvenöt százalékban megegyezik. A tudás összevetését a felsőoktatási intézmény e célra létrehozott bizottsága, a kreditátviteli bizottság végzi. A kreditátviteli bizottság az előzetesen nem formális, informális tanulás során megszerzett tudást, munkatapasztalatot – az e törvényben, valamint kormányrendeletben meghatározottak szerint – tanulmányi követelmény teljesítéseként elismerheti. A (3)-(6) bekezdésben meghatározottak végrehajtásával kapcsolatos kérdéseket a tanulmányi és vizsgaszabályzatban kell szabályozni, azzal a megkötéssel, hogy a hallgató a végbizonyítvány (abszolutórium) megszerzéséhez – a felsőoktatási intézményben folytatott, illetve más korábbi tanulmányok, továbbá az előzetesen megszerzett tudás kreditértékként való elismerése esetén is – a tanulmányi és vizsgaszabályzat szerinti kreditet, de legalább a képzés kreditértékének harmadát az adott intézmény adott képzésén köteles teljesíteni. (XIII/201/2021/OJBIT)

A sikeres záróvizsgát követően az oklevél kiállítása akkor lehetséges, amennyiben teljesültek az adott szak képzési és kimeneti követelményeiben meghatározott idegennyelvi követelmények.

Több panaszos azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy 2021-ben is biztosított-e a nyelvvizsga-mentesség a felsőoktatási oklevelek kiállításához.

Tájékoztatottuk a beadványozókat, hogy a veszélyhelyzet során alkalmazandó egyes, a felsőoktatási intézményeket és a hallgatókat érintő intézkedésekről szóló 101/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 101/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet) 6. §-a szerint, aki 2020. augusztus 31-ig sikeres záróvizsgát tett, mentesül az oklevél kiadásának előfeltételéül előírt nyelvvizsga letételének kötelezettsége alól.

A korábban hatályos szabályozástól való eltérést a pandémia indokolta, a kormányzati kommunikáció szerint a vírus okozta válságot követően a magyar gazdaság újraindításához szükség volt diplomás munkavállalókra.

A hatályos rendelkezések értelmében azonban az oklevél kiállításához nyelvvizsga-bizonyítvány szükséges.

Jeleztük részükre, hogy az általuk leírtak jogsérelem nem, azonban érdeksérelem okoznak. Az oktatási jogok biztosja csak jogsérelem esetén járhat el. Tájékoztatottuk a hozzánk fordulókat, hogy jogalkotási javaslataikkal mely fórumokhoz fordulhatnak. (XIII/123/2021/OJBIT, XIII/202/2021/OJBIT, XIII/211/2021/OJBIT)

A jogalkotó 2020-ban általános nyelvvizsga-amnesztiát hirdetett a munkaerőpiac fellendítése érdekében. A döntés szerint a korábban záróvizsgát tett hallgatók nyelvvizsga nélkül is megkaphatták oklevelüket. Ezen döntést a jogalkotó 2021-ben is ismételten meghozta az egészségügyi válsághelyzetre tekintettel. A veszélyhelyzet ideje alatt a nyelvvizsga letétele alóli mentességről szóló 350/2021. (VI. 24.) Korm. rendelet 1. §-a szerint, az a hallgató, aki 2020. szeptember 1. és 2021. augusztus 31. között sikeres záróvizsgát tett, mentesült az oklevél kiadásának előfeltételéül az Nftv. 51. § (1) bekezdésében, valamint a képzési és kimeneti követelményben előírt nyelvvizsga letételének kötelezettsége alól. A 2021-re meghirdetett nyelvvizsga-amnesztia szabályairól, annak kihirdetését követően tudunk tájékoztatást adni a hallgatóknak, addig kizárólag a hatályos jogszabályi rendelkezésekről informálhattuk a hivatalunkhoz fordulókat. (XIII/280/2021/OJBIT)

Egy óvodapedagógus-szakos panaszos hivatalunk segítségét kérte, és érdeklődött, hogy 2021-ben is biztosított-e a nyelvvizsga-mentesség a felsőoktatási oklevelek kiállításához.

Fentieken túl tájékoztatottuk a hallgatót, hogy az idegennyelvi követelmény alóli mentesítéssel kapcsolatban jelenleg az Nftv. 107. § (1) bekezdése rendelkezik, amely szerint, ha az oklevél, illetve bizonyítvány megszerzésének az előfeltétele az általános nyelvvizsga megléte, a követelmény teljesítése alól mentesülnek azok a hallgatók, akik tanulmányaik első évfolyamon történő megkezdésének évében legalább a negyvenedik életévüket betöltik. Ez a rendelkezés azoknál alkalmazható utoljára, akik a 2015/2016. tanévben tesznek záróvizsgát.

A korábbi, 2005. évi felsőoktatási törvény már a hatályba lépésekor, vagyis 2006. március 1-jén tartalmazta a fenti rendelkezéssel azonos tartalmú 150. § (1) bekezdését. Már ezen rendelkezés meghatározta azon kikötést, amely szerint a fenti mentesítés kizárólag azoknál alkalmazható utoljára, akik a 2015/2016. tanévben tesznek záróvizsgát.

Mindezekre figyelemmel az életkor miatt adható nyelvvizsgamentesség kivezetésére tíz éves felkészülési időt biztosított a jogszabály. Azt is fontos kihangsúlyozni, hogy kizárólag azon hallgatókra vonatkozott ezen szabály, akik tanulmányaik megkezdésekor már betöltötték a negyvenedik életévüket. (XIII/303/2021/OJBIT)

A nyelvvizsga-amnesztia alanyai azok a hallgatók lehetnek, akik záróvizsgát tettek, és oklevelet szereztek. Felsőfokú szakképzésben, illetve OKJ-s képzésen nem végzettséget igazoló oklevelet, hanem bizonyítványt szereztek az ezen képzésben részt vevők, így a nyelvvizsga-mentesség nem terjed ki ezen érintetti körre.

Egy panaszos azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, hogy a 2020-ban biztosított nyelvvizsga-mentesség a korábbi felsőfokú szakképzésben szerzett bizonyítványára nem terjed ki.

Felhívtuk a figyelmét, hogy a 2005. évi felsőoktatási törvény 11. § (1) és (3) bekezdései szerint a felsőoktatás egymásra épülő, felsőfokú végzettségi szintet biztosító képzési ciklusai az alapképzés, a mesterképzés és a doktori képzés. A felsőoktatás keretében – az (1) bekezdésben foglaltak mellett – felsőfokú végzettségi szintet nem biztosító képzésként felsőfokú szakképzés, valamint szakirányú továbbképzés is szervezhető.

A 2005. évi felsőoktatási törvény 60. § (1)-(2) bekezdései szerint a felsőfokú szakképzésben a szakképzésre vonatkozó rendelkezések szerint szakmai vizsgát kell tenni. A hallgató tanulmányait az alap- és mesterképzésben, a szakirányú továbbképzésben záróvizsgával fejezi be. A 64. § (1)-(2) bekezdései szerint a felsőfokú szakképzésben tett sikeres szakmai vizsga alapján a felsőoktatási intézmény az Országos Képzési Jegyzékben meghatározott szakképesítést igazoló bizonyítványt – továbbá a hallgató kérésére bizonyítvány kiegészítő lapot – ad ki. A kiállított bizonyítvány – jogszabályban meghatározottak szerint – munkakör betöltésére, tevékenység folytatására jogosít. A bizonyítvány elkészítésére, kiállítására, tartalmára, a kiadott bizonyítványok nyilvántartására a szakképzésre vonatkozó jogszabályokat kell alkalmazni. A szakmai vizsga vizsgabizottsága Magyarország címerét tartalmazó körbélyegzőt használ. A felsőfokú szakképzésben a bizonyítvány kiadásának előfeltételeként a szakmai és vizsgakövetelmény, illetve a szakképzési program előírhatja a nyelvvizsga letételét. A kiadott bizonyítványokról központi nyilvántartást kell vezetni.

Mindezekre figyelemmel a felsőfokú szakképzésben szakmai vizsgát tettek a képzésben részt vevők, ezzel pedig szakképesítést igazoló bizonyítványt szereztek. A 101/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet 6. §-a záróvizsga teljesítéséhez köti az oklevél kiadását, így a fenti nyelvvizsga-mentesítés a panaszos képzésére nem alkalmazható.

Megértve egyéni indokait és helyzetét, felhívtuk a hallgató figyelmét, hogy hivatalunk hatásköre nem terjed ki a nyelvvizsga alóli mentesítés ügyében döntést hozni. A nyelvvizsgatételi kötelezettség alól méltányossági alapon senki sem kaphat mentességet a felsőoktatási intézménytől, tekintettel arra, hogy a nyelvvizsgatételi kötelezettséget jogszabály írja elő. A hatályos rendelkezések értelmében azonban jelenleg az oklevél kiállításához nyelvvizsga-bizonyítvány szükséges.

Áttekintve a panaszos által jelzettekét, álláspontunk az volt, hogy a panaszos által leírtak jogsérelem nem, azonban érdeksérelem okoznak. Az oktatási jogok biztosja csak jogsérelem esetén járhat el. A panaszos figyelmét felhívtuk, hogy jogszabály módosítását hol kezdeményezheti. (XIII/300/2021/OJBIT)

Egy panaszos azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, hogy a 2003-2005 között teljesített tanulmányait nyelvvizsga hiányában nem tudta lezárni, és így az 55343401 számú titkárságvezetői OKJ bizonyítványát átvenni. Sérelemzte, hogy a felsőoktatásban alkalmazott nyelvvizsga-amnesztia képzésére nem alkalmazható.

Tájékoztatott a veszélyhelyzettel összefüggő rendelkezésekről a nyelvvizsgákkal kapcsolatban, továbbá arról, hogy mivel nem csatolt jogorvoslat kimerítését igazoló dokumentumot, illetve a képzés befejezése óta eltelt időre is figyelemmel hivatalunk előtt eljárás megindítására hatáskör hiányában nincs mód. Felhívtuk továbbá a panaszos figyelmét, hogy jogszabály módosítását hol kezdeményezheti. (XIII/402/2021/OJBIT)

Egyes képzések esetén a képzési és kimeneti követelmények nem általános idegennyelvi követelményt szabnak meg, hanem szaknyelvi ismeretekkel kell rendelkezni az oklevél kiállításához.

Egy panaszos oklevél kiállításához szükséges idegennyelvi követelménnyel kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását. Beadványában előadta, hogy orvostanhallgatóként tanult, nem rendelkezett nyelvvizsga bizonyítvánnyal, tudomása szerint már nem volt lehetősége Profex orvosi szaknyelvi nyelvvizsgát teljesíteni a záróvizsgáját megelőzően, a felsőoktatási intézménytől pedig azt a tájékoztatást kapta, hogy ennek hiányában oklevelének kiállításához a B2 államilag elismert komplex nyelvvizsga mellé kötelees egy B2 kari szaknyelvvizsga bemutatására is.

Tájékoztattuk a hallgatót, hogy a 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet 4. mellékletének VIII. „Orvos- és egészségtudományi képzési terület” című fejezetének 53. „Általános orvos osztatlan szak” alfejezetének 8.2. pontja szerint általános orvos szakon az alábbi idegennyelvi követelményeknek kell megfelelni az oklevél kiállítása érdekében. A mesterfokozat megszerzéséhez a magyar nyelvű képzésben angol nyelvből államilag elismert, középfokú (B2), komplex típusú nyelvvizsga vagy ezzel egyenértékű érettségi bizonyítvány vagy oklevél, az idegen nyelvű képzésben pedig magyar nyelvből egyetemi záróvizsga szükséges.

Tájékoztattuk a hallgatót a veszélyhelyzettel összefüggő a nyelvvizsgákkal kapcsolatos rendelkezésekről, továbbá, hogy az aktuális nyelvvizsgázási lehetőségekkel összefüggésben a nyelvvizsgaközpontnál érdeklődhet. (XIII/208/2021/OJBIT)

A korábban életkor alapján kapható idegennyelvi követelmények alóli mentesítést kivezette a jogalkotó. A jelenlegi jogszabályok szerint az egyetlen lehetőség nyelvvizsga nélkül oklevelet szerezni, ha a fogyatékossgal élő hallgató szakértői véleménnyel igazolja a mentesülés alapjául szolgáló tény a felsőoktatási intézmény irányába.

Több hallgató tanulási nehézségeikre tekintettel az oklevél átvételéhez szükséges nyelvvizsgával kapcsolatban kapható mentesítésekről kérte hivatalunk tájékoztatását.

Kérdésükkel kapcsolatban a következőkről tájékoztattuk a hozzánk fordulókat. A felsőoktatás keretszabályait jelenleg a minden felsőoktatási intézményre vonatkozó Nftv. szabályozza. Az Nftv. 49. § (8) bekezdése alapján a fogyatékossgal élő hallgató részére biztosítani kell a fogyatékossgához igazodó felkészítést és vizsgáztatást, továbbá segítséget kell nyújtani részére ahhoz, hogy teljesíteni tudja a hallgatói jogviszonyából eredő kötelezettségeit. Indokolt esetben mentesíteni kell egyes tantárgyak, tantárgyrészek tanulása vagy a beszámolás kötelezettsége alól. Szükség esetén mentesíteni kell a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól. A vizsgán biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli beszámolón lehetővé kell tenni a segédeszköz – így különösen írógép, számítógép – alkalmazását, szükség esetén az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval vagy a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval történő felváltását. Az e bekezdés alapján nyújtott mentesítés kizárólag a mentesítés alapjául szolgáló körülménnyel összefüggésben biztosítható és nem vezethet az oklevél által tanúsított szakképzettség megszerzéséhez szükséges alapvető tanulmányi követelmények alóli felmentéshez.

A Kormány a fogyatékossgal élő hallgatókkal kapcsolatos intézményi feladatok végrehajtásának rendjét a végrehajtási rendelet 62-64. §-ai határozzák meg, amely rendelkezések 2015. április 17. napján

léptek hatályba. E rendelet 62. § (1) bekezdése szerint a fogyatékossgal élő hallgató kérelmére a felsőoktatási intézménynek a tanterv előírásaitól részben vagy egészében eltérő követelményeket kell megállapítania, illetve – figyelemmel az Nftv. 49. § (8) bekezdésére – azok teljesítésétől el kell tekintenie a (2)-(7) bekezdésben foglalt kedvezmények közül legalább egy, szükség szerint több kedvezmény biztosításával, ha a fogyatékossgot igazoló szakvélemény megállapításai alapján kedvezmény, illetve mentesség biztosítható a hallgató számára.

A végrehajtási rendelet 62. § (6) bekezdés a) pontja rendelkezik a diszlexiával élő hallgató részére adható kedvezményekről. Eszerint a pszichés fejlődési zavarral küzdő hallgató esetében alkalmazható kedvezmények a diszlexiás-diszgráfias-diszortográfias hallgatónál: az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsga vagy szóbeli helyett írásbeli vizsga; írásbeli vizsga esetén a nem fogyatékossgal élő hallgatókra megállapított felkészülési időnél hosszabb felkészülési idő; a vizsgán a szükséges segédeszközök (különösen számítógép, írógép, helyesírási szótár, értelmező szótár, szinonima szótár) biztosítása; mentesítés a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól.

Lényeges kiemelni a végrehajtási rendelet 62. § (12) bekezdését is, amely szerint a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alóli mentesítés megilleti azt a fogyatékossgal élő volt hallgatót, aki záróvizsgát tett és hallgatói jogviszonya megszűnt, de a szakképzettség megszerzéséhez szükséges nyelvvizsga kötelezettségét nem teljesítette.

Az igazolás rendjére vonatkozó szabályokat a rendelet 63. § (1)-(3) bekezdése tartalmazza, amely szerint a fogyatékossgal élő hallgató (jelentkező) fogyatékossgának típusát a (2) vagy a (3) bekezdésben meghatározott szerv által kiadott szakértői véleménnyel igazolja. Ha a hallgató (jelentkező) fogyatékossga, sajátos nevelési igénye már a középfokú tanulmányok ideje alatt is fennállt, a fogyatékossga, sajátos nevelési igény a megyei (fővárosi) pedagógiai szakszolgálati intézmények és azok megyei vagy országos szakértői bizottságként eljáró tagintézményei által kibocsátott szakértői véleménnyel igazolható. Ha a hallgató (jelentkező) fogyatékossga, sajátos nevelési igénye a középfokú tanulmányok ideje alatt nem állt fenn, a fogyatékossga az ELTE Gyakorló Országos Pedagógiai Szakszolgálat által kibocsátott szakértői véleménnyel igazolható.

E rendelkezések alapján a hallgatót tehát megilleti a jog, hogy a fogyatékossga szakértői igazolása után kérelmezze a felsőoktatási intézménytől egyes követelmények alóli mentesítését. A szakértői igazolás kiállítására azonban kizárólag a jogszabályban rögzített szerv jogosult, más szakemberek és szervezetek véleményei a mentesítési kérelem elbírálása során nem vehetőek figyelembe. Azt azonban, hogy a megfelelő szakvélemény benyújtását követően részben vagy egészben mentesíti-e a hallgatót az egyes kötelezettségek alól, a felsőoktatási intézmény dönti el a fent hivatkozott rendelkezések és a szervezeti és működési szabályzatában foglaltak alapján.

A panaszosok által becsatolt szakértői vélemények a panaszosoknál fogyatékossgot nem állapítottak meg, és felsőoktatási intézményben adható kedvezményekről nem rendelkeztek. Fentiek alapján, a beadványozók panaszának tárgya érinthet oktatási jogot, azonban olyan döntést sérelmezett, amely nem a felsőoktatási jog területére tartozik. Hivatalunk kizárólag az oktatással összefüggő jogsértésekben tud vizsgálatot lefolytatni. A szakértői bizottság véleményének felülvizsgálatára hivatalunk hatásköre nem terjed ki. Tájékoztattuk a hallgatókat, hogy amennyiben bármely panaszos úgy ítéli meg, hogy a szakértői bizottság javaslata nem felel meg az állapotuknak, és felsőoktatási tanulmányaikkal összefüggésben kedvezményre lennének jogosultak, úgy a szakértői vélemény felülvizsgálatának lehetőségeiről a szakértői bizottságnál érdeklődhetnek.

Tájékoztatottuk továbbá a hozzánk fordulókat, hogy a speciális szükségletű vizsgázók esélyegyenlőségét megteremtő körülmények biztosításáról közvetlenül a nyelvvizsgát szervező intézményeknél helyben tájékozódhatnak. (XIII/28/2021/OJBIT, XIII/234/2021/OJBIT, XIII/441/2021/OJBIT)

A HALLGATÓK ÁLTAL FIZETENDŐ DÍJAK, TÉRÍTÉSEK ÉS A RÉSZÜKRE NYÚJTHATÓ TÁMOGATÁSOK

A hallgatók részére alapesetben tizenkét félév áll rendelkezésre magyar állami ösztöndíjas képzésben. A tíz félévet meghaladó osztatlan képzés esetén, illetve fogyatékossgal élő hallgató esetén további négy félévvel lehet hosszabb ez az időtartam. Az adott szak képzési idejét azonban legfeljebb két félévvel haladhatja meg a magyar állami ösztöndíjas képzés, de kizárólag abban az esetben, ha a tizenkét félévből még maradt elég magyar állami ösztöndíjas félév.

Egy panaszos a mesterképzésével összefüggésben azt a tájékoztatást kapta, hogy a Felsőoktatási Információs Rendszer (a továbbiakban: FIR) rendszerben közölt adatok szerint elfogytak az állami ösztöndíjjal támogatott félévei, ezért át fogják sorolni önköltséges képzésbe. Korábban fizika alapszakon két félévet, bionika alapképzésen hét félévet használt el, jelenlegi képzése négy félév, amelyből három félévet már teljesített. Tudomása szerint minden képzésen két félévvel lehet hosszabb az állami ösztöndíjjal támogatott tanulmányok ideje a képzési időnél.

A panaszost tájékoztattuk, hogy az Nftv. 47. § (1) bekezdése szerint egy személy – felsőoktatási szakképzésben, alapképzésben és mesterképzésben összesen – tizenkét féléven át folytathat a felsőoktatásban tanulmányokat magyar állami (rész)ösztöndíjas képzésben (a továbbiakban: támogatási idő). A támogatási idő legfeljebb tizennégy félév, ha a hallgató osztatlan képzésben vesz részt és a képzési követelmények szerint a képzési idő meghaladja a tíz félévet. Ugyanezen § (3) és (5) bekezdései szerint az (1) bekezdés szerinti képzésben az oklevél megszerzéséhez igénybe vehető támogatási idő legfeljebb két félévvel – a (4) bekezdés alkalmazásával legfeljebb hat félévvel – lehet hosszabb, mint az adott tanulmányok képzési ideje. Az adott szak támogatási idejébe az azonos szakon korábban igénybe vett támogatási időt be kell számítani. Ha a hallgató az így meghatározott támogatási idő alatt az adott fokozatot (oklevelet) nem tudja megszerezni, a tanulmányait e szakon önköltséges képzési formában folytathatja akkor is, ha az (1) bekezdés szerinti támogatási időt egyébként még nem merítette ki. A hallgató által igénybe vett támogatási időnek minősül minden olyan félév, amelyre a hallgató bejelentkezett.

A beadványozót első levelét követően tájékoztattuk hivatalunk hatásköri szabályairól, így a jogorvoslat kimerítésének szükségességéről is.

A hallgató az átsorolással kapcsolatban az érintett felsőoktatási intézmény Felülbírálati Bizottságához (a továbbiakban: Bizottság) fordult, ahol kérelmét érdemi vizsgálat nélkül elutasították. Az indokolás szerint a panaszos jogorvoslati kérelmében előadta, hogy nem ért egyet az Nftv. 47. §-ának rendelkezéseivel, mivel megítélése szerint ezek folytán a hét féléves alapképzést, illetve négy féléves mesterképzést választó hallgatók hátrányba kerülnek a hat féléves alapképzést választó, vagy a tíz félévet meghaladó képzési idejű osztatlan képzésben részt vevő hallgatókhoz képest. A beadványozó

szerint, amennyiben a bionikai alap- és mesterképzést választó hallgatók számára is járna a két plusz félév, úgy nem volna indokolt az átsorolása.

A jogorvoslati döntés rögzíti, hogy az Nftv. 47. § (1) bekezdésében rögzítettek szerint egy személy tizenkét féléven át folytathat a felsőoktatásban tanulmányokat magyar állami ösztöndíjas képzésben. A Bizottságnak nincs olyan hatásköre, hogy a vonatkozó jogszabályokon módosítson, vagy azokkal ellentétes döntést hozzon, így megállapította, hogy az érintett hallgató kérelme lehetetlen célra irányult. A jogorvoslatot követően a panaszos ismét felkereste hivatalunkat, és megküldte részünkre a másodfokú döntést. Áttekintve a felsőoktatási intézmény jogorvoslati döntését, a határozatban foglaltakkal egyetértve megállapítottuk, hogy hivatalunk előtt vizsgálat lefolytatására – jogsértés hiányában – nincs mód.

Tájékoztatottuk a hallgatót érdeksérelemre vonatkozó álláspontunkról, továbbá arról, hogy kit kereshet meg jogalkotásra vonatkozó szándékával. (XIII/387/2021/OJBIT)

Azon hallgatók, akik tanulmányaikat nem folytathatják magyar állami ösztöndíjas képzésben, önköltséges képzésbe kerülnek átsorolásra. Amennyiben nem vállalják az önköltség fizetését, megszűnik a hallgatói jogviszonyuk. (XIII/427/2021/OJBIT, XIII/438/2021/OJBIT)

Egy hallgató azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, hogy a felsőoktatási intézmény a félév megkezdését követően átsorolta önköltséges képzésre.

Tájékoztatottuk az Nftv. 47. § (1) bekezdésében foglaltakról, valamint az Nftv. 59. § (1) bekezdés f) pontjáról, amely szerint megszűnik a hallgatói jogviszony, ha a hallgató hallgatói jogviszonyát – fizetési hátralék miatt – a rektor a hallgató eredménytelen felszólítása és a hallgató szociális helyzetének vizsgálata után megszünteti, a megszüntetés tárgyában hozott döntés véglegessé válásának napján.

Korábbi tanulmányaival összefüggésben tájékoztattuk továbbá a hallgatót, hogy az Nftv. 113. § (2) bekezdése alapján e törvény hatálybalépése után az, aki igazolja, hogy a felsőoktatási intézményben költségtérítéses, önköltséges képzésben szerzett oklevelet, az jogosult igénybe venni a magyar állami (rész)ösztöndíjas hallgatói képzést. Azoknál, akik 2006. január 1-je után – felsőoktatásban 2006. január 1-je előtt szerzett oklevéllel vagy bizonyítvánnyal – kezdenek újabb felsőfokú tanulmányokat és nem tudják igazolni, hogy tanulmányaikat költségtérítés, önköltség fizetése mellett folytatták, – bármely képzési ciklus esetén – azt kell vélelmezni, hogy hét félévet vettek igénybe államilag támogatott képzésként. E vélelemmel szemben a hallgató, a felsőoktatási intézmény és az Oktatási Hivatal igazolással élhet. (XIII/560/2021/OJBIT)

Az önköltség fedezi mindazon szolgáltatásokat, amik a magyar állami ösztöndíjjal támogatott képzésben résztvevő hallgatónak járnak. A korábbi jogszabályok alapján folytatott képzések esetén a költségtérítés és a tandíj külön fogalmat takar, így az államilag támogatott tanulók is fizethettek tandíjat.

Egy panaszos azzal kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, hogy korábbi, 1997-2001 között folytatott tanulmányai alatt tandíjat fizetett, de a felsőoktatási intézmény szerint ő nem költségtérítéses képzési féléveken tanult.

Tájékoztatottuk a volt hallgatót, hogy a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény tanulmányai kezdetekor hatályban volt 31. § (1) bekezdése szerint az államilag finanszírozott felsőfokú képzésben

részt vevő hallgatók a törvény rendelkezései szerint tandíjat és egyéb díjakat, az államilag nem finanszírozott képzésben részt vevő hallgatók pedig költségtérítést és egyéb díjakat fizetnek. Tehát a képzés során fizetett tandíj vagy képzési hozzájárulás nem tekinthető költségtérítésnek. (XIII/56/2021/OJBIT)

Egy külföldi panaszos előadta, hogy jelentkezett és felvételt nyert egy felsőoktatási intézménybe, és előre befizette az önköltséget. A jelentkező vizumigénylését azonban elutasították, erre hivatkozással nem tudta tanulmányait megkezdeni, és kérte a felsőoktatási intézménytől az általa befizetett összegek visszatérítését, azonban ez két hónapig nem történt meg.

A jelentkező hivatalunktól kérelmezte vizsgálat megindítását a felsőoktatási intézmény mulasztásával szemben, azonban a jogorvoslat kimerítésének hiányában erre nem volt mód, ezért a felsőoktatási intézménytől a jogorvoslati eljárás lefolytatásáról kértünk tájékoztatást.

A panaszos ügyében küldött tájékoztató levelében a rektor arról informálta hivatalunkat, hogy a panaszos részére az önköltséget a felsőoktatási intézmény visszautalta. A rektor levelében foglaltakra figyelemmel az ügyet lezártuk. (XIII/279/2021/OJBIT)

Továbbra is több kismama érdeklődött hivatalunknál arról, hogy jár-e önköltségmentesség a GYES ideje alatt a felsőoktatási intézményben tanulmányokat folytató hallgatóknak. A korábbiakban valóban volt erre lehetőség, azonban a jogalkotó ezen kedvezményt felmenő rendszerben kivezette a felsőoktatási szabályok közül. (XIII/504/2021/OJBIT, XIII/507/2021/OJBIT)

Több önköltséges képzésben részt vevő hallgató érdeklődött hivatalunknál, hogy jogosult-e önköltségmentességre figyelemmel arra, hogy tanulmányai megkezdését követően gyermekük született. Kérdésükkel kapcsolatban a következőkről tájékoztattuk a hozzánk fordulókat. A térítési és juttatási rendelet 36. § (1) bekezdése szerint az a hallgató, aki

a) 2006. december 31-je előtt létesített hallgatói jogviszonyt és

aa) költségtérítéses képzésben vett részt és a félév (oktatási időszak) első napján terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban vagy gyermekgondozási díjban részesült, vagy

ab) közismereti tanári vagy hittanár-nevelő szakon egyszakos tanári oklevéllel már rendelkező magyar állampolgárságú hallgatóként második közismereti tanári szakképzettség megszerzésére irányuló szakon az adott tanári szak képesítési követelményeiben meghatározott időtartamban folytat tanulmányokat, és

b) a félév (oktatási időszak) első napján az aa) vagy az ab) pontok szerinti feltételeknek eleget tesz, azon a szakon, szakképzésben, melyben e rendelet hatálybalépése előtt az aa) vagy az ab) pont alapján korábban költségtérítés-mentességben részesült, a b) pont szerinti félévben (oktatási időszakban) költségtérítés fizetésére nem kötelezhető.

A fentiek értelmében az a hallgató nem kötelezhető költségtérítés (önköltség) fizetésére, aki 2006. december 31. előtt létesített hallgatói jogviszonyt, költségtérítéses képzésben vett részt, és a rendelet hatályba lépését megelőzően a rendeletben foglalt feltételeknek megfelelően költségtérítés-mentességben részesült. A rendelet 37. § (1) bekezdése értelmében e rendelet – a (2)-(3) bekezdésben foglaltak kivételével – 2007. augusztus 1-jén lépett hatályba. Ennek megfelelően csak azok a hallgatók

jogosultak például GYES-re hivatkozással önköltség-mentességre, akik 2007. augusztus 1. előtt is jogosultak voltak rá.

Tájékoztatottuk a beadványozókat továbbá, hogy az Nftv. rendelkezik a finanszírozás formáiról. A 46. § (1) és (3) bekezdései szerint a költségviselés formája szerint a felsőoktatási képzésben részt vevő lehet magyar állami ösztöndíjjal támogatott hallgató, magyar állami részösztöndíjjal támogatott hallgató, illetve önköltséges hallgató. A magyar állami ösztöndíjjal támogatott hallgató képzésének jogszabályban meghatározott költségét, valamint a magyar állami részösztöndíjjal támogatott hallgató képzési költségének felét az állam, az önköltséges képzés költségeit a hallgató viseli.

Felhívtuk a hozzánk fordulókat figyelmét, hogy az Nftv. 43. § (3) bekezdése szerint a hallgató a felsőoktatási intézmény irányában teljesítendő fizetési kötelezettségének teljesítéséhez részletfizetési kedvezményre, halasztásra, mentességre a szervezeti és működési szabályzatban foglalt feltételek és eljárás szerint a rektornak – a fenntartó tájékoztatása mellett meghozott – döntése alapján jogosult. A beadványozók az intézmény által előírt részletszabályokról a felsőoktatási intézménynél helyben tájékozódhatnak.

E rendelkezés alapján a hallgató az intézménytől kérheti az önköltség elengedését, mérséklését, esetleg részletfizetési kedvezményt. Ezeket azonban az intézmény nem köteles megadni. Az erre irányuló eljárás részleteiről az érintettek az intézmény térítési és juttatási szabályzatában tájékozódhatnak. (XIII/434/2021/OJBIT, XIII/476/2021/OJBIT, XIII/518/2021/OJBIT)

Az Nftv. pontosan körülhatárolja, hogy mely szolgáltatások tartoznak a magyar állami ösztöndíjjal finanszírozott, illetve az önköltséges képzés kereteibe. A felsőoktatási intézmény saját térítési és juttatási szabályzatában ezen szolgáltatásokon nem terjeszkedhet túl.

Egy panaszos előadta, hogy a 2020/2021. tanév tavaszi félévében záróvizsgázott egy felsőoktatási intézményben, ahol önköltséges hallgatóként a záróvizsgára külön díjat követeltek tőle. Állítása szerint a felsőoktatási intézményben érvényben lévő szabályzatok és eljárásrend alapján a tanulmányait önköltséges formában végző hallgatók részére az önköltség összege mellett kirónak egy „záróvizsga költségtérítés” elnevezésű összeget is, melynek mértéke 50.000,- Ft. A díjat minden önköltséges hallgató köteles megfizetni, függetlenül attól, hogy képzési idején belül jelentkezik-e záróvizsgára, illetve első alkalommal teszi-e azt, és minden szükséges záróvizsga-jelentkezéssel kapcsolatos kötelezettségének eleget tett-e. A díj kiírása a hatályos Térítési és Juttatási Szabályzat (a továbbiakban: TJSZ) szerint történik, és a záróvizsga letételének feltétele.

A fenti ügyben a hallgató azt sérelmezte, hogy a fentiek alapján a képzési szerződés és a TJSZ alapján valóban kérhető az összeg, azonban a hallgató véleménye szerint a fenti jogcímen kiírt és kért összeg nincs összhangban az Nftv. XXII. fejezetében foglaltakkal. A 81. § (1) bekezdés a) pontja szerint a magyar állami (rész)ösztöndíjjal támogatott képzés keretében a hallgató által igénybe vehető szolgáltatások – többek között – a képzési programban meghatározott oktatási és tanulmányi követelmények teljesítéséhez, az oklevél, illetve doktori abszolutórium megszerzéséhez szükséges előadások, szemináriumok, konzultációk, gyakorlati foglalkozások, terepgyakorlatok első alkalommal történő felvétele, a beszámolók, vizsgák és a sikertelen beszámolók, illetve vizsgák egy alkalommal történő megismétlése, a záróvizsga letétele, továbbá a fokozatszerzési eljárás a hallgatói jogviszony fennállása alatt. Az Nftv. 83. § (1) bekezdése alapján, ha a hallgató önköltséges képzésben vesz részt, a

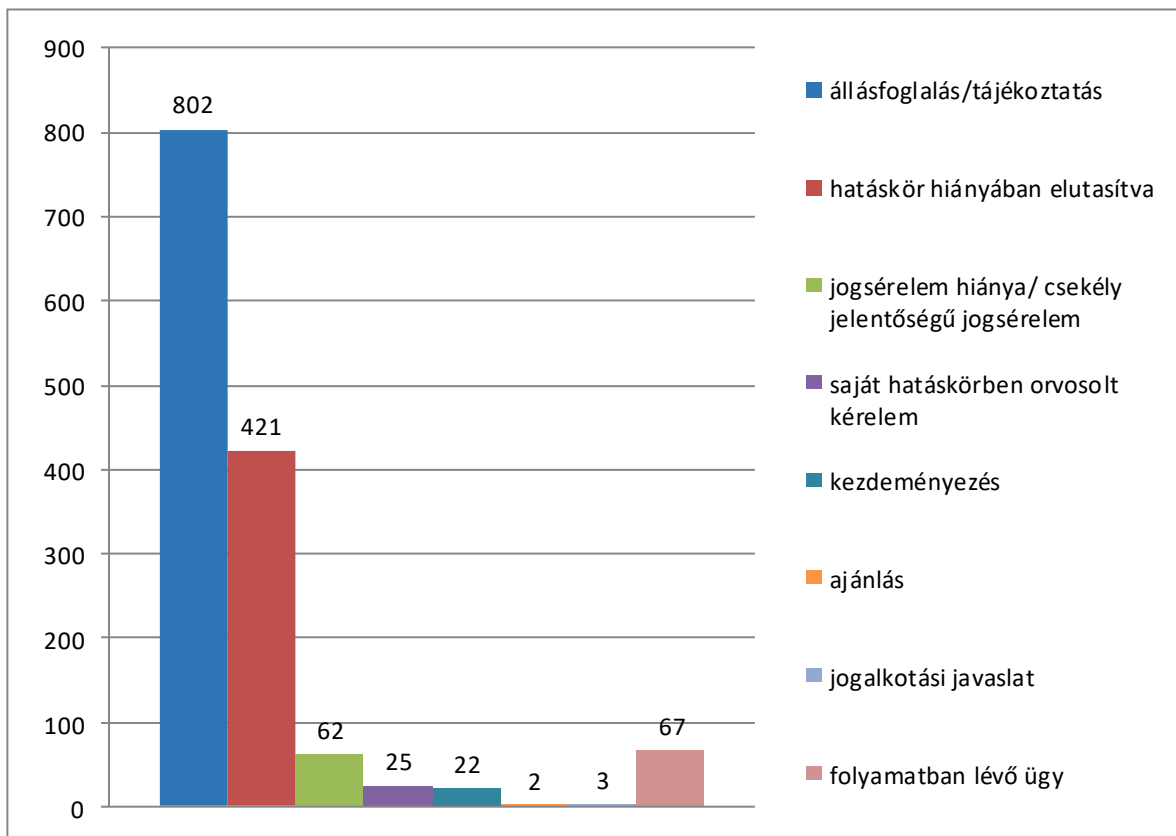
81. § (1)-(2) bekezdésében meghatározottakért önköltséget, a 82. § (1)-(2) bekezdésben felsoroltakért térítési díjat kell fizetnie.

Mindezekre figyelemmel a hallgató szerint az önköltség összegének befizetésével jogosult lenne a záróvizsga teljesítésére a hallgatói jogviszony fennállása alatt. A térítési díj ellenében igénybe vehető szolgáltatásokat az Nftv. 82. §-a fejt ki, melyben a fenti eset a hallgató szerint nem szerepel. Véleménye szerint a törvény alapján maga a „költségtérítés” fogalom is nehezen értelmezhető, mivel a jelenlegi szabályozások értelmében önköltség, valamint térítési díj fizetendő a nem magyar állami ösztöndíjjal támogatott képzésben tanulmányokat folytatóknak.

A beadvánnyal összefüggésben – a hallgató nevének elhallgatása mellett – megkerestük az érintett felsőoktatási intézményt. A felsőoktatási intézmény válasza szerint megvizsgálta a beadványban leírtakat, annak tartalmával egyetértettek. Mindezekre figyelemmel a TJSZ-ben sérelmezett rendelkezést az Nftv. 81. § (1) a) pontjának, valamint 83. § (1) bekezdésének megfelelően módosították. Tekintettel arra, hogy az intézmény saját hatáskörben orvosolta a helyzetet, az ügyet lezártuk. (XIII/391/2021/OJBIT)

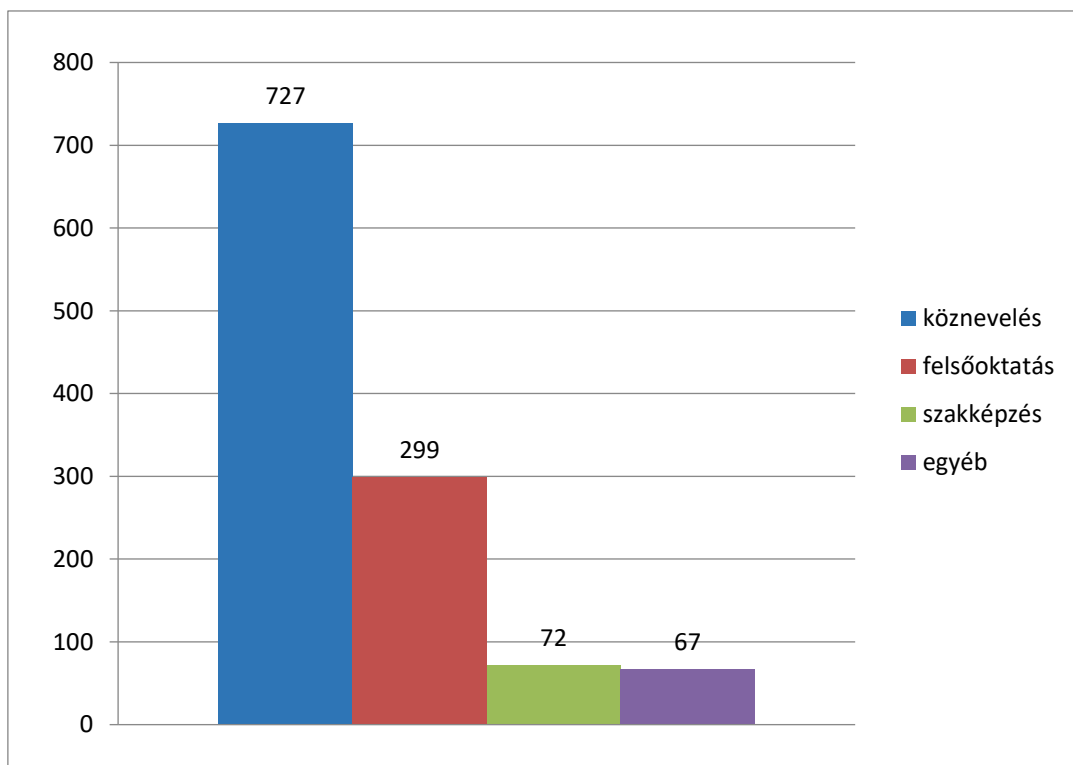
STATISZTIKA

ÁLLÁSFOGLALÁSOK ÉS VIZSGÁLAT ALAPJÁN TETT INTÉZKEDÉSEK*

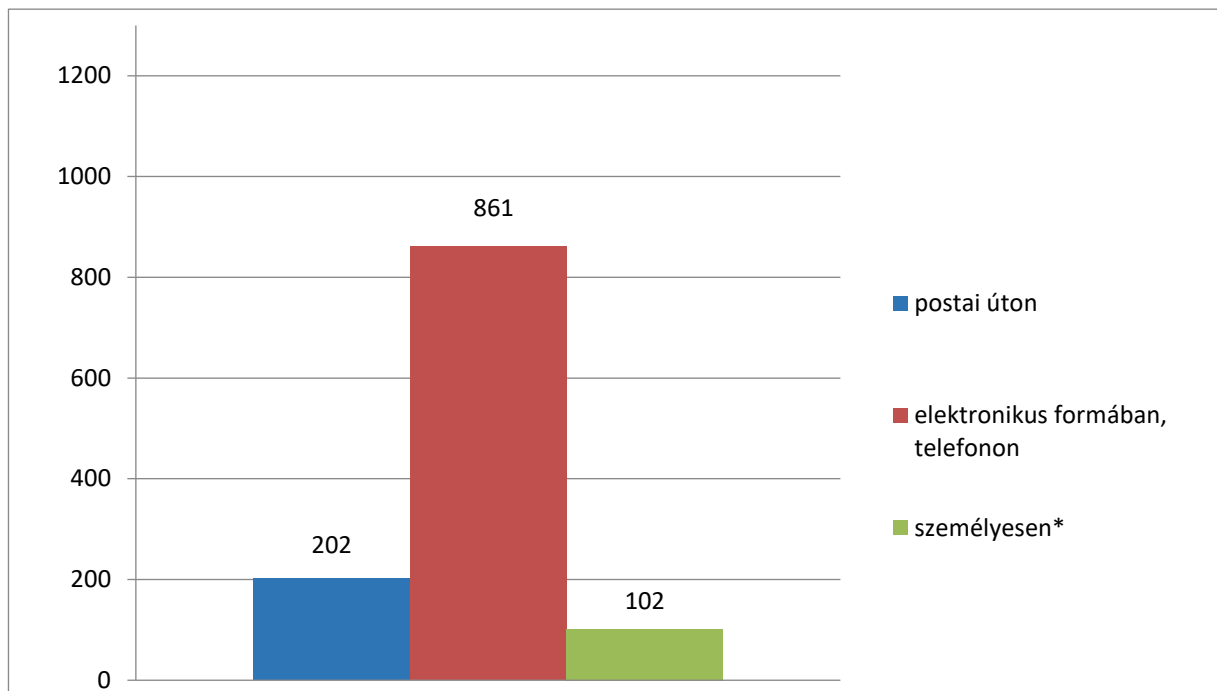

*egy-egy ügyben több intézkedés is született

AZ OKTATÁS MELY TERÜLETÉRŐL SZÁRMAZIK A PANASZ?

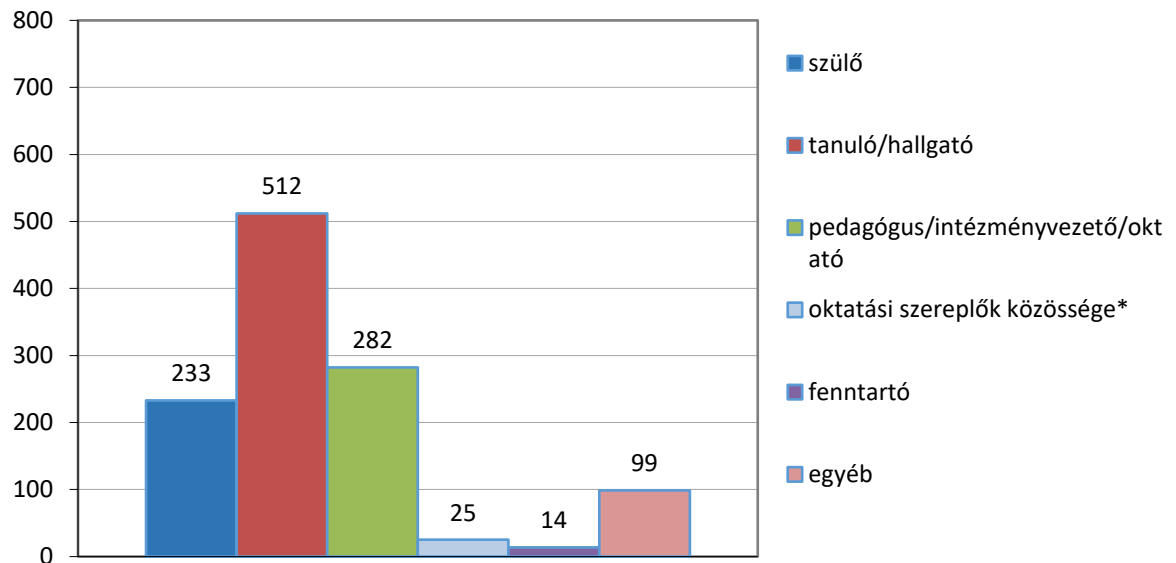

HOGYAN ÉRKEZETT HOZZÁNK A PANASZ?

* Itt azokat az ügyeket szerepeltetjük, amelyekben a beadványozó személyesen is előadta panaszát.

KI NYÚJTOTT BE PANASZT?

*szülői szervezet, diákönkormányzat, nevelőtestület, iskolaszék, hallgatói önkormányzat stb.

**AZ OKTATÁSI JOGOK
BIZTOSÁNAK MUNKATÁRSAI
A 2021. ÉVBEN**

Dr. Gerencsérné dr. Bertha Veronika
Dr. Rácz Remigia
Skoda Judit Edit
Dr. Szabó Margit Rebeka
Dr. Szirmai Ágnes
Dr. Viszokai Beáta

SZAKMAI GYAKORNOK
Miterkó Margit
Sztáray Júlia
Tóth Szeréna

TARTALOMJEGYZÉK

AZ OKTATÁS EGYES TERÜLETEI

KÖZNEVELÉS

A SZEMÉLYI SZABADSÁGJOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

AZ OKTATÁSSAL KÖZVETLENÜL ÖSSZEFÜGGŐ JOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

A tanszabadságból eredő jogok

A tanév rendje

Értékelés, minősítés

Mulasztás

Fenntartói irányítás

Az oktatási szereplők jogainak garanciái

A sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók jogainak érvényesülése

DIGITÁLIS MUNKAREND

FELSŐOKTATÁS

ÉRETTSÉGI – FELVÉTELI A FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBE

TANULMÁNYI ÉS VIZSGAÜGYEK

A HALLGATÓK ÁLTAL FIZETENDŐ DÍJAK, TÉRÍTÉSEK ÉS A RÉSZÜKRE NYÚJTHATÓ TÁMOGATÁSOK

MELLÉKLETEK

STATISZTIKÁK

Állásfoglalások és vizsgálat alapján tett intézkedések

Az oktatás mely területéről származik a panasz?

Hogyan érkezett hozzánk a panasz?

Ki nyújtott be panaszt?

AZ OKTATÁSI JOGOK BIZTOSÁNAK MUNKATÁRSAI A 2021. ÉVBEN